

LAHTI

TILINPÄÄTÖS 2020

LAHTI

Tilinpäätös 2020

Kaupunginhallitus 22.3.2021

Sisällysluettelo

TOIMINTAKERTOMUS	5
Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	6
Kaupunginjohtajan katsaus.....	6
Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset.....	7
Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	11
Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa	12
Henkilöstö	15
Ympäristötekijät	16
Hyvinvoinnin edistäminen	21
Muut ei taloudelliset asiat.....	23
Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	23
Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	24
Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä	27
Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	30
Tilikauden tuloksen muodostuminen	30
Toiminnan rahoitus.....	31
Rahoitusasema ja sen muutokset	32
Kokonaistulot ja -menot	33
Konsernin toiminta ja talous	34
Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt.....	34
Konsernin toiminnan ohjaus	35
Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	35
Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	35
Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	36
Konsernin tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen.....	37
Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	38
Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	42
Asiaa koskeva sääntely	42
Tilikauden tuloksen käsittely	42
Talouden tasapainottamistoimenpiteet.....	42
TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	43
Strategisten mittareiden toteutuminen	44
Strategian kärkihankkeiden toteutuminen	48
Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toteutuminen.....	59
Käyttötalouden toteutuminen	61
Sitovat määrärahat.....	61
Konsernihallinto	62
Sivistyksen palvelualue	65
Kaupunkiympäristön palvelualue	68
Tuloslaskelmaosan toteutuminen	70
Investointien toteutuminen.....	72
Rahoitusosan toteutuminen	78
Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	79
TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	81
Lahden kaupungin laskelmat.....	82
Tuloslaskelma	82
Rahoituslaskelma.....	83
Tase.....	84
Lahden kaupunki tunnusluvut.....	86
Lahti-konserni laskelmat.....	87
Tuloslaskelma	87
Rahoituslaskelma.....	88
Tase.....	89
Lahti-konserni tunnusluvut.....	91
LIITETIEDOT	93
Tilinpäätöksen liitetiedot.....	94
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot.....	113
Tunnuslukujen laskentakaavat	133
Taseyksiköiden tilinpäätökset.....	136
Kirjanpidon eriyttäminen.....	151
KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT JA TOSITELAJIT	152
TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET	153

TOIMINTAKERTOMUS

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

- Kaupunginjohtajan katsaus
- Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset
- Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys
- Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa
- Henkilöstö
- Ympäristöasiat
- Hyvinvoinnin edistäminen
- Muut ei taloudelliset asiat
- Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä
- Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

- Tilikauden tuloksen muodostuminen
- Toiminnan rahoitus

Rahoitusasema ja sen muutokset

Kokonaistulot ja -menot

Konsernin toiminta ja talous

- Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt
- Konsernin toiminnan ohjaus
- Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat
- Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä
- Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä
- Konsernin tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen
- Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

- Asiaa koskeva säätely
- Tilikauden tuloksen käsittely
- Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Kaupunginjohtajan katsaus

Lahden tavoitteena on varmistaa kaupungin elinvoima ja kasvu pitkäjänteisellä työllä. Tulevaisuutta rakennetaan investoinneilla, monipuolisilla palveluilla ja uudella osaamisella.

Lahden ympäristöosaaminen palkittiin, kun Euroopan komissio vuonna 2019 valitsi Lahden Euroopan ympäristöpääkaupungiksi vuodeksi 2021 ensimmäisenä suomalaisena kaupunkina. Pääkaupunkivuoden suunnittelu ja valmistelu eteni vuonna 2020. Kaupunki päätti perustaa Kestävä Lahti -säätiön hoitamaan Euroopan ympäristöpääkaupunki tittelistä aiheutuvia tehtäviä. Ympäristöpääkaupunki teemaa toteutetaan kaksivuotisella tapahtumaohjelmalla. Sisältö koostuu kaupunkialueen yhteisestä kehitysohjelmasta sekä useista teemaa toteuttavista hankkeista, joita toteuttavat yhdistykset, yritykset, kunnat, korkeakoulut ja oppilaitokset ja myös yksittäiset asukkaat.

Kaupunki otti vuonna 2020 merkittäviä kehitysaskelita yliopisto-, korkeakoulu- ja opiskelukaupunkina. Lappeenrannan Lahden teknillisessä yliopistossa (LUT) aloitti kauppatieteissä ja biotaloudessa kuusi uutta professuuria ja valmistelut kolmelle uudelle kansainväliselle kandiohjelmalle käynnistettiin. Myös LAB-ammattikorkeakoulu uudisti ja laajensi opetustarjontaansa. LAB-ammattikorkeakoulu syntyi, kun Lahden ammattikorkeakoulu ja Saimaan ammattikorkeakoulu yhdistyivät 1.1.2020.

Lahti lähti mukaan Työllisyyden kuntakokeiluun yhdessä Hollolan, Orimattilan, Asikkalan ja Kärkölän kanssa. Kokeilu käynnistyi 1.3.2021 ja se jatkuu 30.6.2023 saakka. Kokeilun tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen ja kuntien roolin vahvistaminen työllisyyspalvelujen järjestäjänä.

Kaupungin palveluasioinnit keskitettiin Palvelutorille ja ensimmäinen toimintavuosi osoitti, että se on helposti saavutettava ja arjen asiointeja sujuvoittava palvelualusta. Tapahtumalustana se on palvellut kaupunkilaisia, kolmannen sektorin toimijoita ja oppilaitoksia.

Koronapandemia rajoitti toimintaa

Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen vuosi koronapandemian vaikuttaessa maailmanlaajuisesti. Pandemian vaikutusten lievittämiseksi kaupunki tuki paikallisia yksityisiä avustuksilla ja vuokrahelputuksilla. Lisäksi hyvinvointia edistävillä lahtelaisille yhdistyksille ja järjestöille käynnistettiin tukitoimia.

Koronapandemiasta aiheutui merkittäviä vaikutuksia myös kaupungin omaan toimintaan. Poikkeusolon aikana peruskoulut siirtyivät pääosin etäopetukseen. Kirjastojen, uimahallien, liikuntapaikkojen, kaupunginmuseoiden sekä -teatterin ja -orkesterin toiminnot suljettiin kokonaan tai osittain ja palvelutarjontaa siirrettiin verkkoon. Kesätapahtumat peruttiin pääosin tai siirrettiin myöhempään ajankohtaan. Joukkoliikenteen asiakasmäärät vähenivät merkittävästi toimintavuoden aikana. Kaupungin henkilöstö siirtyi etätöihin työtehtävien niin salliessa ja kaupungin luottamustoimielimet siirtyivät pitämään hybridikokouksia.

Työttömyysaste nousi kevään aikana ollen toukokuun lopussa ennätyskellisen korkea, 22,2 prosenttia. Vuoden lopussa työttömyysaste oli 18,3 prosenttia, mikä on 4,7 prosenttia edellisvuotta korkeampi.

Vuoden 2020 tulos poikkeuksellinen

Koronapandemia aiheutti syvän taantumun maailmantalouteen. Suomessa koronapandemian vaikutus talouteen jäi monia muita maita vähäisemmäksi. Ennakoitua paremman verkehityksen ja valtion kuntien koronatukipaketien myötä usean kunnan talous jäi Päijät-Hämeessä ylijäämäiseksi vuonna 2020. Tukipaketit olivat kuitenkin kertaluonteisia eivätkä ratkaise talouden paineita tulevina vuosina.

Koronapandemiasta aiheutunut toiminnan supistuminen vaikutti kaupungin toimintatuottoihin ja -kuluihin. Ennakoitua parempi verotulokehitys ja valtion merkittävä kuntatalouden koronatukipaketti kuitenkin nostivat Lahden kaupungin tilikauden tuloksen ennätyskellisen korkealle 42,2 milj. euroon. Vuosikate oli 92,9 milj. euroa ja tulorahoitus riitti kattamaan investoinnit lähes kokonaan.

Investointeja palvelutuotantoon ja kehätiestä kasvua elinvoimalle

Vuoden 2020 taloudellisesti merkittävin valmistunut talonrakennushanke oli Launeen monitoimitalo, joka nimikilpailun perusteella nimettiin Lähteen monitoimitaloksi. Monitoimitalossa on tiloja koululle, päiväkodille ja nuorisotoimelle.

Lahti päätti tehdä Hemsö Suomi Oy:n kanssa aiesopimuksen, jossa kaupunki myisi Paavolan kampusalueen olemassa olevat sekä rakennettavat rakennukset yhtiölle. Kaupunki vuokraisi rakennusten sijaintikiinteistöt Hemsö Suomi Oy:lle pitkäaikaisilla maanvuokrasopimuksilla. Hemsö Suomi Oy vuokraisi rakennusten tilat takaisin kaupungille joko 15 tai 20 vuoden määräaikailla vuokrasopimuksilla.

Kaupungintalon perusparannuksen allianssisopimus solmittiin ja hanke käynnistyi suunnitteluvaiheella. Rakennustyöt valmistuvat vuonna 2023.

Suomen suurin väylätyömaa päättyi ja Lahden eteläinen kehätie avattiin liikennekäyttöön vuoden 2020 lopussa. Kehätie varmistaa sujuvan liikenteen vilkkaasti liikennöidyllä valtatiellä 12 sekä edistää maankäytön ja elinkeinoelämän kehittymismahdollisuuksia koko Lahden seudulla.

Kaupungin investointipaineiden arvioidaan kääntyvän laskuun ennätyskellisen vuoden 2020 jälkeen. Lahden eteläisen kehätien valmistuminen ja suunnitellut kiinteistöjen myynnit laskevat investointimenoja, vaikka koulurakennusten perusparannusinvestoinnit jatkuvat mittavina.

Pekka Timonen
kaupunginjohtaja

Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Kaupunginvaltuusto

Valtuusto vastaa kaupungin toiminnasta ja taloudesta.

Valtuuston tulee:

1. päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista,
2. päättää hallinnon järjestämisen perusteista,
3. päättää talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista sekä hyväksyä talousarvio,
4. päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista,
5. päättää kunnan palveluista ja muista suoritteista perittävien maksujen yleisistä perusteista,
6. päättää kunnan liikelaitokselle asetettavista toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista,
7. päättää takaussitoumuksen tai muun vakuuden antamisesta toisen velasta,
8. valita jäsenet kunnan toimielimiin, jollei jäljempänä toisin säädetä,
9. päättää luottamushenkilöiden taloudellisten etuuksien perusteista,
10. valita tilintarkastajat,
11. hyväksyä tilinpäätös ja päättää vastuuvapaudesta, sekä
12. päättää muista valtuuston päätettäviksi säädettyistä ja määrätyistä asioista.

Valtuusto voi johtosäännössä siirtää toimivaltaansa kaupungin muille toimielimille sekä luottamushenkilöille ja viranhaltijoille. Toimivaltaa ei kuitenkaan saa siirtää asioissa, joista valtuuston on kuntalaissa tai muussa laissa olevan nimenomaisen säännöksen mukaan päätettävä.

Kaupunginvaltuuston paikkajakauma 31.12.2020

SDP:n valtuustoryhmä	19
Kokoomuksen valtuustoryhmä	12
Vihreiden valtuustoryhmä	7
Lahden Perussuomalaiset ry:n valtuustoryhmä	7
Vasemmistoliiton valtuustoryhmä	3
Keskustan valtuustoryhmä	4
Lahden Kristillisdemokraattien valtuustoryhmä (KD)	4
Pro Lahti	2
Asukkaiden Lahti	1
Yhteensä	59

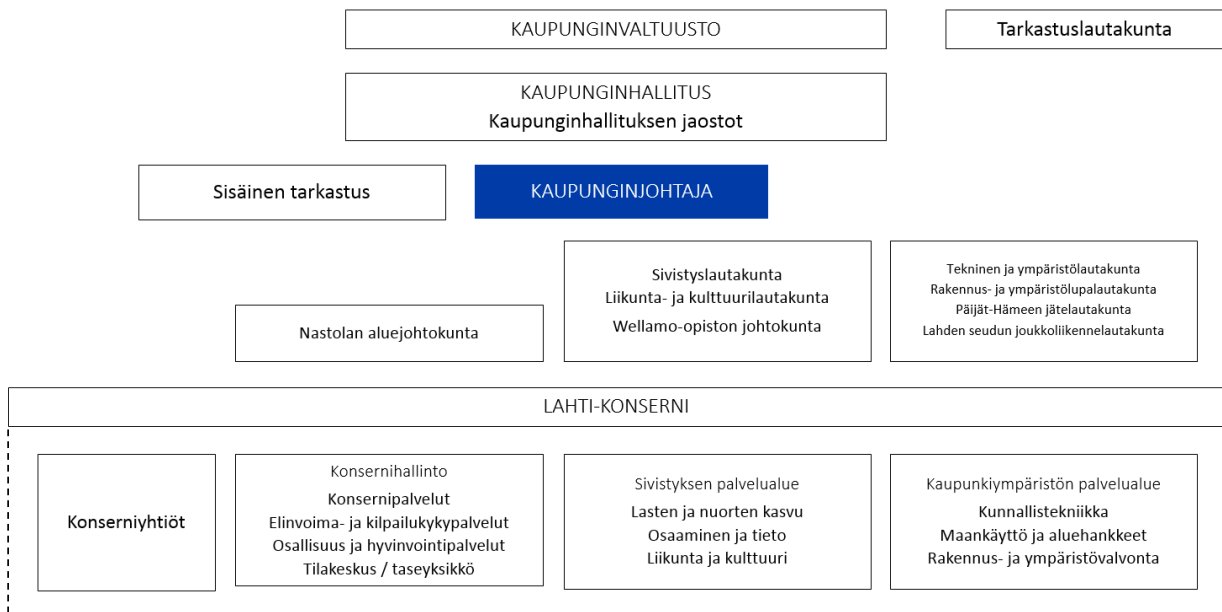
Kaupunginvaltuuston puheenjohtajat

Puheenjohtaja Hannu Rahkonen, Kok.

I varapuheenjohtaja Mika Kari, SDP

II varapuheenjohtaja Antti Holopainen, Vas.

III varapuheenjohtaja Jarkko Nissinen, SDP

Kaupunginvaltuusto 31.12.2020

Aaltonen, Eveliina, Vihr.
 Aaltonen, Kalle, Pro Lahti
 Airamo, Pekka, KD
 Arvaja, Pertti, KD
 Basboga, Alettin, SDP
 Bruneau, Milla, Kok.
 Falk, Sonja, KD
 Hildén, Sirkku, SDP
 Holopainen, Antti, Vas.
 Hyytiä-Ilmonen, Henni, Kesk.
 Jokinen, Tiina, Vihr.
 Kaartinen, Leena, KD
 Kaasinen, Hannu, PS
 Kaikkonen, Jouni, Vihr.
 Kari, Mika, SDP
 Karjalainen, Pasi, SDP
 Karjula, Markku, Kesk.
 Kautto, Vuokko, Vas.
 Komu, Pekka, SDP
 Korhonen, Seppo, Asukkaiden Lahti
 Koskelo, Jenna, Kesk.
 Koskinen, Lasse, PS
 Laakso, Jetta, SDP
 Lampinen, Minna, SDP
 Lehto, Rami, PS
 Lempinen, Kari, SDP
 Lientola, Elisa, Vas.
 Markkanen, Marju, SDP
 McCarron, Francis, Kok.
 Mäkelä, Martti, PS

Mäkinen, Sanna, SDP
 Mäkyänen, Maria, SDP
 Mäntylä, Aleks, Vihr.
 Nevala, Nelli, Vihr.
 Nieminen, Erkki, SDP
 Niinistö, Sari, Kok.
 Nikkanen, Arja, Kok.
 Nissinen, Jarkko, SDP
 Oksanen, Reijo, Kok.
 Putula, Toni, Kok.
 Puusaari, Riina, Vihr.
 Rahkonen, Hannu, Kok.
 Ratia, Jorma, PS
 Ripatti, Tapani, SDP
 Rostedt, Juha, Kok.
 Ruuska, Sinikka, SDP
 Saastamoinen, Aija-Riitta, Vihr. (27.1.2020 lukien)
 Salakka, Helena, Kok.
 Salminen, Minni, Pro Lahti
 Salonen, Jari, Kok.
 Savurinne, Reijo, SDP
 Skinnari, Ville, SDP
 Talja, Martti, Kesk.
 Tuomi, Maarit, PS
 Vaara, Ulla, SDP
 Vahter, Merja, Kok.
 Viinikka, Anneli, SDP
 Viitanen, Juha, PS
 Wallenius, Jani, Kok

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimivat elinvoima- ja työllisyysjaosto, konserni- ja tilajaosto sekä osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto.

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja talouden-hoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus valvoo kunnan etua ja jollei johtosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa.

Kaupunginhallitus tai johtosäännössä määrätty kunnan muu viranomaisena antaa tarvittaessa ohjeita kaupunkia eri yhteisöjen, laitosten ja säätiöiden hallintoelimissä edustaville henkilöille kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin.

Hallintosäännön kaupunginhallitusta koskevien erillissääntöjen mukaan kaupunginhallituksen tehtävänä on lisäksi:

1. huolehtia kaupungin yleisestä kehittämisestä sekä tehdä kaikilla kunnallisen toiminnan aloilla esityksiä, jotka se katsoo tarpeellisiksi ja kaupungin etujen mukaisiksi,
2. valmistella kaupungin strategiset linjaukset sekä seurata ja tukea strategian toteutumista,
3. valvoa, että kaupungin lautakunnat, johtokunnat, toimikunnat ja kaupungin palveluksessa olevat henkilöt suorittavat tehtävänsä voimassa olevia säännöksiä ja määräyksiä noudattaen sekä toimivat kaupungin etujen mukaisesti, sekä antaa tarvittaessa yleisohjeita kaupungin hallintoon kuuluvissa asioissa,
4. hoitaa kaupungin omaisuutta siltä osin kuin tehtävä ei lain tai voimassa olevien määräysten mukaan kuulu lautakunnalle, johtokunnalle, toimikunnalle tai viranhaltijalle, sekä antaa tarpeelliset ohjeet näille käytettäväksi uskotun omaisuuden hoitamisesta.

Kaupunginhallituksen paikkajakauma 31.12.2020

SDP	4
Kokoomus	3
Vihreät	1
Perussuomalaiset	1
Keskusta	1
Kristillisdemokraatit	1
Yhteensä	11

Puheenjohtaja Sirkku Hildén, SDP

I varapuheenjohtaja Juha Rostedt, Kok.

II varapuheenjohtaja Aleksis Mäntylä, Vihr.

Alettin Basboga, SDP
 Sonja Falk, KD
 Pekka Komu, SDP
 Jenna Koskelo, Kesk.
 Jetta Laakso, SDP
 Rami Lehto, PS
 Toni Putula, Kok.
 Merja Vahter, Kok.

Esittelijä:

Kaupunginjohtaja Pekka Timonen

Elinvoima- ja työllisyysjaosto

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii elinvoima- ja työllisyysjaosto.

Jaosto vastaa

1. elinkeinopolitiikasta,
2. korkeakoulupolitiikasta,
3. koko alueen elinvoimasta erityiskysymyksenä kaupungin osakeskukset, maaseutualue ja maaseudun elinkeinot,
4. työllisyyspolitiikasta.

Elinvoima- ja työllisyysjaoston paikkajakauma 31.12.2020

Kokoomus	2
SDP	1
Perussuomalaiset	1
Kristillisdemokraatit	1
Yhteensä	5

Puheenjohtaja Juha Rostedt, Kok.

Varapuheenjohtaja Jetta Laakso, SDP

Sonja Falk, KD

Rami Lehto, PS

Merja Vahter, Kok.

Esittelijä: Kaupunkikehitysjohtaja Olli Alho

Konserni- ja tilajaosto

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii konserni- ja tilajaosto.

Jaosto vastaa

1. kaupungin konsernivalvontaan ja -ohjaukseen liittyvistä tehtävistä,
2. koko konsernin toimitiloihin ja kiinteistöihin liittyvästä tilapolitiikasta sekä siihen liittyvästä valvonnasta ja ohjauksesta,
3. konsernin toimitiloihin kohdistuvien merkittävien hankkeiden periaatepäätöksistä,
4. kaupunginhallituksen alaisten taseyksiköiden toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta,
5. kaupunginvaltuuston kaupunginhallituksen alaiselle taseyksikölle asettamien palvelutavoitteiden sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisen valvonnasta, sekä ohjaa ja valvoo taseyksikön toiminnan ja talouden suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen ohjauksesta ja valvonnasta sekä toiminnan tuloksien seurannasta.

Konserni- ja tilajaoston paikkajakauma 31.12.2020

SDP	2
Vihreät	1
Kokoomus	1
Keskusta	1
Yhteensä	5

Puheenjohtaja Aleksis Mäntylä, Vihr.

Varapuheenjohtaja Alettin Basboga, SDP

Pekka Komu, SDP

Jenna Koskelo, Kesk.

Toni Putula, Kok.

Esittelijät:

Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen

Toimitilajohtaja Jouni Arola

Osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto

Kaupunginhallituksen alaisuudessa toimii osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto.

Jaosto

1. vastaa kaupungin hyvinvoinnin tilan selvittämisestä ja seurannasta,
2. vastaa hyvinvointikertomuksen valmistelusta
3. vastaa kuntalaisten osallisuuden kehittämisestä ja seurannasta,
4. edistää kaupungin vuorovaikutteista ja asiakaslähtöistä toimintaa sekä yhteisöllisyyttä,
5. päättää määrärahojensa puitteissa järjestöjen ja yhdistysten toiminta-avustuksista hyvinvoinnin-, terveyden edistämisen ja osallisuuden lisäämisen käyttötarkoituksiin,
6. osallistuu talousarvion ja-suunnitelman laatimiseen ja toimenpiteiden toteuttamisen arviointiin toiminta-alueensa osalta,
7. toimii ehkäisevän työn lain edellyttämänä toimielimenä,
8. vastaa vanhusneuvoston, vammaisneuvoston ja veteraaniasiain neuvottelukunnan työskentelystä,
9. päättää aluejohtokunnan esittelijän määräämisestä.

Osallisuuden ja hyvinvoinnin jaoston paikkajakauma

31.12.2020

SDP	3
Kokoomus	2
Vihreät	1
Yhteensä	6

Puheenjohtaja Sirkku Hildén, SDP

Varapuheenjohtaja Juha Rostedt, Kok.

Francis McCarron, Kok.

Marju Markkanen, SDP

Aleksi Mäntylä, Vihr.

Maria Mäkynen, SDP

Esittelijä: Hyvinvointijohtaja Mikko Komulainen

Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Vuosi 2020 oli poikkeuksellinen vuosi koronapandemian vaikuttaessa maailmanlaajuisesti ja aiheuttaen syvän taantuman maailmantalouteen. Maailmankauppa alkoi palautua kesästä 2020 alkaen, mutta pandemia esti talouden normalisoitumista useilla talousalueilla. Suomessa koronapandemian vaikutus talouteen jäi monia muita maita vähäisemmäksi. Valtiovarainministeriön (VM) mukaan Suomen talous supistui 3,3 prosenttia vuonna 2020. Talous palautuu lähemmäs normaaleja aikoja koronapandemian väistyessä vuoden 2021 aikana. Sitä ennen VM arvioi talouskasvun olevan edelleen hidasta rajoitustoimien lisääntymisen, taloudenpitäjien vähäisen luottamuksen sekä epävarmuuden kasvun vuoksi. Vuoden 2021 toisella puoliskolla VM arvioi talouden kasvavan ripeästi ja talouskasvun kiihtyvän 2,5 prosenttiin vuonna 2021. Bruttokansantuotteen (BKT) arvioidaan kasvavan 2,0 prosenttia vuonna 2022 ja 1,4 prosenttia vuonna 2023. Koronapandemian kehitys vaikuttaa merkittävästi talouden kehitykseen. Euroopan unioni on aloittanut voimakkaita toimia tuotannon ja kysynnän elvyttämiseksi. Myös Suomen hallitus on suunnitellut ja päättäneet toimista, jotka tukevat tuotantoa ja elvyttävät taloutta.

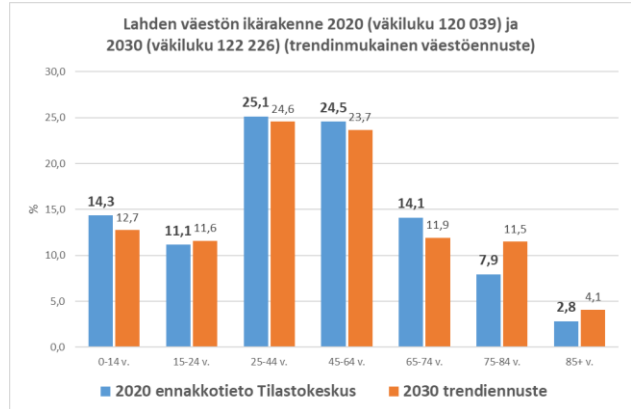
Hallituksen päättämät yrityksiä, kansalaisia ja talouden elpymistä tukevat toimet pitävät julkisen talouden alijäämän suurena. Lisäksi ei-kiireellisen hoidon lykkääminen pandemian aikana aiheuttaa palvelu- ja hoitovelkaa, joka lisää sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvupainetta pandemian jälkeen. Julkinen velka kasvoi 69 prosenttiin suhteessa BKT:een vuonna 2020. Velkasuhteen kasvu hidastuu, kun koronapandemia laantuu ja talous elpyy. Velkasuhteen kasvua ylläpitää tulevana vuosina julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino sekä väestön ikääntymisestä aiheutuva menojen kasvu. Julkisen velkasuhteen arvioidaan olevan 75 prosenttia vuonna 2025.

Päijät-Hämeessä kuntien talouden tilanne seuraa koko maan kuntien talouden kehitystä. Valtion kuntien koronatukipaketien ja ennakoitua paremman verokehityksen myötä usean kunnan talous jäi ylijäämäiseksi vuonna 2020. Valtion kuntien koronatukipaketit kattoivat koronapandemiasta aiheutuvan toimintatuottojen laskun ja toimintakulujen kasvun sekä vahvistivat tilikauden tulosta. Tukipaketit olivat kuitenkin kertaluonteisia eivätkä ratkaise talouden paineita tulevana vuosina. Valtion kunnille lisäämät tehtävät, väestön ikääntyminen ja tulojen menoja hitaampi kasvu aiheuttavat kunnille suuria haasteita tulevaisuudessakin.

Kasvu ja kehittyminen

Lahti on Suomen yhdeksänneksi suurin kaupunki (Kuopio kahdeksanneksi suurin) vuonna 2020. Kaupungissa oli vuoden 2020 lopussa ennakkotietojen mukaan 120 039 asukasta. Väkiluku kasvoi 216 henkilöllä (-76 henkilöä 2019). Netto-maahanmuutto kasvatti väkilukua 308 henkilöllä (316 henkilöllä 2019) ja kuntien välinen nettomuutto 202 henkilöllä (-114 henkilöllä 2019) vuonna 2020. Kuolleita oli 298 enemmän kuin syntyneitä (328 henkilöä 2019). Lahden väestömäärä on kasvanut 2010-luvulla yli 4 120 henkilöllä, yli 0,3 prosenttia vuodessa.

Trendinmukaisen väestöennusteen mukaan lasten, nuorten ja työikäisten osuus väestöstä pienenee vuoteen 2030 mennessä ja varsinkin 75 vuotta täyttäneiden osuuden kasvaessa. Väestöllinen huoltosuhde (lasten tai vanhusten määrä sataa työikäistä kohti) oli vuonna 2019 Lahdessa 63,8 ja koko maassa 61,4. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan huoltosuhde on Lahdessa 67,1 ja koko maassa 64,5 vuonna 2030. Taloudellinen huoltosuhde (kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on yhtä työllistä kohti) oli vuonna 2018 Lahdessa 1,50 ja koko maassa 1,32.

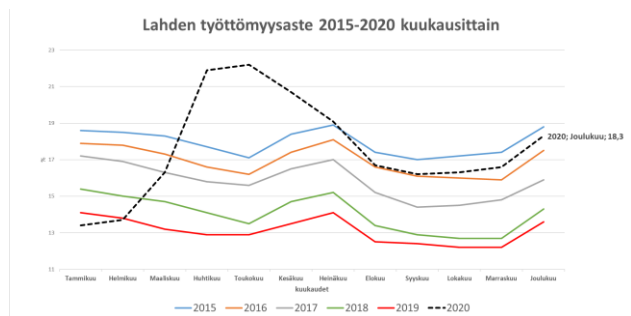

Lähde: Tilastokeskus

Elinvoima ja työllisyys

Ennakkotietojen mukaan vuoden 2020 lopussa Lahden työttömyysaste oli 18,3 prosenttia. Lahden työttömyysaste laski tasaisesti vuoden 2020 alkupuolelle asti ja oli helmikuussa 13,7 prosenttia, 4,8 prosenttiyksikköä alempi kuin helmikuussa 2015.

Koronapandemia nosti Lahden työttömyysasteen 22 prosentin tuntumaan huhti–toukokuussa 2020 massalomatusten sekä nuorisotyöttömyyden kasvun seurauksena. Joulukuussa 2020 Lahden työttömyysaste nousi lähelle vuoden 2015 tasoa, 18,3 prosenttiin.

Lahden elinvoiman ratkaise alueen yritysten menestyminen. Lahden alueen kilpailukystrategian kärkenä on vahvistaa elinkeinomyönteisyyttä, lisätä yrittäjyyttä ja tätä kautta työpaikkojen määrää sekä verotuloja.

Lahden kaupunki luo edellytyksiä elinkeinoelämän positiiviselle kehitykselle sekä avoimelle ja aktiiviselle vuoropuhelulle. Uusi hankintalaki antaa lisääntyvät mahdollisuudet hyödyntää ja vahvistaa alueen yritysten toimintaa. Kaupunki pyrkii investoinneillaan avaamaan referenssi kohteita yritysten toteutettavaksi. Toimintaympäristöä kehitetään kokeiluihin kannustavaksi, ja palvelujen järjestämisessä selvitetään myös avoimen datan hyödyntämistä. Valmistelussa ja päätöksenteossa tulee tunnistaa ne päätökset, joilla on yritysvaikutuksia ja arvioida konkreettisesti vaikutukset yritysten toimintaedellytyksiin.

Rakentaminen

Lahden rakennusvalvonnan mukaan vuonna 2020 Lahteen valmistui 111 asuinrakennusta, joissa oli 597 asuntoa. Kerrostaloasuntoja valmistui 491, pientaloasuntoja 84 ja rivitaloasuntoja 22 kappaletta. Vuonna 2020 kerrostaloasuntoja rakennettiin 164 asuntoa enemmän kuin vuonna 2019, erillisiä pientaloasuntoja 21 vähemmän ja rivi- ja ketjutaloasuntoja 67 vähemmän kuin vuonna 2019.

Suurista kaupungeista kerrostalojen osuus asuntokannasta on Lahtea suurempi vain Helsingissä, Tampereella ja Turussa.

Olennaiset muutokset kaupungin toiminnassa ja taloudessa

Lahden kaupungin vuosikate parani ja tilikauden tulos nousi reilusti positiiviseksi. Investoinnit toteutuivat talousarviota pie-nempinä.

Kaupunginvaltuusto muutti vuoden aikana talousarviota kolme kertaa. Toimintatuottoja lisättiin yhteensä noin 2,7 milj. euroa ja toimintakuluja noin 3,5 milj. euroa. Verotuloarviota laskettiin yhteensä 8,9 milj. euroa ja valtionosuusarviota korotettiin 26,5 milj. euroa. Näiden muutosten jälkeen vuosikate parani 11,4 milj. euroa. Talousarvionmuutosten jälkeen tilikauden tulos parani alkuperäisen talousarvion -9,6 milj. eurosta lopullisen talousarvion +1,8 milj. euroon. Investointien määrärahaa korotettiin 9,0 milj. euroa. Antolainojen nettomuutos talousarvionmuutoksissa oli yhteensä -15,9 milj. euroa.

Tilinpäätöksen yhteydessä tehtiin seuraavat tase-eriin kohdistuneet tulosvaikutteiset muutokset johdannaisopimuksen arvonmuutoskirjaus -4,1 milj. euroa sekä tasearvon alaskirjaukset -3,6 milj. euroa (Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy -0,6 milj. euroa, Lahden Pysäköinti Oy -2,0 milj. euroa ja Kiinteistö Oy Hansaparkki -1,0 milj. euroa). Lisäksi tehtiin Lahden Työn Paikka Oy:n pakollisen varauksen osittainen purku 0,4 milj. euroa.

Suomen hallitus päätyi yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa ottamaan käyttöön valmiuslain 16. maaliskuuta 2020. Eduskunta hyväksyi valmiuslain käyttöönottoasetukset 18.3.2020. Valmiuslain mukaiset toimivaltuudet sisälsivät useita rajoitustoimenpiteitä, joilla oli vaikutusta kaupungin palvelujen järjestämiseen. Kaupunginhallitus päätti 20.3.2020 §71 myöntää kaupunginjohtajalle erityistoimivallan häiriötilanteessa ja poikkeusoloissa. Kaupunkiin perustettiin valmiuden johtoryhmä tämän jälkeen.

Yhteistoimintaneuvottelut työn tilapäisen vähenemisen vuoksi käytiin 8.–22.4.2020. Henkilöstöjärjestöjen kanssa sovittiin vuoden 2020 lomarahen maksamisen ajankohdan muuttamisesta aikaisemmaksi.

Suomen hallitus päätti luopua valmiuslain käytöstä 15.6.2020. Kaupunginhallitus lakkautti kaupunginjohtajalle myönnetyn erityistoimivallan 22.6.2020 §165. Yhteistoimintamenettely koronatilan aiheuttaman työn vähenemisen vuoksi käsiteltiin kaupunginhallituksessa syyskuussa (Kh 21.9.2020 §227), mutta neuvotteluja ei ollut tarvetta käytännössä aloittaa koronatilan säilyessä maltillisena.

Koronapandemiasta aiheutui merkittäviä vaikutuksia kaupungin toimintaan. Koronapandemian vaikutusten lievittämiseksi kaupunki tuki yksinyrittäjiä avustuksilla ja vuokratuketuksin. Lisäksi käynnistettiin tukitoimia hyvinvointia edistäville laitelaisille yhdistyksille ja järjestöille. Koronasta johtuvan poikkeusolon seurauksena, kaupunki otti käyttöön asiointipalvelun ikäihmisille ja soittopalvelun kaikille yli 80 -vuotiaille kaupunkilaisille.

Poikkeusolon aikana peruskoulut siirtyivät pääosin etäopetukseen ja samalla otettiin käyttöön koululaisille kotiin jaettavat kouluruokapaketit. Kirjastojen, uimahallien, liikuntapaikkojen, kaupunginmuseoiden sekä -teatterin ja -orkesterin toiminnot suljettiin kokonaan tai osittain ja palvelutarjontaa siirrettiin verkkoon. Poikkeusoloaikana ei peritty varhaiskasvatuksessa olevien lasten osalta asiakasmaksuja niiltä perheiltä, jotka hoitivat lapsensa kotona. Pääosin kaikki kesätapahtumat peruttiin tai siirrettiin myöhempään ajankohtaan. Kaupungin henkilöstö siirtyi etätöihin työtehtävien niin salliessa, eikä

kaupunki myöskään palkannut kesätyöntekijöitä. Kaupungin luottamustoimielimet siirtyivät pitämään hybridikokouksia.

Syksyllä koronapandemian toisen aallon alkaessa, kaupunki järjesti yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa kasvomaskien jakamisen vähävaraisille kaupunkilaisille ja samalla myös kouluissa otettiin käyttöön maskisuositus. Abiturientit olivat muutaman viikon etäopetuksessa varmuustoimenpiteenä. Korona-altistumiset siirsivät oppilaita etäopiskeluun sekä karanteeniin syyslukukaudella.

Koronapandemian aiheuttamat rajoitustoimet ja suositukset vaikuttivat laajasti kaupungin palveluihin ja niiden toteutumisen muotoihin. Lähipalveluja pystyttiin osittain korvaamaan tai tukemaan verkossa tuotetuilla palveluilla. Esimerkiksi kaupunginorkesterin tuottamalla verkkosäilyllä oli 800 000 käyttökertaa. Kirjasto-, museo- ja nuorisopalveluita tarjottiin osittain verkossa ja Wellamo-opiston opetusta järjestettiin verkko-opetuksena. Joukkoliikenteen asiakasmäärät vähenivät merkittävästi toimintavuoden aikana. Tapahtumia jouduttiin perumaan tai niitä siirrettiin ja hankkeita jäi toteutumatta. Henkilökunnan matkustaminen väheni.

Työttömyysaste nousi kevään aikana ollen toukokuun lopussa ennätyskallista korkeaksi, 22,2 prosenttia. Vuoden lopussa työttömyysaste oli 18,3 prosenttia, mikä on 4,7 prosenttia edellisvuotta korkeampi. Työnhakijoiden aktivoitumisenpiteitä ei ole voitu täysimääräisinä toteuttaa koronapandemian rajoitustoimien vuoksi. Työttömyysturvalakiin tehtyjen muutosten vuoksi kaupungin velvoitetyöllistäminen oli tauolla 1.7.–31.12.2020.

Kaupungille aiheutui koronapandemian vuoksi menetyksiä toimintatuottoihin noin 8,1 milj. euroa, jotka aiheutuivat toiminnan supistumisesta. Tuloja jäi kertymättä erityisesti joukkoliikenteessä, pysäköinnissä, varhaiskasvatuksessa sekä kaikissa kaupungin liikunta- ja kulttuuripalveluissa orkesteri- ja teatteritoiminta mukaan lukien. Pandemiasta aiheutui myös säästöjä toimintakuluihin toiminnan supistumisen vuoksi 7,6 milj. euroa, mikä muodostuu erityisesti liikunta-, kulttuuri-, kirjasto-, museo-, orkesteri- ja teatteripalveluista sekä joukkoliikenteestä. Hankkeiden toteuttaminen ei pandemian aikana edistynyt kaikilta osin suunnitellusti. Työllistämistoimia ei pystytty toteuttamaan täysipainoisesti, mikä toi osaltaan säästöä, mutta aiheutti myös lisäkuluja työmarkkinatukeen 4,5 milj. euroa. Lisäkustannuksia syntyi kokonaisuudessaan 5,8 milj. euroa, joka työmarkkinatuen lisäksi aiheutui suojavarustehankinnoista, tehostetusta siivouksesta ja yksittäispakatuista ateriakustannuksista. Kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tuottaa Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä, jonka toiminnassa koronapandemian vaikutukset ovat olleet merkittäviä. Osittain laskennalliseen arvioon perustuen koronapandemiasta aiheutui kaupungille yhtymän tuottamiin sote-palveluihin reilun 9,0 milj. euron lisäkustannukset. Lisäksi pandemiasta johtuva sote-palvelujen kysynnän lasku ja tuotannon alasajo ovat tuoneet säästöä, jonka taloudellista vaikutusta ei ole pystytty arvioimaan. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä on saanut valtiontukea koronapandemiaan yhteensä 10,2 milj. euroa, josta Lahden laskennallinen väestöperusteinen osuus on 5,8 milj. euroa.

Kaupunki haki koronan vaikutusten lievittämiseen valtiolta harkinnanvaraista valtionosuutta, jota ei myönnetty. Valtio tuki kuntien toimintaa merkittävällä tukipaketilla, josta Lahden kaupungin osuus oli 42,2 milj. euroa. Edellä mainitusta tuesta valtionosuudet olivat 32,5 milj. euroa, joka sisältää 2,4 milj. euroa vuosina 2021–2022 takaisin maksettavaa osuutta.

Yhteisöveron korotuksen osuus oli 6,6 milj. euroa ja erillisha-
ettujen avustusten osuus 3,1 milj. euroa.

Lahden kaupunginvaltuusto päätti 12.3.2018, että Lahden kaupungin poliittinen johtamisjärjestelmä muutetaan pormestarijärjestelmäksi seuraavan vaalikauden alusta 1.6.2021. Muutoksen käytännön toteutusta määriteltiin kaupunginhallituksen nimeämässä johtamisjärjestelmätoimikunnassa, joka laati esityksen koko kaupungin organisaatiota koskevista hallintosääntömuutoksista. Esitys sisälsi myös useita luottamus-
henkilöorganisaation liittyviä muutoksia, jotka eivät olleet riippuvaisia pormestarihallitusta. Lisäksi esityksessä todettiin, että henkilöstöorganisaatioon on syytä tehdä jotain muutoksia. Kaupunginhallitus päätti 30.9.2019 perustaa johtamisjärjestelmätoimikunnan jatkamaan aiempaa työtä. Työskentelyssä tarkasteltiin pormestariohjelman laadintaa, apulaispormestarien toimenkuvia, pormestarihallituksen ja viranhaltijaorganisaation yhteistoimintaa, pormestarihallituksen ja muun luottamus-
henkilöorganisaation yhteistoimintaa sekä edellä olevien käytäntöjen vaikutuksia virkaorganisaatioon. Toimikunnan loppuraportti ja muutosehdotukset hallintosääntöön merkittiin tiedoksi kaupunginhallituksessa 22.6.2020 ja esiteltiin kaupunginvaltuustolle seminaarissa 19.8.2020. Kaupunginvaltuusto luopui 9.11.2020 kokouksessaan pormestarihallitusta ja kehotti kaupunginhallitusta valmistelemaan tarvittavat muutokset nykyiseen hallintosääntöön. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 14.12.2020 kaupunginhallituksen esitykset muutoksista hallintosääntöön. Muutokset tulevat voimaan kahdessa erässä. Ensimmäiset muutokset 1.1.2021 ja toinen osa muutoksista 1.6.2021. Muutokset johtamisjärjestelmässä aiheuttavat päätöksentekoaikoihin ja virkaorganisaatioon muutoksia, jotka valmistellaan vuoden 2021 aikana.

Lahti voitti ensimmäisenä suomalaisena kaupunkina Euroopan komission myöntämän European Green Capital Award -palkinnon ja toimii Euroopan ympäristöpääkaupunkina vuonna 2021. Euroopan ympäristöpääkaupunki -nimitys on Euroopan komission tunnustus kaupungeille, jotka ovat ympäristötoiminnan edelläkävijöitä, toimivat esimerkkeinä muille kaupungeille sekä kehittävät innovatiivisia ratkaisuja ympäristöhaasteisiin. Kaupunginhallitus päätti perustaa Kestävä Lahti -säätiön 2.3.2020 hoitamaan vuoden 2021 Euroopan ympäristöpääkaupunki tittelistä aiheutuvia tehtäviä. Ympäristöpääkaupunki teemaa toteutetaan kaksivuotisella tapahtumaohjelmalla. Sisältö koostuu kaupunkialueen yhteisestä kehitysohjelmasta sekä useista teemaa toteuttavista hankkeista, joita toteuttavat yhdistykset, yritykset, kunnat, korkeakoulut ja oppilaitokset ja myös yksittäiset asukkaat. Määräaikaisen säätiön (vuoden 2025 loppuun) sääntöluonnokseen on kirjattu: ”Säätiön tarkoituksena on edistää ja tukea kestävää yhteiskuntakehitystä ja hoitaa Lahti European Green Capital 2021 -hankkeen suunnittelua, toteutusta ja perinnön vaalimista Lahdessa ja Päijät-Hämeessä sekä kansallisesti että kansainvälisesti.”

Kaupunginhallitus hyväksyi 27.1.2020 hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelman osaksi kaupunki- ja konserni-strategiaa sekä päätti aloittaa kaupungin henkilöstön ja luottamushenkilöiden lentopäästöjen sekä henkilöstön työasiointiin liittyvien ajojen päästöjen kompensoinnin. Kaupunginhallitukselle saatetaan tiedoksi hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelman vuotuiset toimenpiteet.

Lahden kaupunki on osallistunut liikenne- ja viestintäministeriön vetämään valmisteluun Suomirata -hankeyhtiön perustamiseksi. Hankeyhtiön tarkoituksena on nopean raideyhteyden suunnitteleminen Helsingin ja Tampereen välille sekä Helsinki-Vantaan lentokentän sitominen tiiviimmin osaksi

rataverkkoa lentoradalla Pasilan ja Keravan välille. Hankeyhtiö on uusi hallitusohjelmassa mainittu toimintamalli, jolla voidaan edistää suurten raidehankkeiden suunnittelua ja toteuttamista valtion lisäksi muiden osapuolien tuella. Kaupunginvaltuusto päätti 9.3.2020, että Lahden kaupunki lähtee osakkaaksi Suomi-Rata -hankeyhtiöön ja että kaupunginhallitus hyväksyy yhtiön perustamiseen liittyvät järjestelyt sekä osakkaiden kesken solmittavan osakassopimuksen erikseen myöhemmin. Kaupunginhallitus päätti 20.4.2020 Suomi-Rata Oy:n osakassopimuksen, perustamissopimuksen ja yhtiöjärjestyksen sekä Kanta-Hämeen kuntia koskevan exit-sopimuksen hyväksymisestä.

Kaupunginhallitus hyväksyi 8.6.2020 Ympäristöpääkaupunki Lahti -toimenpideohjelman. Toimenpideohjelman jatkovalmistelu tehdään palvelualueilla. Maankäytön hiilinielujen vahvistamisen ja kaupunkipurojen monimuotoisuuden ennallistamisen osalta valmistelu tapahtuu teknisessä- ja ympäristöalautakunnassa ja vähähiilisen rakentamisen kehittämiskeskukseen osalta elinvoima- ja työllisyysjaostossa.

Kaupunginhallitus hyväksyi Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän jäsenkuntien omistajastrategian 14.12.2020. Strategia on voimassa 1.1.2021 alkaen.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä järjesti syksyn aikana julkisista hankinnoista annetun lain mukaisen kilpailutuksen sotekeskuspalvelujen (perusterveydenhuolto ja sosiaalipalvelut) tuottamisesta yhteisyrityksenä yksityisen palvelutuottajan kanssa. Kilpailutuksen voitti Mehiläinen Oy. Palvelut siirtyivät yhteisyrityksen tuotantovastuulle asteittain, hankintasopimuksen alkaessa palvelut siirtyivät Lahden (mukaan lukien Nastolan sote-keskus), Kärkölan ja Iitin sote-keskuspalvelujen osalta. Sopimus on määräaikainen 1.1.2021–31.12.2030. Palvelujen järjestämisvastuu säilyy Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymällä tai mahdollisesti soteuudistuksen perusteella sen sijaan tulevalle maakunnallisella sote-järjestämisvastuullisella viranomaisstaholla. Järjestämisvastuu käsittää kaikissa olosuhteissa velvollisuuden ja vastuun huolehtia järjestämisvastuuseen kuuluvista tehtävistä mukaan luettuna ulkoistettavien toimintojen ohjaus ja valvonta.

Kaupunki liittyi Green City Accordiin (Vihreiden kaupunkien sopimukseen) kaupunginhallituksen päätöksellä 9.11.2020. Green City Accord on Euroopan komission aloite ja kaupunginjohtajien sopimus kohti vihreämpiä, puhtaampia ja terveellisempiä kaupunkia. Sen tavoitteena on parantaa kaupunkilaisten elämänlaatua ja nopeuttaa EU:n ympäristölainsäädännön toimeenpanoa. Sopimuksessa Lahden kaupunki sitoutuu parantamaan kaupunkiympäristön ilman laatua, vähentämään melusaastetta, parantamaan vesistöjen tilaa ja edistämään kestävää vesivarojen käyttöä, pysäyttämään kaupunkiekosysteemien katoamisen ja edistämään kaupunkiluonnon monimuotoisuutta parantamalla viheralueiden laajuutta ja laatua suojelun ja ennallistamisen avulla, edistämään kiertotaloutta vähentämällä kaatopaikkajätteen määrää, parantamalla kotitalousjätteen käsittelyä sekä lisäämällä uusiokäyttöä, korjausta ja kierrätystä. Kaikilla osa-alueilla Lahti sitoutuu kahden vuoden sisällä sopimukseen liittymisestä asettamaan vertailutason ja tavoitteet, jotka ylittävät EU:n asettamat minimitalvoitteet. Kaupunki sitoutuu aloittamaan toimenpiteitä, joiden avulla asetetut tavoitteet saavutetaan vuoteen 2030 mennessä sekä raportoimaan edistymisestä kolmen vuoden välein.

Kaupunginhallitus päätti 30.11.2020 hyväksyä Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilun toteuttamiseksi laaditun kuntasopimuksen. Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyvät

1.3.2021 ja päättyvät 30.6.2023. Lahden seudun kuntakokeilussa ovat mukana Lahden kaupunki, Hollolan kunta, Orimattilan kaupunki, Asikkalan kunta ja Kärkölän kunta. Kunnat tekevät hakuvaiheessa myös Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa kuntakokeilun hakeutumisvaiheessa aiesopimuksen tulevasta yhteistyöstä. Nyt kokeiluiden alkaessa mukana olevat kunnat ovat laatineet tarkennetun kuntasopimuksen tulevan kuntakokeilun ajaksi. Sopimuksella sovitaan mm. kuntien rooleista ja tehtävistä kuntakokeilun toteutuksessa sekä kokeilun yhteisistä palveluista ja niiden rahoituksesta. Kuntasopimus tulee toimittaa työ- ja elinkeinoministeriöön joulukuun alussa. Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilulle asetettiin ohjausryhmä ohjaamaan, tukemaan ja seuraamaan kuntakokeilun toteuttamista ja tuloksia. Ohjausryhmä koostuu Lahden seudun kuntakokeilussa mukana olevien kuntien edustajista.

Kaupunginhallitus teki 30.11.2020 periaatepäätöksen SAP-HR järjestelmästä luopumisesta. Aikataulu järjestelmästä luopumiselle tarkentuu käynnistettävän henkilöstötietojärjestelmä -projektin yhteydessä. Lahden kaupunki otti käyttöönsä Kuntien Tiera Oy:n toimittaman SAP HR -järjestelmän 17.11.2015. SAP-HR järjestelmän toiminnallisuudet ja järjestelmälle asetetut tavoitteet eivät ole toteutuneet suunnitelman mukaisesti. Nykyisen SAP-ympäristön tuki loppuu vuonna 2025.

Lahden eteläinen kehätie avattiin liikenteelle joulukuussa. Kehätien rakentaminen aloitettiin vuonna 2018. Sen pituus on 13 kilometriä ja sen varteen rakennettiin kaksi pitkää tunnelia, 900 metriä pitkä Liipolan tunneli sekä 400 metrin pituinen Patomäen tunneli.

Konserni- ja tilajaosto hyväksyi 12.10.2020 Hemsö Suomi Oy:n kanssa tehtävän aiesopimuksen, jossa kaupunki myisi Paavola kampusalueen olemassa olevat sekä rakennettavat rakennukset Hemsö Suomi Oy:lle. Kaupunki vuokraisi rakennusten sijaintikiinteistöt Hemsö Suomi Oy:lle pitkäaikaisilla maanvuokrasopimuksilla. Hemsö Suomi Oy vuokraisi rakennusten tilat takaisin kaupungille joko 15 tai 20 vuoden määräaikaisilla vuokrasopimuksilla Hemsö Suomi Oy:n tekemän indikatiivisen tarjouksen perusteella. Vuokrasopimuksista ja kiinteistökaupasta päätetään erikseen.

Henkilöstö

Lahden kaupungin henkilöstömäärä oli vuoden viimeisenä päivänä 3 595. Henkilötyövuosia toteutui 3 148. Henkilöstöraportointia on kehitetty vuonna 2020 vastaamaan Kuntatyönantajien raportointisuositusta. Tämän vuoksi vuoden 2020 luvut eivät ole vertailukelpoisia edellisiin vuosiin nähden. Kehitystyö jatkuu osittain vielä vuoden 2021 puolella.

Henkilöstö 31.12.	2018	2019	2020
Konsernihallinto (sis. tilakeskus)	320	272	322
Sivistyksen palvelualue (sis. orkesteri ja teatteri)	3 075	3 167	3 083
Kaupunkiympäristön palvelualue	178	187	190
Yhteensä	3 573	3 626	3 595
Vakituiset	2 720	2 765	2 724
Määräaikaiset	853	861	871
joista työllistettyjä	134	115	86
Henkilötyövuodet	2 831	2 837	3 148

Henkilöstökulut

Henkilöstökuluja toteutui kokonaisuudessaan 163,8 milj. euroa vuonna 2020 (161,8 milj. euroa vuonna 2019). Henkilöstökuluista palkkakuluja oli 124,7 milj. euroa (123,3 milj. euroa vuonna 2019). Kasvu johtuu pakollisista korotuksista, jotka liittyvät virka- ja työehtosopimusten (yleiskorotus 1.8.2020), lomarahojen ja sivukulujen muutoksiin.

Työhyvinvointi

Terveysperusteisia poissaoloja toteutui 17,7 kalenteripäivää per henkilötyövuosi vuonna 2020. Vuonna 2019 lukema oli 12,9 kalenteripäivää per työntekijä ja vuonna 2018 lukema oli 14,4. Luvut 2019 ja 2018 eivät ole vertailukelpoisia vuoteen 2020 nähden raportoinnin kehittämisen vuoksi. Sairauspoissaolojen lukumäärään sisältyy myös karanteeniin määrättyjen henkilöiden kyseiset poissaolopäivät.

Sairauspoissaolojen määrän laskuun on kuitenkin pyritty erilaisin toimenpitein. Osa toimenpiteistä liittyy kuntoutuksiin ja osa työkykyä tukeviin toimintamalleihin. Kaupungin ja työterveyshuollon välistä yhteistyötä on tiivistetty. Korvaavaa työtä käytettiin myös koronapandemian aikana. Vuonna 2020 sitä käytettiin 752 päivää (518 pv vuonna 2019). Eniten korvaavaa työtä on tehty varhaiskasvatuspalveluissa (57 % kaikesta korvaavan työn käytöstä), mutta käyttö on lisääntynyt myös muissa yksiköissä. Korona vaikutti monin tavoin mm. kuntoutustoimintaan, neljän suunnitellun KIILA-kuntouksen alku siirtyi keväältä syksylle. Työterveysneuvotteluja ei ole tarvinnut keskeyttää koronan vuoksi, mutta niitä on käyty etäyhteyksin.

Työhyvinvointikysely toteutettiin helmikuussa 2020. Työhyvinvointikysely uudistettiin täysin ja siksi edellisiä kyselyitä ei voi suoraan verrata tämän kyselyn tuloksiin. NPS indeksi (suositeluhaluus) oli -9,04. Suositeluhaluutta on mitattu aiemminkin ja nyt arvo oli parantunut edellisestä kyselystä. Kysely toimii hyvinvoinnin kehittämisen pohjana ja asetettuja tavoitteita seurataan pulssikyselyissä vuonna 2021.

Osaamisen kehittäminen

Lahden kaupungin tavoitteena on kehittää henkilöstön palvelusaamista, työssä oppimisen edellytyksiä ja työhyvinvointia. Osaava ja motivoitunut henkilöstö tuottaa kuntalaisille hyvää asiakaskokemusta. Henkilöstön osaamisen kehittäminen tapahtuu pääosin työssäoppimisena arjen työtehtävissä, työkierrolla tai esimerkiksi osallistamalla erilaisiin työryhmiin ja projekteihin. Vain osa osaamisen kehittämistä tapahtuu varsinaisissa koulutuksissa. Osaamisen kehittämisen keskeisenä välineenä toimivat kehityskeskustelut, joiden tueksi otettiin vuonna 2020 käyttöön SuccessFactors-kehityskeskustelusovellus.

Osaamisen kehittämisen tukena Lahden kaupungilla on käytössä Intran oppimisympäristö, jossa on tarjolla esimiestyön eri osa-alueisiin lähi- ja verkkokoulutusta. Eduhouse a+ -verkkokoulutuspalvelu tarjoaa esimiestyön kehittämisen lisäksi koko henkilöstölle muun muassa M365-osaamiseen, oman hyvinvoinnin johtamiseen ja etätööhön valmiuksia antavia koulutuksia. Perusopetuksessa osaamismerkki laajennettiin opettajille 2020 kevään aikana. Esimiestyön kehittämisessä toteutettiin tietoisuuksia mm. palvelussuhdeasioista ja rekrytoinnista. Esimiespäivä pidettiin ensimmäistä kertaa etätoteutuksella. Oppisopimusopintoina käynnistettiin lähiesimiestyön ammattitutkintoon valmistava koulutus ja jatkettiin johtamisen ja yrittäjyyden erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta. Yhteistyössä koulutuskeskus Salpauksen kanssa jatkettiin oppisopimuskoulutuksena myös tuotekehittäjän erikoisammattitutkintokoulutusta. Lisäksi henkilöstölle on ollut tarjolla erilaisia ammattialakohtaisia koulutuksia. Koulutuspäiviä oli vuonna 2020 yhteensä 6 522 ja niihin osallistui 1 591 henkilöä.

Tarkemmat tiedot henkilöstöstä esitellään erillisessä henkilöstökertomuksessa 2020.

Ympäristötekijät

Vuoden 2020 merkittäviä ympäristömyönteisiä toimia ja hankkeita

Lahden kaupungin strategia

Lahti – rohkea ympäristökaupunki -strategiaa viedään käytäntöön kärkihankkeiden sekä ohjelmien ja suunnitelmien kautta. Vuonna 2020 strategian ympäristötavoitteita edistettiin mm. kestävän liikkumisen kärkihankkeessa.

Alkuvuodesta kaupunginhallitus hyväksyi Lahden hiilinielu- ja kompensatiosuunnitelman, joka tukee kaupungin hiilineutraaliustavoitetta vuodelle 2025. Ympäristökaupunki Lahti -toimenpideohjelma laadittiin konkreettiseen kaupunkistrategian sisältöä. Lahden kaupunginhallitus hyväksyi marraskuussa kaupungin liittymisen 2020 EU:n Green City Accord sopimukseen, joka tähtää kaupunkien kestävyden, vihreyden ja terveellisuuden parantamiseen vuoteen 2030 mennessä toimenpiteillä, jotka keskittyvät erityisesti ilmanlaatuun, meluun, vesistöihin, luonnon monimuotoisuuteen sekä kiertotalouteen. Joulukuussa kaupunginhallitus hyväksyi Ympäristöpääkaupunkivuoden hyödyntämissuunnitelman, jonka toteutusta seurataan kevääseen 2022 asti.

Konsernihallinnon ympäristötyö

Lahden kaupungin ympäristökaupunkistrategiaa johdetaan kaupunkitasoisesti konsernihallinnon elinvoima- ja kilpailukykypalvelujen (EKP) kautta. Ympäristökehitys-yksikössä jatkettiin hanketyötä mm. Canemure – vähähiiliset ratkaisut korjausrakentamisessa ja CitiCAP -projekteissa kestävän liikkumisen ja päästäkauppasovelluksen kehittämisen parissa. Uutena hankkeena alkoi luontopohjaisiin ratkaisuihin ja ympäristöterveyteen liittyvä Go Green Routes -hanke ja Lahteen perustettiin Vähähiilisen rakentamisen kehityskeskus. Ympäristöneuvontaa ja -kasvatusta annettiin laajasti kouluille, päiväkodeille ja asukkailla. Ympäristökehitys osallistui myös Ympäristöpääkaupunkivuoden valmisteluihin.

Kaupunkiympäristön palvelualueen ympäristötyö

Kaupunkiympäristön palvelualue on avainasemassa kaupunkikonsernin ilmasto- ja ympäristöasioiden edistämässä vastatessaan mm. maankäytön suunnittelusta, liikennesuunnittelusta, rakennusvalvonnasta ja ympäristönsuojelusta. Kaupunkiympäristön palvelualue on jatkanut WWF:n GreenOffice -järjestelmässä ja tekee oman toiminnan seuranta- ja arviointia.

Lahden ympäristöpalvelut valmisteli vuonna 2020 viisi ympäristölupaa, kolme rekisteröintiä, kaksi maa-aineslupaa sekä 19 meluilmoituspäätöstä. Ympäristönsuojelussa tehtiin vuonna 2020 noin 100 tarkastusta, joista 25 kohdistui ympäristölupavollisiin toimintoihin. Jätetarkastuksia tehtiin yhteensä sadasta tarkastuksesta vajaa 50.

Metsätoimi on jatkanut ympäristötyötä aiempien vuosien tapaan: vieraslajien torjuntaa ja roskien siivousta metsäalueilta sekä maisematyöluupien myöntämistä.

Puistotoimissa kunnossapidon urakoissa otettiin keskustan hoidonjohtourakan kilpailutuksessa mukaan laatulupaukset, jossa yhtenä tärkeänä kohtana huomioidaan ympäristö ja kannetaan osaltaan vastuuta ilmastonmuutoksesta. Ympäristölaatulupaus sisältää päästöluokkavaatimukset urakassa käytettävälle konekalustolle. Muita ympäristö- ja ilmastotoimia ovat uusiutuvan käyttövoiman tai hybridiajoneuvojen käyttämistä paketti-, avolava-, ja henkilöautoissa, sähkön käyttäminen pientyökoneissa ja -laitteissa vähintään 75 prosenttia laitekannasta sekä polkupyörien käyttö omavalvonnassa

vähintään 50 prosenttia sulan maan ja 20 prosenttia talviaikana. Robottileikkureita käytetään vähintään neljässä kohteessa. Lisäksi urakoitsijoita kannustetaan kehittämään ja käyttämään vaihtoehtoisia rikkakasvien torjuntamenetelmiä, kun kemiallisten käyttö ei ole sallittua.

Pikku-Vesijärven puistolle myönnettiin jo neljännen kerran kansainvälinen Green Flag -tunnus.

Vesistöjenhoitoa jatkettiin Vesijärvellä ja pienjärvillä osana yhdessä Vesijärvisäätiön kanssa laadittua Vesijärvihojelmaa. Ympäristöpalvelut vastasivat mm. Vesijärven ja Kymijärven hoitokalastuksesta, näytteenotoista järvillä ja ojilla sekä kahdeksan automaattisen vedenlaatuaseman ylläpidosta. Lisäksi uusittiin Lankiluodon syvänteen jatkuvatoiminen vedenlaadunmittausasema ja asennettiin kaksi uutta vedenkorkeuden seuranta-asemaa. Hoitokalastussaalet olivat yhteensä noin 105 tonnia, josta yli 20 tonnia meni ruuanvalmistukseen. Ruuhijärven ja Salajärven vedenkorkeushankkeen valmistelua jatkettiin. Iso-Kukkasan säännöstelyn lopettamista ja Kumi-ankosken virtavesikunnostuksen valmistelua jatkettiin ja jätettiin lupahakemus AVI:iin

Vuoden 2020 aikana otettiin vesinäytteitä pienjärvilä 84 kappaletta, joista 18 oli klorofyllinäytettä. Lisäksi kuormitusseurannassa otettiin yhteensä 137 oja- ja hulevesinäytettä. Edellisten lisäksi tilattiin velvoitetarkkailua täydentäviä näytteitä Vesijärveltä 24, joista neljä oli klorofyllinäytettä.

Ympäristöpalvelut laativat useita vesistöihin liittyviä tila-, kuormitus-, pohjaeläin- ja kalastoraportteja. Vesijärven petokalaisutuksia tehtiin petokalarahaston kautta ja istutuslajeja olivat taimen, ankerias ja kuha. Kymijärvellä jatkettiin alusveden puhdistusta Kapula-hankkeessa, alusveden suodatinkenttää laajennettiin vuonna 2020. Osallistuttiin taimenen kotiutustutuksiin Vesijärveen laskevissa neljässä purossa, sekä Seestaajoessa. Yhteistyössä Porvoonjoen vesistötalkkarihankkeen kanssa järjestettiin pienimuotoiset virtavesikunnostukset ja koekalastukset Immilänkoskella ja Korvenojalla.

Hulevesien hallintaa koordinoi kaupungin hulevesityöryhmä. Kaupungin strategian toimenpiteenä aloitettiin keskusta-alueen hulevesien siirtäminen puhdistettaviksi Länsi-Hennalaan Hule Smart & Clean -hankkeessa rakennettuun hulevesien käsittelyjärjestelmään. Siirtämisen aloittamisen myötä kaupungin hulevesikuormitus Vesijärveen vähenee. Hulevesien laatua seurattiin Vesijärven ja Kymijärven alueilla sekä Länsi-Hennalassa. Hulevesien laatua ja määrää seurattiin automaattisilla seuranta-asemilla. Paskurinojan alueelle teetettiin laaja hulevesiselvitys, ja yhteistyössä Hollolan kunnan kanssa valmisteltiin Kintterön luonnonsuojelualueen hulevesikunnostusten toteuttamista.

Pohjavesien suojelua edistettiin mm. Rainman -hankkeessa, jossa kehitetään ja toteutetaan keinoja pinta- ja pohjavesien hyvän tilan turvaamiseksi ilmastonmuutokseen varautuen. Hankkeessa asennettiin vuonna 2020 roudan paksuuden mittausputkia ja uusi pohjaveden havaintoputki pohjavesimallin tarkentamista varten. Lahden pohjavesien yhteistarkkailua jatkettiin. Seudullinen pohjavesityöryhmä kokoontui kaksi kertaa. Pohjaveden suojelua edistettiin osallistumalla maankäytön suunnitteluun sekä antamalla lausuntoja eri viranomaisille ja muille tahoille pohjavedensuojelun huomioimiseksi erilaisissa toiminnoissa. Pilaantuneiden pohjavesien pumppaamista jatkettiin Asemantaustassa kaupungin omistamalla Paasivaaran vedenottamolla.

Osallistuttiin Salpausselkää Unesco Geopark -hakemuksen laadintaan ja Geoparkin kohteiden kehittämiseen Lahdessa. Luonnonsuojelun edistämiseksi valmisteltiin kolmen luonnonsuojelualueen rauhoittamista ja saatiin niille myönteinen Metsö-korvaus päätös: Kilpanen, Hirvilampi, Lapakiston laajennus. Lahden kaupungin maita koskeva Luonnonsuojeluohjelma valmistui. Kintterönsuon ennallistaminen aloitettiin yhdessä Hollolan kunnan kanssa Helmi-hankerahoituksella. Luonnonsuojelualueiden retkeilyreitit ylläpidettiin, ja vieraslajeja torjuttiin.

Maaperän puhdistustöihin eri kohteissa käytettiin 0,8 milj. euroa.

Katujen kunnossapidossa on suola korvattu pysyvästi pohjaveden muodostumisalueilla formiaateilla. Kävelyn- ja pyöräilyn olosuhteita on parannettu talvikunnossapidossa pääreiteillä noin 20 kilometrin osuudella tuottamalla niille ns. baanaolosuhteet. Myös perinteisillä talvikunnossapidon alla olevilla väylillä on kilpailutusten yhteydessä parannettu talvikunnossapidon laatutasoa.

Palvelualueella on edistetty useilla projekteilla valmiuksia parantaa kävelyn- ja pyöräilyn olosuhteita, merkittävimpiä Sump-työ sekä Keskustavision päätöksenteko. Investointiohjelmalla olosuhteita parannettiin väylillä Apilakatu-Moisionkatu, Urheilukeskuksen katuverkolla sekä uudelleenpäällystämällä laajasti em. väyläverkkoa. Jokaisessa hankkeessa, jossa on ollut olosuhteiden osalta mahdollista, on rakennekerroksia korvattu betonimurskeella. RC-massan käyttö on maksimoitu hankkeissa ja Nastolan suunnalla on jatkettu meluvallien toteuttamista. Vuoden lopussa otettiin käyttöön Lahden eteläinen kehätie, joka poistaa useita riskejä nykyiseltä Hämeenlinnantie-Mannerheiminkatu-linjalta.

Sivistyksen palvelualueen ympäristötyö

Sivistyksen palvelualueen ympäristötyö tarkoittaa pääasiassa ympäristökasvatusta, mutta myös esimerkiksi sähköisten materiaalien käyttöä ja Green Office -työtä. Esimerkiksi lukiokoulutuksessa on siirrytty suurilta osin sähköiseen viestintään ja tiedottamiseen (mm. opinto-opas löytyy vain sähköisenä versiona ja paperisen opinto-oppaan painamisesta on luovuttu kokonaan). Sähköistä kurssimateriaalia käytetään perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa jo laajasti eri oppiaineiden kursseilla.

Ympäristökasvatustyötä toteutetaan kaikissa lahtelaisissa peruskouluissa ja lukioissa osana koulujen normaalia opetus- ja kasvatustehtävää. Ympäristökasvatus sisältyy koulujen opetussuunnitelmiin, lukiossa yhtenä aihekokonaisuutena on kestävä elämäntapa ja globaali vastuu.

Perusopetuksessa osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen on yksi seitsemästä laaja-alaisen osaamisen taidosta. Taito on osa kaikkea opetusta vuosiluokilla 1–9. Ympäristökasvatukseen liittyvää teemaa käsitellään myös osana perusopetuksen koulujen vuosittaista yhteistä monialaista oppimiskokonaisuutta. Kouluissa kiinnitetään erityistä huomiota koulutyön normaaleihin ympäristökäytänteisiin; kierrättämiseen, jätteiden lajitteluun; energian kulutukseen ja vastuulliseen kulutukseen. Niemen alueella on hyvin toimiva Luma-luokka ja Yrityskylä-yhteistyö. Ympäristöteemoja käsitellään myös osana Lahden Junnu Yliopistotoimintaa, jossa perusopetus tekee yhteistyötä alueen korkeakoulujen kanssa. 3. luokkalaisten kohdennettu kiertotalous ja 5. luokkalaisten kohdennettu algoritmien ajattelu käynnistyvät vuoden 2021 aikana pilottikokeiluna. Lisäksi kaupungin ympäristökasvattajien kanssa kehitetään edelleen 8.

luokkalaisten kohdennettua ympäristöpeliiä, jota kokeillaan pilottina vuoden 2021 aikana. Piloteista saatujen kokemusten pohjalta toiminta vakiinnutetaan osaksi peruskoululaisille kohdennettua toimintaa.

Varhaiskasvatuksessa ympäristökasvatus ja kestävä kehitys sisältyvät sekä esiopetussuunnitelmaan että varhaiskasvatussuunnitelmaan ja ovat näin osa normaalia opetus- ja kasvatustyötä. Vuonna 2020 varhaiskasvatuksessa vahvistettiin ympäristökasvatustyötä kouluttamalla henkilöstöä ympäristökasvattajiksi erikoisammattitutkinnon kautta.

Junnu Yliopiston ensimmäisinä pilotteina toimivat vuonna 2020 kolmen päiväkodin esioppilaat, jotka tutkivat vettä sekä puhtaan veden merkitystä kaiken elämän ylläpitäjänä yhteisellä maapallollamme. Pilottipäiväkodit saivat käyttöönsä tutkimuslaatikon, joka sisältää ohjeet sekä tarvikkeet kuuteen erilliseen vesitutkimustyöhön. Tavoitteena on, että elokuusta 2021 kaikki kaupungin päiväkotien esikoululaiset pääsevät vesitutkijoiksi.

Yhteistyökumppanina toimi Päijät-Hämeen LUMA-keskus.

Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy

Asiakkaiden mielenkiinto ruoan ympäristövaikutuksia kohtaan lisääntyi kuluneella toimintakaudella. Ateriapalvelut on tarjonnut kasvisruokaa toisena ruokavaihtoehtona jo parin vuoden ajan. Vuoden 2020 alusta kasvisruoka nostettiin kouluissa ja henkilöstöravintoloissa yrityksen strategisen linjauksen mukaisesti tarjoilulinjastoon ensimmäiseksi pääruokavaihtoehtoksi. Kasvisruoan tarjoaminen joka päivä tukee terveellisiä valintoja ja arjen hyvinvointia, sekä on merkittävä askel kohti kestävämpää tulevaisuutta.

Huhtikuussa 2020 Ateriapalveluille hyväksyttiin Vastuullisuus-suunnitelma 2020–2023. Vastuullisuus-tavoitteet kiteytyvät kolmen teeman alle: taloudellinen-, sosiaalinen- ja ympäristö-vastuu. Ympäristövastuun tavoitteita ovat mm. ruokahävikin vähentäminen, kasvisruoan määrän kasvattaminen, kotimaisen- ja paikallisten raaka-aineiden käyttäminen, sekä luomutuotteiden lisääminen mahdollisuuksien mukaan. Ympäristöpolitiikkamme mukaan pyrimme kehittämään toimintaamme ympäristönäkökulmat huomioiden, ympäristökriteerit ovat osa hankintakriteerejämme.

Syyslukukauden alussa kaikissa Lahden kouluissa otettiin käyttöön suomalainen Hukka -hävikinhallintaohjelma. Ateriapalvelut sai Hukka -hävikinhallintaohjelman käyttöönottoon Kestävä Lahti -säätöiltä ympäristöpääkaupunki tukea 2 160 euroa. Ohjelman avulla tavoitteena on vähentää kouluissa syntyvää hävikkiruokaa ja pienentää kouluruoan hiilijalanjälkeä reaaliaikaisen viestinnän, mittaamisen sekä neuvonnan avulla. Ohjelmaan kirjattua hävikkitietoa voi näyttää animoituna luontokuvana esimerkiksi koulun infotauluilla. Luontokuva muuttuu syötetyn tiedon mukaan, mitä vähemmän on hävikkiä, sitä enemmän kuvaan tulee lisää kasveja ja eläimiä ja päinvastoin. Ohjelman avulla nuoria ja lapsia kannustetaan toimimaan ilmastoystävällisesti ja näkemään konkreettisen toiminnan tulokset ymmärrettävästi. Ohjelma mahdollistaa myös reaaliaikaisen asiakastytyväisyyden mittaamisen. Asiakastytyväisyyden mittaamista pilotoidaan 2020–2021 Lauheen monitoimitalo Lähteellä.

Luomutuotteita pyrittiin tarjoamaan kuluneen vuoden aikana mahdollisuuksien mukaan. Päiväkotien ruokalistalla tarjottiin säännöllisesti mm. luomuporkkanaseesta tehtyä sosekeittoa ja kouluilla vietettiin syksyllä luomuharppuupäivää. Reilun kaupan viikolla (viikko 43) päiväkodeissa tarjottiin

aamupalalla yli 200 kiloa luomu Reilun kaupan banaaneja. Kaikki Ateriapalvelujen toimipaikat ovat Portaat luomuun -ohjelman asteikolla 4. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kaikissa Ateriapalvelujen keittiöissä on käytössä kahdeksan yksittäistä luomutuotetta.

Koulut, päiväkodit ja henkilöstöravintolat olivat mukana valtakunnallisella hävikkiviikolla. Hävikkiviikolla ruokasaleissa oli esillä hävikkiin liittyvää viestintää. Koulut haastettiin vähentämään lautashävikkiä, 53 prosenttia kouluista pystyi pudottamaan lautashävikkiään edellisen vuoden vastaaviin lukuihin verrattuna.

Päijät-Hämeen Ateriapalvelujen palvelutiimi, palveluesimiehet sekä keittiöpäälliköt suorittivat Ammattilaisen kädenjälki -verkkokurssin. Kurssilla opiskeltiin kestävästä kehityksestä ja vastuullisuutta, ruoantuotannon ympäristövaikutuksia sekä toimimaan vastuullisesti asiakkaiden kanssa.

Toimintakauden alussa koulujen ruokasaleihin ja päiväkoteihin otettiin käyttöön Päijät-Hämeen jätehuollon kanssa yhteistyössä päivitetty lajitteluohjeet. Myös keittiöille tehtiin omat lajitteluohjeet, jotka otettiin käyttöön syyslukukauden 2020 alusta.

Lahti Aqua Oy

Vuonna 2020 Lahden ja Hollolan kulutukseen pumpattu vesimäärä oli yhteensä 9,0 milj. kuutiota. Vedenhankinta perustuu yksistään pohjaveteen ja kaikki vesinäytteet täyttivät talousvedelle asetetut laatuvaatimukset ja -suositukset.

Vuonna 2020 Ali-Juhakkalan, Kariniemen, Nastolan ja Hämeenkosken puhdistamoilla käsiteltiin noin 13,1 milj. kuutiota jätevetä. Puhdistustulokset täyttivät kaikki ympäristölupaehojen vaatimukset.

Jätevedenpuhdistamoissa lietteenkäsittelystä syntyvä biokaasu hyödynnetään lämmitysenergiana. Vuonna 2020 biokaasua tuotettiin 14 230 megawattituntia, josta vähän yli puolet myytiin lämpönä Lahti Energian kaukolämpöverkkoon ja loput hyödynnettiin puhdistamoiden lämmitykseen. Biokaasun hyötykäyttö oli noin 96 prosenttia. Labio Oy:lle toimitettiin kuivattua lietettä 14 400 tonnia kompostoitavaksi.

Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut

Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy ottaa kestävän kehityksen tavoitteet huomioon toiminnassaan. Ympäristöpääkaupunkivuosi velvoittaa myös konserniyhtiöitä toimimaan tämän hankkeen mukaisesti.

Yhtiö huomioi kestävän kehityksen hankinnoissaan sekä palvelutuotannossaan suunnittelusta lähtien. Koko henkilöstön työmatkaliikenne ja siirtymät työkohteiden välillä on pyritty minimoimaan tehokkaalla suunnittelulla sekä siirtymällä toiminnassa etäkokouksiin. Suurin osa käytössä olevista puhdistusaineista on ympäristömerkittyjä. Lisäksi asiakaskohteissa on pilotoitu kasvipohjaisia, 100 prosenttia biohajoavia ja turvallisia puhdistusaineita, joiden käyttöä laajennetaan mahdollisuuksien ja asiakkaiden kiinnostuksen mukaan. Työmenetelmänä lattianhoidossa käytetään laajalti twister-laikkoja, jotka toimivat ilman erillistä puhdistusainetta.

Henkilöstön muistamisessa ja palkitsemisessa on siirrytty käyttämään paikallisia palveluita tavaralahjojen sijaan. Yhtiön hallinnon tiloissa noudatetaan WWF:n Green Office -ympäristöjärjestelmän periaatteita. Yhtiö on tehnyt ympäristöasioissa yhteistyötä mm. Lahden ammattikorkeakoulun kanssa ja vuoden 2020 aikana valmistui Ympäristöohjelmaehdotus

insinööriopiskelijan opinnäytteenä. Yhtiö on mukana Lahden kaupungin ja muiden konserniyhtiöiden yhteisessä Viisas työmatkaliikkuminen -hankkeessa, jota edistetään sovituin toimenpitein ja tavoittein.

Yhteistyötä ympäristöasioissa edistetään jatkossakin sidosryhmien ja muiden toimijoiden kanssa. Yhtiön ympäristö- ja vastuullisuustavoitteet sekä raportointi kehittyvät edelleen ja nivoutuvat osaksi toimintajärjestelmää.

Lahti Energia Oy

Lahtelaisten kaukolämmittäjien hiilijalanjälki pieneni entisestään. Vuonna 2020 Lahti Energian tuotannon fossiiliset hiilidioksidipäästöt olivat ennätyspienet, vain noin 105 000 tonnia. Edellisvuonna päästöjen määrä oli vielä reilu 300 000 tonnia. Vuonna 2020 kivihiltä ei käytetty polttoaineena ollenkaan ja myös maakaasun käyttö oli vähäistä. Kymijärvi III -biolämpölaitos tuotti kaukolämpöä koko lämmityskauden 2019–2020, mutta varsinaisesti laitos otettiin kaupalliseen käyttöön 1.4.2020.

Lahti Energia kasvatti merkittävästi tuulivoiman osuutta sähkön hankinnassa osuusvoimayhtiöidensä kautta. Tuulivoimalla tuotetun sähkön määrä kasvoi 18 prosentilla vuodesta 2019. Lahti Energia jatkoi investointeja kannattavaan, uusiutuvaan energiantuotantoon ja sitoutui yhteen tuulivoimahankkeeseen, joka valmistuu seuraavan kahden vuoden aikana. Osuusvoimayhtiöidensä kautta Lahti Energia on tällä hetkellä mukana kolmessa tuulivoimahankkeessa.

Lahti Energia panostaa hankinnoissaan vähäpäästöisiin työautoihin. Sähkö- ja kaasuautojen osuus koko työautokannasta oli vuoden lopussa 22,3 prosenttia. Lisäksi dieselautoissa käytetään uusiutuvaa dieseliä aina kuin mahdollista. Vuonna 2020 työautoissa käytetty diesel korvattiin 98,5 prosenttisesti uusiutuvalla dieselillä.

Tuhkien hyötykäyttöä jatkettiin edellisvuosien tapaan. Tuhkaa hyödynnettiin maarakentamisessa, stabiloinnissa sekä lannoitekäytössä. Myös juuri käyttöön otetun Kymijärvi III -laitoksen tuhkiille löydettiin hyötykäyttökohteita.

LE-Sähköverkko jatkoi pylväsmuuntamoiden korvaamista puistomuuntamoilla. Vuonna 2020 korvattiin yhteensä 25 pylväsmuuntamoita, joista pohjavesialueelta purettiin 21 muuntamoita ja joista 11 korvattiin puistomuuntamolla. Pohjavesialueella on tammikuussa 2021 jäljellä 50 pylväsmuuntamoita.

Lahti Energia osallistui myös haitallisten vieraskasvilajien torjuntaan. Kesän 2020 aikana kartoitettiin ja tehtiin niittoja Lahti Energian tuotantolaitoksilla ja pumppaamoilla sekä LE-Sähköverkon sähköasemilla. Työtä jatketaan tulevana kesänä.

Uudet palvelut säästävät energiaa yhä useammassa kiinteistöissä Energiakäännöksen myötä lahtelaisten kaukolämmittäjien hiilijalanjälki oli viime vuonna pieni, koska kivihiltä ei enää käytetty polttoaineena lämmöntuotannossa. Energian ja erityisesti sähkön pientuotanto jatkoivat myös kasvuaan. Lahti Energia ja Oomi Energia tukivat pientuotannon kasvua omilla myynti- ja markkinointitoimillaan. Oomi Energia on 1.4.2020 toimintansa aloittanut Lahti Energian osakkuusyhtiö.

Sähköautojen tarjonta ja määrä lisääntyivät vuonna 2020 entisestään. Varsinkin ladattavien hybridautojen määrä kasvoi voimakkaasti, minkä vuoksi niin Lahti Energia kuin 1.4. alkaen Oomi Energia toteuttivat ensimmäiset laajat latausratkai-

sunsa asiakkailleen. Erityisesti julkisen latauksen mahdollisuudet paranivat merkittävästi Lahdessa.

Vuonna 2018 lanseerattu Kaukolämpö 2.0 -palvelu on käytössä jo lähes 2 000 taloyhtiöasunnossa. Niiden asumisolosuhteet ovat vakioitu Reiot -palvelun älykkäällä lämmönsäädöllä. Reiot on Lahti Energian kehittämä palvelu, jolla seurataan ja optimoidaan kiinteistöjen kulutusta ja olosuhteita. Tällä hetkellä Reiot -palvelua käytetään lähes 400 kiinteistössä eri puolilla Suomea.

Lahti Energialla on sertifioitu ympäristöjärjestelmä ISO 14001 sekä työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmä ISO 45001. DNV GL on auditoinut järjestelmät lokakuussa 2020.

Lahden Talot Oy

Vuodesta 2019 Lahden Talojen todelliset hiilidioksidipäästöt pienenevät 2 194 tonnia eli 30,2 prosenttia. Vertailuvuoteen 2019 nähden isoon pudotukseen vaikuttivat Lahti Energian kaukolämmön tuotannon muutos, kiinteistökannan edelleen uudistuminen, yhtiön energianhallintajärjestelmien tehokkaampi hyödyntäminen, uusien teknisten ratkaisujen käyttö lämmön säädössä ja asukkaiden aktiivointikampanjat sekä vertailuvuosien lämpövoimakkuuksien tuoma ero.

Sekajätteen vertailuvuon positiivinen kehitys jatkui edelleen. Vuoden 2019 lopun tulos 17,5 litraa per henkilö per viikko laski vuoden 2020 aikana tasolle 16,7. Vertailuluku on pienentynyt vuonna 2014 aloitetun mittaamisen jälkeen tasolta noin 44 prosenttia.

Asukkaiden kulutustottumusten muutokseen ja siten hiilijalanjaljen pienentämiseen kannustava kolmas MiniMoi! -kilpailu päättyi 31.5.2020. Kilpailussa huomioidaan lämmityksen, sähkön ja lämpimän käyttöveden sekä jätehuollon aiheuttamat hiilidioksidipäästöt. Tällä kaudella kilpailun voitti Metsolankatu 2 ja 4. Pudotusta edelliskauteen tuli 56,5 prosenttia. Tulos saavutettiin kaukolämpöenergian tuotannossa syntyneillä päästövähennyksillä ja asukkaiden selkeästi pienentyneellä kokonaisvedenkulutuksella.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy

Ympäristövastuullisuus tarkoittaa Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:lle (1.1.2021 alkaen Salpakierto Oy) ympäristöasioiden huomioimista kaikessa toiminnassa.

Vuonna 2020 Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n kautta kulkeeneen yhdyskuntajätteen hyödyntämisaste oli 98 prosenttia (98 % v. 2019). Hyödyntämisasteeseen lasketaan materiaali-kierrätys ja energiahyötykäyttö. LATE-lajittelulaitoksessa otetaan energia- ja sekajätteistä talteen muoveja ja metalleja, jotka ohjataan kierrätettäväksi uusioraaka-aineena. Vuonna 2020 laitos erotteli muoveja kierrätykseen lähes miljoona kilogrammaa. SRF-, puu- ja metsätähdepohjaiset kierrätyspoltoaineet toimitettiin polttoon suunnitellusti. Erityisesti puupohjaisten polttoaineiden menekki oli erittäin hyvä. SRF- ja puupoltoaineet toimitettiin Lahti Energian Kymijärvi II -voimalaitokseen ja Stora Enson rinnakkaispoltolaitokseen. Sekajätteiden rejektit toimitettiin energiahyödynnettäväksi jätteenpoltolaitoksiin Kotkaan ja Riihimäelle.

Biojäte käsiteltiin LABIO Oy:n biokaasu- ja kompostointilaitoksessa, missä siitä tuotetaan biokaasua ja kompostituotetta.

Kujalan käsittelykeskuksen aiheuttamia hajuja tarkkaillaan päivittäin. Käsittelykeskuksessa on käytössä EnwinTOM -hajunmallinnusjärjestelmä. Toimialueen asukkaat pääsevät

EnwinTOM -järjestelmään yhtiön verkkosivuilla olevan linkin kautta esim. ilmoittamaan hajuhavainnosta.

Käsittelykeskuksen loppusijoitusalueiden suotovedet ja muut jätevedet johdettiin Ali-Juhakkalan jätevedenpuhdistamolle. Toiminnan vaikutuksia vesistöön tarkkailtiin noin 30 pisteessä 2–4 kertaa vuodessa.

Kujalan suljetulta loppusijoitusalueelta kerätty kaatopaikkakaasu hyödynnettiin sähkönä ja lämpönä. Yhtiö tuotti omaan käyttöön uusiutuvaa energiaa yhteensä 806 megawattituntia vuonna 2020 aurinkovoimaloilla ja kaatopaikkakaasulla. Tämän lisäksi kaatopaikkakaasua ohjattiin Lahti Energian kautta hyödynnettäväksi Hartwallin tehtaalle kokonaisenergiämäärätään yhteensä 3 400 megawattituntia.

Yhtiö on sitoutunut uusiutuvan energian käyttöön ja yhtiön ostama sähkö saadaan kokonaan uusiutuvan energian lähteistä.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n vastuulla olevien käytössä olevan sekä suljettujen loppusijoitusalueiden jälkihoitovarausta tehtiin 1,2 milj. euroa ja purettiin 0,9 milj. euroa.

Jäteneuvontaa oli monimuotoisesti ja -kanavaisesti tarjolla kouluille, päiväkodeille ja toimialueen aikuisväestölle. Koronapandemian vuoksi jäteneuvontatilaisuuksien määrä puollittui edellisestä vuodesta ollen 171 kappaletta. Syyskaudella alettiin tarjoamaan jäteneuvontatunteja etäyhteydellä. Yhteistyössä Lahden 4H-yhdistyksen kanssa järjestettiin kompostointikurssi verkkokurssina keväällä 2020.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:lla on sertifioitu toimintajärjestelmä, joka kattaa ISO 9001:2015 mukaisen laatuajärjestelmän, ISO 14001:2015 mukaisen ympäristöjärjestelmän ja ISO 45 001:2018 mukaisen työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmän.

Ympäristötuotot ja -kustannukset

Lahden kaupungin tilinpäätöksessä 2020 on kerätty kaupungin ja kaupunkikonsernin alueen ympäristötunnuslukuja. Tähän ympäristötilinpäätökseen on tiedot kerätty kaupungin kaikilta toimialoilta ja toiminnallisilta taseyksiköiltä. Konsernilaskelmassa mukana ovat Lahti Aqua Oy, Lahti Energia -konserni, Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy, Lahden Talot Oy, Päijät-Hämeen ateriapalvelut, Provincia Oy sekä KokoLahti.

Koko kaupunkikonsernin ympäristökulut olivat 45,0 milj. euroa ja ympäristötuotot 40,7 milj. euroa. Tuottoihin ja kustannuksiin liittyviä toimia on selostettu edellä olevissa toimiala- ja yhtiökohtaisissa luvuissa.

Ympäristömenoiksi on yleisesti ottaen määritelty kustannukset, joiden ensisijainen tarkoitus on ympäristönsuojelun edistäminen, ennaltaehkäisy, ympäristöhaittojen vähentäminen ja korjaaminen tai luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen. Tiedot on kerätty valtakunnallisen ympäristönsuojelun tilastoluokituksen mukaisella jaottelulla. Kaupunkiorganisaation ympäristönsuojelun toimintakuluista merkittävimmät olivat ympäristönsuojelun erilaisten viranomaistehtävien hoitaminen sekä eri toiminnoista kertyneet ympäristönsuojelun edistämiskulut. Samoin merkittävimmät tuotot kertyivät viranomaistehtävien erilaisista lupa- yms. tuloista sekä luonnon ja maisemansuojelun osalta kahden maankaatopaikan tuotoista.

Ympäristöinvestoinnit

Ympäristöinvestointeja Lahti-konsernissa tehtiin vuonna 2020 yhteensä 9,8 milj. euroa. Seuraavaan taulukkoon on koottu yhteenveto vuoden 2020 tilinpäätöksen ympäristötunnusluvut tuhannen euron tarkkuudella.

YMPÄRISTÖTILINPÄÄTÖS 2020 YHTEENVETO, 1 000 EUROA	Lahten kaupunki ja taseyksiköt			Lahti konserni kokonaisuudessaan		
	Tuotot	Kulut	Investoinnit	Tuotot	Kulut	Investoinnit
Ympäristöluokitus						
1. Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	1 356,9	377,9	2 219,4	1 356,9	2 794,4	2 993,2
2. Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	105,5	525,7	63,9	15 080,5	10 248,4	5 958,4
3. Jätehuolto ja roskaantumisen ehkäisy	905,0	1 493,8	38,4	21 240,2	24 345,6	529,4
4. Maaperän ja pohjaveden suojelu	47,7	871,7		47,7	886,4	
5. Melun ja värinän torjunta		7,0	135,6		21,4	135,6
6. Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu	21,3	144,9		21,3	144,9	
7. Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	356,9	1 359,3		356,9	1 359,3	
8. Ympäristönsuojelun edistäminen	1 686,1	3 001,5	30,0	2 660,1	3 350,9	135,5
9. Ympäristöperusteiset verot ja veroluonteiset maksut		1 168,2			1 844,2	
YHTEENSÄ	4 479,3	8 950,0	2 487,3	40 763,5	44 995,6	9 752,1
Korkokulut					220,0	
Ympäristövaraukset		700,0			-473,0	
Ympäristövarausten muutos (lisäys -, purku +)		-431,0			-473,0	

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuntalain (410/2015) ja terveydenhuoltolain (1326/2010) perusteella hyvinvoinnin edistäminen on yksi kaupungin perustehtävistä.

Terveydenhuoltolain mukaan kaupungin tulee raportoida valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä, hyvinvoinnista ja niiden edistämiseksi toteutetuista toimenpiteistä sekä valmisteltava vähintään kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointikertomus. Viimeisin laaja hyvinvointikertomus on hyväksytty tammikuussa 2017. Laaja hyvinvointikertomus vuosilta 2017–2020 tuodaan valtuustolle hyväksyttäväksi keväällä 2021. Hyvinvoinnin edistämiseksi toteutetut toimenpiteet ovat sisällyneet vuosittaisiin strategian kärkihankkeisiin.

Lahtelaisten hyvinvoinnin tietopohjaa ylläpidetään sähköisessä hyvinvointikertomuksessa (hyvinvointikertomus.fi). Tilinpäätökseen 2020 raportoitavat tiedot on poimittu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämästä Sotkanet-indikaattoripankista, joka tarjoaa keskeisiä väestön hyvinvointia ja terveyttä koskevia tietoja kunnista (vertailukaupungit: Espoo, Helsinki, Jyväskylä, Kouvola, Kuopio, Lahti, Oulu, Tampere, Turku, Vantaa). Lisäksi 4. ja 5. luokkalaisten, 8. ja 9. luokkalaisten sekä 2. asteen opiskelijoihin liittyviä terveystietoja on haettu THL:n kouluterveyskyselystä 2019. Osa tiedoista on haettu tilastokeskuksen ylläpitämistä tietokannoista. Tiedot esitetään vuonna 2020 Päijät-Hämeen maakunnassa valmisteltujen ja hyväksytyjen maakunnallisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkien (mielen hyvinvointi, päihteettömyys ja terveelliset elintavat, arjen turvallisuus, osallisuus ja yhteisöllisyys) mukaisesti.

Väestö

- Lapsiperheet 37,4 %. Koko maa 38,0 % (2019)
- 75 vuotta täyttäneet 10,3 %. Koko maa 9,5 % (2019)
- Huoltosuhde, demografinen 63,8. Koko maa 61,4 (2019)
- Koulutustasomittain 351,4. Koko maa 379,7 (2019)
- Työttömyysaste 16,6 %. Koko maa 12,0 % (11/2020)
- Pitkäaikaistyöttömien määrä, muutos edellisvuoteen 48,6 %. Koko maa 39,6 % (11/2020)
- Nuorisotyöttömät, alle 25-vuotiaat työttömät työnhakijat 19,0 %. Koko maa 13,8 % (11/2020)
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat, 25–64 -vuotiaat 6,7 %. Koko maa 6,6 % (2019)

Lapsiperheiden määrä on vähentynyt tasaisesti vuosien 2010–2019 aikana (2010: 38,7 %). Kaupunkien välisessä vertailussa Lahdessa on viidenneksi vähiten lapsiperheitä.

75 vuotta täyttäneitä on Lahdessa toiseksi eniten kaupunkien välisessä vertailussa. 75 vuotta täyttäneiden määrä on kasvanut tasaisesti vuosien 2010–2019 aikana (2010: 8,2 %). Huoltosuhde on noussut tasaisesti vuosien 2010–2019 aikana (2010: 50,5). Kaupunkien välisessä vertailussa Lahdessa on toiseksi korkein huoltosuhde Kouvolan jälkeen. Lahtelaisten koulutustaso on noussut vuosien 2010–2019 aikana (2010: 310,3), mutta se on kaupunkien välisessä vertailussa edelleen toiseksi alhaisin.

Vuonna 2020 alkanut koronapandemia lisäsi pitkäaikaistyöttömien määrää, joka kasvoi Lahdessa 48,6 prosenttia, mikä on enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Lahden työttömyysaste laski tasaisesti vuoden 2020 alkupuolelle asti ja oli helmikuussa 13,7 prosenttia, eli 4,8 prosenttiyksikköä alempi kuin helmikuussa 2015. Koronapandemia nosti Lahden työttömyysasteen 22 prosentin tuntumaan huhti-toukokuussa 2020 massalomatusten sekä nuorisotyöttömyyden kasvun

seurauksena. Marraskuussa 2020 Lahden työttömyysaste nousi jo selvästi yli vuoden 2016 tason, 16,6 prosenttiin.

Työkyvyttömyyseläkettä saavia 25–64 -vuotiaita on kaupunkien välisessä vertailussa Lahdessa neljänneksi eniten. Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on kuitenkin laskenut vuosien 2010–2019 aikana (2010: 8,8 %).

Mielen hyvinvointi

- Itsensä yksinäiseksi tuntevat, osuus 20 vuotta täyttäneistä 8,3 %. Koko maa 8,4 % (2018)
- Mielialaan liittyviä ongelmia: 4. ja 5. luokan oppilaista 17,1 %. Koko maa 15,5 % (2019)
- Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus: lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 16,5 %. Koko maa 13,9 % (2019)
- Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkkeellä: 25–64 -vuotiaat 3,7 %. Koko maa 3,4 % (2019)

20 vuotta täyttäneiden osalta Lahdessa koetaan yksinäisyyttä maan keskitasoa vähemmän ja toiseksi vähiten kaupunkien välisessä vertailussa. Yksinäisyyden kokemus on vähentynyt 1,7 prosenttiyksikköä vuodesta 2015 (10 %).

Alakouluikäisten (4. ja 5. luokkalaisten) mielialaan liittyvät ongelmat ovat lisääntyneet neljä prosenttiyksikköä vuoden 2017 tasosta (13,1 %) ja kaupunkien välisessä vertailussa ne ovat toiseksi yleisimpiä Lahdessa.

Lukiolaisten ahdistuneisuus on lisääntynyt edellisvuosiin verrattuna (2013: 11,2 %; 2017: 13,0 %) ja se on kolmanneksi yleisintä kaupunkien välisessä vertailussa.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on noussut 0,1 prosenttiyksikköä vuoden 2017 tasosta (3,6 %) ja on neljänneksi yleisintä kaupunkien välisessä vertailussa.

Päihteettömyys ja terveelliset elintavat

- Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista: 8. ja 9. luokan oppilaista 5,6 % (2019). Koko maa 7,3 % (2019)
- Laittomia huumeita kokeillut ainakin kerran: ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 25,9 %. Koko maa 20,1 %
- Alkoholia liikaa käyttävät 20–64 -vuotiaat: 31,3 %. Koko maa 29,5 % (2018)
- Päivittäin tupakoivat: 20–64 -vuotiaat: 18,7 %. Koko maa 14,1 % (2018)
- Ylipaino: 8. ja 9. luokan oppilaista 15,3 %. Koko maa 16,9 % (2019)
- Ei syö koululounasta päivittäin: 8. ja 9. luokan oppilaista 34,9 %. Koko maa 36,5 % (2019)
- Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi: 8. ja 9. luokan oppilaista 19,6 %. Koko maa 20,9 % (2019)
- Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomat 20–64 -vuotiaat: 22,3 %. Koko maa 20,7 % (2018)

Yläkouluikäisten (8. ja 9. luokkalaisten) huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttöä tai rahapelaamista on maan keskitasoa vähemmän ja toiseksi vähiten kaupunkien välisessä vertailussa ja huoli on vähentynyt 2,1 prosenttiyksikköä vuoden 2017 tasosta (7,7 %).

Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden huume- ja alkoholin käyttö on maan keskitasoa yleisempiä ja ne ovat lisääntyneet 5,6

prosenttiyksikköä vuoden 2017 tasosta (20,3 %) ja kokeilut ovat neljänneksi yleisimpiä kaupunkien välisessä vertailussa.

Lahtelaisten aikuisten (20–64 -vuotiaiden) alkoholin liika- käyttö on yleisempää kuin maassa keskimäärin, mutta liika- käyttö on vähentynyt 4,6 prosenttiyksikköä vuoden 2015 ta- sosta (35,9 %).

Lahtelaiset 20–64 -vuotiaat tupakoivat eniten kaupunkien vä- lisessä vertailussa. Päivittäin tupakoivien osuus on kuitenkin vähentynyt 3,4 prosenttiyksikköä vuoden 2015 tasosta (22,1 %).

8. ja 9. luokkalaista ylipainoisia on vähemmän kuin maassa keskimäärin ja viidenneksi vähiten kaupunkien välisessä ver- tailussa. Ylipainoisten määrä on kuitenkin kasvanut edellis- vuosien tasosta (2010: 11,3 %; 2017: 13,2 %).

Koululounaan syöminen 8. ja 9. luokalla on vähentynyt aikai- sempiin vuosiin verrattuna (Ei syönyt koululounasta päivittäin 2013: 26,0 %; 2017: 26,9 %). Lahdessa koululounaita syö- dään kuitenkin enemmän kuin maassa keskimäärin ja kol- manneksi eniten kaupunkien välisessä vertailussa.

8. ja 9. luokkalaisten kokemus omasta terveydentilasta on hei- kentynyt aikaisempien vuosien tasosta (2013:15,2 %; 2017:16,6 %). Lahdessa yläasteikäisten kokemus omasta ter- veydentilasta on kuitenkin neljänneksi paras kaupunkien väli- sessä vertailussa ja parempi kuin maassa keskimäärin.

Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien aikuisten osuus on vähentynyt aikaisempiin vuosiin verrattuna (2013: 27,5 %; 2017: 24,0 %). Lahdessa aikuiset liikkuvat kuitenkin vähem- män kuin maassa keskimäärin.

Turvallinen arki ja arjen hallinta

- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa: 4. ja 5. luokan oppilaista 7,4 %. Koko maa 7,2 % (2019)
- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa: 8. ja 9. luokan oppilaista 4,7 %. Koko maa 5,5 % (2019)
- Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdiste- lua vuoden aikana: 8. ja 9. luokan oppilaista 20,8 %. Koko maa 20,6 % (2019)
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64 -vuoti- aat: 4,4 %. Koko maa 2,7 % (2019)
- Yhden vanhemman perheet: 27,8 %. Koko maa 22,9 % (2019)
- Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0–17 -vuoti- aat: 1,6 %. Koko maa 1,3 % (2019)
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä: 399,5. Koko maa 370,0 (2019)
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset 1 000 asukasta kohti: 7,0. Koko maa 6,6 (2019)

4. ja 5. luokkalaisten koulukiusaamiskokemukset ovat lisään- tyneet 0,7 prosenttiyksikköä vuoden 2017 tasosta (6,7 %). Kiusaaminen on neljänneksi yleisintä kaupunkien välisessä vertailussa ja yleisempää kuin maassa keskimäärin.

8. ja 9. luokkalaisten kiusaamiskokemukset ovat vähentyneet 0,7 prosenttiyksikköä vuoden 2017 tasosta (5,4 %). Kiusaa- mista esiintyy neljänneksi vähiten kaupunkien välisessä ver- tailussa.

Kokemukset häiritsevästä seksuaalisesta ehdottelusta tai ah- distelusta yläkoululaisilla ovat hieman yleisempiä kuin maassa keskimäärin. Kaupunkien välisessä vertailussa em. kokemuksia on viidenneksi vähiten. Vertailutietoa

aikaisempiin vuosiin ei ole saatavilla, indikaattori otettiin käyt- töön 2019.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 25–64 -vuotiaita on enemmän kuin maassa keskimäärin ja kaupunkien väli- sessä vertailussa eniten Lahdessa. Toimeentulotukea pitkäai- kaisesti saavien määrä on kasvanut edellisvuosiin verrattuna (2010: 3,4 %; 2017: 4,1 %).

Yhden vanhemman perheitä on Lahdessa enemmän kuin maassa keskimäärin ja toiseksi eniten kaupunkien välisessä vertailussa (prosentuaalisesti saman verran kuin Helsingissä). Yhden vanhemman perheiden määrä on kasvanut edellisvuo- siin verrattuna (2010: 24,8 %; 2017: 27,1 %).

Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuja 0–17 -vuotiaita on Lah- dessa maan keskiarvoa enemmän. Huostaanottojen ja sijoit- tusten määrä on lisääntynyt edellisvuosista (2015: 1,2 %; 2017: 1,2 %).

65 vuotta täyttäneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoi- tojaksota on Lahdessa neljänneksi eniten kaupunkien väli- sessä vertailussa ja enemmän kuin maassa keskimäärin. Hoi- tojaksot ovat lisääntyneet edellisvuosiin verrattuna (2010: 319,8; 2017: 368,1).

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuvia ri- koksia tuhatta asukasta kohden on enemmän kuin maassa keskimäärin. Kaupunkien välisessä vertailussa rikoksia on neljänneksi vähiten (prosentuaalisesti saman verran kuin Kuopiossa). Määrä on pysynyt kymmenen vuoden seurantajak- solla tasaisena, keskiarvo 2010–2019: 7,1.

Osallisuus ja yhteisöllisyys

- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24 -vuotiaat: 10,2 %. Koko maa 7,9 % (2018)
- Keskeytti opinnot lukiokoulutuksessa: 4,1 %. Yli 100 000 asukkaan kaupungit 2,9 % (2018) Tilastokeskus
- Harrastaminen, vähintään yhtenä päivänä viikossa: 4. ja 5. luokan oppilaista 87,3 %. Koko maa 89,4 % (2019)
- Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvat 20–64 -vuotiaat 24,3 %. Koko maa 27,1 % (2018)
- Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa 55,4 %. Koko maa 58,9 % (2017)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä 17–24 -vuotiaita on Lah- dessa toiseksi eniten kaupunkien välisessä vertailussa. Ti- lanne on parantunut vuoden 2010 tasosta (13,1 %), mutta heikentynyt vuoden 2017 tasosta (9,9 %).

Toisen asteen opintojen keskeyttäminen on vuosivertailussa yhä yleisempää. Lukiokoulutuksen keskeyttäneitä on kaupun- kien välisessä vertailussa Lahdessa eniten ja ammatillisissa oppilaitoksissa opintojen keskeyttäminen on yleisempää kuin maassa keskimäärin.

4. ja 5. luokkalaisten harrastaminen on vähäisempää kuin maassa keskimäärin ja toiseksi vähäisintä kaupunkien väli- sessä vertailussa. Indikaattori otettiin käyttöön vuonna 2019. Aktiivisesti järjestötoimintaan osallistuvia on vähemmän kuin maassa keskimäärin. Järjestötoimintaan osallistuvien määrä on laskenut 5,6 prosenttiyksikköä vuodesta 2015 (29,9 %).

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa on alhaisempaa kuin maassa keskimäärin ja kolmanneksi alhaisinta kaupunkien välisessä vertailussa. Äänestysaktiivisuus edellisissä kunta- vaaleissa oli kuitenkin noussut kaksi prosenttiyksikköä vuo- desta 2012 (53,4 %).

Muut ei taloudelliset asiat

Lahden kaupunki huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta toimivalla sisäisellä valvonnalla. Sisäisen valvonnan tehtävänä on hallintosäännön mukaan mm. edistää toiminnan lainmukaisuutta ja hyvän hallintotavan toteutumista. Sisäinen tarkastus ja omalta osaltaan ulkoinen tarkastus varmistavat sisäisen valvonnan toteutumisesta. Konserni- ja osakkuusyrityksille on annettu korruption ja lahjonnan kieltävä ohjeistus ”Hyvä hallinto- ja johtamistapa Lahti-konsernissa” -ohjeessa, jonka yhteisöt ovat hyväksyneet toteutettavaksi omassa toiminnassaan. Tätä valvotaan Lahden kaupungin taholta konserniohjauksella kuntalain mukaisesti.

Tämän lisäksi kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 10.6.2019 kokouksessaan kaupungin eettiset ohjeet. Lahden kaupungin eettinen ohje on rakennettu yhteisesti strategiassa sovituille arvoille. Yhteisten arvojen avulla pystytään muodostamaan yhteinen käsitys siitä, miten organisaation onnistumisen ja menestymisen kannalta menetellään, mikä on oikein ja mikä on väärin.

Ihmisoikeusasioista kaupunki huolehtii toimimalla lainmukaisesti ja noudattamalla mm. Suomen perustuslakia, jossa on määritelty perusoikeudet. Lainmukaisen toiminnan valvonta huolehditaan edellä kerrotulla sisäisen valvonnan toimenpiteillä.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Valtiovarainministeriön Kuntatalousohjelman mukaan kuntatalouden näkymät ovat haastavat ja koronapandemialla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia kuntatalouteen, jonka tilanne oli vaikea jo valmiiksi. Kuntatalouden menojen kasvun arvioidaan maltillistuvan vuonna 2021. Saman aikaisesti kuntatalouden tulojen kasvu jää vaatimattomaksi valtionosuuksien laskiessa, kun kuntatalouden tukitoimen pienentyvät. Väestön ikääntyminen lisää sosiaali- ja terveystalouden kasvua ja heikentää verotulojen kehitystä ennustekaudella. Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta heikkenee painelaskelmien mukaan edelleen ja on negatiivinen koko suunnitelmakaudella.

Kunnallisveroprosentteihin kohdistuu lähivuosina merkittäviä korotuspaineita ja kuntatalouden velkaantumisen ennustetaan jatkavan ripeää kasvua.

Koronakriisin jälkeen kuntasektorin tarve kestävyttä parantaviin rakenteellisiin uudistuksiin korostuu entisestään. Rakenteellisten uudistusten lisäksi kuntataloudessa tarvitaan kuntien omia tuottavuus- ja sopeutustoimia.

Arviot kuntatalouden kehitysnäkymistä on pyritty huomioimaan myös Lahden kaupungin taloussuunnitelmassa, vaikka koronapandemian vaikutukset ja verotulokertymien muutokset ovat vaikeasti ennakoitavissa.

Lahden taloussuunnitelma 2021–2023 on laadittu kaikkien vuosien osalta tulokseltaan negatiiviseksi. Suunnitellut talouden tasapainottamistoimenpiteet nähtiin liian vaikeiksi toteuttaa lyhyellä aikajänteellä.

Taloussuunnitelma sisältää Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman 2019–2022 toimenpiteiden lisäksi uusia toimenpiteitä, joilla pyritään hillitsemään menojen kasvua suunnitelmakaudella yhteensä noin 26,3 milj. euroa.

Merkittävä talouteen vaikuttava toiminnallinen muutos on työllisyyden kuntakokeilu, jossa Lahti on mukana yhdessä Hololan, Orimattilan, Asikkalan ja Kärkölan kanssa. Kokeilu käynnistyy 1.3.2021 ja jatkuu 30.6.2023 saakka. Kokeilun tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen ja kuntien roolin vahvistaminen työllisyyspalvelujen järjestäjänä. Tarkoituksena on parantaa erityisesti pitkään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Lahden seudun kuntakokeilussa asiakkaita arvioidaan olevan noin 13 000.

Lahden eteläinen kehätie avattiin liikennekäyttöön vuoden 2020 lopussa. Suomen suurimman väylätyömaan päättymisen varmistaa sujuvan liikenteen vilkkaasti liikennöidyllä valtiolla 12 sekä edistää maankäytön ja elinkeinoelämän kehittämismahdollisuuksia koko Lahden seudulla.

Kaupungin investointipaineiden arvioidaan kääntyvän laskuun ennätysvuoden 2020 jälkeen. Lahden eteläisen kehätien valmistuminen ja suunnitellut kiinteistöjen myynnit laskevat investointimenoja, vaikka koulurakennusten peruseräinvestoinnit jatkuvat mittavina.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Toimintakertomuksessa on arvioitava kunnan ja kuntakonsernin toiminnan laajuuteen ja rakenteeseen nähden tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä muita toiminnan kehittämiseen vaikuttavia seikoja.

Kaupunki arvioi riskejä kokonaisvaltaisesti. Riskienhallinnan kentät ovat taloudellisten-, strategisten-, operatiivisten eli toiminnallisten ja vahinkoriskien muodostamat alueet. Arvioinneissa riskit nähdään pääosin uhkina, ei kuitenkaan mahdollisuuksina. Riskienhallintaa toteutetaan kaupunginvaltuuston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteiden ja kaupunginhallituksen antaman ohjeen Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Lahden kaupungissa mukaisesti.

Riskikartoituksia tehdään palvelualueiden johtoryhmissä ja palveluyksiköissä. Riskien tunnistamiseen ja hallitsemiseen käytetään erilaisia välineitä. Työpaikan vaarojen arvioinnissa voidaan käyttää esimerkiksi tarkastuslistaa, projektiriskeissä nelikenttäanalyysiä johdannaisineen ja johtoryhmissä potentiaalisten ongelmien analyysiä (POA).

Riskikartoituksissa havaitut korjaavat tehtävät vastuutetaan ja annettuja tehtäviä tarkastellaan määräajoin. Johtoryhmissä riskienhallinnan tehtävät hallitaan, mutta suorittavaa työtä tekevien osalta hallinnassa on havaittavissa puutteita. Kaikki työntekijät toteuttavat riskienhallintaa, vaikka eivät sitä osaltaan tunnista. Valtaosa riskeistä on tiedossa, mutta niitä ei ole kirjattu esimerkiksi perehdyttämistä tai henkilövaihdoksia ajatellen.

Riskien sisällöt poikkeavat toisistaan vastuualueiden kesken. Lisäksi riskien taloudellisissa vaikutuksissa on merkittäviä eroja, samoin kuin toimintojen keskeytyksissä, joita on usein mahdoton rahassa mitata. Koronapandemian johdosta riskienhallinnan merkittävät riskit muodostuvat taloudellisista ja strategisista riskeistä, jotka korreloivat erityisesti pandemian aiheuttamia muutoksia.

Lahden kaupungin riskienhallinnan luokat

Riskit on jaoteltu siten, että pitkän aikavälin palvelukykyyn vaikuttavat taloudelliset ja strategiset riskit. Toteutuessaan ne usein heikentävät jopa merkittävästi kaupungin toimintaedellytyksiä. Vahinko- ja operatiiviset, eli toiminnalliset riskit heikentävät kaupungin tuloksellisuutta päivittäisessä toiminnassa.

Merkittäviin taloudellisiin riskitekijöihin kuuluu edelleen Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä. Hyvinvointikuntayhtymä on toteuttanut toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi. Tilikauden aikana on maailmanlaajuinen koronapandemia muuttanut niin hyvinvointikuntayhtymän kuin kaupunkitasoisten riskien ilmaantumista ennakoitua enemmän.

Maaliskuussa kiihtynyt tartuntamäärien kehitys johti lopulta valmiuslain käyttöönottoon ja samalla poikkeusolojen julistamiseen. Erityislaki oli voimassa kesäkuulle. Pandemiatilanne jatkui rauhallisen kesän yli syksyyn, jolloin tartuntamäärät alkoivat nousta voimakkaasti.

Pandemiatilanteen johdosta kaupunkiin perustettiin maaliskuussa koronavalmiuden johtoryhmä ja kaupunginhallitus antoi kaupunginjohtajalle erityisiä oikeuksia esimerkiksi välttämättömien hankintojen suorittamiseksi.

Maaliskuussa perustettiin kaupungintalolle myös johtokeskus, jota kutsuttiin nimellä tilannehuone. Tilannehuoneen tehtävänä oli tukea välitöntä johtamiskykyä sekä tuottaa tietoa ja raportteja päätöksenteon tueksi. Kaupungin varautumisen valmiusryhmä siirtyi maaliskuusta juhannukseen asti tilannejohtamisen malliin, jossa välitön päätöksentekokyky varmistettiin.

Kaupunki aloitti keväällä skenaariotyön osana riskienhallintaa. Skenaariotyöhön osallistui yli 100 asiantuntijaa eri sektoreilta, kuten korkeakouluista, matkailualalta ja taloudesta. Skenaariot tuottivat kolme eri mallia ja niiden lisäksi havaittuja tehtäviä, joita tulisi edistää kaikesta huolimatta. Skenaariotyö toi esille niitä uhkia, joita pandemia on esille tuonut.

Riskienhallinta on kokonaisuutena tarkastellen toteutunut asiallisesti, vallitseva pandemia huomioiden. Ulkoisiin uhkiin liittyvää varautumista on ylläpidetty mm. harjoitusten avulla. Kaupunki osallistui puolustusvoimien paikallispuolustusharjoitukseen ja järjesti sisäisen tilannehuoneiden välisen harjoitustilaisuuden.

Konserniohjeen mukaan tytäryhtiöiden on järjestettävä toimintansa laatuun ja laajuuteen nähden riittävä riskienhallinta. Tämä näkyy esimerkiksi Päijät-Hämeen ateriapalvelujen riskienhallintatoimissa, jotka ovat kattavampia ja laajempia kuin muilla vastaavan kokoisella yhtiöllä. Ateriapalvelut kykenivät toteuttamaan muuttuneet tilanteet omatoimisesti ja ennakoiden, esimerkkinä kouluruoan jakelu. Konserniyhtiöiden riskienhallinta on suhteutettu toimintaan ja laajuuteen. Tytäryhtiöt ovat noudattaneet konserniohjetta.

Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit liittyvät mm. talouden tasapainoon, tulorahoituksen riittävyyteen, investointeihin ja rahoitukseen.

Koronapandemia vaikutti talouteen merkittävästi vuonna 2020 ja talous supistui noin kolme prosenttia. Lahti ja lähes kaikki muut suuret kaupungit tekivät kuitenkin vuonna 2020 reilusti positiivisen tuloksen, johtuen verorahoitukseen liittyvistä muutoksista, kustannusten maltillisesta kasvusta ja valtion kunnille suunnatuista tukipaketeista. Menojen kasvun enustetaan kääntyvän voimakkaaseen kasvuun vuonna 2021. Menoja kasvattaa kuntien tehtävien laajeneminen ja koronapandemiasta aiheutuvat tarpeet. Menojen kasvu hidastuu investointien osalta, mutta hidastuminen on riittämätöntä tulokehitykseen nähden. Julkisen sektorin tulovirran ei enusteta riittävän kattamaan koronasta, väestön ikääntymisestä ja kuntien tehtävien laajenemisesta aiheutuviin menoihin. Julkisen sektorin kestävyysvaje kasvaa edellä kuvatun kehityksen seurauksena. Kuntien talouskriisin välttäminen vaatii sekä valtion että kuntien omia toimenpiteitä taloustilanteen korjaamiseksi.

Lahden kaupungin talouden seurantaä käsitellään kuukausittain palvelualueiden ja konsernihallinnon johtoryhmissä, vastuualueilla ja palveluyksiköissä, eikä seurannassa ole havaittu virheellisiä tai puutteellisia menettelyjä vuonna 2020. Taloustilanne viedään säännöllisesti myös kaupunginhallitukselle ja -valtuustolle tiedoksi.

Rahoitusriskejä, joita ovat korkoriski, valuuttariski, likviditeettiriski ja luottoriski, hallitaan kaupunginvaltuuston hyväksymien Lahden kaupungin rahoitustoiminnan ja sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti. Riskienhallintaa toteutetaan

hajauttamalla lainat ja sijoitukset toteuttamishetken markkinatilanteen mukaan ja jo olemassa oleva laina- ja sijoitus-salkku huomioon ottaen, ottamalla kantaa lainan tai sijoituksen korkoperustaan, valuuttaan ja erääntymisajankohtaan sekä muuttamalla sijoitus- ja lainasalkkujen korko- ja/tai valuuttajakaumaa johdannaissopimusten avulla.

Korkoriski on korkojen muutoksista aiheutuva epävarmuutta. Kiinteäkorkoiset lainat tai saatavat eivät voimassaoloaikanaan ole korkoherkkiä. Vaihtuvakorkoisten lainojen osuus kaupungin korollisista lainoista oli tilinpäätöshetkellä 45,0 prosenttia ja niistä koronvaihtosopimuksin oli tilinpäätöshetkellä muutettu kiinteäkorkoisiksi 39,6 prosenttia.

Rahavaroihin, sijoituksiin ja johdannaissopimuksiin liittyy riski siitä, ettei vastapuoli täytä velvoitteitaan. Tätä vastapuoliin liittyvää luottoriskiä rajataan tekemällä sopimukset kaupunginvaltuuston hyväksymien Lahden kaupungin rahoitustoiminnan ja sijoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti. Tilinpäätöshetkellä ei rahavaroihin, sijoituksiin eikä johdannaissopimuksiin liity vastapuolen luottoriskiä.

Valuuttamääräisiin lainoihin liittyvä valuuttariski on eliminoitu lainojen noston yhteydessä valuutanvaihtosopimuksilla. Tilinpäätöshetkellä kaupungilla ei ole lainoihin tai korkovirtoihin liittyvää valuuttariskiä.

Likviditeettiriskillä tarkoitetaan sitä, että kaupungin maksuvalmiutta ei pystytä turvaamaan joka tilanteessa. Kaupungin maksuvalmiutta ennakoidaan maksuvalmiussuunnittelulla ja kassaennusteilla. Likviditeettireservinä ovat rahat ja pankkisaamiset, konsernitilin luottolimiitit sekä muut luottolimiitit, kuten kuntatodistusohjelmat. Tilikauden lopussa kaupungin yhteensä 300 milj. euron kuntatodistusohjelmasta oli käytössä nolla euroa.

Strategiset riskit

Strategiset riskit liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin ja niihin kohdistuviin epävarmuustekijöihin. Riskiluokan alle kuuluvat esimerkiksi toimintaympäristö kuten lainsäädäntö ja väestön ikärakenteen kehitys. Toiminnan kehittämisen osia ovat palvelujen järjestäminen, kehittämismahdollisuuksien tunnistaminen sekä maine ja imago-riskit. Johtamisen alle kuuluvat johtamisjärjestelmät, -kulttuuri, -taito ja päätöksentekokyky. Strategisten riskien hallinta on keskeisessä osassa valtuuston ja hallituksen toimintaa.

Strategisiin riskeihin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä vallitsevan pandemian johdosta. Toimintaympäristön muutokset ovat olleet voimakkaita, kuten lainsäädännön, valtiontalouden, kesä mökkikaupan ja elinkeinoelämän muutokset. Toimintojen kehittämissektorin osalta asiakaskäyttäytymiset, palvelujen järjestämiset ja kehitysmahdollisuuksien ovat kokeneet myös merkittäviä muutoksia. Johtamisen osalta niin johtamisjärjestelmät, johtamistaito kuin päätöksentekokyky ovat olleet koetuksella, mutta mukautuneet ja selvinneet valitsevasta tilanteesta.

Ilmenneisiin muutossuuntiin liittyy epävarmuustekijöitä. Esimerkiksi muuttoliikkeen osalta kiinnostus ei välttämättä konkretisoidu kuin osittain. Etätöiden jatkumisella on vaikutusta myös elinkeinoelämän toimintoihin. Yleisötapatumien, matkailun, kivijalkaliikkeiden muutokset yhdessä megatrendeihin, kuten väestön segregaatio ja oikeanlaisen työvoiman saavuus tuottavat edelleen riskejä.

Strategisista riskeistä myös johtamiseen tulee edelleen kiinnittää huomiota. Asiantuntijan työstä suuri osa työajasta voi

kulua henkilöstöhallinnon tehtävissä. Tai esimiehellä voi olla useita kymmeniä alaisia. Riippuen työtehtävästä, esimies kykenee johtamaan 6–8 alaista, joskus 10–12, mutta ei viittäkymmentä. Työajan rajallisuus suhteessa edellytyksiin voi ilmetä eri riskien muodoissa, kuten sisäisen valvonnan puutteina, työn laadussa tai asioiden viivästymisenä.

Useiden strategisten muuttujien valossa on Lahden kokonaisvaltainen kehitys vakaa, mutta ei vastaa keskeisten kasvualueiden tilannetta. Arvioiden mukaan kaupunki joko pysyy nykyisenlaisena tai muuttuu tulevaisuudessa muuttotappiokunnaksi. Tilikausi osoitti, että Lahdessa pystytään tarvittaessa nopeisiin päätöksiin. Lahti on nyt yliopistokaupunki, joka voi antaa kaupungin yleiselle kehitykselle positiivisen tulevaisuuden.

Lainsäädännön muutokset tuovat yleensä velvollisuuden lisätehtävien hoitamiseen, joka asettaa paineita menorakentamiseen. Muutokset vaativat yleensä myös lisääntyvää kehitys- ja selvitystyötä. Mikäli menoja lisätään, tulee vastaavasti kuluja karsia.

Toiminnalliset riskit

Operatiiviset eli toiminnalliset riskit koskevat päivittäistä toimintaa. Toiminnallisiin riskeihin luetaan kuuluvaksi toimintoihin kuten hankkeiden hallintaan ja toimitiloihin liittyvät riskit, sekä juridisiin vastuihin kuten sopimuksiin ja ICT-palveluihin, erityisesti palvelujen jatkumiseen ja luotettavuuteen liittyvät riskit. Myös ympäristöriskit kuuluvat toiminnallisiin riskeihin.

Omaisuuksien kohdistuvat riskit kohdistuvat mm. omaisuuden hankintaan ja ylläpitoon. Hankintoja säätelee keskeisesti julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö. Merkittävä osuus kunnassa suoritettavista hankinnoista on kilpailutettu hankintatoimen kautta.

Epidemiavuoden aikana kiinnitettiin huomiota toiminnallisista riskeistä erityisesti talouden seurantaan. Toimitilojen ja kiinteistöjen osalta erityisesti koulujen, kirjastojen ja liikuntatilojen sulkeminen keväällä tuotti muutoksia kiinteistöjen valvonnassa, mutta samalla antoi mahdollisuuden muutos- ja korjaustöihin.

Etätöiden osalta ICT-riski oli erityisen korkea, jonka johdosta esimerkiksi runkoyhteyksien tiedonsiirtokapasiteettia kasvatettiin ja etätöihin siirtyneille henkilöille annettiin VPN-yhteys käyttöön. Etätöiden lisääntyminen siirtää riskejä toimitiloista lähinnä koteihin, jossa etätöitä tehdään. Riskit lisääntyvät niin tietoturvan kuin tietosuojan osalta. Riski on myös kaksijakoinen sisältäen fyysisen kuin digitaalisen maailman riskit. Viestintäverkkojen häiriöt voivat aiheuttaa merkittäviä menetyksiä esimerkiksi talouteen.

Pandemian johdosta eräät valtiot siirtyivät täyssulkuun, joka vaikutti myös kaupunkikonserniin. Eräiden komponenttien tai muiden materiaalien saatavuudessa ilmeni häiriöitä. Konkreettisenä esimerkkinä etätöissä käytettävien tietokoneiden, puhelinten, kameroiden ja kuulokkeiden saatavuushäiriöt.

Sopimusriskien merkitys kasvaa edelleen. Kaupungissa tehtävät sopimukset ovat pääsääntöisesti julkisia tai sopimukset vahvistaa ylempi taho. Julkinen toimintamalli tuo läpinäkyvyyttä sopimuksiin. Suuren taloudellisen riskin muodostavat nykyiset valvontaresurssit sopimusten toteutuksen seurannassa. Riski on kasvanut kaupungin siirryttyä monissa tilanteissa palvelujen ostajaksi. Vallitseva suunta on hankkia palvelut ja tuotteet ulkopuolisilta, jolloin myös valvontatoimet tulee resursoida. Henkilöstön vähentäminen lisää

esimiestyöhön ja valvontaan liittyviä riskejä. Lakisäätöiset velvoitteet, kuten ruokailun järjestäminen eivät poistu ulkoistamalla palvelut.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskien luokkaan kuuluvat muun muassa henkilöstöön kuuluvat riskit, toimitilaturvallisuus ja onnettomuudet. Henkilöstöriskejä ovat avainhenkilöriski, henkilöstön saatavuus ja osaaminen. Korona ei lisännyt vahinkoriskien määrää muutoin kuin henkilöstön osalta. Työhyvinvoinnin muutokset etätöiden ja samalla epidemian aiheuttaman epävarmuuden johdosta työhyvinvoinnissa oli parannuksia sekä heikennyksiä. Etätö vähensi työmatka- ja työtaturmien määrää.

Palvelutuotannon turvallisuuteen kiinnitettiin huomiota erilaisin toimenpitein, kuten käsidesien ja piasarasuojien sekä erilaiset asiointietäisyydet huomioiden. Syksyllä aloitettiin kasvomaskien ja laajempi käyttäminen niissä toiminnoissa, joissa hyvinvointikuntayhtymä suositteli kasvomasojien käyttämistä. Avainhenkilöille asetettiin yhden varahenkilön lisäksi toinen varahenkilö.

Kaupungin kiinteistöt ovat pääosin vakuutettu täysarvostaan äkillisiä ja ennalta-arvaamattomia vahinkoja vastaan. Omavastuuraja kiinteistöissä on 300 000 euroa. Vakuutus korvaa esimerkiksi tulipalon, äkillisen vuotovahingon. Keskeytysvakuutuksen kautta voidaan järjestää korvaavat väliaikaiset toimitilat korjauksen tai uusimisen ajaksi. Tilaomaisuudesta on huolehdittu, mutta kiinteistöjen osalta on epävarmuustekijöitä edelleen olemassa.

Syksyllä tuhoutui Lahden Nastolassa tyhjillään ollut päiväkotijonka syttymissytyä poliisi tutki. Samana päivänä rakennustyömiehen menehtyi työtaturmassa Paavolan kampuksen työmaalla. Henkilö ei ollut kaupungin työntekijä.

Kaupunki varautuu onnettomuuksiin ja muihin vahinkoriskihin vakuutuksilla ja kaupungin omalla vahinkorahastolla. Kiinteistöjen osalta riskit ovat pääasiassa ylläpitopalvelujen tuottamiseen liittyviä resurssiriskejä, sopimusriskejä ja palvelujen hankintaan liittyviä riskejä. Kaupungin vakuutuspolitiikan mukaisesti, vahinkoriskit pidetään vapaaehtoisissa vakuutuksissa pääosin kaupungilla. Tämä näkyy korkeina omavastuurajoina, jolloin vakuutusmaksut ovat vastaavasti matalampia.

Taloudellisten vahinkojen varalta on Lahden kaupungilla käytössä vahinkorahasto, josta varataan talousarvioon yleishallinnon vastuualueelle vuosittain 50 000 euron suuruisen määräraha mahdollisia äkillisiä vahinkoja varten. Vahinkorahaston pääoma 31.12.2020 oli 10,4 milj. euroa. Tilikauden 2020 aikana rahastosta ei korvattu vahinkoja.

Edellä mainittujen strategisten, taloudellisten, toiminnallisten ja vahinkoriskien hallintaan käytetään erilaisia hallintakeinoja. Lähtökohtaisesti havaitun riskin hallinta ja korjaavat toimet nimetään jonkun henkilön vastuulle. Joissain tapauksissa nimetty yksikkö vastaa kokonaisuuden hallinnasta.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla tarkoitetaan organisaation sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa toiminnan johtamista, suunnittelua, päätöksentekoa ja toimintaprosesseja. Ne ovat myös olennainen osa läpinäkyvää, laadukasta ja vastuullista päätöksentekoa, jolloin ne pitävät sisällään myös riittävän vaikutusten ja riskien arvioinnin sekä tosiseikkoihin ja lainsäädäntöön perustuvan päätöksenteon.

Asianmukaisesti järjestetty sisäinen valvonta edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja strategisten sekä toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen perustuu kunnan perustehtävään, toimintaympäristön analysointiin, kuntastrategiaan sekä toiminnan ja talouden tavoitteisiin.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ulottuvat koko organisaatioon ja kaikkeen sen toimintaan. Se kattaa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen kuntien yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kaupungin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävä ja luotettava ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakona, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena, sopimusten hallintana, osaamisena ja väärinkäytösten ehkäisyä. Hyvin toimiva sisäinen valvonta vähentää tahallisia ja tahattomia virheitä, taloudellisia menetyksiä, epäjohtomuuksuuksia ja puutteita asioiden hoidossa.

Sisäisen valvonnan selonteko perustuu konsernihallinnon, palvelualueiden ja taseyksiköiden kuvauksiin ja itsearviointeihin hyvän hallinto- ja johtamistavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä sisäisen tarkastuksen toimintavuoden aikana tekemiin havaintoihin.

Hallinto- ja johtamiskulttuuri

Lahden kaupungin hallinto- ja johtamiskulttuuri perustuu kuntalain, hallintolain sekä muiden säännösten lisäksi kaupungin toimintaa ohjaaviin periaatteisiin, sääntöihin sekä ohjeistettuihin toimintatapoihin. Erityinen vastuu hallinto- ja johtamiskulttuurin luomisessa, viestinnässä, toimeenpanossa, ylläpitämisessä ja poikkeamiin reagoimisessa on ylimmällä johdolla, jottavilla viranhaltijoilla ja esimiehillä.

Kaupunginvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaisesti tilivelvolliset toimielimet vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Konsernihallinnon, palvelualueiden sekä taseyksiköiden johtavien viranhaltijoiden velvollisuutena on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueillaan ja vastata siihen liittyvästä viestinnästä ja raportoinnista toimielimille. Kaupunkikonserniin kuuluvan yhteisön, säätiön ja kuntayhtymän, tms. hallitus tai toimitusjohtaja vastaavat yhteisön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä yhteisöä koskevan lainsäädännön ja kaupungin konserniohjeen mukaisesti.

Hallintosääntö on ajan tasalla. Myös vuonna 2021 tapahtuvat muutokset luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaatiossa on pääosin hyväksytty kaupunginvaltuustossa. Hallintosääntöön on kirjattu toimielinten ja viranhaltijoiden toimivalta ja vastuut, tarvittaessa toimivaltainen taho tekee toimivallan delegointipäätöksen.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt toimintaa ohjaamaan eettiset toimintaperiaatteet. Eettiset toimintaperiaatteet on kuvaus yhteisistä toimintatavoista ja arvoista, ja ne ovat koko henkilöstön ohjenuora päivittäiseen toimintaan. Niiden tarkoituksena on helposti ymmärrettävällä tavalla ohjata kaupungin eri toimijoiden päätöksentekoa, toimintaa ja vuorovaikutusta kaupungin työpaikoilla, luottamustoimissa ja julkisuudessa. Eettisillä toimintaperiaatteilla edistetään lisäksi luottamusta julkisten varojen käyttöön ja hyvään hallintoon.

Oikeusvaltioperiaatteisiin ja hyvään hallintoon kuuluu oikeus hakea muutosta riippumattomalta taholta kuten tuomioistuimelta. Tämä myös kannustaa hyvään, avoimeen ja huolelliseen asioiden valmisteluun. Vuosittain tehdään melko vakiintunut määrä oikaisuvaatimuksia, kanteluita, valituksia jne. Eri toimintoihin kohdistuu niiden erilaisuuden vuoksi hyvin erilaisia määriä valituksia. Kaavoitusprosessin aikana käytävään vuorovaikutukseen asukaisen kanssa on panostettu merkittävästi ja valitusten määrä kaava-asioissa onkin pysynyt mallillisena.

Lainsäädäntö sekä luotettava ja avoin päätöksenteko edellyttävät päätösten vaikutusten ennakoarviointia. Lahden kaupungissa on ohjeistettu vaikutusten ennakoarviointia, mutta päätöksiin kirjattuja ennakoarvioiteja on toteutettu vain muutama. Uuden asianshallintajärjestelmän myötä laadittujen ennakoarviointien seuranta helpottuu, sillä kokousasian perustietoihin sisältyy kohta vaikutusten ennakoarvioinnin laadinnasta.

Riskienhallinnan järjestäminen

Kaupunginvaltuusto ohjaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä mm. hyväksymällä Lahden kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan -asiakirjan. Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaikilla kaupunkikonserniin kuuluvilla palvelualueilla, yhtiöillä, taseyksiköillä, säätiöillä, yhteisöillä ja kuntayhtymillä on asianmukaisesti järjestetty sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Riskienhallinnan toteutus on vastuutettu kaupunginvaltuuston sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -pääöksessä, kaupungin hallinto- ja toimintasäännöissä sekä tilivelvollisten toimielinten päätöksissä.

Kaupunginhallituksen hyväksymässä Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa Lahden kaupungissa -asiakirjassa kuvataan tarkemmin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmä. Lisäksi rahoitus- ja sijoitustoiminnan riskienhallintaan otetaan kantaa kaupunginvaltuuston hyväksymässä Lahden kaupungin rahoitustoiminnan ja sijoitustoiminnan periaatteet -asiakirjassa.

Palvelualueiden johtoryhmät tarkastelevat säännöllisesti riskejä. Riskikartoituksia tehdään ja niitä käydään läpi vaihtelevilla aikajännteillä, kuitenkin vähintään vuosittain. Kattavuudessa ja tarkastelun kriittisyydessä on palvelualueittain ja toimintayksiköittäin eroja. Toiminnot, joissa on runsaasti asiakastilanteita tai selkeitä henkilöriskejä, ovat ottaneet selkeimmin riskienhallinnan osaksi toimintansa arkea.

Toimintatapojen yhtenäistämiseksi sekä hallinnan ja valvonnan helpottamiseksi käynnissä on riskienhallintajärjestelmän hankinta. Vuonna 2020 oli suunniteltu tehtäväksi kaupunkitasoinen riskienhallintakartoitus ja samalla kehittää riskienhallintaa. Koronarajoitteiden vuoksi kartoitus siirrettiin toteutettavaksi vuonna 2021.

Riskien tunnistaminen ja kokonaisvaltainen analysointi on keskeinen osa riskienhallintaa. Riskin toteutumisen välittömät vaikutukset voivat olla hyvinkin marginaalisia, mutta seurannaisvaikutuksilla voi olla merkittävää haittaa kaupungille. Palvelualueilta saatujen selvitysten mukaan riskiarviointi ja riskien hallinta on pääosin hyvällä tasolla.

Merkittävin toteutunut riski vuonna 2020 oli koronapandemia. Pandemian vuoksi oli tehtävä nopeasti moniin palveluihin kohdistuvia ratkaisuja, rakennettava toimintatapoja uusiksi ja järjestettävä myös uusia palveluja. Nopea päätöksenteko ja luotettava viestintä olivat tärkeässä roolissa tilanteen hallinnassa etenkin keväällä, kun kaikki oli uutta ja epävarmaa. Riskienhallinnan rooli korostui pandemian aikana ja se tulikin luontevasti osaksi jokapäiväistä toimintaa. Toimivat yhteydet ja laitteet mahdollistivat nopean ja turvallisen siirtymisen poikkeuksellisen laajaan etäyhteyksien käyttöön. Pakottavassa tilanteessa keskityttiin etsimään ratkaisuja.

Palvelualueiden selvityksissä nousee edelleen esille yhtenä merkittävänä riskinä kasvanut väkivallan uhka. Vuosi 2020 oli rajoitteineen poikkeuksellinen ja myös sen koettiin lisänneen painetta asiakastyössä mm. asiakkaiden asiattomana käytöksenä. Väkivalta- ja vaaratilanteisiin suhtaudutaan aina vakavasti ja niitä koskeva ohjeistus löytyy intrasta. Vastuualueilla on myös omaan toimintaan erikoisesti kohdistettuja väkivallan uhkaa koskevia toimintaohjeita.

Johdon ja esimiesten valvontatoimenpiteet

Kaupunginhallituksen hyväksymässä ohjeessa ”Sisäinen valvonta osana hyvää hallinto- ja johtamistapaa” on kuvattu keskeisiin prosesseihin sisältyvät valvontatoimenpiteet. Kaupungin muilla määräyksillä ja ohjeilla on lisäksi täydennetty hallinnon ja taloudenhoidon menettelytapavaatimuksia. Konsernihallinto, palvelualueet, toimintayksiköt, taseyksilöt ja muut toimijat ovat määritelleet ne valvonnan tavat, joilla varmennetaan asianmukaiset hallinnon ja taloudenhoidon menettelyt sekä riskienhallinta.

Päätös- ja hyväksymistoiminta järjestetään niin, että vaarallisia työyhdystelmiä ei pääse syntymään. Pienemmissä yksiköissä tämä voi olla haasteellista. Tarvittaessa toimintamalleja luodaan ja edelleen kehitetään yhteistyössä kaupungin eri yksiköiden kanssa, jotta niistä saadaan toimivia, tehokkaita ja luotettavia.

Sopimustoimintaa on ohjeistettu ja valvonta kohdistuu niin sopimusten laadintaan, täytäntöönpanoon ja noudattamiseen sekä sopimusten voimassaolon ja irtisanomisen seurantaan. Sopimusosaamisen ja sopimusten valvonnan merkitys on kasvanut merkittäväksi osaamiskokonaisuudeksi, kun huomattava osa palveluista tuotetaan muualla kuin kaupungin omana toimintana. Sopimushallinnassa koetaan edelleen olevan puutteita, sillä vuoden 2020 loppuun saakka käytössä ollut järjestelmä ei tukenut sopimushallinnan tarpeita. Vuoden 2021 alussa käyttöön otetussa asianhallintajärjestelmässä on huomioitu myös sopimusten hallinta. Aika näyttää, palvelleko se organisaatiossa halutulla tavalla, helpottaen hallintaa ja valvontaa.

Kehityskeskustelu on tärkeä esimiesten ohjausta ja valvontaa toteuttava menetelmä. Sen lisäksi, että se toimii tärkeänä

tavoitteiden asetannan ja seurannan työkaluna, on se myös tärkeä keino saada tietoa organisaatioon ja toimintaan liittyvistä haasteista ja kehittämistarpeista. Lahden kaupungissa otettiin kehityskeskustelujen tueksi käyttöön kehityskeskustelusovellus. Käyttöönotto on edennyt portaittain vuoden 2020 alusta. Sovelluksen käytettävyyden ja toiminnallisuuden jatkokehittämiseen vaikuttaa päätös SAP HR:stä luopumisesta. Pitkään jatkuvan etätöön aikana on erityisen tärkeä huolehtia työntekijöiden jaksamisesta ja pitää yhteyttä eri tavoin. Etätöissä myös osa valvonnan keinoista muuttuu tai niitä on kehitettävä palvelemaan muuttunutta tilannetta.

Palvelualueiden selontekojen perusteella vuoden aikana ei ole tullut esille ainuttakaan väärinkäytöstapausta. Muutamia varoituksia epäasiallisesta toiminnasta on annettu. Kaikista tapauksista ei ole keskitetysti tietoa. Häirinnän/epäasiallisen kohtelun osalta ohje sekä ilmoituslomake löytyvät intrasta. Väärinkäytösepäilyjen selvittäminen on pääsääntöisesti esimiehen vastuulla. EU-direktiivi velvoittaa, että vuoden 2021 aikana on otettava käyttöön kanava, jonka kautta voi turvallisesti ilmoittaa väärinkäytösepäilyistä. Kanava lisää läpinäkyvyyttä ja luottamusta sekä antaa olennaista tietoa organisaation kehittämistarpeista.

Omistajaohjauksessa ja konserniohjauksessa käytetään merkittävää ohjausvaltaa ja toteutetaan valvontavastuuta. Tällä vallalla ja vastuulla on myös merkittäviä vaikutuksia kaupungin talouteen. Omistajaohjauksen resursseja lisättiin vuonna 2020. Raportoinnin ajantasaisuutta, sisältöä ja seuranta on kehitetty ja kehitetään edelleen, yhteistyössä yhtiöiden kanssa. Konserniohjeet päivitettiin niin, että valtuusto hyväksyi ne tammikuussa 2021.

Tieto ja tiedonvälitys

Viestintä ja raportointi ovat olennainen osa johtamisen, toimivan suunnittelun ja arvioinnin sekä valvonnan ja riskienhallinnan kokonaisuutta. Tilivelvolliset toimielimet, johtavat viranhaltijat ja esimiehet ovat velvollisia järjestämään oikean ja riittävän sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä raportoinnin, jotta he kykenevät asianmukaisesti valvomaan vastuullaan olevaa toimintaa ja sen riskienhallintaa. Avoimuus tukee hyvän hallintotavan toteutumista ja edistää osallistumista.

Strategiassa ja vuosisuunnitelmissa määritellyt tavoitteet ohjaavat toimintayksiköiden viestintää ja raportointia. Asukkaille, henkilöstölle ja muille sidosryhmille välitetään oikeaa ja ajantasaista tietoa valmisteilla olevista asioista, vaikuttamismahdollisuuksista ja päätöksistä. Ajantasainen ja luotettava raportointi mahdollistaa tilivelvollisten toimielinten ja johdon vastuulla olevan valvonnan, toiminnan ja talouden tavoitteiden saavuttamisen seurannan sekä korjaavien toimenpiteiden määrittelyn tavoitteiden saavuttamiseksi.

Lainsäädännöllä on viime vuosina erityisesti edistetty tiedon saatavuutta ja saavutettavuutta. Tiedon saantia ja vaikuttamismahdollisuuksia on parannettu Lahdessa aktiivisesti. Kaupunki viestii monikanavaisesti, ja uudet saavutettavat verkkosivut otettiin käyttöön syyskuussa. 2020 Lahdessa käynnistettiin ensimmäistä kertaa osallistuvan budjetoinnin kokeilu. 9.11.2020 otettiin käyttöön uusi osallisuus- ja lähidemokratiamalli, johon voi tutustua osoitteessa lahti.fi/osallisuusmalli.

Koronapandemian aikana avoimuuden sekä nopean ja kattavan tiedonvälityksen tarve ovat korostuneet. Kaupungissa on käytetty monia tiedonvälityksen keinoja eri sidosryhmille. Joskus tilanteet ja ohjeet ovat muuttuneet niin nopeasti, että kaikkiin asianosaisiin yksiköihin ei tieto ole kulkenut niin nopeasti, etteikö epäselviltä tilanteilta olisi täysin vältytty. Oman

haasteensa syyskaudella aiheutti se, että valtakunnallisesti alueilla oli erilaisia rajoituksia, jolloin kuntalaisille ei aina ollut selvää, millaisia rajoituksia oman kunnan alueella noudatettiin. Vaikka paikallinen tiedotus oli hyvää, valtakunnallinen uutisointi saattoi sotkea tietovirtaa.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus toimii kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan alaisuudessa. Sen tehtävät, asema ja valtuudet on määritelty kaupunginhallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintasäännössä. Tarkastustyö perustuu vuosittain laadittavaan toimintasuunnitelmaan, jonka kaupunginhallitus hyväksyy. Sisäisessä tarkastuksessa työskentelee konsernitarkastaja.

Sisäinen tarkastus tukee kaupungin johtoa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisessa. Sen tehtävänä on arvioida hyvän hallintotavan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta ja tehokkuutta sekä tukea organisaatiota sen arvojen toteuttamisessa ja tavoitteiden saavuttamisessa. Sisäinen tarkastus toimii tehtävässään riippumattomana tarkastettavista toiminnoista ja arvioi organisaatiota objektiivisesti.

Kaupunginhallitukselle raportoidaan puolivuositain tarkastus- ja arviointityön keskeisistä tuloksista. Tarkastuskohteille annetaan kehittämissuhteita ja vastaava johto laatii toimenpidesuunnitelman kehittämissuhteille. Kehittämissuhteita seurataan tarkastusraportissa esitetyn aikataulun mukaisesti, noin puoli vuotta tarkastuksesta. Seurantaan kehitetään edelleen, jotta seurantaan käytetty panos ei olisi liian suuri suhteessa jälkiseurannasta saatuun hyötyyn.

Yhteenveto havainnoista ja arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta

Kaupunginhallitus toteaa arvionaan, että kaupungin toiminnan sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat tuottaneet pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta ja lainmukaisuudesta.

Kaupunginhallituksen tunnistamat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistarpeet ovat:

- Häiriöttömien tietojärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien varmentaminen
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osaamisen lisääminen
- Luotettavan ja helppokäyttöisen raportoinnin edistäminen
- Päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin laajempi käyttö ja seuranta
- Eettisten toimintaperiaatteiden ja hyvän hallintokulttuurin johdonmukainen noudattaminen kaupungin toiminnassa

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista. Kustakin tuloslaskelman erästä on esitettävä vastaava tieto viimeistä edelliseltä tilikaudelta (vertailutieto). Laskelma sisältää kaupungin ja taseyksiköiden ulkoiset tuotot ja kulut. Kaupungin sisäiset tulo- ja menoerät eivät sisälly tilinpäätöksen tuloslaskelmaan, minkä vuoksi laskelma poikkeaa talousarviossa esitettävästä tuloslaskelmasta.

Toimintakate -668,2 milj. euroa on toimintatuottojen ja -kulu- jen erotus, eli käyttötalouden nettomeno. Toimintakate heikkeni edellisvuodesta 16,8 milj. euroa eli 2,6 prosenttia.

Toimintatuotot ja -kulut on luokiteltu tililuokittain Suomen Kuntaliiton suositusten mukaisesti. Henkilöstökulut sisältävät palkat, sosiaali- ja eläkevakuutuskulut, kunnan vastuulla olevat eläkkeet, sekä luottamushenkilöiden palkkiot. Palvelujen ostot koostuvat asiakas- ja muiden palvelujen ostoista.

Verotulokertymä oli yhteensä 504,6 milj. euroa, jossa kasvua edellisvuoteen oli 6,2 prosenttia. Valtionosuudet olivat 243,8 milj. euroa, jossa kasvua edellisvuoteen oli 25,8 prosenttia. Verotulojen ja valtionosuuksien tarkempi erittely on esitetty tilinpäätöskirjan kohdassa Tuloslaskelmaosan toteutuminen, Verorahoituskokonaisuus.

Rahoitustuotot ja -kulut 12,7 milj. euroa, joka oli 4,0 milj. euroa enemmän kuin edellisena vuonna. Osinkotuottojen osuus oli 19,4 milj. euroa.

Vuosikate nousi 92,9 milj. euroon, mikä on 66,4 milj. euroa enemmän kuin edellisena vuonna. Vuosikate kuvaa kunnan tulorahoituksen riittävyyttä, jota tuloslaskelman puolella verrataan käyttömaisuuden poistoihin. Lahden vuosikate kattoi käyttömaisuuden 50,7 milj. euron suuruiset poistot 182,8 prosenttisesti.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kaupungin omaa pääomaa. Tulos vuodelta 2020 oli 42,2 milj. euroa, mikä on 62,7 milj. euroa enemmän kuin edellisena vuonna.

LAHDEN KAUPUNKI TULOSLASKELMA

Taseyksiköt mukana, ei sisällä sisäisiä tuottoja eikä kuluja.

Milj. €	TP 2020	TP 2019	Muutos %
Toimintatuotot	86,9	93,3	-6,8 %
Myyntituotot	20,7	23,9	-13,2 %
Maksutuotot	12,2	16,8	-27,7 %
Tuet ja avustukset	12,1	8,2	48,1 %
Vuokratuotot	30,1	30,4	-1,0 %
Muut toimintatuotot	11,9	14,1	-15,7 %
Valmistus omaan käyttöön	1,2	1,0	17,8 %
Toimintakulut	-756,3	-745,8	1,4 %
Henkilöstökulut	-163,8	-161,8	1,2 %
Palvelujen ostot	-504,6	-504,9	0,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15,6	-15,8	-1,2 %
Avustukset	-47,6	-40,8	16,8 %
Muut toimintakulut	-24,6	-22,5	9,4 %
TOIMINTAKATE	-668,2	-651,5	2,6 %
Verotulot	504,6	475,4	6,2 %
Valtionosuudet	243,8	193,9	25,8 %
Rahoitustuotot ja -kulut	12,7	8,7	45,8 %
Korkotuotot	8,5	8,5	-0,2 %
Muut rahoitustuotot	20,0	18,9	5,8 %
Korkokulut	-11,9	-13,1	-8,9 %
Muut rahoituskulut	-3,9	-5,6	-30,8 %
VUOSIKATE	92,9	26,4	251,3 %
Poistot ja arvonalentumiset	-50,7	-47,9	5,8 %
Satunnaiset erät	0,0	0,9	-100,0 %
TILIKAUDEN TULOS	42,2	-20,5	305,3 %
Poistoeron lisäys (-)/vähennys (+)	0,3	0,2	20,0 %
Rahastojen lisäys (-)/vähennys (+)	-0,1	0,0	0,0 %
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	42,3	-20,3	308,3 %

Tuloslaskelman tunnusluvut	TP 2020	TP 2019	Muutos %
Toimintatuotot/Toimintakulut %	11,5 %	12,5 %	-8,0 %
Vuosikate/Poistot %	182,8 %	55,2 %	231,2 %
Vuosikate, euroa/asukas	774	221	250,2 %
Asukasmäärä*	120 039	119 823	0,2 %

* vuoden 2020 asukasmäärä tilastokeskuksen ennakkotieto, 2019 lopullinen tieto

Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma tarkastelee toiminnan rahoitusta ja ilmaisee, onko toiminnan ja investointien rahavirta yli- vai alijäämäinen. Rahoituksen rahavirta kertoo muutokset lainauksissa ja rahavaroissa.

Toiminnan rahavirta 93,3 milj. euroa on toiminnasta kertynyt tulo-rahoitus, eli erä, joka käyttötaloudesta riittää investointien rahoitukseen. Vuosikate 92,9 milj. euroa siirtyy laskelmaan tuloslaskelmasta. Tulorahoituksen korjaukset 0,4 milj. euroa muodostuu käyttöomaisuuden myyntivoitoista ja myyntitappiosta sekä pakollisten varausten muutoskirjauksista, eikä niillä ole kassavaikutusta.

Investointien rahavirrassa ilmoitetaan investointien bruttoneidot 94,5 milj. euroa, investointeihin kohdistuneet rahoitusosuudet sekä pysyvien vastaavien luovutustulot. Investointien omahankintameno 93,2 milj. euroa muodostuu, kun bruttoinvestoinneista vähennetään valtionosuudet ja muu ulkopuolinen rahoitus. Kun investointimenoista vähennetään vielä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot 9,2 milj. euroa saadaan investointeihin käytetyt varat eli rahoituslaskelman erä Investointien rahavirta -83,9 milj. euroa. Varsinaisesta toiminnasta ja investoinneista syntynyt nettokassavirta on ylijäämäinen, 9,3 milj. euroa.

Rahoituksen rahavirta ilmaisee ne rahoitukselliset erät, joilla varsinaisesta toiminnasta ja investoinneista sekä antolainauksen, lainakannan ja maksuvalmiuden muutoksista syntyneet rahoitustarpeet katetaan. Pitkäaikaista lainaa otettiin 60,0 milj. euroa, lyhytaikaisten lainojen nettomuutos oli 12,3 milj. euroa, lainoja lyhennettiin 40,3 milj. eurolla, jolloin lainamäärä kasvoi 31,9 milj. euroa.

Lahti-konsernin rahoituksesta huolehtii sisäinen pankki, jonka toiminta näkyy rahoituslaskelmassa mm. antolainauksen muutoksena. Vuoden 2020 aikana ei nostettu uusia antolainoja ja niitä lyhennettiin 44,4 milj. euroa. Rahoituslaskelman erä antolainauksen muutokset sisältää taseen pysyviin vastaaviin kirjattujen pitkäaikaisten lainasaamisten lisäykset ja vähennykset.

Rahoituslaskelman kohtaan muut maksuvalmiuden muutokset, -53,1 milj. euroa, sisältyy mm. konsernitili- ja lainasaamisten muutos tytäryhteisöiltä.

Toiminnan ja investointien rahavirran ja rahoituksen rahavirran yhdistäminen osoittaa kaupungin rahavarojen muutoksen tilivuoden aikana. Kaupungin likvidit rahavarat lisääntyivät tilikauden aikana 32,5 milj. euroa.

Investointien tulorahoitusprosentti 99,7 kertoo, kuinka paljon investoinneista pystyttiin rahoittamaan tulorahoituksella. Lainanhoitokate 2,0 prosenttia kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Tilikauden maksuvalmius näkyy kassan riittävyydessä, joka vuoden lopussa oli 29,3 päivää.

LAHDEN KAUPUNKI RAHOITUSLASKELMA

MIJ. €	TP 2020	TP 2019	Muutos %
Toiminnan rahavirta	93,3	26,0	259,4 %
Vuosikate	92,9	26,4	251,3 %
Satunnaiset erät	0,0	0,9	-100,0 %
Tulorahoituksen korjaukset	0,4	-1,4	127,6 %
Investointien rahavirta	-83,9	-92,1	-8,9 %
Investointimeno	-94,5	-102,4	-7,7 %
Rahoitusosuudet investointeihin	1,3	0,6	107,7 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9,2	9,6	-3,9 %
Toiminnan ja investointien rahavirta	9,3	-66,2	114,1 %
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	44,4	-14,6	-404,8 %
Antolainasaamisten lisäykset	0,0	-54,9	-100,0 %
Antolainasaamisten vähennykset	44,4	40,3	10,1 %
Lainakannan muutokset	31,9	44,6	-28,5 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60,0	90,0	-33,3 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-40,3	-44,6	-9,5 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	12,3	-0,8	1690,3 %
Muut maksuvalmiuden muutokset	-53,1	-11,6	-357,3 %
Rahoituksen rahavirta	23,2	18,5	25,6 %
Rahavarojen muutos	32,5	-47,7	168,1 %
Rahavarat 31.12.	72,8	40,3	80,7 %
Rahavarat 1.1.	40,3	88,0	-54,2 %

Rahoituslaskelman tunnusluvut	TP 2020	TP 2019	Muutos %
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-108,7	-158,3	-31,3 %
Investointien tulorahoitus, %	99,7 %	24,3 %	310,3 %
Lainanhoitokate	2,0	0,7	185,7 %
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	0,3	200,0 %
Kassan riittävyys, pv	29,3	15,2	92,8 %
Asukasmäärä*	120 039	119 823	0,2 %

* vuoden 2020 asukasmäärä tilastokeskuksen ennakkotieto, 2019 lopullinen tieto

Rahoitusasema ja sen muutokset

LAHDEN KAUPUNGIN TASE

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
Milj. €			Milj. €		
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	437,2	437,2
Aineettomat oikeudet	0,6	0,0	Arvonkorotusrahasto	0,1	0,1
Muut pitkävaikutteiset menot	73,1	4,7	Muut omat rahastot	10,7	10,6
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet	1,0	0,8	Edellisten tilikausien ylijäämä	131,4	151,7
	74,7	5,6	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	42,3	-20,3
Aineelliset hyödykkeet				621,7	579,2
Maa- ja vesialueet	134,5	133,0	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Rakennukset	291,9	279,8	Poistoero	1,0	1,3
Kiinteät rakenteet ja laitteet	190,9	188,8	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	3,5	3,3	Eläkevaraukset	3,3	3,7
Muut aineelliset hyödykkeet	0,1	0,1	Muut pakolliset varaukset	14,3	9,3
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	63,7	106,8		17,6	13,0
	684,6	711,7	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Sijoitukset			Lahjoitusrahastojen pääomat	2,7	2,9
Osakkeet ja osuudet	200,4	204,8		2,7	2,9
Muut lainasaamiset	433,7	478,3	VIERAS PÄÄOMA		
	634,2	683,2	Pitkäaikainen		
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Joukkovelkakirjalainat	60,0	60,0
Lahjoitusrahastojen varat	0,2	0,2	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	732,1	704,8
	0,2	0,2	Lainat muilta luotonantajilta	0,0	0,0
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Siirtovelat	3,6	3,7
Vaihto-omaisuus				795,8	768,4
Aineet ja tarvikkeet	0,1	0,0	Lyhytaikainen		
Saamiset			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	32,7	40,3
Pitkäaikaiset saamiset			Lainat muilta luotonantajilta	48,9	36,7
Myyntisaamiset	0,0	0,5	Saadut ennakot	1,1	1,2
Lainasaamiset	10,4	14,9	Ostovelat	18,6	45,7
Muut saamiset	0,3	0,5	Muut velat	3,1	2,8
Lyhytaikaiset saamiset			Siirtovelat	37,5	32,5
Myyntisaamiset	9,8	5,3		141,9	159,2
Lainasaamiset	80,4	50,4	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 580,7	1 524,1
Muut saamiset	3,0	3,3			
Siirtosaamiset	10,1	8,2			
	114,1	83,2			
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	6,5	6,5			
Rahat ja pankkisaamiset	66,3	33,8			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 580,7	1 524,1			
Taseen tunnusluvut			Lainakanta 31.12., 1 000 €	873 709	841 790
Omavaraisuusaste, %	39,4 %	38,1 %	Lainat ja vuokravastuut 31.12.	946 102 657	926 233 445
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	112,1 %	121,5 %	Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	7 882	7 730
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	173 724	131 404	Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	433 734	478 109
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 447	1 097	Asukasmäärä*	120 039	119 823
Lainakanta 31.12. €/asukas	7 279	7 025			
Lainakanta	873 708 816	841 789 538			

* vuoden 2020 asukasmäärä tilastokeskuksen ennakkotieto, 2019 lopullinen tieto

Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelmassa on koottu yhteen kaikki kunnan menot ja tulot tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, siten se kuvaa rahanlähteitä ja -käyttöä. Kokonaistulojen ja -menojen erotus on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että se on muiden maksuvalmiuden muutosten ja rahavarojen muutosten itseisarvojen erotus.

Lahden kaupungin kokonaistulot vuonna 2020 olivat 978,7 milj. euroa. Suurin tuloerä muodostuu verotuloista, jonka osuus kokonaistuloista on 51,6 prosenttia. Kokonaismenot olivat tilikaudella 893,1 milj. euroa. Olennaisin menoerä koostuu toimintakuluista, joiden osuus kokonaismenoista on 84,7 prosenttia. Tulojen ja menojen erotukseksi muodostui 85,6 milj. euroa.

Kokonaistulot ja -menot, 1 000 €	2020	2020 %	2019	2019 %
Tulot				
Toiminta				
Toimintatuotot	86 898	8,88 %	93 283	10,01 %
Verotulot	504 619	51,56 %	475 356	51,03 %
Valtionosuudet	243 834	24,91 %	193 871	20,81 %
Korkotuotot	8 465	0,86 %	8 478	0,91 %
Muut rahoitustuotot	20 028	2,05 %	18 933	2,03 %
Satunnaiset tuotot	0	0,00 %	941	0,10 %
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 304	0,13 %	628	0,07 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9 222	0,94 %	9 668	1,04 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	44 375	4,53 %	40 291	4,33 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000	6,13 %	90 000	9,66 %
Kokonaistulot yhteensä	978 746	100,00 %	931 448	100,00 %
Menot				
Toiminta				
Toimintakulut	756 311	84,68 %	745 757	77,08 %
– Valmistus omaan käyttöön	-1 175	-0,13 %	-998	-0,10 %
Korkokulut	11 948	1,34 %	13 117	1,36 %
Muut rahoituskulut	3 874	0,43 %	5 601	0,58 %
Tulorahoituksen korjauserät	-395	-0,04 %	1 428	0,15 %
Investoinnit				
Investointimenot	94 469	10,58 %	102 438	10,59 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	0	0,00 %	54 850	5,67 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	40 345	4,52 %	44 601	4,61 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-12 264	-1,37 %	771	0,08 %
Kokonaismenot yhteensä	893 113	100,00 %	967 565	100,00 %

Täsmäytys:

Kokonaistulot – Kokonaismenot = 978 746 – 893 113 = 85 633

Muut maksuvalmiuden muutokset – Rahavarojen muutos = -53 128 – 32 505 = -85 633

Konsernin toiminta ja talous

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

LAHDEN KAUPUNKIKONSERNI

TASEYKSIKÖT

Lahden kaupunginteatteri
Lahden kaupunginorkesteri
Lahden Tilakeskus

TYTÄRYHTEISÖT JA KUNTAYHTYMÄT

ASUMINEN JA TOIMITILAT

Lahden Talot Oy	100,00 %
Lahden Asunnot Oy	100,00 %
Lahden Palveluasunnot Oy	100,00 %
Asunto Oy Kivakatu 2	100,00 %
Kiinteistö Oy Lahden Sammonkatu 8	100,00 %
Kiinteistö Oy Nastonharjun liiketalo	75,60 %
Kiinteistö Oy Lahden Tiedepuisto	54,60 %
Lahden Rudolf Steiner -koulun Talo Oy	91,70 %
Lahden Terveystalo Oy	91,66 %
Nastolan virastotalokiinteistö Oy	100,00 %
Paavolakiinteistöt Oy	100,00 %
Päijät-Hämeen Ajoharjoittelurata Oy	69,16 %
Radio- ja tv-museosäätiö	50,00 %
Spatium Toimitilat Oy	100,00 %
Lahden Jäähalli Oy	48,64 %

ALUEELLINEN KEHITTÄMINEN

KOKO Lahti Oy	100,00 %
Lahti Events Oy	100,00 %
Lahden seutu - Lahti Region Oy	52,90 %
Lahden Seudun Kehitys Oy LADEC	75,90 %
Koulutuskeskus Salpaus kuntayhtymä	63,86 %
Salpaus-palvelut Oy	63,86 %
Päijät-Hämeen liitto kuntayhtymä	56,44 %

OSAKKUUS- JA OMISTUSYHTEISYHTEISÖT

C-Ella Oy	33,33 %
e-Protech Oy	30,00 %
One1 Oy	40,20 %
POLA Energy Assets Oy	50,00 %

Omistukset on esitetty konsernin omistusosuuksina 31.12.2020

INFRASTRUKTUURIN YLLÄPITO

Kiinteistö Oy Hansaparkki	56,88 %
Kiinteistö Oy Lahden Siltavouti	100,00 %
Lahden Pysäköinti Oy	100,00 %
Lahden Sairaalaparkki Oy	81,89 %
Lahti Aqua Oy	100,00 %
Aqua Palvelu Oy	100,00 %
Aqua Verkko Oy	100,00 %
LABIO Oy	83,43 %
Lahti Energia Oy	100,00 %
LE-Sähköverkko Oy	100,00 %
Pilke Energia Oy	100,00 %
Koskipower Oy	100,00 %
Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy	58,58 %

PALVELU TUOTANTO

Eteva kuntayhtymä	4,66 %
Hollolan-Lahden vesilaitos kuntayhtymä	40,00 %
Lahden Konservatorio Oy	50,57 %
Lahden Työn Paikka Oy	100,00 %
Provincia Oy	65,04 %
Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy	79,46 %
Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy	79,46 %
Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä	52,34 %
Päijät-Hämeen Tekstiilihuolto Oy	52,34 %
Työterveys Wellamo Oy	61,85 %

YHDISTELMÄTTÖMÄT YHTEISÖT

Asunto Oy Kittilän Petsukka	33,33 %
Kiinteistö Oy Lahden Laiturikadun Pysäköinti Oy	32,64 %
Kiinteistö Oy Villähteen liikekeskus	29,00 %
Nordic Innovation Accelerator Oy	31,01 %
Riihelän Huolto Oy	39,25 %
Seponkadun pysäköinti Oy	26,00 %

LAHTI-KONSERNIIN YHDISTELLYT ALAKONSERNIT

Lahden Talot Oy
Lahden Asunnot Oy
Lahden Palveluasunnot Oy
Oppilastalo Oy
Koulutuskeskus Salpaus kuntayhtymä
Salpaus-palvelut Oy
Spatium Toimitilat Oy
Lahden Jäähalli Oy
Lahti Aqua Oy
Aqua Palvelu Oy
Aqua Verkko Oy
LABIO Oy
Lahti Energia Oy
LE-Sähköverkko Oy
Pilke Energia Oy
Koski Power Oy
C-Ella Oy
e-Protech Oy
One1 Oy
POLA Energy Assets Oy

Konsernin toiminnan ohjaus

Lahti-konsernissa oli 55 konserniyhteisöä, joiden omaisuuden yhteenlaskettu jälleenhankinta-arvo on noin 1,8 miljardia euroa.

Lahden kaupungin omistajapolitiikan lähtökohtana on kaupungin kokonaisedun toteutuminen ja resurssien suuntaaminen kaupunkia parhaiten palvelevalla tavalla. Omistajaohjauksen tehtävänä on huolehtia konsernin omaisuudesta ja pääoman tehokkaasta käytöstä. Kaupungin strategiset linjaukset ohjaavat konsernissa yhteisöjen ja säätöiden toimintaa ja omistusta.

Konserni- ja tilajaoston tehtävänä on kaupunkikonsernin toiminnan ohjaaminen ja yhteensovittaminen sekä ohjeiden antaminen kaupungin edustajille tytäryhteisöjen hallintoelimissä kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin (kuntalaki 39 §). Lahti-konsernin konserniohjauksen ja -valvonnan järjestämistä koskevista ja muista Lahden konserni- ja tilajaoston tehtävistä on määrätty kaupungin hallintosäännössä.

Kaupunginhallitus antaa kuntalain 47 §:n nojalla tarvittaessa tytäryhteisöjä velvoittavia ohjeita. Konsernin operatiivisesta johtamisesta ja seurannasta vastaa kaupunginjohtaja.

Kaupunginvaltuusto, -hallitus ja tarkastuslautakunta saivat kolme kertaa keskeisimpien konsernin yhtiöiden tulos- ja tulosraportit. Kuntayhtymien kautta tulevat välilliset omistukset tytäryhteisöissä on tilinpäätöksessä eliminoitu.

Olellaiset konsernia koskevat tapahtumat

Koronapandemian vaikutukset liiketoimintaan toteutuivat suurimpina konserniyhtiöistä KOKO Lahti -konsernissa, Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:ssä, Päijät-Hämeen Laitoshuolto-palvelut Oy:ssä, Lahden Pysäköinti Oy:ssä ja Työterveys Wellamo Oy:ssä. Yhtiöt ovat reagoineet liikevaihdon pudotukseen tekemällä sopeutustoimia mm. työjärjestelyin, lomautuksin ja kulusäästötoimenpitein.

KOKO Lahti Oy ja Lahti Events Oy ovat kärsineet merkittävästi koronan vaikutuksista tapahtumajärjestämiseen. Maaliskuussa 2020 tapahtumatoiminta kiellettiin ja elokuusta 2020 toiminta on ollut hyvin rajoitettua. Yhtiöt ovat sopeuttaneet toimintaansa henkilöstön lomautuksilla sekä karsimalla kustannuksia.

Lahden Talot -konserni on jatkanut strategiansa mukaista konsernirakenteen kehittämistä ja uudistamista. Pandemian vaikutukset ovat toteutuneet ennakoitua lievempinä. Lahden Talot -konserni uudistaa hallitusti kiinteistö-kantaansa. Se on tilikauden aikana luopunut vanhasta kiinteistö-kannastaan Hirsimetsäntie 94:ssä ja Ritaniemenkatu 10:ssä (yhteensä 219 asuntoa). Uudiskohteita on rakennettu Saimaankadulla, Niemen kampusalueella ja Rakokivessä.

Lahti Energia Oy, Oulun Energia Oy, Oulun Seudun Sähkö, Pori Energia Oy ja Vantaan Energia Oy sekä nykyisen Oulun Sähkönmyynnin osakkaat Tornion Energia Oy, Haukiputaan sähköosuuskunta, Raahen Energia Oy, Rantakairan Sähkö Oy ja Tenergia Oy yhdistivät sähkönmyynti- ja asiakaspalveluliiketoimintonsa. Sähkön myynti- ja asiakaspalveluyhtiö Oomi Energia aloitti toimintansa 1.4.2020. Palveluyhtiö on yksi Suomen suurimmista energia- ja infrastruktuurialan palveluntarjoajista.

Lahden kaupunki luovutti apporttiluovutuksena omistamansa Lahden Jäähalli Oy:n osakkeet Spatium Toimitilat Oy:lle osana konsernirakenteen tiivistämistä. Vastineeksi kaupunki merkitsi 300 kappaletta Spatium Toimitilat Oy:n osakkeita.

Lahti Aqua-konsernin investoinnit toteutuivat vuonna 2020 investointiohjelman mukaisesti ja yhtiön toimitilojen saneeraus valmistui 2020 aikana.

Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Lahti Energia – konsernin strategiset painopistealueet ovat vahvat asiakkuudet, uusi kasvu, innostuneet ihmiset ja kestävä talous. Kaukolämmön hinnoittelua kehitetään tuotteistamalla se vastaamaan paremmin asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. Lisäksi konserni panostaa energiatehokkuuspalvelujen tarjoamiseen. Sähkön jakeluverkkojen valvontamallin mukaisesti korkotason lasku näkyy alentuvin siirtomaksuina meneillään olevan valvontajakson 2020–2023 loppupuolella. Valtioneuvoston 28.1.2021 julkaiseman sähkömarkkinalain muutosehdotuksen mukainen lisälennus sähköverkkotoiminnan sallittuun tuottoon alentaa jakeluverkkoliiketoiminnan tuottotasoa aiemmin suunniteltua enemmän jo vuodesta 2022 alkaen. Konsernin merkittävimmät lähivuosien investoinnit kohdistuvat lämpö- ja sähköverkkojen ylläpitoon ja laajentamiseen, sekä osakkuusyhtiöiden kautta sähköntuotantoon painottuen tuulivoimaan ja ydinvoimaan.

Lahti Aqua -konserni jatkaa strategiansa mukaisesti vesihuoltotoiminnan kehittämistä ja integroitumista toiminta-alueellaan. Veden myynnin ja jäteveden käsittelyn ennakoidaan pysyvän nykytasolla. Investointien kokonaisvolyymi konsernissa on noin 10–12 milj. euroa. Näköpiirissä ei ole normaalista poikkeavia vesihuoltoon liittyviä vesihuoltoinvestointeja, jotka vaatisivat merkittävää ulkopuolista rahoitusta. Lahti Aqua -konsernilla on useita omia kehityshankkeita sekä yhteishankkeita eri tahojen kanssa, joilla tavoitellaan toiminnan tehostamista ja tuottavuuden kasvua sekä muita strategian mukaisia tavoitteita.

Lahden Talot -konsernin kehityksen arvioidaan jatkuvan olosuhteisiin nähden vakaana ja ennakoitavana. Lahden Asunnot Oy:n kohde Kivakatu 2:ssa rakennustyöt on aloitettu ja kohde valmistuu syksyllä 2021.

Päijät-Hämeen Laitoshuolto-palvelut Oy jatkaa edelleen voimakasta toiminnan kehittämistä omistaja-asiakkaiden kumppanina ja on aloittanut merkittävän asiakassuhteen Harjun terveys Oy:n kanssa vuoden 2021 alusta. Vuoden 2021 tavoitteena on vakauttaa yhtiössä vuoden 2020 puolella tehty suuri organisaatiomuutos.

Salpakierto Oy:n (entinen Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy) tytäryhtiö Salpamaa Oy on aloittanut toimintansa 1.1.2021. Salpakierto Oy lähivuosien merkittävimmät investoinnit kohdistuvat siirtokuormaushalliin, jätelain mukaisiin jäteastioihin ja laitteistojen prosessimuutoksiin. Jätelain muutoksen myötä kunnan vastuulle tulee alustavien tietojen mukaan siirtymään bio- ja pakkausjätteiden keräys ja kuljetus kaikenkokoisissa kiinteistöissä (erilliskeräysveloite lakiin vähintään 5 huoneistoa). Sysmän kunta eroaa syksyllä 2022 Salpakerrosta.

Spatium Toimitilat Oy on muuttanut KOKO Lahti Oy:n vuokrasopimuksen käyttöpäiväperusteiseksi määräaikaisesti vuoden 2021 loppuun asti. Kisapuistoon suunniteltuun katsomorakennukseen liittyviä päätöksiä odotetaan alkuvuonna 2021. Yhtiö jatkaa ns. Ilmarisentien alueen (LE) kehittämistä.

Lahden Pysäköinti Oy:n liikevaihtoa tulee myös tulevana vuonna rasittamaan koronapandemia. Yhtiö investoi sähköautolatauspaisteisiin pysäköintialoissa ja tulee olemaan Ranta-Kartanoon perustettavan pysäköintiyhtiön suurin omistaja.

Koronapandemiaan liittyvät rajoitukset vaikuttavat KOKO Lahti Oy:n liiketoimintaan myös vuonna 2021. Tapahtumia on peruttu, siirretty tai muutettu virtuaalisiksi. Tällä hetkellä vaikutukset ulottuvat vuoteen 2024 saakka. Rajoitusten jatkuessa KOKO Lahti Oy jatkaa korjaus- ja huoltotoimenpiteiden toteuttamista Tilakeskuksen kanssa myös vuoden 2021 aikana. Sibeliusalon pääsalin remontti valmistui lokakuussa 2020, kongressisiiven sisäänkäynti valmistuu tammikuussa 2021 ja ilmastoinnin automaatioremontti kevään 2021 aikana. Yhtiö seuraa tarkasti koronan vaikutuksia ja seurauksia niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Yhtiö arvioi tapahtumatoimialan muuttuvan koronan myötä, mikä muuttaa yhtiön kilpailuasetelmaa. Muutos vaatii yhtiöltä investointeja mm. henkilöstön koulutukseen, turvajärjestelyihin, digitaalisuuteen ja tekniseen kalustoon.

Lahden Työn Paikka Oy asetettiin marraskuussa 2019 selvitystilaan, yhtiön toiminta ajetaan alas vuoden 2021 aikana.

Lahden kaupunki jatkaa konsernirakenteen tarkastelua valtuuston hyväksymien omistajapolitiikan periaatteiden pohjalta. Vuonna 2021 konsernirakennetta pyritään edelleen muokkaamaan ja tiivistämään.

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kaupunkikonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa sekä lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

Kaupungin konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto, johon kuuluvat kaupunginhallitus ja kaupunginjohtaja sekä muut johtosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernijohto voi käyttää konsernivalvonnassa apuna palvelualuejohtoa, kunnan sisäisen tarkastuksen yksikköä tai erikseen tehtävään valittua henkilöä.

Toimivalta ja vastuujako konserniohjauksessa

Kaupunginvaltuusto päättää Kuntalain 14 §:n mukaan omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Lisäksi kaupunginvaltuusto kaupunkikonsernin ylimpänä päättävänä elimenä asettaa kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden keskeiset tavoitteet. Lahden kaupunkikonsernin konsernivalvonnasta vastasi vuonna 2020 konsernijohto. Konserni- ja tilajaosto päättää erikseen konserniyhteisöjen valvonta- ja seurantavastuiden jakamisesta kaupunginjohtajan ja palvelualuejohtajien välillä. Konserniohjauksen ja -valvonnan järjestäminen edellyttävät toimivaa tiedonkulkua ja vuorovaikutusta konsernijohdon ja tytäryhteisöjen sekä -säätiöiden välillä.

Kaupunginvaltuusto päättää tytäryhteisöjen ja -säätiöiden vuotuisista toiminnallisista tavoitteista kaupungin talousarviossa.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Konserni- ja tilajaosto on valinnut kaupungin edustajat yhtiö- ja yhtymäkokouksiin ja nimennyt jäsen ehdokkaat ja jäsenet yhteisöjen ja säätiöiden hallintoelimiin. Konserniohjeessa määritellään, että jaosto nimittää ehdokkaat siten, että tytäryhteisön hallituksella tai vastaavalla toimielimellä on yhteisön toiminnan luonteen ja laajuuden edellyttämä asiantuntemus ja kokemus.

Konserni- ja tilajaoston tehtävänä on kaupunkikonsernin toiminnan ohjaaminen ja yhteensovittaminen sekä ohjeiden antaminen kaupungin edustajille kaupungin kannan ottamisesta käsiteltäviin asioihin. Yhteisöjen tulee jo valmisteluvaiheessa hankkia omistajan ennakkokäsitys tehdessään päätöstä merkittävästä asiasta.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Konsernitavoitteiden toteutumista selvitetään toimintakertomuksen erillisessä luvussa. Kaupungin tytäryhteisöille asetetaan valtuuston toimesta toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita, joiden toteutumista seurataan kaupungin normaalien seurantajärjestelmien mukaisesti. Tytäryhteisöiltä edellytetään omassa toiminnassaan hyvää johtamis- ja hallintotapaa.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Talousarviokäsittelyn yhteydessä kaupungin tytäryhteisöille ja -säätiöille hyväksytään vuotuiset toiminnalliset tavoitteet. Toiminnallisten tavoitteiden asettamisen lähtökohtana on kaupungin strategia. Kaupunginvaltuuston hyväksymät strategiset linjaukset ohjaavat omistuksen kehittämistä. Tytäryhteisöjen ja -säätiöiden kanssa neuvotellaan tarvittaessa toiminnallisten tavoitteiden sisällöstä ja toteutumisesta. Yhteisöille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista sekä yhteisöjen taloudellista kehitystä ja tunnuslukuja seurataan säännöllisesti. Konserniohje määrittää lakisääteisen tiedonantovelvollisuuden täyttämisen lisäksi tytäryhteisöiltä ja -säätiöiltä edellytettävästä raportoinnista.

Keskitettyjen konsernitoimintojen ja -palvelujen käyttö

Konserniohjeessa on määritelty mm. että tytäryhteisön on noudatettava kaupunginvaltuuston hyväksymiä rahoitus- ja sijoitustoiminnan periaatteita, tytäryhteisön tulee liittyä asiakkaaksi Lahden kaupungin sisäiseen pankkiin (tästä voidaan poiketa konsernipalvelujohtajan dokumentoidulla ilmoituksella), tytäryhteisön tulee laatia strategia huomioiden omistajan kaupunkistrategia ja että tytäryhteisön on noudatettava kaupungin hankintaohjelmaa sekä noudatettava soveltuvin osin Lahden kaupungin henkilöstöpolitiikan linjauksia.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Tytäryhteisöjen riskienhallintaa ja sen periaatteita ohjataan kaupunginvaltuuston antaman Lahden kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -ohjeen avulla. Kunkin yhteisön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhteisön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuudesta lainsäädännön ja konserniohjeen mukaisesti. Konsernijohdon tehtävä on valvoa tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuutta ja tuloksellisuutta.

Konserniohjeen avulla yhtenäistetään Lahti-konsernissa toteutettavaa riskienhallintatyötä ottaen huomioon tytäryhteisöjen ja säätiöiden toimiala, tytäryhteisön koko ja muut erityispiirteet. Hyvä hallinto- ja johtamistapa Lahti-konsernissa -asiakirjassa on myös ohjeistettu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuista ja raportoinnista. Tytäryhteisöjen hallitusten systemaattista sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan riittävyden arviointia tulee kehittää edelleen ja samalla selkiyttää tytäryhteisöjen ja konserniohjauksen välistä ohjausta ja tiedonvälitystä.

Konsernin tytäryhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

Lahti-konserniin kuuluville yhteisöille ja säätiöille on asetettu toiminnallisten tavoitteiden lisäksi taloudellisia tavoitteita. Yleisiä tavoitteita ovat olleet:

- Konserniyhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta. Tavoitteeksi on asetettu, että tytäryhteisöjen taloudelliset tunnusluvut ovat edellisvuotta paremmat.
- Tytäryhteisöjen tulee hankinnoillaan tukea alueen yritysten innovaatioita ja edistää niiden markkinoille pääsyä ja kilpailukykyä. Tavoitteeksi asetetaan, että tytäryhteisöjen hankinnat kohdentuvat vuonna 2020 alueen yrityksiin edellisvuotta enemmän. Hankinnoissa tulee soveltaa sosiaalisia, eettisiä ja ympäristökriteerejä.
- Tytäryhteisöjen tulee madaltaa työttömien ja opiskelijoiden kynnystä siirtyä työelämään palkkaamalla tukityöllistettyjä, harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä. Tavoitteeksi asetetaan, että harjoittelijoita ja kesätyöntekijöitä palkataan edellisvuotta enemmän.

Tytäryhtiöt ovat toimineet kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti. Tytäryhtiöt toteuttivat pitkäjänteistä ja kannattavaa taloudenpitoa.

Kaikille yhteisöille ja säätiöille yhteisten tavoitteiden lisäksi on asetettu yhtiökohtaisia tavoitteita, joiden seuranta on toteutettu yhtiökohtaisissa tilinpäätöksissä. Yhtiökohtaisia tavoitteiden saavuttamista ei raportoida tässä yhteydessä.

Saadut osingot, 1 000 €	TP 2020	TP 2019
Lahden Talot Oy - alakonserni	500	470
Lahti Aqua Oy - alakonserni	700	400
Lahti Energia Oy - alakonserni	15 000	14 500
Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy (Lahden osuus)	0	88
Spatium Toimitilat Oy	500	0
Provincia Oy	560	0
	17 260	15 458

Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

TULOSLASKELMA	2020	2019
Toimintatuotot	569 747 415,25	616 971 448,92
Toimintakulut	-1 144 103 107,60	-1 178 665 244,20
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-763 495,37	-9 335,80
TOIMINTAKATE	-575 119 187,72	-561 703 131,09
Verotulot	500 219 572,60	471 650 086,97
Valtionosuudet	281 980 876,84	229 519 486,34
<u>Rahoitustuotot ja -kulut</u>		
Korkotuotot	414 637,12	511 503,93
Muut rahoitustuotot	5 559 190,89	5 886 347,18
Korkokulut	-19 265 677,50	-19 193 668,00
Muut rahoituskulut	-4 448 208,58	-4 002 972,23
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 740 058,07	-16 798 789,11
VUOSIKATE	189 341 203,65	122 667 653,11
<u>Poistot ja arvonalentumiset</u>		
Suunnitelman mukaiset poistot	-123 131 319,43	-114 652 915,71
Omistuksen eliminointierot	-163 654,46	-2 252 663,19
Arvonalentumiset	-358 569,95	-453 244,23
Poistot ja arvonalentumiset	-123 653 543,84	-117 358 823,13
Satunnaiset erät	18 297 346,64	-414 910,40
TILIKAUDEN TULOS	83 985 006,45	4 893 919,58
Tilinpäätössiirrot	-138 190,75	-2 950,98
Tilikauden verot	-1 470 989,60	-5 493 295,88
Laskennalliset verot	-4 688 327,47	-2 228 764,52
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-125 662,51	-532 124,94
TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALJÄÄMÄ	77 561 836,11	-3 363 216,73

KONSERNIN TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Tuloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	49,8 %	52,3 %
Vuosikate/Poistot, %	153,3 %	106,6 %
Vuosikate, €/asukas	1 577	1 024
Asukasmäärä*	120 039	119 823
Henkilöstön lukumäärä	9 459	9 674

*vuoden 2020 asukasmäärä tilastokeskuksen ennakkotieto, 2019 lopullinen tieto

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

LAHTI-KONSERNITASE

VASTAAVAA	2020	2019	VASTATTAVAA	2020	2019
MIJ. €			MIJ. €		
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	437,2	437,2
Aineettomat oikeudet	8,9	8,1	Säätiöiden ja yhdistysten säädepääoma	0,0	0,0
Muut pitkävaikutteiset menot	77,6	8,6	Arvonkorotusrahasto	1,0	1,4
Ennakkomaksut	2,0	1,7	Muut omat rahastot	11,9	11,8
	88,5	18,3	Edellisten tilikausien ylijäämä	172,4	175,8
Aineelliset hyödykkeet			Tilikauden ylijäämä	77,6	-3,4
Maa- ja vesialueet	152,9	151,9	OMA PÄÄOMA	700,1	622,9
Rakennukset	869,5	783,6	VÄHEMMISTÖOSUUDET	12,7	12,9
Kiinteät rakenteet ja laitteet	394,8	387,6	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	258,4	144,6	Eläkevaraukset	3,3	3,7
Muut aineelliset hyödykkeet	2,9	3,3	Muut pakolliset varaukset	26,5	19,8
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	102,0	318,5		29,8	23,4
	1 780,5	1 789,5	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	5,0	4,2
Sijoitukset			VIERAS PÄÄOMA		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	0,9	1,4	Pitkäaikainen vieras pääoma		
Muut osakkeet ja osuudet	117,4	96,4	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	1 176,5	1 130,3
Muut lainasaamiset	20,7	23,2	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	80,7	73,8
Muut saamiset	0,1	0,1		1 257,2	1 204,2
	139,1	121,2	Lyhytaikainen vieras pääoma		
PYSYVÄT VASTAAVAT	2 008,1	1 928,9	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	67,0	62,6
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0,9	0,4	lyhytaikainen koroton vieras pääoma	178,3	186,6
VAIHTUVAT VASTAAVAT				245,3	249,3
Vaihto-omaisuus	10,9	10,6	VIERAS PÄÄOMA	1 502,6	1 453,4
Saamiset			VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 250,2	2 116,9
Pitkäaikaiset saamiset	6,8	6,9	Taseen tunnusluvut		
Lyhytaikaiset saamiset	86,1	91,8	Omavaraisuusaste, %	31,8 %	30,1 %
	92,9	98,8	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	110,6 %	109,7 %
Rahoitusarvopaperit	35,4	12,4	Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	249 993	172 484
Rahat ja pankkisaamiset	102,0	65,8	Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 083	1 439
VAIHTUVAT VASTAAVAT	241,2	187,5	Lainakanta 31.12. €/asukas	10 359	10 205
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 250,2	2 116,9	Lainakanta 31.12.	1 243 522 427	1 222 796 306
			Lainakanta 31.12., 1 000 €	1 243 522	1 222 796
			Lainat ja vuokravastuut 31.12.	1 531 058 421	1 524 723 579
			Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	12 755	12 725
			Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	20 719	23 247

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
Toiminnan rahavirta		
VUOSIKATE	189 341 203,65	122 667 653,11
Satunnaiset erät	18 297 346,64	-414 910,40
Tilikauden verot	-1 470 989,60	-5 493 295,88
Tulorahoituksen korjauserät	-4 542 533,62	-3 971 927,83
Toiminnan rahavirta	201 625 027,07	112 787 519,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-217 373 302,20	-253 955 573,64
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 383 171,45	627 626,49
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	20 373 641,94	41 846 158,10
Investointien rahavirta	-195 616 488,63	-211 481 789,06
Toiminnan ja investointien rahavirta	6 008 538,43	-98 694 270,06
Rahoituksen rahavirta		
<u>Antolainauksen muutokset</u>		
Antolainasaamisten lisäykset	-431,05	-25 331,35
Antolainasaamisten vähennykset	2 563 641,87	544 161,22
Antolainauksen muutokset	2 563 210,82	518 829,87
<u>Lainakannan muutokset</u>		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	106 056 894,00	95 691 005,82
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-65 922 982,92	-64 160 740,57
Lyhytaikaisten lainojen muutos	10 397 106,03	15 696,65
Lainakannan muutokset	50 531 017,11	31 545 961,90
<u>Oman pääoman muutokset</u>		
Oman pääoman muutokset	-61 284,87	-62 160,01
<u>Muut maksuvalmiuden muutokset</u>		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	215 394,67	-56 945,71
Vaihto-omaisuuden muutos	-241 824,41	5 667 352,00
Saamisten muutos	6 055 900,02	-1 459 120,11
Korottomien velkojen muutos	-5 822 574,35	-3 138 972,72
Muut maksuvalmiuden muutokset	206 895,94	1 012 313,45
Rahoituksen rahavirta	53 239 839,00	33 014 945,22
Rahavarojen muutos	59 248 377,25	-65 679 324,84
Rahavarat 31.12.	137 405 141,88	78 156 761,45
Rahavarat 1.1.	78 156 761,45	143 836 086,29
Rahavarojen muutos	59 248 380,43	-65 679 324,84
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä		
5 vuodelta, euroa	-296 563 378	-350 568 364
Investointien tulorahoitus, %	87,7 %	48,4 %
Lainanhoitokate	2,4	1,7
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	0,8
Kassan riittävyys, pv	34,5	18,7

Konsernin kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulot ja -menot -laskelmassa on koottu yhteen kaikki konsernin tulot ja menot tuloslaskelmasta sekä rahoituslaskelmasta. Siten se kuvaa rahanlähteitä ja -käyttöä. Kokonaistulojen ja -menojen erotus on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että se on muiden maksuvalmiuden muutosten ja rahavarojen muutosten itseisarvojen erotus.

Konsernin kokonaistulot vuonna 2020 olivat 1 504,4 milj. euroa. Suurin tuloerä muodostuu toimintatuotoista, jonka osuus kokonaistuloista on 37,9 prosenttia. Kokonaismenot olivat tilikaudella 1 445,3 milj. euroa. Olennaisin menoerä koostuu toimintakuluista, joiden osuus kokonaismenoista on 79,2 prosenttia. Tulojen ja menojen erotukseksi muodostui 59,0 milj. euroa.

Kokonaistulot ja -menot	2020	2020	2019	2019
Tulot	1 000 €	%	1 000 €	%
Toiminta				
Toimintatuotot	569 747	37,87 %	616 971	42,34 %
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-763	-0,05 %	-9	0,00 %
Verotulot	498 749	33,15 %	466 157	31,99 %
Valtionosuudet	281 981	18,74 %	229 519	15,75 %
Korkotuotot	415	0,03 %	512	0,04 %
Muut rahoitustuotot	5 559	0,37 %	5 886	0,40 %
Satunnaiset erät	18 297	1,22 %	-415	-0,03 %
Investoinnit				
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 383	0,09 %	628	0,04 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	20 374	1,35 %	41 846	2,87 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten vähennykset	2 564	0,17 %	544	0,04 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	106 057	7,05 %	95 691	6,57 %
Kokonaistulot yhteensä	1 504 362	100,00 %	1 457 330	100,00 %
Menot				
Toiminta				
Toimintakulut	1 144 103	79,16 %	1 178 665	77,34 %
Korkokulut	19 266	1,33 %	19 194	1,26 %
Muut rahoituskulut	4 448	0,31 %	4 003	0,26 %
Tulorahoituksen korjauserät	4 543	0,31 %	3 972	0,26 %
Investoinnit				
Investointimenot	217 373	15,04 %	253 956	16,66 %
Rahoitustoiminta				
Antolainasaamisten lisäykset	0	0,00 %	25	0,00 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	65 923	4,56 %	64 161	4,21 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-10 397	-0,72 %	-16	0,00 %
Oman pääoman muutokset	61	0,00 %	62	0,00 %
Kokonaismenot yhteensä	1 445 320	100,00 %	1 524 022	100,00 %

Täsmäytys:

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 1 504 362 - 1 445 320 = 59 041

Muut maksuvalmiuden muutokset - Rahavarojen muutos = 207 - 59 248 = -59 041
(itseisarvojen summa, kun rahoituserät ovat erimerkkiset)

Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

Asiaa koskeva sääntely

Kuntalain 115 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tilikauden tuloksen käsittely

Hyväksyttäväksi esitettyssä tilinpäätöksessä tilikauden tulos on 42 183 437,02 euroa ylijäämäinen.

Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelyksi seuraavaa:

- Kirjataan investointeihin liittyvää poistoeron vähennystä +272 464,55 euroa
- Kirjataan rahastojen lisäystä -135 911,84 euroa

Lahden kaupungin tilikauden ylijäämäksi muodostuu edellä mainitun kirjauksen jälkeen 42 319 989,73 euroa, vuodelta 2020, joka lisätään edellisinä tilikausina kertyneeseen ylijäämään.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Lahden kaupungilla ei ole taseessa kertynyttä alijäämää ja näin ollen talouden tasapainottamisen selvitykselle ei ole erityistä säädöksistä johtuvia velvoitteita.

Talousarvio 2020 toteutui oman toiminnan osalta kokonaisuutena tarkasteltuna pääosin suunnitellun mukaisesti. Kaupunginvaltuusto muutti vuoden aikana talousarviota kolme kertaa. Talousarviomuutoksien jälkeen tilinpäätöksen yhteydessä ilmeni vielä joitakin sitovuustasojen poikkeamia, joille haettiin kaupunginvaltuustolta ylitysluvat (Kv 8.3.2021 §28).

Kaupunginvaltuuston päätös talousarvion 2020 hyväksymisen yhteydessä, ”edellyttää, että vuoden aikana mahdollisesti esitettävien talousarviomuutosten valmistelussa tutkitaan ensisijaisesti mahdollisuudet kattaa ylitykset kaupungin talousarvion sisältä vuosikatetta heikentämättä silloin, kun tämä on mahdollista aiheuttamatta kohtuutonta haittaa muille toimintoille” toteutui vuonna 2020.

Edellisten tilikausien ylijäämä tilinpäätöksessä on yhteensä 131,4 milj. euroa, johon lisätään vuoden 2020 ylijäämä 42,3 milj. euroa, jonka jälkeen ylijäämää on yhteensä 173,7 milj. euroa.

TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Strategisten mittareiden toteutuminen
Strategian kärkihankkeiden toteutuminen

Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toteutuminen

Käyttötalousoosan toteutuminen

- **Sitovat määrärahat**
- **Konsernihallinto**
- **Sivistyksen palvelualue**
- **Kaupunkiympäristön palvelualue**

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Investointien toteutuminen

- **Kiinteä omaisuus**
- **Talonrakennus**
- **Julkinen käyttöomaisuus**

Rahoitusosan toteutuminen

Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Strategisten mittareiden toteutuminen

Lahden kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 14.5.2018 Lahden kaupungin päivitetyn strategian. Strategian perustavoitteiden toteutumista seurataan strategisilla mittareilla, jotka kuvaavat kehityksen suuntaa yleisellä tasolla. Strategiset mittarit eivät suoraan kuvaa organisaation oman toiminnan vaikuttavuutta, sillä mittareiden toteutumiseen vaikuttavat myös kaupunkikonsernin ulkopuoliset tekijät. Oman toiminnan strategialähtöisyys varmistetaan kytkemällä talousarvio, sekä siihen kirjattavat toiminnalliset tavoitteet kiinteästi kaupungin strategiaan. Toiminnallisten tavoitteiden seuranta tehdään puolivuositain. Strategisten mittareiden raportoinnissa esitetään otsikon alla mittarin kehityssuunta. Vihreä nuoli kertoo kehityksen olleen suotuisaa, punainen nuoli viestii negatiivisesta kehityksestä ja keltainen nuoli tarkoittaa lähes tasaista kehitystä tai sitä, että vertailuvuosia ei vielä ole. Ohessa on kuvattuna strategisten mittareiden sisältöä, lähteitä ja tiedon saatavuutta.

A. Elinvoiman strategisten tavoitteiden mittaaminen

1. Lahti on 125 000 asukkaan kaupunki vuonna 2022 ja 150 000 asukkaan kaupunki vuonna 2030. (A1)

Väestön kasvu (%)

- Toteutuma: 2015: 0,08 %, 2016: 0,6 %; 2017: 0,10 %, 2018: 0,32 2019: -0,11 % 2020: 0,18 % (ennakko)
- Lähde: Tilastokeskus, väestötilasto
- Kuvaus: Väestön lukumäärä 31.12.
- Tiedon päivitys: vuosittain, ennakkotieto kuukausittain

16 - 29-vuotiaiden osuus väestöstä (%)

- Toteutuma: 2015: 17,6 %; 2016: 17,6 %; 2017: 17,4 %, 2018: 17,4 % 2019: 17,0 %
- Lähde: Tilastokeskus, väestötilasto
- Kuvaus: 16 - 29 vuotiaiden osuus väestöstä 31.12.
- Tiedon päivitys: vuosittain

2. Jatko-opiskelupaikkojen houkuttelevuus ja määrä kasvavat (A1)

Jatko-opintopaikkojen houkuttavuus

- Ensisijaiset hakijat/aloituspaikat yhteishaussa: Ammatillinen ja lukiokoulutus 2016: 1,08; 2017: 1,06; 2018: 1,03; 2019: 1,03; 2020: 1,10
Lahden ammattikorkeakoulu 2016: 4,3, 2017: 3,45, 2018: 3,17, 2019: 4,04, 2020: 4,04
- Lähde: Vipunen tietokanta, Lahden ammattikorkeakoulun tilasto
- Kuvaus: Yhteishaussa ensisijaisesti opiskelupaikkaa hakeneiden määrän suhde tarjolla oleviin aloituspaikkoihin.
- Tiedon päivitys: vuosittain

Jatko-opintopaikkojen määrä

- Aloituspaikkojen määrä yhteishaussa: Ammatillinen ja lukiokoulutus 2016: 2 777, 2017: 2 599, 2018: 2 359, 2019: 2 134, 2020: 1 933
Lahden ammattikorkeakoulu 2016: 1 058, 2017: 1 172, 2018: 1 265, 2019: 1 315, 2020: 1 425
LUT: 2016: 36, 2017: 0, 2018: 63, 2019: 141, 2020: 210
- Lähde: Vipunen tietokanta, Lahden ammattikorkeakoulun tilasto
- Kuvaus: Tarjolla olevien aloituspaikkojen määrä
- Tiedon päivitys: vuosittain

3. Toisen asteen koulutuksen suorittaneiden osuus kasvaa

Ilman 2. asteen koulutusta olevien 20–24 vuotiaiden osuus ja osuuden muutos verrokkaikaupunkeihin

- 20-24 vuotiaiden osuus / osuuden muutos edellisvuoteen:
- 2014: Lahti 20,8 % / -0,9 %, Tampere 13,6 % / -0,6 %, Kuopio 13,0 % / -0,2 %, Kotka 25,2 % / -0,5 %
2015: Lahti 21,1 % / +0,2 %, Tampere 13,6 % / 0,0 %, Kuopio 12,2 % / -0,8 %, Kotka 24,0 % / -1,2 %
2016: Lahti 21,4 % / +0,3 %, Tampere 13,2 % / -0,4 %, Kuopio 11,8 % / -0,4 %, Kotka 23,7 % / -0,3 %
2017: Lahti 21,7 % / +0,3 %, Tampere 12,7 % / -0,5 %, Kuopio 11,4 % / -0,4 %, Kotka 22,0 % / -1,7 %
2018: Lahti 20,9 % / -0,8 %, Tampere 11,9 % / -0,8 %, Kuopio 11 % / -0,4 %, Kotka 20,1 % / -1,9 %
2019: Lahti 21,8 % / +0,9 %, Tampere 12,1 % / +0,2 %, Kuopio 11,9 % / +0,9 %, Kotka 21,2 % / +1,2 %
- Lähde: Tilastokeskus
- Kuvaus: Ilman 2. asteen koulutusta olevien 20–24 vuotiaiden osuus ja osuuden muutos verrokkaikaupunkeihin (Tampere, Kuopio ja Kotka)
- Tiedon päivitys: vuosittain

4. Työllisyysaste nousee vuoden 2008 tasolle vuoteen 2022 mennessä ja on yli 75 % vuonna 2030. (A2)

Työllisyysaste (%)

- Toteutuma: 2015: 64,2 %; 2016: 65,2 %; 2017: 66,5 %; 2018: 67,8 %, 2019: 69,8 %, 2020: 66,8 %
- Lähde: TEM ja Tilastokeskus (elokuu)
- Kuvaus: 18–64-vuotiaiden työllisten osuus saman ikäisestä väestöstä
- Tiedon päivitys: vuosittain

Nuorisotyöttömyysaste (%)

- Toteutuma: 2015: 22,9 %, 2016: 20,9 %, 2017: 19,8 %, 2018: 19,1 %, 2019: 18,5 %, 2020: 23,2 %
- Lähde: Tilastokeskus (joulukuu)
- Kuvaus: Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden %-osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta
- Tiedon päivitys: kuukausittain

Työttömyysaste (%)

- Toteutuma: 2015: 18,8 %, 2016: 17,5 %, 2017: 15,9 %, 2018: 14,3 %, 2019: 13,6 %, 2020: 18,3 %
- Lähde: TEM ja Tilastokeskus (joulukuu)
- Kuvaus: Työttömien osuuden prosentteina työvoimasta
- Tiedon päivitys: kuukausittain

5. Uusien yritysten määrä kasvaa. (A1, A3, A4)

Uusien yritysten määrä

- Toteutuma: 2016 Q3: 435, 2017 Q3: 438, 2018 Q3: 508, 2019 Q3: 511, 2020 Q3: 538 (Ei vielä Q4)
- 2016: 545, 2017: 540, 2018: 649, 2019: 672,
- Lähde: Tilastokeskus
- Kuvaus: Ajanjakson aikana toimintansa aloittaneet yritykset, jotka ovat liiketoiminnasta tai kiinteistön käyttöoikeuden luovutuksesta arvonlisäverovelvollisia tai toimivat työnantajina. Tarkastelun ulkopuolelle jäävät säätiöt, aatteelliset yhdistykset, julkiset viranomaiset ja uskonnolliset yhteisöt. Tilastoon sisältyvät valtion liikelaitokset mutta eivät kuntien liikelaitokset.
- Tiedon päivitys: vuosittain, neljännesvuosittain

6. Yrittäjien tyytyväisyys kunnan elinkeinopolitiikkaan kasvaa. (A1, A2, A3, A4)

Kokonaisarvosana kunnan elinkeinopolitiikasta

- Toteutuma: 2014: 6,5; 2016: 6,4; 2018: 6,2; 2020: 6,76 (arvosana 2,84 muunnettu 1-5 asteikosta kouluarvosanaksi)
- Lähde: Elinkeinopoliittinen mittaristo (ELPO)-kysely, Suomen Yrittäjät
- Kuvaus: Suomen Yrittäjien jäsenkunnan verkkokyselynä selvitetty näkemykset kuntien elinkeinopolitiikasta sekä kuntien ja yrittäjien yhteistyön kehittymisestä.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

7. Keskustan elinvoimaisuus kasvaa mitatusti. (A4)

Keskustan elinvoimalaskenta

- Toteutuma:
- Liiketilojen määrä: 2016: 788; 2017: 804; 2018: 807; 2019: 810; 2020: 814 kpl
- Kuumien yritysten lkm. 2016: 376; 2017: 387; 2018: 378; 2019:370; 2020:368 kpl
- Vapaina olevien liikekiinteistöjen lkm.2016: 108; 2017: 98; 2018: 98, 2019:96; 2020: 83 kpl
- Elinvoimaluku: 2016: 2,68; 2017 = 2,78; 2018 = 2,68; 2019 : 2,636; 2020:2,742
- Lähde: Elävät kaupunkikeskustat ry:n Elinvoimalaskenta
- Kuvaus: Vuosittain seurataan rajatun elinvoimaisen keskusta-alueen rajauksen sisältä a) liiketilojen kokonaismäärää b) lauantaisin satunnaisten asiakkaiden saavutettavissa olevien keskustan kuluttajapalveluiden ja -kaupan liikkeiden määrää sekä ravintoloiden ja kahviloiden määrää = kuumat yritykset. c) vapaina olevien liikekiinteistöjen määrää sekä d) Elinvoimalukua, joka saadaan kaavasta (kuumat yritykset – vapaina olevat liiketilat)/ asukasmäärä *1 000.
- Tiedon päivitys: vuosittain

8. Yhdyskuntarakenne kehittyä kestävästi. (A4)

Asukkaiden osuus kestävästä liikkumisen vyöhykkeillä taajama-alueilla, % asukkaista

- Toteutuma: 2017 78 %, 2018 77,9 %, 2019: 77,9 %
- Lähde: Elinympäristön tietopalvelu Liiteri (SYKE), raportoidaan myös yleiskaavan seurannassa
- Kuvaus: Taajama-alueella asuvien asukkaiden osuus (%) keskustan jalankulku- ja reunavyöhykkeellä, alakeskusten jalankulkuvyöhykkeellä, intensiivisellä joukkoliikennevyöhykkeellä ja joukkoliikennevyöhykkeellä.
- Tiedon päivitys: Vuoden välein.

9. Lahden asukaskohtaiset khk-päästöt ovat -80 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2025 mennessä. (A1, A3)

Kasvihuonekaasupäästöjen määrän kehitys

- Toteutuma: 2013: asukasta kohti lasketut khk-päästöt Lahti - 17 %, Nastola -18 % vuoden 1990 tasosta; 2016: Lahti - 37 %, 2017: Lahti - 47 % vuoden 1990 tasosta 2019: Lahti - 63 % vuoden 1990 tasosta
- Lähde: Kasvener-laskentamalli ja CO2-raportti
- Kuvaus: Laskentamalli selvittää, kuinka paljon kunnan alueen energiankäytöstä, teollisuus- ja maataloustoiminnasta sekä jäteiden ja jätevesien käsittelystä syntyy vuoden aikana kasvihuonekaasupäästöjä. Laskenta noudattaa IPCC:n laskentaperiaatteita.
- Tiedon päivitys: noin kahden vuoden välein

10. Tapahtumien määrä kasvaa 3 % vuosittain. (A5, A6)

Tapahtumien määrä

- Toteutuma: Tieteelliset kongressit (kpl/osallistujat) Jyväskylällä: 2017 (68/4565), 2018 (46/4784), 2019 (51/3736)

Kuopio: 2017 (17/1364), 2018 (33/1991), 2019 (35/2101)
Oulu: 2017 (45/3666), 2018 (43/4316), 2019 (34/2804)
Lahti: 2017 (17/900), 2018 (12/1729), 2019 (19/2323)

- Lähde: Päijät-Hämeen matkailu- ja tapahtumastrategia 2025 – Visit Lahti
- Kuvaus: Kansainvälisten kokousten kongressitiedot saadaan Visit Finlandilta. Muiden tapahtumien laskentaan luodaan kaupungille oma laskentamenetelmä. Uuden laskentamenetelmän käyttöönotto on viivästynyt tapahtumasuunnitelman päivittämisen viivästyminen.
- Tiedon päivitys: vuosittain

11. Lähiluonnon virkistyskäyttömahdollisuudet kasvavat. Luonnonsuojelualueiden osuus kokonaispinta-alasta kasvaa.

Alueen vesistöjen kunto

- Toteutuma: 2014 11 %, 2020: 21 % järvien pinta-alasta ekologiselta tilaltaan hyvässä tai erinomaisessa luokassa
- Lähde: Lahden seudun ympäristökatsaus, tarkkailuraportit, vesienhoidon toimenpideohjelma
- Kuvaus: Vesistöjen tilaa seurataan tarkkailuohjelman mukaisesti. Lahdessa oli vuonna 2020 kaupungin omassa tarkkailussa 16 järveä.
- Tiedon päivitys: kerran valtuustokaudessa; 6-vuosittain

Merkittävien virkistysreittien määrä

- Toteutuma: 2018: 761 km
- Lähde: Kaupunkiympäristön palvelualue
- Kuvaus: Merkittävien virkistysreittien määrä kilometreinä
- Tiedon päivitys: kerran valtuustokaudessa

Rauhoitettujen alueiden osuus kokonaispinta-alasta

- Toteutuma: 2016 1,8 % 2017 1,8 % 2018: Pinta-alasta 1,9 % 2019: Pinta-alasta 1,9 % 2020: Pinta-alasta 1,9 %
- Lähde: Lahden seudun ympäristökatsaus
- Kuvaus: Pinta-alaan suhteutettu rauhoitettujen alueiden osuus.
- Tiedon päivitys: vuosittain

B. Uudistumisen strategisten tavoitteiden mittaaminen

1. Asukkaiden tyytyväisyys kuntapalveluihin kasvaa. (B1)

Palvelutyytyväisyys kuntapalveluihin

- Toteutuma: 2015: 3,55; 2017: 3,46 2020:3,64
- Lähde: Kaupunki- ja kuntapalvelut – tutkimus (KAPA) Uusi KAPA-tutkimus tehdään syksyllä 2020.
- Kuvaus: Laaja asuinkuntaindeksi, yleinen palvelutyytyväisyys, asteikko 1–5, keskiarvo 54 palvelusta, vastaajina 18–79-vuotiaat, satunnaisotos
- Tiedon päivitys: 2. vuoden välein

2. Kaupungin tilatehokkuus kasvaa (B1)

Tilatehokkuuden mittari

- Toteutuma: Koulukiinteistöt: 2019: 13,9 htm2/oppilas (koko maa: 13,6 htm2/oppilas)
Päiväkodit: 2019: 11,3 htm2/lapsi (koko maa: 11,2 htm2/lapsi)
- Lähde: Tilakeskus ja Kiinteistötalouden instituutti (KTI)
- Kuvaus: Huoneistoala / oppilas kouluissa ja huoneistoala / lapsi päiväkodeissa. Nämä tilatehokkuuden mittarit on kehittänyt Kiinteistötalouden instituutti yhdessä kuntien kanssa vuonna 2019.
- Tiedon päivitys: kahden vuoden välein

3. Toteutetut ja arvioidut strategiaa toteuttavat kokeilut. (B2)

Strategiaa toteuttavat kokeilut

- Toteutuma: 2018: Toteutetut 2, arvioidut 0, käynnissä 8 kokeilua. 2019: Toteutetut 3, arvioidut 1, käynnissä 3 kokeilua
2020: Toteutetut 2, arvioidut 2, käynnissä 5
- Lähde: Projektisalkku
- Kuvaus: Lukumäärä perustuu Lahden kaupungin projektisalkussa oleviin toteutuneisiin ja arvioituihin projekteihin, jotka on määritelty kokeiluiksi.
- Tiedon päivitys: vuosittain

Esimieheni kannustaa kokeilemaan ja etsimään sujuvampia toimintatapoja

- Toteutuma: 2018: 3,93 2020 3,79
- Lähde: Lahden kaupungin työhyvinvointikysely
- Kuvaus: Perustuu työhyvinvointikyselyn kysymykseen "Esimieheni kannustaa kokeilemaan ja etsimään sujuvampia toimintatapoja. Arviointiasteikko 1 = pitää erittäin huonosti paikkaansa, 2 = pitää huonosti paikkaansa, 3 = pitää jossain määrin paikkaansa, 4 = pitää hyvin paikkaansa, 5 = pitää erittäin hyvin paikkaansa.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

4. Kaupungin tulorahoitus vuonna 2022 riittää kattamaan nettoinvestoinnit. (B3)

Investointien tulorahoituksen osuus

- Toteutuma: 2016: 61,3 %; 2017: 89,9 %; 2018: 39,0 %; 2019: 24,3 %, 2020: 99,7 %
- Lähde: tilinpäätös (kh toimialan toiminnallinen tavoite)
- Kuvaus: =100*vuosikate/investointien omahankintameno
- Tiedon päivitys: vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä

5. Yrittäjien tyytyväisyys kunnan viestintään ja tiedottamiseen kasvaa. (B4)

Kunnan viestintä ja tiedottaminen

- Toteutuma: 2016: 6,6 (koko maa 7,5, Päijät-Häme 7,2)
2018: 6,3 (koko maa 6,8, Päijät-Häme 6,7)
2020: -0,12 (koko maa +0,01, Päijät-Häme -0,13)
- Lähde: Kuntabarometri 2020 (ennen Elinkeinopoliittinen mittaristokysely), Suomen Yrittäjät
- Kuvaus: Suomen Yrittäjien jäsenkunnan verkkokyselynä selvitetty näkemys kuntien elinkeinopoliitikasta sekä kuntien ja yrittäjien yhteistyön kehittymisestä. Kuntabarometrissä ilmoitetaan kehityksen suunta 5-portaisessa asteikossa.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

C. Yhteisöllisyyden strategisten tavoitteiden mittaaminen

1. Lapsivaikutuksia arvioidaan laajasti. (C1)

Lapsivaikutusten arviointi

- Toteutuma: Lapsivaikutusten arviointia on toteutettu, mutta sitä ei ole vielä dokumentoitu systemaattisesti päätösesityksiin. Lapsivaikutusten arviointi on osa kuntalaisvaikutusten ennakkoarviointia joka jatkossa dokumentoidaan kaupungin uudistettuun asianhallintajärjestelmään, joka otettiin käyttöön 1/2021
- Lähde: Sivistyksen palvelualue & Konsernihallinto
- Kuvaus: Lapsivaikutusten arviointimalli on integroitu osaksi Kuntaliiton suosituksen mukaista vaikutusten ennakkoarviointia. Arviointi sisällytetään osaksi päätöksentekoprosessia ja se dokumentoidaan kaupungin asianhallintajärjestelmään.
- Tiedon päivitys: vuosittain

2. Yksinäisyyden kokemus vähenee. (C1, C2, C3)

Ei yhtään läheistä ystävää, perusopetus 8. ja 9. lk %, lukio 1. ja 2. vuosi, %, ammatillinen oppilaitos, %

- Toteutuma:
 - perusopetus 8. ja 9. lk 2013: 7,6 %, 2017: 6,9 %, 2019: 8,8 %
 - lukio 1. ja 2. vuosi 2013: 7 %, 2017: 7,8 %, 2019: 7,7 %
 - ammatillinen oppilaitos 2013: 7,6 %, 2017: 4,1 %, 2019: 7,9 %
- Lähde: Kouluterveyskysely
- Kuvaus: THL:n kouluterveyskysely toteutetaan parittomina vuosina koko maassa. Oppilaat vastaavat kyselyyn koulupäivän aikana opettajan valvonnassa. Kysely on vapaaehtoinen ja nimeätön.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

- Toteutuma: 2013: 6,9 %; 2014: 11,5 %; 2015: 12 %
2018: 7,2 %
- Lähde: ATH-kysely (2017 lähtien FinSote-tutkimus) tai oma kysely
- Kuvaus: Kansallisen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus FinSoten avulla seurataan väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä tapahtuneita muutoksia eri väestöryhmissä ja alueittain. Vastaava kysymys voidaan sisällyttää muihin kaupungin toteuttamiin tai osallistumiin kyselyihin.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

2. Eri väestöryhmät ovat entistä terveempiä. (C1, C3)

Ikävakioitu sairastavuusindeksi

- Toteutuma: 2016: 101,0; 2017: 100,0; 2018: 99,9
- Lähde: Kela/Terveyspuntari
- Kuvaus: indeksin avulla pyritään havainnollistamaan sitä, miten tervettä tai sairasta alueen väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Luku on laskettu ikävakioiduna. Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen tilastomuuttuun: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työikäisistä (16–64-vuotiaat) sekä lääkkeiden ja ravintovalmisteiden korvausoikeuksien haltijoiden osuuteen väestöstä. Niistä kukin on suhteutettu maan väestön keskiarvoon. Sairastavuusindeksi on näiden kolmen osaindeksin keskiarvo.
- Tiedon päivitys: vuosittain

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, perusopetus 8. ja 9. lk, %, lukio 1. ja 2. vuosi, %, ammatillinen oppilaitos, %

- Toteutuma:
 - perusopetus 8. ja 9. lk 2013: 15, %, 2017: 16,6 %, 2019: 19,6 %
 - lukio 1. ja 2. vuosi 2013: 16,4 %, 2017: 20,8 %, 2019: 22,4 %
 - ammatillinen oppilaitos 2013: 22,6 %, 2017: 29,2 %, 2019: 23,1 %
- Lähde: Kouluterveyskysely
- Kuvaus: THL:n kouluterveyskysely toteutetaan parittomina vuosina koko maassa. Oppilaat vastaavat kyselyyn koulupäivän aikana opettajan valvonnassa. Kysely on vapaaehtoinen ja nimeätön.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

Koettu terveydentila on hyvä tai melko hyvä (%) vastaajista

- Toteutuma: 2017: 63 %, 2020: 66 %
- Lähde: Kaupunki- ja kuntapalvelut -tutkimus (KAPA) täydennettynä kaupungin kysymyksillä tai oma/muu kysely
- Tiedon päivitys: kahden vuoden välein

3. Aktiivisesti osallistuvien asukkaiden määrä kasvaa. (C3)

Aktiivisesti yhteisöjen toimintaan osallistuvat (%)

- Toteutuma: 2018: 25,3 %
- Lähde: Kansallinen terveys-, hyvinvointi- ja palvelututkimus Fin-Sote
- Kuvaus: Osuus 18–79-vuotiaista, jotka osallistuvat aktiivisesti jonkin kerhon, järjestön, yhdistyksen, harrastusryhmän tai hengellisen tai henkisen yhteisön toimintaan (esimerkiksi urheiluseura, asukastoiminta, puolue, kuoro, seurakunta)
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

4. Koettu turvallisuus lisääntyy. (C2, C3)

Turvallinen olo koulussa 3–10 lk. (%)

- Toteutuma: 2016: 90,3 % 2018: 90,5 % 2020: 79,8 %
- Lähde: Perusopetuksen arviointikysely
- Kuvaus: Oppilaille esitettiin väite ”Minulla on turvallinen olo koulussa” arviointiasteikolla 4 = ”Olen eri mieltä”, 10 = Olen samaa mieltä. Prosenttilukema kertoo osuuden vastaajista, jotka vastasivat arvon 8–10.
- Tiedon päivitys: kahden vuoden välein.

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa perusopetus 4. ja 5. lk, %, perusopetus 8. ja 9. lk, %, lukio 1. ja 2. vuosi, %, ammatillinen oppilaitos, %

- Toteutuma:
 - perusopetus 4. ja 5. lk 2017: 6,7 %, 2019: 7,4 %
 - perusopetus 8. ja 9. lk 2013: 8,3 %, 2017: 5,4 %, 2019: 4,7 %
 - lukio 1. ja 2. vuosi 2013: 1,4 %, 2017: 0,7 %, 2019: 0,7 %
 - ammatillinen oppilaitos 2013: 5,1 %, 2017: 3,1 %, 2019: 3,7 %.
- Lähde: Kouluterveyskysely
- Kuvaus: THL:n kouluterveyskysely toteutetaan parittomina vuosina koko maassa. Oppilaat vastaavat kyselyyn koulupäivän aikana opettajan valvonnassa. Kysely on vapaaehtoinen ja nimetön.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

Vanhemman liiallinen alkoholikäyttö aiheuttanut haittaa perusopetus 4. ja 5. lk, %, perusopetus 8. ja 9. lk, %, lukion 1. ja 2. vuosi, %, ammatillinen oppilaitos, %

- Toteutuma:
 - perusopetus 4. ja 5. lk 2017: 1,7 %, 2019: 2,3 %
 - perusopetus 8. ja 9. lk 2017: 4,9 %, 2019: 5,0 %
 - lukio 1. ja 2. vuosi 2017: 7,7 %, 2019: 6,6 %
 - ammatillinen oppilaitos 2017: 10,4 %, 2019: 7,9 %
- Lähde: Kouluterveyskysely
- Kuvaus: THL:n kouluterveyskysely toteutetaan parittomina vuosina koko maassa. Oppilaat vastaavat kyselyyn koulupäivän aikana opettajan valvonnassa. Kysely on vapaaehtoinen ja nimetön.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

5. Kaupungin henkilöstön työhyvinvointi lisääntyy. (C4)

Työhyvinvointikysely: Psykososiaalista kuormitusta mittavien väittämien kokonaiskeskiarvo

- Toteutuma: 2020: 3,33 (arviointiasteikko yhdestä viiteen)
- Lähde: Lahden kaupungin työhyvinvointikysely
- Kuvaus: Yhteenvetodikaattori työhyvinvointikyselyn tuloksista koko henkilöstön osalta. Mittari uudistui tuoreimmassa työhyvinvointikyselyssä.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

6. Työnantajamaine kehittyi myönteisesti. (C4)

Työhyvinvointikysely, Suositteluindeksi NPS

- Toteutuma: 2018: - 15.01 ja 2020: -9,04
- Lähde: Lahden kaupungin työhyvinvointikysely
- Kuvaus: Perustuu työhyvinvointikyselyn kysymykseen ”Kuinka todennäköisesti suosittelisit Lahden kaupunkia työpaikkana perheenjäsenellesi tai ystävällesi?”. Arviointiasteikko 0=Erittäin epätodennäköisesti, 10=Erittäin todennäköisesti. Suositellukysymyksen vastaajat jaetaan kolmeen osaan: suositelijat (arvo 9-10), neutraalit (arvo 7-8), arvostelijat (arvo 0-6). Suositelluindeksi NPS = Suositelijat % - Arvostelijat %.
- Tiedon päivitys: joka toinen vuosi

7. Lasten osallisuutta lisätään kaupungin palvelujen suunnittelussa ja kehittämisessä sekä kaupungin kaikissa lapsia koskevilla toiminnoissa. (C1, C2, C3)

Nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin 3–10 lk. (%)

- Toteutuma: 2016: 85,3 % 2018: 87,5 % 2020: 73,8 %
- Lähde: Perusopetuksen arviointikysely
- Kuvaus: Oppilaille esitettiin väite ”Minulla on mahdollisuus vaikuttaa itseäni koskeviin asioihin.” arviointiasteikolla 4 = ”Olen eri mieltä”, 10 = Olen samaa mieltä. Prosenttilukema kertoo osuuden vastaajista, jotka vastasivat arvon 8–10.
- Tiedon päivitys: kahden vuoden välein.

8. Varhaiskasvatuksen piirissä olevien yli 3-vuotiaiden lasten määrä nousee merkittävästi. (C1, C2)

Varhaiskasvatuksen piirissä olevien yli 3-vuotiaiden lukumäärä

- Toteutuma kunnallisessa varhaiskasvatuksessa (toukokuun tilanne):
Neljävuotiaat: 2016: 854, 2017: 716, 2018: 713, 2019: 859, 2020: 819
Viisivuotiaat: 2016: 849, 2017: 884, 2018: 778, 2019: 930, 2020: 914

Strategian kärkihankkeiden toteutuminen

Kärkihankkeiden toteumat 2020

1. LAHTI OPISKELUKAUPUNKI

2. LUONNOLLISESTI LIIKKEESSÄ

3. YRITYSTEN LAHTI

4. PALVELUTORI

5. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI

Toteutuu 25KPL
Toteutuu osittain 8KPL
Ei toteudu 0KPL

LAHTI

1. LAHTI OPISKELUKAUPUNKI

Tiivistelmä: Lahti otti vuonna 2020 merkittäviä kehitysaskelaita yliopisto-, korkeakoulu- ja opiskelukaupunkina. LUT yliopistossa aloitti kauppatieteissä ja biotaloudessa kuusi uutta professuuria, joiden rahoitukseen alueen yritykset lähtivät vahvasti mukaan. Lisäksi käynnistettiin valmistelut kolmelle uudelle kansainväliselle kandiohjelmalle, jotka aloittavat Lahdessa syksyllä 2021 ja 2022. Myös LAB-ammattikorkeakoulu uudisti ja laajensi opetustarjontaansa. LUT-yliopiston että LAB-ammattikorkeakoulun hakijamäärät olivat vuonna 2020 erinomaiset. Vuoden aikana käytiin myös innovaatiotoiminnan ekosysteemin neuvottelut Lahden kaupungin ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa; yhteistyössä olivat vahvasti mukana LUT, LAB ja Helsingin yliopisto. Syksyllä käynnistettiin lisäksi innovaatioyhteistyö ja valmistelut liittyen EU:n elvytysrahoituksiin sekä muihin lähivuosien rahoitushakuihin. Myös monet muut asiat, kuten Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021-valmistelut, Lahden JunnuYliopiston lanseeraus, Lahti StartHub, uudet opiskelijatalot Niemessä sekä erilaiset markkinointitoimenpiteet vahvistivat Lahtea rohkeana, kiinnostavana ja kehittyvänä opiskelukaupunkina.

Palvelualueen toimenpite	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Kehitetään aktiivisesti kaikkia Lahden kampusalueita (Kymp)	Kehityshankkeiden käynnistämisen yhdessä opilaiden ja oppilaitosten kanssa	Kampusalueille suuntautuvien kehittämistoimenpiteiden määrä, 3 kpl	Niemen kehityskuva ja sen mukaiset asemakaavat. Niemen Kampuspuiston suunnittelu ja toteutus. Paavolan kampuksen A-osan toteuttaminen.	Niemen alueelle on laadittu palautteen perusteella tarkistettu kehityskuvaa. Niemen satamaan on laadittu asemakaavan muutosluonnos, joka sisältää alueen liikennetarkastelun ja rantaraitin linjauksen. Kampuspuistoon toteutetaan v.2020 opiskelijoiden idealuonnosten pohjalta laadittu käytävä ja massoista kumpare nykyiselle p-alueelle. Etäopiskelu on vaikuttanut puiston kalusteiden työstämiseen. Niemen alueelle suunnitellaan skeittipuistoa yhteistyössä nuorten kanssa. Kampusraitin viereen on valmistunut ensimmäinen opiskelija-asuintalo. Paavolan kampuksen A-osan ja muidenkin rakennusten suunnittelu ja toteutus on edennyt aikataulun puitteissa.	Toteutuu

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoletetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Osallistutaan Salpauskampuksen uudelleenjärjestelyihin (Kymp)	Ståhlberginkadun kampuksen rakennusten uudelleenkäytön suunnitteluun osallistuminen	Valtakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) rakennusten käyttöasteen nostaminen 20 % nykytasosta	Olemassa olevien rakennusten käyttötarkoituksen muutosten mahdollistaminen. Välineinä: poikkeamisluvat, kaavat, tonttijaot.	Kampusalueelle on myönnetty kaksi muutoslupaa ja tutkittu kahden rakennuksen käyttötarkoituksen muutosta. Rakennukset ovat olleet aktiivisesti esillä myös erilaisten toimintojen sijoittumista koskevissa neuvotteluissa.	Toteutuu osittain
Edistetään Paavolan kampusalueen kaavoitusta ja toteutusta (Kymp)	Paavolan kampushankkeen toteuttaminen hankesuunnitelman mukaisesti	Hankesuunnitelman aikataulussa pysyminen	Kaavatyön yhteensovittaminen muuhun suunnitteluun. Katusuunnitelmien vahvistaminen, rakennussuunnitelmien laatiminen sekä Louhenkadun peruskorjaus.	Paavolan kampusalueen käsittävä asemakaava on saanut lainvoiman 9.1.2020. Kaavatyö on laadittu kampusalueen hankesuunnitelman tavoitteiden mukaisesti ja sen sisältöä noudattaen yhteistyössä eri osapuolien kanssa. Katualueiden osalta rakennussuunnitelmat ovat valmistuneet vuodenvaihteessa ja rakennusurakan kilpailutus lähtee liikkeelle tammi-helmikuun vaihteessa, joten urakoitsija lienee valittuna helmi-maaliskuun taitteissa. Itse rakentaminen on tarkoitus aloittaa heti kun maa on sulaa ja pääasiassa valmista tulisi olla elokuun puolen välin aikoihin. Lasten päiväkoti, piharakennukset ja piha-alue. Rakennus valmis ja käyttöön otettu 02.11.2020, piha-alueet valmistuvat kesällä 2021 Koulun uudisrakennusosa A on laajennus vanhoihin rakennusosiin B ja C, Tämä kokonaisuus liittyy ylikulkusillalla naapuritontilla olevaan Kanaksen lukion rakennukseen. Laajennus, vahojen osien peruskorjaus, ylikulkusilta ja piha-alue. A-osa valmistuu 12/2021, B- ja C-osat valmistuvat 03/2022 Paavolan kampusalueen liikuntahalli, ruokasali, ja keittiö tarvittavine oheistoiltoineen. Rakenteilla, valmistuu 01/2022	Toteutuu
Kehitetään Niemen alueen kestäviä liikumisratkaisuja (Kymp)	Pyöräpysäköinnin kehittäminen yhteistyössä korkeakoulujen kanssa Kaupunkipyöräkokeilun toteuttaminen kampus-keskusta - akselilla 2020	Pyöräpaikkojen määrä kampuksella kasvaa Kaupunkipyöräkeilu käynnissä	Selvitetään mahdollisuuksia runkolukittavien telineiden lisäämiseksi kampusalueelle. Kaupunkipyöräpilotti (ks. luonnollisesti liikkeessä) syyslukukaudella, mikäli hankinta saadaan tehtyä siihen mennessä	Kaupunkipyörädemono valmistaudutaan. Kaupunkipyöräkilpailutus on käynnissä.	Toteutuu osittain
Vahvistetaan varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyötä alueen korkeakoulujen kanssa. (Sivi)	Junior University -mallin kehittäminen Lahden alueelle	Malli valmis pilotoitavaksi syksyllä 2020	Vuonna 2020 hankkeelle ei ole erillisiä määräraharavaruksia, asiaa edistetään olemassa olevilla resursseilla. Vuoden 2021 osalta kartoitetaan määrärahatarpeet.	Lahden Junnuyliopistoa on edistetty aktiivisesti alueellisessa yhteistyössä koko vuoden 2020 (LAB; LUT, HY, perusopetus ja lukiot). Koronan vaikutti toiminnan pilotointien toteuttamiseen, mutta kokonaisuutta pystyttiin siitä huolimatta edistämään hienosti. Toiminta lanseerattiin mediassa syksyllä 2020 ja toiminnalle avattiin omat verkkosivut sekä luotiin oma visuaalinen ilme. Toiminnan koordinoinnista on sovittu myös Lahden kaupungin ja Lahden yliopistokampuksen kesken. Eri ikäryhmille suunnattujen pakettien kehitystyötä jatketaan vuonna 2021.	Toteutuu

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoletetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Osallistetaan ja sitoutetaan alueen oppilaitokset ja opiskelijat aktiivisesti mukaan Lahden Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -vuoden suunnitteluun ja toteuttamiseen. (Koha)	Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -vuoden suunnitteluun ja valmisteluihin osallistuneiden oppilaitosten määrä Monitieteellisen Lahti Euroopan ympäristöpääkaupunki 2021 -harjoitteluohjelman suunnittelu ja konseptointi opiskelijoille	Osallistuvien oppilaitoksien määrä / tavoitteena kaikki Lahden oppilaitokset (ml. korkeakoulut, ammatilliset oppilaitokset, lukiot ja peruskoulut) Harjoitteluohjelma valmis toteutettavaksi vuonna 2021	Vuosi 2020 on Euroopan ympäristöpääkaupunkivuoden valmisteluvoosi ja vuoden 2021 toteutuksen valmisteluihin osallistetaan ja sitoutetaan alueen oppilaitokset. Vuonna 2020 suunnitellaan ja konseptoidaan vuonna 2021 toteutettava opiskelijoiden harjoitteluohjelma.	Euroopan ympäristöpääkaupunkivuoden suunnittelu ja toteutus on edennyt Kestävä Lahti-säätiön sekä Lahden kaupungin toimesta. Oppilaitokset ovat osallistuneet vuoden valmisteluihin aktiivisesti. Korkeakoulujen kanssa on tehty aktiivista hankevalmistelutyötä useammissa eri ympäristö- ja kestävyysteemoissa. Lahden JunnuYliopisto-toiminnan kehittämisen kautta perusopetus, lukiot ja korkeakoulut ovat mukana ympäristöpääkaupunkivuoden valmistelussa, sillä yksi JunnuYliopiston kärki on nimenomaan ympäristöasiat. Kokonaisuudessaan tämä osa toimenpiteestä on onnistunut hyvin. Koronan vuoksi suunnitelman valmiiksi saattaminen ja koseptointi ei ollut järkevää 2020. Harjoitteluohjelman suunnittelua ja toteutusta tarkastellaan uudestaan vuonna 2021.	Toteutuu osittain
Vahvistetaan innovaatiotoimintaa ja tutkimusta rakentamalla innovaatiokumppanuuksia Lahden kaupungin strategisten teemojen ympärille yhdessä korkeakoulujen, yritysten ja yhteisöjen kanssa (erityiskärkenä kiertotalous ja muotoilu) (Koha)	Innovaatioallianssi-toiminnan käynnistäminen	Innovaatioallianssin mukainen toiminta on käynnissä Osallistuvien yritysten, korkeakoulujen ja yhteisöjen määrää/ tavoitteena kaikki korkeakoulut, avainyhteisöt sekä 5 yritystä -/2 uutta innovaatiokokeilua	Vuonna 2020 käynnistetään eri toimijoiden yhdessä toteutettava innovaatio-ekosysteemitointi älykkään kiertotalouden teemalla	Lahden kaupungin ja valtion välisen innovaatiotoiminnan ekosysteemisopimuksen neuvottelut ovat edenneet vuonna 2020 hyvin ja sopimus vuosille 2021-2027 sinetöidään tammikuussa 2021. Ekosysteemisopimuksen teemana ovat kaupunkien hiilineutraali kiertotalous sekä kansainvälinen urheiluliiketoiminta ja näissä teemoissa alueen innovaatioyhteistyötä on tiivistetty erittäin aktiivisesti. Yhteistyössä ovat mukana Lahti, LUT, LAB, HY, LADEC, Päijät-Hämeen liitto, Lahti Region ja yritykset. Ekosysteemisopimuksen lisäksi kaupunki on syksyllä 2020 käynnistänyt EU:n elvytysrahoitusvalmistelut Lahden kestävä kasvun ohjelmalla. Tähän liittyy kuusi teemaa: kiertotalous, sähköinen liikenne ja kestävä liikkuminen, hiilineutraali rakentaminen, Lahti SportsHub, työllisyys ja sosiaalinen osallisuus sekä digitalisaatio. Kaikille teemoille on nimetty veturit kaupungista tai yhteistyöorganisaatioista (ml. LADEC, korkeakoulut, PHHYKY) ja innovaatioyhteistyö on saatu hyvin käyntiin tulevia rahoitushakua varten.	Toteutuu
Vahvistetaan Lahden kaupungin mainetta ja tunnettuutta opiskelukaupunkina (Koha)	Lahti opiskelukaupunki -palautekyselyn laadint ja toteutus lahtelaisille korkeakouluopiskelijoille Lahti opiskelukaupunki -viestintäkampanjan toteutus "Tervetuloa opiskelijaksi Lahteen"-konseptin ideointi ja pilotointi yhdessä korkeakoulujen, oppilaskuntien ja yritysten kanssa Lisätään korkeakoulujen ja oppilaitosten näkyvyyden lisäys keskustassa laatimalla oppilaitosten yhteistyökonsepti kaupungin Palvelutorille	Kyselyn pilotointi ja tulosten analysointi keväällä ja syksyllä 2020, keskiarvotavoite nouseva ja 3/5 Kampanja toteutettu keväällä ja syksyllä 2020 Konsepti valmis ja kokeilussa syksyllä 2020 Yhteisten tilaisuuksien ja tapahtumien määrä, 4 kpl vuodessa	Keväällä ja syksyllä 2020 toteutetaan palautekysely Lahdessa opiskelijoille. Vuonna 2020 toteutetaan viestintäkampanja. Syksyllä 2020 toteutetaan Tervetuloa-konsepti syksyllä aloittaville uusille korkeakouluopiskelijoille (LABin ja LUTin opiskelijat). Keväällä ja syksyllä 2020 toteutetaan Lahti opiskelukaupunki-tilaisuuksia Palvelutorilla.	Vuonna 2020 Lahden tunnettuutta ja mainetta on vahvistettu aktiivisesti. Lahden kaupunkia markkinoitiin opiskelukaupunkina Helsingin Sanomien opiskelijaliitteessä, sosiaalisessa mediassa, verkkosivuilla sekä erilaisten yksittäisten tempausten yhteydessä, mm. korkeakouluteko-kilpailu ja Taste Student Life -kirjanen. Syksyllä 2020 käynnistettiin laaja opiskelukaupunkimarkkinoinnin valmistelutyö kevättä 2021 ja yhteishakua silmällä pitäen. Yhteistyötä tehtiin myös korkeakoulujen kanssa. Syksyn tervetulokampanjaan laadittiin Taste Student Life in Lahti-kirjanen uusille korkeakouluopiskelijoille yhdessä Lahti City ry:n kanssa. Kirjasessa oli tietoa Lahdesta sekä tarjouksia keskustan 21:een eri kahvilaan ja ravintolaan. Kirjanen jaettiin opiskelijoille syyskuussa 2020 ja vastaanotto oli kokonaisuudessaan hyvä ja sai medianäkyvyyttä. Tämän pohjalta vuodelle 2021 suunnitellaan uusi toteutus. Opiskelijoille toteutettu palautekysely keväällä 2020. Vastaajia yhteensä 101. (Suosittelisin Lahtea opiskelukaupunkina ystäväni ja tuttavilleni 3/5 suomalaiset opiskelijat, 3,5/5 ulkomaalaiset opiskelijat). Koronan vuoksi palautekyselyä ei ollut järkevää toteuttaa syksyllä, sillä kaikki opiskelijat olivat suurimman osan vuodesta etäopiskelussa ja opiskelukokemus ei näin ole mitenkään verrannollinen aikaisempaan. Tammikuussa 2020 toteutettiin opiskelutapahtuma Triossa sekä "Lahti oppijan kaupunki" -tapahtuma Palvelutorilla maaliskuussa. Maaliskuun jälkeen korona esti tapahtumien järjestämisen livenä, joten opiskelijoille ja hakijoille jaettiin tietoa verkkotapaamisissa ja eri yhteistyökumppaneiden toimesta.	Toteutuu

2. LUONNOLLISET LIIKKEESSÄ

Tiivistelmä: Luonnollisesti liikkeessä -kärkihankkeen ja kestävän kaupunkiliikkumisen saralla tapahtui Lahdessa paljon vuoden 2020 aikana. Keskustan liikenteen ja liikkumisen suunnitelma 2030 hyväksyttiin valtuustossa, parhaillaan käynnissä oleva kaupunkipyöräkilpailutus käynnistettiin ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma eteni päätöskäsittelyyn osana Lahden suunta -työtä. Kestävästä liikkumisesta markkinoitiin aktiivisesti ja osallistuimme sekä pyöräily - että Euroopan liikkujan viikolle järjestämällä ohjelmaa ja tapahtumia yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa. CitiCAP- päästökauppapilotti toteutettiin ja CitiCAP-pyörätietä rakennettiin. Lahti ja kestävän liikkumisen kehittäminen Lahdessa sai runsaasti huomiota mediassa Suomessa ja ulkomailla.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Viestitään ja markkinoidaan aktiivisesti kestävän liikkumisen mahdollisuuksista (CitiCAP) - Neuvonta, tietoisuuden lisääminen, viestintä, pyöräilyviikko, liikkujan viikko (Koha/Kymp)	Henkilökohtaisen päästökauppasovelluksen (CitiCAP-app) lataukset kaupunkilaisten joukossa. Tapahtumat pyöräilyviikolla Tapahtumat liikkujan viikolla	2021 mennessä: 2000 kaupunkilaista ladannut appin Väh. 5 tapahtumaa / viikko Väh. 200 osallistujaa / viikko	2020 Talvipyöräilynäyttely Palvelutorilla CitiCAP sovelluksen lanseeraus 2020-2021 Tapahtumien järjestäminen pyöräilyviikolla ja liikkujan viikolla Viestintä kestävästä liikkumisesta CitiCAP ja KYMP toimesta.	CitiCAP päästökauppapilotti on päättynyt, tuloksia analysoidaan parhaillaan. Sovelluksen latasi yli 3000 lahtelaista, aktiivisia käyttäjiä oli parhaimmillaan 500. Pyöräilykysely toteutettiin syksyllä ja keväällä ilmestyy pyöräilykatsaus. Kevään 2021 pyöräilyviikon suunnittelu aloitetaan pian. CitiCAP-sovelluksen testivaiheesta siirryttiin tutkimusvaiheeseen kesäkuun 2020 alussa. Koronan takia lanseeraus ja uusien käyttäjien houkuttelu tehtiin tapahtumien sijasta verkossa, sosiaalisessa mediassa, kaupungin sähköisillä näyttöillä, bussimainontana ja julkaisuissa. Pyöräily- ja liikkujanviikot siirtyivät keväältä syyskaudelle. Talvipyöräilynäyttely toteutettiin Palvelutorilla keväällä 2020. CitiCAP-hanke oli esillä Osallistumistila Kymppissä koko kevätkauden. 16.1. tilassa opastettiin sovelluksen käyttäjiä.	Toteutuu
Valmistellaan kaupunkipyöräjärjestelmä, tähtäys lanseeraukseen 2021. (Kymp)	Järjestelmän ja kilpailutuksen valmiusaste	2020 Suunnitelma valmis ja kilpailutus aloitettu 2021 Kaupunkipyöräjärjestelmä lanseerataan	2020 Kaupunkipyörärien toteuttavuus selvitys Hankinnan valmistelu ja toteutus Pilotti syyslukukaudella 2020 osana Opiskelijoiden Lahti -kärkihanketta (mikäli kilpailutus ehtii siihen) 2021 Kaupunkipyöräjärjestelmän lanseeraus	Kaupunkipyöräkilpailutus on käynnissä. Seuraavaksi pyydetään varsinainen tarjouspyyntö neuvotteluihin hyväksytyiltä toimijoilta. Vielä on sisäinen keskustelu kesken pyöräjärjestelmän koosta. Toteuttavuus selvitys valmistunut, kilpailutus käynnistetty neuvottelumenettelyllä. Etenee aikataulussa.	Toteutuu
Toteutetaan pyöräpiste yhteistyössä nuorisopalvelujen kanssa (Kymp ja Sivi)	Pyöräpisteen toiminta alkaa 2021	2020 Tila olemassa, vastuut sovittu ja suunnitelma tehty 2021 toiminta alkaa	Kymp: Vuonna 2020 suunnitellaan yhdessä sivilin kanssa pyöräpiste, selvitetään sijainti ja tila sekä toimintamalli. V. 2021 pyöräpisteen avaus Sivi: Toimenpiteeseen vaikuttaa työllisyysasioiden uudelleen organisointi. Toimenpiteet selvitetään, kun vastuutaho on nimetty.	Suunnittelu kesken. Mutta nyt näyttäisi Inspis olevan taho, jonka kanssa toteutetaan. Pohdittu, saadaanko järjestettyä yhdessä YPK-projektin kanssa. tori-isännän kanssa keskusteltu yhteiskontista torilla. Inspiksen kesäkokeilussa tarjottiin myös kevyttä pyörähuoltoa.	Toteutuu osittain

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Otetaan käyttöön ympäristöystävällistä käyttövoimaa joukkoliikenteessä (sähkö, biokaasu, biodiesel) (Kymp)	Ympäristöystävälliset käyttövoimat kilpailutettavissa kohteissa	Kesällä 2020 alkavassa kaupunkiliikenteessä käytössä vähintään toisen sukupolven biodiesel Vuoden 2020 aikana kilpailutettavassa kaupunkiliikenteessä lisäpisteitä kilpailutuksessa sähkö- tai biokaasukalustolla	Kesällä 2020 alkava liikenne käyttää toisen sukupolven biodieselä. 2020 kilpailutettavassa liikenteessä vaaditaan ainakin yhdelle linjalle täyssähkökalustoa.	Kesällä 2020 sekä 1.1.2021 alkaneet uudet liikennöintikohteet liikennöivät uusiutuvalla dieselillä. Kesällä 2021 liikenteessä aloittaa 17 uutta sähköbussia.	Toteutuu
Jatketaan keskustan liikenteen ja liikkumisen suunnitelman laadintaa. Toteutetaan kokeiluja kestävän liikkumisen ympäristöstä (2 kokeilua) (Kymp)	Suunnitelman valmiusaste	2020 Suunnitelma valmis, toimenpideohjelma tavoitevuosi 2030	Suunnitellaan keskustan kehän muodostaminen, liikennejärjestelyt kehän sisäpuolelle ja joukkoliikennetermiinain sijainti. Keskustan liikenneverkko päätös tehty Tylassa. Rautatiekadun kokeilun seuranta ja jatkotoimenpiteiden päätös. Lanun aukion ja Vapaudenkadun viihtyisyyskokeilut. Lahden suunta työn hyväksyntä 2020	Liikenneverkko päätös hyväksytty valtuustossa. Jatketaan suunnittelua. 2 kokeilua toteutunut – pyöräparkki inspiksen kanssa torilla sekä Rautatiekadun pyörätiekokeilu.	Toteutuu
Kehitetään koulujen ja päiväkotien kestävän liikkumisen suunnitelmat ja asennekasvatus liikuntamyönneiseksi (Sivi)	Tehdyt liikkumissuunnitelmat Kulkumuotojakauma koulu- matkoilla	2021: Suurin osa alle 3km matkoista kuljetaan muuten kuin autolla (koulu- matkakäyely) 2020: Liikkumissuunnitelmien tekoaste/ koulujen määrä	Sivi: viestinnälliset mahdollisuudet tukea huoltajien valintaa, miten liikkuminen päiväkotiin tai kouluun järjestetään. Toisaalta toiminnallinen oppiminen ja ympäristönäkökulmat varhaiskasvatussuunnitelmissa ja opetussuunnitelmissa Kymp: Selvitetään, miten julkisen liikenteen verkko ja toisaalta kevyen liikenteen väylät tukevat tavoitteen toteutumista.	Peruskoulujen liikuntasuunnitelmat valmistuivat vuoden 2020 aikana. Liikuntasuunnitelmat sisältävät toimintamalleja, esimerkkejä ja painotuksia kestävän liikkumisen edistämiseksi. Liikuntasuunnitelmat sisältävät toiminnallisen oppimisen, liikunnan terveysvaikutusten ja mm. koulumatkojen liikkumista koskevat suositukset. Liikuntasuunnitelma on jatkoa Liikkuva koulu -kehittämishankkeelle ja vastaa kärkihankkeen tavoitteeseen.	Toteutuu
Otetaan käyttöön työsuhdematkalippu (Koha)	Työsuhdematkalippujen käyttöaste	2020: 50 %:a henkilöstöstä käyttää työsuhdematkalippua ja heistä 10 %:lla on kuukausilippu 2021: 55 %:a käyttää työsuhdematkalippua ja 15 %:lla on kuukausilippu.	Käyttöön liittyvien prosessien ja linjausten laadinta sekä järjestelmäliittymien rakentaminen käyttöönoton mahdollistamiseksi Kampanjaluonteiset markkinointitoimet henkilöstölle	Työsuhdematkalipun etuuden muodostumiseen ja käyttämiseen liittyvät säännöt on laadittu. Lipun käyttöönotto on viivästynyt kortin lataamiseen ja käyttämiseen liittyvän sähköisen palvelun keskeneräisyydestä johtuen. Palvelua on koekäytetty vuoden 2020 lopussa. Käyttöönotto siirtyy vuoden 2021 puolelle.	Toteutuu osittain

3. YRITYSTEN LAHTI

Tiivistelmä: Yritysten Lahti -kärkihankkeen tavoitteena oli kehittää Lahden kaupungin yritysystävällisyyttä ja tukea lahtelaisten yritysten liiketoimintaa. Yritysten tyytyväisyyttä Lahden kaupungin toimintaan selvitettiin 500 yrityksen haastattelututkimuksella. Kärkihankkeen keskeisimpiä toimenpiteitä oli yritysten myynnin ja markkinoinnin kehittäminen yrityspalvelusetelin avulla sekä kehittää kaupungin yrityksiä koskettavia asiakaspalveluprosesseja. Lisäksi kärkihankkeessa panostettiin yrittäjyyskasvatukseen kehittämiseen varhaiskasvatuksesta aina lukioihin saakka. Osaavan työvoiman saatavuutta parannettiin tarjoamalla yrityksille koulutus työnantajakuvan rakentamisesta sekä käynnistämällä Talent Hub -toimintamalli kv-osaajien integroimiseksi vahvemmin lahtelaisiin yrityksiin.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Mahdollistetaan monipuolinen ja kiinnostava kaupunki yrityksille (Kymp)	Monipuolinen ja sijainniltaan kiinnostava tontitarjonta Keskustan kiinteistöjen kehittäminen yhdessä kiinteistön omistajien ja yritysten kanssa	Luovutettujen tonttien määrä / kem määrä kasvaa edellisvuodesta Yritystontti-varanto kasvaa edellisvuodesta	Pippon elinkeinoalueen valmistelu. Kujalankadun rakentaminen 2020. Lisäksi maanhankinta ja tasaus-suunnitelman laadinta. Rälssin elinkeinoelämän kaavoitus ja massatalousratkaisujen laadinta. Kehätien vaikutukset yritysten saavutettavuuden parantamiseen. Elinkeinoelämän kaavakoheteiden priorisointia jatketaan. Luhdan korttelin edistäminen. Pysäköintipolitiikan päivittäminen. Mannerheiminkadun toiminnallisuuden ja uuden roolin selvittäminen. Kiinteistöfoorumit yhdessä Lahti City ry:n kanssa. 2020 painopisteenä on tyhjien liikeilojen käytön tehostaminen. Viihtyisyyden ja toiminnallisuuden kehittäminen Kaupakeskus Trio - Vapaudenkatu-Kauppakatu- alueella ja Lanun aukiolla. Hämeenkadun ja Vapaudenkadun asiointivihtyisyyden kehittäminen: liikejulkisivuohjeistuksen laatiminen.	Pippon Kehätien liittymästä nykyiselle Kujalan yritysalueelle suoran yhteyden mahdollistava Kujalankatu valmis ja otettu käyttöön 1.12.2020. Pippon yritysalueen laajentumisen mahdollistava noin 55 ha suuruinen maanhankinta tehty 1,51 milj.€ kauppahinnalla. Kujalan alueelta on luovutettu vuoden aikana tontit neljälle yritykselle. Suurimmat alueelle sijoittajat olivat Orginator Oy ja maakunnallisestikin merkittävä Vking Malt Oy. Sijoituessaan yritykset monipuolistavat ja vahvistavat yritysalueetta. Edellisten lisäksi Alfa Rock Oy teki alueelle merkittävän n. 8000 km2 suuruisen laajennuksen, joka käyttöönotettiin syksyllä. Rälssin laajennuksen ja sen viereisen Autokorin tontin asemakaavat ovat laadittu ja käsitelty. Rälssiin laajennuksesta on valitettu hallinto-oikeuteen, josta ratkaisua odoteaan 2022 aikana. Säännölliset Kiinteistöfoorumi-tapaamiset aloitettu ja kehittämisen painopisteet sovittu. Pysäköintipolitiikka on päivitetty. Tekninen- ja ympäristölautakunta käsittelee raportin 11.2.2020 lukuun ottamatta lukua 6, joka on käsiteltävänä lautakunnassa 26.1.2021. Yleiskaavaehdotus, joka mahdollistaa merkittävien uusien yritysalueiden toteuttamisen (Kujala ja Jokimaa) saatettu päätöksentekoa vaille valmiiksi.	Toteutuu
Kehitetään yrittäjyyskasvatusta (Sivi)	Yrittäjyyskasvatuskoulutukseen osallistuneiden opettajien/ ohjaajien määrä Jatketaan yrittäjyyskasvatuksen koordinoitua resurssointia	Väh. 50 % opettajista/ ohjaajista osallistunut 1 henkilö resursoitu	Opettajille/ ohjaajille järjestetään yrittäjyyskasvatuskoulutusta Jatketaan yrittäjyyskasvatuskoordinaattorin 30.6. päättyvää sopimusta	Opettajille järjestetty koulutusta. Kaikille lukion opettajille järjestetty iltapäivän pituinen koulutusilaisuus. Peruskoulun opettajille järjestetty työpajoja ja webinaareja. Lisäksi lukiokoulutus on osallistunut Esr:n rahoittamaan Tunne työhankeeseen. Yrittäjyyskasvatuskoordinaattorin sopimus päättyi 30.6. Päätöstä uuden yrittäjyyskoordinaattorin palkkaamisesta ei ole tehty.	Toteutuu osittain

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/ta-voiteaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Parannetaan osaavan työvoiman saatavuutta (Koha)	Työnantajamielikuvakoulutusta yhdessä alueen yritysten kanssa Kv-osaajien palvelumallin luominen alueelle	Koulutus järjestetty Yritysten kokemukset osaavan työvoiman saatavuudesta (haastattelututkimus yrityksille 2018 vs. 2020) Harjoittelijoiden määrä kaupunkikonsermissa selvitetään ja määrän kehitystä seurataan. Tavoitteena määrän kasvu Käynnistetty kv-osaajien palvelumallia kehittävä hanke	Järjestetään koulutuskokous työntajamielikuvan parantamisesta alueen yrityksille. Toteutetaan kyselytutkimus, jolla seurataan harjoittelijoiden määrään kehitystä. Käynnistetään ja resursoidaan Lahti Talent hub -hanke.	Työnantajamielikuvakoulutus toteutettiin webinaarina marraskuussa 2020 yhdessä Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n kanssa. Koulutuksessa käytiin läpi työntajakuvan rakentamista, osaajien löytämistä sekä Kemppi Oy:n ja Sympa Oy:n yrityskeissit. Verrattuna vuoteen 2018 ovat yritysten kokemukset osaavan työvoiman saatavuudesta parantuneet 500 yrityksen haastattelututkimuksen perusteella (2018 72 % vastanneista piti saatavuutta ongelmana vs. 2020 61 % vastanneista piti saatavuutta ongelmana). Harjoittelun kehittämiseen liittyvä kartoitustyö toteutettu vuoden 2020 aikana ja Lahden kaupungille luotu uusi harjoittelumalli, joka on käynnistynyt vuoden 2020 lopussa. Mallin kehittämisen yhteydessä kartoitettiin yksiköiden harjoittelijamääriä sekä toimintatapoja. Palkallisessa harjoittelussa vuoden 2020 aikana oli 21 opiskelijaa, minkä lisäksi mm. varhaiskasvatus tarjosi harjoittelupaikan 429:lle Salpauksen ja Diakonialaitoksen opiskelijalle. Lahti Talent Hub-hanke käynnistetty 3.8.2020 ja hankkeeseen resursoitu 2 henkilöä.	Toteutuu
Uudistetaan kaupungin palveluprosesseja (Koha)	Lahtelaisten yritysten haastattelututkimus Yritysten asiakaspalautteen keräämisen systematisointi	Tutkimus toteutettu ja tuloksia hyödynnetty Pilotoidaan automaattisen palautteen keräämistä	Toteutetaan 500 lahtelaisyrittäjien haastattelututkimus Pilotoidaan puhelimitse ja kasvokkain tapahtuvien asiakaspalvelutilanteiden automaattista palautteen keräämistä	500 lahtelaisyrittäjien kyselytutkimus toteutettiin loka-marraskuun aikana ja tulokset valmistuivat 15.12.2020. Tuloksia hyödynnetään mm. Talent Hub -hankkeen sekä työllisyyden kuntakoiteilun tarpeisiin. Puhelimitse tapahtuvan asioinnin automatisoitua palautteen keräämistä on pilotoitu Palvelutorilla saapuvien puheluiden jälkeen lähetettävän tekstiviestikyselyn avulla. Tekstiviestikyselyn laajempi käyttöönotto ei tällä hetkellä ole mahdollista operaattorin käyttämästä teknikasta johtuen. Palvelutorilla on myös käytössä kasvokkain tapahtuvan asioinnin yhteydessä annettava hymiö-automaatti. City as a Service -hankkeen toimenpiteenä sähköpostiallekirjoitukseen liitettävä palautekyselylinkki on otettu laajasti käyttöön Kaupunkiympäristön palvelualueella.	Toteutuu
Kehitetään kaupunkia yritysten alustana (Koha)	Konserni uusien innovaatioiden alustana (konserniyhtiöt, palvelualueet) 5G-valmiudet kuntoon Hankintojen paikallisuuden lisääminen Yrityspalvelusetelitoiminnan laajentaminen	Konsernin innovatiivisten kehityshankkeiden määrä yritysten kanssa kasvaa 5G-strategia luotu 2020 aikana Alueen yritysten osuus hankinnoista kasvaa Yrityspalvelusetelien määrää lisätään. 2019 20 kappaletta	Tiivistetään kaupungin ja konserniyhtiöiden välistä vuorovaikutusta innovatiivisissa kehityshankkeissa Tehdään selvitys kaupungin 5G verkkojen vaikutuksesta kaupungin toimintaan. Tehostetaan paikallisten yritysten osallisuutta kaupungin hankinnoista lisäämällä vuorovaikutusta ja kouluttamalla yrityksiä. Yrityspalvelusetelitä jaetaan yritysten myynnin ja markkinoinnin kehittämiseen sekä kestävästi liiketoiminnan kehittämiseen	Keskeiset tytäryhtiöt ovat tiivisti mukana ekosysteemisopimuksen kiertotalouteen liittyvien innovatiivisten kehityshankkeiden suunnittelussa. Lahti Energia ja Lahden Talot ovat esimerkki mukana Lahti Smart Energy -klusterin pilottikohteiden löytämisessä. Kaupungin tietoliikennevalmiuksia selvitettiin Sitowisen toteuttaman projektin avulla. Projektin tuloksena luotiin tiekartta, jonka avulla Lahden kaupunki voi systemaattisesti huomioida 5G ja muut tietoliikennevalmiudet erityisesti kunnallistekniikkaan liittyvissä prosesseissa. Koronan vuoksi paikallisille yrityksille suunnattuja hankintatilaisuuksia ja koulutuksia ei ole toteutettu. Julkaistuista tarjouskilpailuista sekä kaupungin sähköisistä kilpailutusjärjestelmistä tiedotettiin mahdollisuuksien mukaan paikallisia yrityksiä. Pienhankintojen kilpailutukseen tarkoitettua HankintaSampon tarjouspyyntöjen määrä kasvoi vuoteen 2019 verrattuna lähes nelinkertaiseksi (18 kpl vs. 71 kpl) - mikä tukee paikallisten yritysten osallistumista hankintoihin. Koronan myötä yrityspalvelusetelien koko 200 000 € määräraha kohdennettiin keväällä 2020 myynnin ja markkinoinnin yrityspalvelusetelisiin. Lisäksi Elinvoima ja työllisyysjaosto päätti 50 000 € lisämäärärahaa mikroyrityksille tarkoitettua yrityspalvelusetelien toteuttamiseen. Kestävästi liiketoiminnan kehittämiseen tarkoitettua yrityspalvelusetelien toteuttamista peruttiin, koska myynnin ja markkinoinnin yrityspalvelusetelillä koettiin olevan suurempi vaikutus lahtelaisten yritysten toimimiseen koronapandemiasta.	Toteutuu osittain

4. PALVELUTORI

Tiivistelmä: Lahden Palvelutorin julkisten palveluiden sekä osallisuuden ja yhteisöllisyyden alustan ensimmäinen vaihe käynnistyi vuoden 2020 tammikuussa. Ensimmäinen toimintavuosi on osoittanut, että Palvelutori on helposti saavutettava ja arjen asiointeja sujuvoittava palvelualusta. Palvelutorilla työskentelevät toimijat ovat tyytyväisiä työyhteisönsä ja kokevat usean toimijan yhteistyön arvokkaana. Tapahtuma-alustana Palvelutori on palvellut kaupunkilaisia, kolmannen sektorin toimijoita ja pienempiäkin yhdistyksiä, sekä oppilaitoksia. Laajennuksen suunnittelu ja toteutus palveluiden ja tilatarpeiden näkökulmasta on edennyt tavoitteellisesti eteenpäin ja samalla on kaupungin omat palvelut integroitu Palvelutorille. Lahden tavoitteena on ollut keskittää sekä fyysiset palveluasioinnit että muut palveluasioinnit Palvelutorille. Loppusyksyllä käynnistettiin sähköistä asiakaspalvelua tukeva Chat-palvelu, joka vastaa kuntalaisilta tulleisiin toiveisiin. Kaupunkitasoisen tilavarausohjelman Timmin käyttöönotto on linjattu toteutettavaksi maaliskuussa 2021 ja tilavarauksiin sekä kaupungin oman henkilöstön tarpeisiin on luotu keskitetty avaintenhallinnan malli.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Selvitetään koko palvelualueen asiakasrajapintojen ja integrointimahdollisuuksien luonti Palvelutorille (Kymp)	Kuntalainen saa palvelualueen palveluista tarvittavat tiedot ja ohjauksen Palvelutorilla Jatkuva osallistamisen ja vaikuttamisen mahdollisuus palvelualueen palveluihin Palvelutorilla	Asiakasrajapinnat tunnistettu ja toimintamalli käyttöönotettu Osallistava toiminta ja vuorovaikutuksen mahdollistaminen Palvelutorilla Vähintään 2 osallistumistilaisuutta kuukaudessa Palvelutorilla	BWTowerissa olevan asiakaspalvelupisteen sulkeminen ja toiminnan siirtäminen Palvelutorille. Asiakasrajapintojen selvittäminen. Osallistumistilaisuuksien järjestäminen.	BWTowerin fyysinen asiakaspalvelu on siirretty Lahti-Pisteelle Palvelutorilla. BWTowerissa asioidaan vain tarvittaessa ajanvarauksella. Myös kadunhoidon asiakaspalvelun (Panu-palvelu) keskittämistä Lahti-Pisteelle selvitetään. Kymppikeskiviikot ennen koronaa toteutuneet viikoittain Osallistumistila Kymmissä. Vuoden 2020 aikana on järjestetty alle 5 osallistavaa tilaisuutta hybridimallilla.	Toteutuu
Keskitetään tilanvaraukseen liittyvien avainten luovutus Palvelutorille (koulut, päiväkodit ja AKI-kerhot) (Sivi ja koha)	Avainten luovutusten toimintamallin luominen	Toimintamallissa olevat kiinteistöt määriteltä ja malli käytössä	Tilakeskus koordinoi tavoitteen toteuttamista	Avainten luovutusten toimintamalli on valmis. Ensimmäiset yksikkökohtaiset avain selvitysvierailut aloitetaan heti koronatilanteen salliessa. Tilakeskus määritellyt kiinteistöt ja Lahti-Piste toimintamallin, jonka tilakeskus hyväksynyt.	Toteutuu
Määritellään Palvelutori tukemaan nuorta elämän eri vaiheissa ja ennaltaehkäisemään syrjäytymisen ongelmia (Sivi)	Nuorille kohdenne- tut tapahtumat ja tilaisuudet palvelutorilla	Nuorille suunnatut palvelut ja tilat määriteltä Palvelutorilla. Nuorille kohdistettujen tapahtumien ja tilaisuuksien määrä ja jatkuvuus Palvelutorilla	Toimenpiteeseen vaikuttaa työllisyysasioiden uudelleen organisointi. Toimenpiteet selvitetään, kun vastuutaho on nimetty.	Osittain toteutettu, tapahtumilla sekä rekrytointitilaisuuksilla. Ohjaamon palveluiden siirtyminen Palvelutorin uusiin tiloihin aikataulutettu osana työllisyyden kuntakokeilua.	Toteutuu

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Käynnistetään Palvelutorin II-vaihe ja yhteensovitetaan aktiivisesti kaupungin sekä muiden toimijoiden palvelut Palvelutorille (Koha)	<p>Nuorten ja työlli-syyttä tukevien kaupungin palvelu-jen siirron käynnis-täminen Palveluto-rille</p> <p>Palvelutorin yleistä asiakastytyväi-syyttä sekä tapah-tumien, tarjonnan ja toiminnan asia-kaskokemusta mit-taavan mallin laati-minen</p> <p>Toteutetaan palve-lutoritoimijoille yh-teistyökysely. Kyse-lyn pohjana käytet-ään Palvelutorilai-sen opasta yhteis-työstä ja synergia-etuja tavoittele-vaista toiminnasta.</p>	<p>Palvelutorin II-vaiheen palvelut ja toimijat kar-toitettu</p> <p>Tilatarpeiden ja palvelu-prosessien määrittely ja palveluiden käynnistä-minen Palvelutorilla 2020</p> <p>Malli luotu ja käyttöön-otettu. Tulosten analy-sointi kuukausittain ja tavoitteena positiivisten asiakaskokemusten kasvu</p> <p>Muodostetaan Palvelu-torille eri toimijoista koostuvia työryhmiä (viestintä, asiakasoh-jaus, kokemusagentit). Säännölliset kokoontu-miset 6-10 kertaa vuo-nessa</p> <p>Tiivistetään palveluto-imijoiden välistä yhteis-työtä ja hyödynnetään yhteensovittamisesta syntyvää synergiaetua</p>	<p>II- vaiheen palvelut, toimijat ja tilatarpeet kartoitetaan ja sitou-tetaan mukaan Palve-lutorikonseptiin</p> <p>Käynnistetään tila- ja palveluarkkitehtuurin yhteissuunnittelu pal-velumuotoilun kei-noin</p> <p>Luodaan asiakasko-kemusta mittaava malli</p> <p>Palvelutorille muo-dostetaan toimijoista työryhmät ja käynnis-tetään niiden sään-nöllinen toiminta</p> <p>Toteutetaan palvelu-torilaisten / toimijoi-den yhteistyökysely. Kartoitetaan toteutu-neita synergiaetuja ottamalla käyttöön yhteinen asiakkuu-denhallintajärjes-telmä (Dynamics 365)</p>	<p>II-vaiheen palvelut ja tilatarvesuunnittelu käynnissä palvelumuotoilun sekä workshoppien keinoin. Palvelutorin laajennusosa palveluiden osalta käynnistyy vuoden 2021 aikana, kun tilat val-mistuvat.</p> <p>Asiakaskokemusta mittaavan malli valmis. Asiakaskokemustut-kimus sekä Palvelutorin henkilöstön työtyytyväisyyskysely toteu-tettu uuden mallin mukaisesti loppuvuodesta 2020 ja toiste-taan jatkossa vuosittain.</p> <p>Palvelutorilaisten kysely palvelutorilaisuudesta ja yhteisellä pal-velualustalla toimimisesta toteutettu.</p> <p>Asiakkuudenhallintajärjestelmä (Dynamics 365) käytössä, joka tilastoi asioinnit fysisillä käynneillä, puhelimitse ja sähköpos-itse toimijakohtaisesti, lisäksi tilastointi antaa tietoa siitä kuinka usea asiakas tarvitsee asiointiinsa tukea usealta toimi-jalta.</p> <p>Työryhmät (esimies, viestintä, turvallisuus, kokemusagentit) käynnistetty ja toiminta säännöllistä.</p>	Toteu-tuu
Kehitetään Palvelutoria osallista-vana toiminta-alustana kaupunkilaisten, yh-distysten ja jär-jestöjen sekä yri-tysten ja oppilai-tosten käytössä (Koha)	Palvelutorin tilojen tehokas käyttö osallisuutta ja hy-vinvointia tukevana toiminta-alustana	Vähintään 5 tapahtu-maa tai tilaisuutta kuu-kaudessa	<p>Pilotoidaan ja ote-taan käyttöön sähköi-nen ajanvarausjärjes-telmä, joka tukee tilo-jen tehokasta käyttöä ja kuntalaisten mah-dollisuutta osallisuu-teen</p> <p>Toteutetaan Palvelu-torin asiakkaille ja toimijoille suunnattua viestintäsuunnitel-maa</p>	<p>Ajanvarausjärjestelmä Timmi otetaan käyttöön vuoden 2021 maaliskuussa. Palvelutorilla käytössä väliaikainen tilanvaraus-malli kunnes Timmi saadaan käyttöön sisäisille ja ulkoisille asi-akkaille.</p> <p>Palvelutorin viestintä toteutuu suunnitelman mukaisesti hyödyn-täen monipuolisesti eri viestinnän kanavia. Lahden kaupungin nettisivu-uudistuksen myötä luotiin Palvelutorin toimintaa pa-remmin, tilojen käyttöä sekä osallisuutta ja hyvinvointia tukevat sivut.</p> <p>Palvelutorilla on järjestetty konseptin ja tilojen esittelyä sekä järjestetty monipuolisia tapaamisia ja tapahtumia (messuja, koulutuksia ja kokouksia).</p> <p>Korona muovannut usean tapahtuman toteutusta. Palvelutorilla on toteutettu myös hybriditilaisuuksia. Kaikkiaan tapahtumia, tilaisuuksia, kokouksia toteutettiin 1806 kpl (koronan takia peruuntui 318)</p>	Toteu-tuu
Mahdollistetaan Palvelutorilla työskentelevän Lahti-Luotsin vä-lityksellä helppo, sujuva yhteyden-pito toimijoiden ja kuntalaisten välillä (Koha)	Lahti-luotsi mallin käynnistäminen	Lahti-Luotsi malli valmis ja mallia toteuttava henkilö palkattu	<p>Lahti-Luotsi rekrytoi-daan</p> <p>Lahti-Luotsi- mallin kehittäminen ja käyn-nistäminen huomioi-den myös osallista-van budjetoinnin kau-punkitasoiset tarpeet</p>	<p>Vuodelle 2020 on palkattu projektityöntekijä, jonka työnkuvaan kuuluu mm. järjestöyhteistyö, lähidemokratia- ja OSBU-mallin kehittäminen. Toimintamallia ei kuitenkaan voitu lanseerata suunnitellusti koronaepidemian vuoksi. Yhteistyötä on tehty uu-sin tavoin, kuten järjestämällä verkkotilaisuuksia ja -työpajoja, osallisuus- ja lähidemokratiamallin kehittämisellä sekä OSBU-toimintamallin käyttöönotolla. Lisäksi päätettiin käynnistää vuo-delle 2021 kaupungin yhdistys- ja järjestöyhteistyön toiminta-mallin pilotointihanke Päijät-Hämeen sosiaali- ja terveysturva ry:n yhteistyönä. Lahti Luotsi-toimintamalli arvioidaan osana ke-hittämishanketta.</p>	Toteu-tuu

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
Kehitetään Palvelutorilla monikanavaista asiakaspalvelua sekä nykyisten sähköisten palveluiden ohjausta ja neuvontaa. Samalla tuotetaan tärkeää tietoa kaupungin sähköisten palveluiden kehittämisen tueksi (Koha)	Asiakastytyväisyys Palvelutorin monikanavaiseen asiakaspalveluun, ohjaukseen ja neuvontaan sekä yleinen tyytyväisyys kaupungin sähköisiin palveluihin	Sähköisten kanavien kautta tapahtuvan asiakaspalvelun laatua mitaavan mallin luominen	Sähköisten kanavien / palautejärjestelmien kehittäminen yhteistyössä tietohallinnon kanssa Toteutetaan kaupunkitasoinen Chat-palvelun pilotointi Lahti-Pisteellä.	Suunniteltu malli on otettu käyttöön pitäen sisällään erilaisia palauteväyliä asiakastytyväisyyden ja -kokemuksen keräämiseksi: FCG:n toteuttama kirjekysely 2020 (sisällytetty malliin) Sähköpostin automaattinen palautelinkki (Dynamics 365, Forms pro, sähköpostitse annetun palvelun palaute) Automaattinen tekstiviesti-palautekysely otetaan käyttöön alkuvuonna 2021 (DNA tuottaa, puhelinvälisen palaute) Palvelutorin KERRO POIS-osallistamisella ja Happy or Not-laitteet (fyysisen palvelun palaute) Kaupunkitasoinen Chat-palvelu otettu käyttöön uusien nettisivujen yhteyteen. Palvelusta vastaa Lahti-Piste.	Toteutuu

5. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI

Tiivistelmä: Lasten ja nuorten palveluissa vuosi 2020 oli hyvin poikkeuksellinen koronatilanteen seurauksena. Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja nuorisopalveluiden palveluiden järjestämisellä oli merkittävä vaikutus sekä lasten ja nuorten hyvinvointiin, että yleisemmin yhteiskunnan toimivuuteen. Jatkuvasta muutoksesta ja haasteista huolimatta lasten ja nuorten palvelut on voitu järjestää turvallisesti ja normaalisti; yksiköiden esimiehet ja henkilöstö ovat olleet tässä ratkaisevassa asemassa. Henkilöstön ammatillisuus, sitoutuminen ja vastuullisuus on ollut erinomaista. Poikkeustilanteen aikana ja jatkuva vuodelle 2021 varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja oppilashuollon työ painottuu koronatilanteen vaikutusten huomioimiseen. Yksilöllistä tuen tarvetta ja tukitoimia hyvinvoinnin varmistamiseksi sekä koulupudokkuuden ja syrjäytymiskehityksen estämiseksi tarvitaan. Kärkihankkeen tavoitteet ovat toteutuneet. Lasten ja nuorten hyvinvointityö toteutuu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaisesti ja yhteistyörakenteet Hyvinvointikuntayhtymän kanssa vakiintuneet. Kuntayhtymän Lahden perhekeskuksen avaaminen toteutuu vuoden 2021 aikana, mutta perhekeskus-toimintamallin edistäminen ja sen mukainen toiminta toteutuu alueellisessa yhteistyössä eri toimijoiden yhteistyönä.

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
LASTEN HARRASTUS-TAKUUN TOTEUTTAMINEN Luodaan yhteistyömalli lasten ja nuorten liikkumisalueiden suunnittelussa ja kunnossapidossa (Kymp, koha, sivi)	Yhteinen palveluverkkotarkastelu	Palveluverkkotarkastelu valmis Kartoitetaan päällekkäiset toiminnot ja laaditaan toimenpideohjelma palveluverkkotarkastelun yhteydessä	Kaupunkitasoinen palveluverkkotarkastelu ja kehittämissuunnitelma koskien luonto-, liikunta-, puisto- ja kiinteistöjen ulkoilun ja liikunnan matalan kynnyksen palveluita. Vaikutus taloussuunnitelmaan. Kymppin ja sivistyksen yhteinen rakentamissuunnitteluryhmä sekä tilakeskuksen, sivistyksen ja kymppin liikuntarakentamisryhmä päivittävät säännöllisesti ja ympärivuotisesti liikkumisympäristöjen palveluverkkoa ja vastuita.	Kaupunkitasoinen tarkastelu nykyisestä palveluverkosta sekä suuntaaviivat ja kriteerit palveluverkon kehittämisen pohjaksi on tehty. Lisäksi on laadittu kehittämissuunnitelma organisaatioiden välisestä yhteistyömallista. Palveluverkon kehittäminen tehdään vuoden 2021 aikana.	Toteutuu
EHKÄISEVÄN HYVINVOINTI-YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN Osallistetaan lapsia ja nuoria suunnittelun aikana ja kehitetään lapsiin kohdistuvien vaikutusten arviointia (Kymp)	Osallistamistilaisuuksien määrä, vaikutusten arviointi käytössä	Osallistumisen ja arvioinnin kehittäminen ja toimiva käytäntö Toteutettu 10 osallistamistilaisuutta.	ASTA-asumistalouden neuvonta hankkeeseen liittyvä opastus ja tiedottaminen nuorille. Ympäristökasvatus kouluille. Nuorten lasten kouluttaminen osallistamiseen ja kaupunkisuunnitelmaan	Vuoden 2020 aikana kehitettiin ja toteutettiin osallistuvaa budjetointia. Osbu pidettiin avoimena kaiken ikäisille ja siitä viestittiin kouluihin. Äänestysvaiheessa 10 % osallistuneista oli alle 18-vuotiaita lapsia ja 24 % nuoria eli 18-30-vuotiaita. Osallistumistilaisuuksia ei pystytty järjestämään koronavuonna normaaliin tapaan. Yhteistyötä jatkettiin kaupunkisuunnittelussa Tiirismaan koulun kanssa (2 tapaamista) ja myös arkkitehtuurikasvatuksen lisääminen asetettiin tavoitteeksi arkkitehtuuripoliittisessa työssä. Kestävään liikkumiseen liittyen järjestettiin kaksi tilaisuutta lapsille ja nuorille. Länsiharjun koulun luokan kanssa tehtiin kahdessa tapaamisessa oppilaslähtöisesti koulun liikkuemissuunnitelmaa. Neuvontaa ja opastusta järjestettiin mm. itsenäistyville nuorille asumis- ja talusasioissa. Asumis- ja talousneuvonnan tiimoilta tehtiin käyntejä myös nuorten huumeriippuvuudesta toipuvien Homebase-tilaan.	Toteutuu osittain

Palvelualueen toimenpide	Mittari	Lähtö-/tavoitetaso	Käyttösuunnitelman toimenpiteet	Mittarin toteutuma ja tehdyt toimenpiteet 31.12.2020	Tila
<p>EHKÄISEVÄN HYVINVOINTI-YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN</p> <p>Jatketaan alueellisen hyvinvointiyhteistyön kehittämistä yhdessä Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän kanssa (perhekeskus-toimintamalli, alueellisen hyvinvointityön organisointi) (Sivi)</p>	<p>Alueellisen hyvinvointiyhteistyön toteutuminen (toimintasuunnitelmat, toteutunut toiminta)</p> <p>Perhekeskus-toimintamallin organisoituminen (Phhyky ja alueellinen hyvinvointiyhteistyö, toteutunut toiminta)</p>	<p>Lähtötaso: Lahden kaupungin alueellinen yhteistyö toteutuu toimintasuunnitelmien mukaisesti</p> <p>Tavoitetaso: Perhekeskus-toimintamalli on otettu käyttöön Phhykyn ja kaupungin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja oppilashuollon yhteistyössä</p>	<p>Yhdessä tekemisen lisääminen Phhykyn kanssa asiakasrajapinoissa ja esimiestyössä</p> <p>Yhteisen systeemisen työskentelytöteen koulutus</p> <p>Yhteisten avainprosessien tunnistaminen ja kuvaaminen</p> <p>Lapsiperhepalveluiden ulkoisen arvioinnin (THL) hyödyntäminen yhteisessä tavoiteasettelussa: yhteisten toimenpiteiden löytäminen</p>	<p>Alueellinen hyvinvointityö toteutui suunnitellusti ja alueelliset hyvinvointiseminaarit toteutettiin poikkeustilanteesta huolimatta etäyhteyksin. Alueellisessa hyvinvointityössä toteutettiin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä kaupungin toimintayksiköiden ja Hyvinvointiyhtymän toimijoiden yhteistyönä.</p> <p>Kevään aikana valmistunut Perhekeskus-käsikirja ohjaa toimintamallin käyttöönottoa ja vahvistamista alueellisessa yhteistyössä (vrt tavoitteet; Perhekeskus toimintamallin käsitteet ja organisoituminen).</p> <p>Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2018-2021 tavoitteiden toteutumista on arvioitu ja esitelty päätöksentekijöille, sidosryhmille ja kaupungin toimijoille useita kertoja toimintavuoden aikana. Tavoitteiden seuranta on toteutettu lasten ja nuorten hyvinvointiryhmässä.</p> <p>Perhekeskus-toimintamalli on otettu käyttöön Phhykyn ja kaupungin varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja oppilashuollon yhteistyössä. Lahden keskustaan sijoittuvan Perhekeskuksen valmistelu ja suunnittelu on käynnissä ja perhekeskus aloittaa toimintansa kevään 2021 aikana.</p>	Toteutuu
<p>Laajennetaan lapsivaikutusten arviointia, osallistamista ja kuulemistä. (Sivi)</p>	<p>Lapsivaikutusten toteutuminen osana vaikutusten arviointia suunnittelussa ja päätöksenteossa</p>	<p>Lapsivaikutusten arviointi sisältyy päätöksentekoprosessiin kaikissa merkittävissä lapsia ja nuoria koskevissa asioissa</p>	<p>Koulutuksen järjestäminen ja prosessin täsmäntäminen lapsivaikutusten arvioinnin yleistymiseksi osana päätöksentekoprosessia myös muissa kuin Sivistyslautakunnan päätöksissä.</p>	<p>Vaikutusten arviointi sisältyy Dynasty-järjestelmän päätösvalmistelun prosessiin ja edistää näin lapsivaikutusten arvioinnin toteutumista kaikissa merkittävissä lapsia ja nuoria koskevissa asioissa. Järjestelmä tuli käyttöön vuoden 2020 päättyessä.</p> <p>Lapsivaikutusten arvioinnin osaamista ja prosessia on edistetty ja selkeytetty vuoden 2020 aikana - edellytykset lapsivaikutusten arvioinnin yleistymiseksi yhdessä Dynasty-järjestelmän käyttöönoton kanssa ovat toteutuneet.</p>	Toteutuu
<p>LASTEN HARRASTUSTAKUUN TOTEUTTAMINEN</p> <p>Toteutetaan Lahden malli -lasten ja nuorten harrastustakuusta (yhteistyössä yhdistykset, yhteisöt, järjestöt) (Sivi)</p>	<p>Harrastustakuun suunnitelma</p> <p>Harrastustakuun toteutuminen; lasten ja nuorten omaehtoisien harrastamisen %-osuus</p>	<p>Kaupunkitasoinen harrastustakuun suunnitelma ja organisoituminen valmis</p> <p>Jokaisella lapsella ja nuorella mahdollisuus yhteen itseä kiinnostavaan harrastukseen (suunnitelman tavoite)</p>	<p>Perustetaan harrastustakuun toteuttamiseksi työryhmä ja ohjausryhmä. Tehdään suunnitelma, jolla haetaan OKM:n rahoitusta harrastustakuun toteuttamiseksi</p>	<p>Työryhmä ja ohjausryhmä perustettu, suunnitelma tehty. Lahti on päässyt mukaan ministeriön järjestämään harrastustakuun pilotointiin kevätlukukaudella 2021. Pilotointi saatu OKM:n avustusta.</p>	Toteutuu
<p>EHKÄISEVÄN HYVINVOINTI-YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN</p> <p>Sisällytetään vaikutusten arviointi päätösvalmisteluprosessiin uudistettaessa asian- ja dokumentinhallintajärjestelmää (Koha)</p>	<p>Valmiusaste</p>	<p>-/vaikutusten ennakkoarviointi sisältyy päätöksentekoprosessiin</p>	<p>Toteutetaan osana asianhallinta- ja dokumentinhallintajärjestelmän käyttöönottoa</p>	<p>Asha/doha-järjestelmän käyttöönotto 4.1.2021</p> <p>Asian valmistelijat ohjataan valmisteluvaiheessa tekemään vaikutusten arviointi.</p>	Toteutuu

Toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelman toteutuminen

Valtuusto hyväksyi talouden ja toiminnan tasapaino-ohjelman talousarvion 2018 yhteydessä. Ohjelman tavoitteena oli tasapainottaa kaupungin talous vuoteen 2022 mennessä. Kaupungin toimintaympäristö muuttui vuosien 2018–2019 aikana ja valtuusto edellytti talousarvion 2019 hyväksymisen yhteydessä, että tasapaino-ohjelma päivitetään. Päivitetty toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelma hyväksyttiin Lahden kaupungin vuoden 2020 talousarvion sekä 2020–2022 taloussuunnitelman laadintaohjeiden yhteydessä 27.5.2019. Alla raportoidaan talousarvion 2020 yhteydessä hyväksytyjen toimenpiteiden toteutumista.

Konsernihallinto

Lahti edellytti vuodelle 2020 Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymältä kuntouttavan työtoiminnan järjestämistä vähintään 1 200 työmarkkinatuella olevan lahtelaisen aktivoimiseksi. Kuntouttavan työtoiminnan toteuma vuonna 2020 on jäänyt pääosin koronapandemian rajoituksista johtuen jopa vuotta 2019 alhaisemmalle tasolle (laskua -4,9 %). Vuonna 2020 volyymi oli 805 henkilöä, joista 105 alle 25-vuotiaita (2019: 841/119). Työtoimintapäivät 2020: 24 625 (2019: 35 549). Kuntouttavan työtoiminnan keskimääräinen kesto yhdeksän kuukauden sijaan 14 kuukautta.

Vuoden 2020 aikana valmisteltiin yhdessä Lahden kaupunkiseudun kuntien kanssa työllisyyden kuntakokeilua, joka käynnistyy maaliskuussa 2021. Kuntakokeilun tavoitteena on tukea erityisesti vaikeasti työllistyvien henkilöiden aktivointia ja pääsyä avoimille työmarkkinoille. Yritys- ja oppilaitosyhteistyössä käynnistettiin vuonna 2020 Yritys-Hunter-toiminta ja Trainee-ohjelmat yhteistyössä Koulutuskeskus Salpauksen ja LAB-ammattikorkeakoulun kanssa. Toimintojen tavoitteena on tukea ammattiin valmistuvien nuorten työllistymistä Lahden alueen yrityksiin.

Tytäryhteisöjen ja kuntayhtymien ohjauksen kulmakivi oli kaupunkikonsernin kokonaisuus. Yhtiöiden tulotukset toteutuivat talousarvion mukaisina. Jäähalli Oy:n omistus järjesteltiin uudelleen, kun kaupunki luovutti apporttiluovutuksena omistamansa Jäähalli Oy:n osakkeet Spatium Toimitilat Oy:lle. Kaupungin Provincia Oy:ltä ostamien talous- ja henkilöstöpalvelujen reaalikustannukset alenivat osittain.

Viranhaltija- ja toimielinpäätösten valmisteluprosessit tarkistettiin ja viranhaltijoiden, asiantuntijoiden ja toimistopalvelujen roolit määriteltiin uuden asian- ja dokumentinhallintajärjestelmän (Dynasty) ominaisuudet huomioiden. Prosessit tehostuvat toimintatapojen vakiintuessa Dynastyn käyttöönoton myötä vuoden 2021 aikana. Käyttöoikeuksien ja laitteiden tilausprosessia automatisoitiin yhdessä ICT-toimittajan kanssa. Perustietotekniikan osalta vähennettiin vuonna 2020 palvelimien määrää 30 prosenttia, joka vähensi samalla kustannuksia. Operatiiviset järjestelmät kriittisyysluokiteltiin vuoden 2020 aikana ICT-kehitysryhmien toimesta ja omilla palvelimilla olevien järjestelmien siirtämistä pilviympäristöön selvitetiin. Uusien sovellusten osalta tarpeellisuutta ja päällekkäisyyttä arvioitiin tietohallinnossa projektiesitysten yhteydessä.

Monitoimitalojen tilojen käyttöasteen parantaminen käynnistettiin. Tilajohtamista kehitetään ja mm. tilavarausjärjestelmän ja eri tietojärjestelmien integraatiota valmistellaan. Paa-volan kampuksen myynti valmisteltiin vuoden 2020 aikana. Kauppa on suunniteltu toteutuvaksi vuonna 2021. Renko-mäen monitoimitalon toteutuksesta elinkaarimallilla tehtiin sopimus ja suunnittelu käynnistyi.

Sivistyksen palvelualue

Tasapaino-ohjelmaan sisältyi tavoite Palveluohjelman asiakaslähtöisyyden edistämiseksi tehostamalla palveluneuvontaa ja -ohjausta sekä parantamalla ja lisäämällä sähköisiä palveluja. Uusia sähköisiä palveluja suunniteltiin seuraavasti: opiskelijoiden hakulomakkeet ja chat -palvelu, avustuskäytännöt, tilavaraukset, tilojen käyttöoikeudet sekä osin Wellamo-opiston laskutus. Tavoite on toteutunut osittain. Vuoden 2020 aikana on valmisteltu uuden sähköisen tilavarausjärjestelmän käyttöönottoa ja se otetaan käyttöön alkuvuodesta 2021, jolloin käyttöä on myös tarkoitus edelleen laajentaa. Lukiossa on otettu käyttöön sähköinen opintoilmoituslomake ja chatpalvelua on testattu opiskelijahuollossa.

Hyvinvointiyhtymän kanssa on valmisteltu suunnitelman mukaisesti yhteistyönä Lahden perhekeskus-toimintamallia, jonka toiminta käynnistyy vuoden 2021 aikana. Perhekeskus-toimintamallia toteutetaan sivistyspalvelujen alueellisessa hyvinvointiyhteistyössä varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja nuorisopalveluissa.

Palvelualueen asiakaspalvelu- ja neuvontapalveluista osa keskitettiin Palvelutorille. Tavoitteena on ollut parantaa asiakaspalvelun saatavuutta myös lisäämällä kirjastojen roolia palveluneuvonnan ja -ohjauksen lähipalveluna. Tämä tavoite on toteutunut Nastolassa: Lahti-pisteen pop up -tila on toiminut kirjastossa. Rakokiven monitoimitalon kirjastossa tulee sijaitsemaan Lahti-pisteen vastaanotto palveluaikoihin. Ikäihmisten tietoteknistä osaamista tuetaan kiertävän palveluneuvonnan toiminnalla, joka antaa valmiudet mm. kaupungin sähköisten palvelujen käytölle. Tähän tavoitteeseen on vastattu toteuttamalla digiklinikkatuomintaa Wellamo-opiston toimesta (n. 100 tilaisuutta).

Vuodelle 2020 asetettu tavoite terveysperusteisten poissaolojen vähentämiseksi edelliseen vuoteen nähden ei täysin toteutunut. Vuoden 2019 toteuma oli 18,3 ja 2020 toteuma 19,2 päivää per henkilötyövuosi. Lukuun sisältyy koronapandemian aiheuttamat karanteenit, joiden vaikutus poissaoloihin oli keskimäärin päivä per henkilötyövuosi.

Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus kasvoi valtuuston linjauksen mukaisesti tuottaen säästöä investointikustannuksiin. Ulkoliikuntapaikkojen palveluverkkosuunnitelmaa on uudistettu suunnitelman mukaisesti yhdessä kaupunkiympäristön palvelualueen kanssa. Tilankäyttö tehostui investointiohjelman toteutuksen mukaisesti, mutta tehostamisen taloudelliset hyödyt näkyvät vasta taloussuunnitelmakauden jälkeen.

Osana tasapaino-ohjelmaa tavoiteltiin perusopetuksen oppilasruokailutoimintaan liittyen tarvikehankintojen arvonlisäveron välttymistä. Tavoite ei toteutunut vielä vuonna 2020, mutta toimenpide sisältyy vuoden 2021 talousarvioon.

Kaupunkiympäristön palvelualue

Päivitetyllä toiminnan ja talouden tasapaino-ohjelmalla 2019–2022 tavoiteltiin tuottavuushyötyjä vuonna 2020 kaupunkiympäristön palvelualueella muun muassa seuraavassa kuvatuin toimenpitein.

Palvelujen uudistamisessa mittava kohde on joukkoliikenteen runkolinjastojen uudistuksen toteuttaminen seuraavien vuosien aikana. Uusia toimintamalleja hyödynnetään laajasti ja ratkaisut tehdään nykyistä tehokkaammaksi ja taloudellisemmaksi. Tavoitteena on matkustajamääriä kasvattamalla ja

kustannustehokkuutta parantamalla pienentää kaupungin vuotuista subventiota miljoona euroa vuodesta 2022 eteenpäin. Vuoden 2020 aikana kilpailutettiin ensimmäiset runkolinjastosuunnitelman mukaiset linjat. Kilpailutuksessa vaadittiin sähköbussuja runkolinjalle 1. Kilpailutuksen tuloksena saatiin yhteensä 17 sähköbussia ja 12 uusiutuvalla dieselillä liikennöivää bussia. Uudet käyttövoimat laskevat myös merkittävästi liikennöintikustannuksia. Linjat aloittavat liikennöintinsä kesällä 2021. Osana viisaan liikkumisen ohjelmaa otetaan kaupunkiorganisaatiossa käyttöön työsuhdematkalippu, joka myös lisää joukkoliikenteen käyttöä. Työsuhdematkalippua ja sen käyttöönottoa on edistetty ja kokeiltu vuoden aikana. Työsuhdematkalippu saadaan käyttöön keväällä 2021.

Kuntalaisille tarjottavaa asiakaspalvelua helpotettiin keskittämällä palvelualueen asiakaspalvelu Palvelutorille. Palvelujen saatavuutta parannettiin myös kehittämällä ja uudistamalla tarjottuja sähköisiä palveluja tavoitteena jatkossa kahden henkilötyövuoden väheneminen. Kehittämisen kohteena oli mm. sähköisen lupajärjestelmän kehittäminen ja käyttöönotto, siirtyminen sähköiseen ilmoitusmenettelyyn, sähköinen asianhallinta ja sähköiset allekirjoitukset. Palvelualueella keskitettiin myös Kuntatietopalvelu -toiminto. Ulkoliikuntapaikkojen palveluverkkosuunnitelma laaditaan yhdessä sivistyksen palvelualueen kanssa.

Palvelutorille siirrettiin mm. ASTA-hankkeen työntekijät sekä kaupunkiympäristön palvelupiste. Palvelutori sai hyvän vastaanoton käyttäjiltä ja asiakaspalaute on arvioitu erinomaiseksi. Toiminnan laajentamista suunnitellaan. Lahti-Pispeen kanssa tehtiin sopimukset asukas pysäköintiluvista ja pyöräköinninvalvonnan oikaisuvaatimuksista sekä venepaikkojen vuokraukseen liittyvistä työtehtävistä ja kustannuksista.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja oikeaan mitoitukseen kiinnitetään huomiota, tavoitteena poissaolojen vähentäminen ja työssä viihtymisen parantaminen. Työn kuormittavuutta ja töiden tasapuolista jakautumista käsitellään työyhteisöissä sekä kehityskeskusteluissa. Henkilöstön projekti- ja hankintaosaamista kehitetään. Korona on aiheuttavat merkittävän muutoksen työn toteutukseen. Toimivat tietoliikenneyhteydet, ohjelmistot ja järjestelmät ovat mahdollistaneet töiden tekemisen käytännössä normaalisti. Etätöiden edellyttämää johtamista ja työhyvinvointia tukevia toimintoja tulee kehittää jatkossa.

Kaupungin katuvalaistuksen kustannus- ja energiatehokkuutta parannetaan. Valtakunnallisella kiinteistövero hankkeella tavoitellaan kaupungin kiinteistöveropohjan kattavuutta, missä hyöty tulee näkymään kaupungin verotulokertymän kasvuna. Investointitoiminnassa kehitetään investointipäätösten valmistelua ja kehitetään investointihankkeiden hankerahoitusosaamista.

Kunnallistekniikan investointien projektihankintojen malliasiakirjat kehitettiin ja otettiin projekteissa käyttöön. Lisäksi kehitettiin projektien tiedon keskittämisen työkaluja ja toimintamalleja.

Kiinteistöverohanke ja rekistereiden perusparannushanke organisoitiin ja vuoden 2020 aikana kiinteistökantaa verrattiin verorekisteriin. Toimenpiteillä kasvatettiin vuoden 2020 aikana kiinteistöverokantaa noin 100 000 euron arvosta.

Käyttötalouden toteutuminen

Sitovat määrärahat

KÄYTTÖTALOUSOSA	SITOVATASO
Konsernihallinto	
Konsernipalvelut vastuualue	määräraha ja tuloarvio
Elinvoima ja kilpailukykypalvelut vastuualue	toimintakate
Tukityöllistäminen	toimintakate
Osallisuus ja hyvinvointipalvelut vastuualue	toimintakate
Tarkastustoimi	määräraha ja tuloarvio
Määrärahavaraukset:	
Ostot hyvinvointiyhtymästä	määräraha
Käyttöomaisuuden myyntivoitot/-tappiot	ei sitova
Taseyksiköt	
Lahden Tilakeskus	tilikauden ylijäämä(alijäämä) ilman käyttöomaisuuden myyntivoittoja ja -tappioita
Sivistyksen palvelualue	
Palvelualueen yhteiskustannukset	toimintakate
Lasten ja nuorten kasvu vastuualue	määräraha ja tuloarvio
Osaaminen ja tieto vastuualue	määräraha ja tuloarvio
Wellamo-opisto	toimintakate
Liikunta ja kulttuuri vastuualue	määräraha ja tuloarvio
Kaupunginmuseo	toimintakate
Kansainväliset urheilutapahtumat	toimintakate
Taseyksiköt	
Lahden kaupunginorkesteri	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
Lahden kaupunginteatteri	tilikauden ylijäämä (alijäämä)
Kaupunkiympäristön palvelualue	
Palvelualueen yhteiskustannukset	toimintakate
Maankäyttö ja aluehankkeet	} määräraha ja tuloarvio
Kunnallistekniikka	
Rakennus- ja ympäristövalvonta vastuualueet yht.	} toimintakate
Joukkoliikenne	

Konsernihallinto

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	476 470,8	2 045,0	478 515,8	472 317,3	-6 198,5
Toimintatulot	12 597,4	1 645,0	14 242,4	16 347,3	2 104,9
Netto (Toimintakate)	-463 873,4	-400,0	-464 273,4	-455 970,0	8 303,4

Luvut eivät sisällä Lahden Tilakeskusta

Konsernihallinnon päätöksentekoelementteinä toimivat kaupungin hallitus, elinvoima- ja työllisyysjaosto, osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto sekä konserni- ja tilajaosto.

Konsernihallinnon muodostavat Konsernipalvelut, Elinvoima ja kilpailukykypalvelut ja Osallisuus ja hyvinvointipalvelut,

sekä taseyksikkönä toimiva Lahden Tilakeskus. Tarkastustoimi toimii itsenäisesti osana konsernihallintoa. Lisäksi konsernihallintoon sisältyy tuloarvio käyttöomaisuuden myyntivoitoista sekä määrärahavaraus ostoihin Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymältä.

Konsernipalvelut vastuualue

Sitova määräraha ja tuloarvio

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	49 160,6	345,0	49 505,6	47 417,6	-2 088,0
Toimintatulot	6 118,2	1 645,0	7 763,2	7 286,2	-477,0
Netto (Toimintakate)	-43 042,4	1 300,0	-41 742,4	-40 131,4	1 611,0

Konsernipalvelujen vastuualueelle kuuluvat seuraavat kaupungin päätöksentekoelementit: kaupunginvaltuusto, kaupungin hallitus, elinvoima- ja työllisyysjaosto, osallisuuden ja hyvinvoinnin jaosto sekä konserni- ja tilajaosto.

Kaupunginvaltuusto on kaupungin ylin toimielin, jonka vahvaa asemaa kuntalaki (410/2015) korostaa. Kaupunginhallitus vastaa hallinnosta ja taloudesta sekä valmistelee valtuustossa käsiteltävät asiat.

Virkaorganisaatio koostuu seuraavista toiminnoista ja palveluyksiköistä: kaupunginjohtajan ja sisäisen tarkastuksen toiminnot sekä hallinto-, henkilöstö-, kehitys-, laki-, omistajaohjaus-, talous- ja viestintäpalvelujen palveluyksiköt.

Konsernipalveluissa vastataan vastuualueelle keskitetyistä toimisto- ja asiantuntijatehtävistä yhden kaupungin toimintamallissa:

- kaupungin johdon linjaukset
- konsernin ja kaupungin sisäinen tarkastus
- päätöksentekoelementtien päätösvalmistelu, kaupungin asiakirjahallinto ja arkistotoimi, toimistopalvelut sekä johdon tukipalvelut
- henkilöstöpoliittiset linjaukset, henkilöstö- ja työhyvinvointipalvelut

- kehitys-, tietohallinto- sekä tilasto- ja tietopalvelut toiminnot
- kaupungin tiedonhallintamalli
- lakipalvelut ja riskienhallinnan toiminnot
- konsernin omistajaohjaus
- talouslinjaukset, taloussuunnittelu ja kaupungin rahoituspalvelut
- kaupungin viestintä ja markkinointi.

Poikkeamat sitovuustasossa

Henkilöstöpalvelujen ja kehityspalvelujen tuloarviot alittuivat yhteensä -0,08 milj. eurolla. Työterveyshuollon kela-korvauksen laskentatapa muuttui vuonna 2020 ja kela-korvauksen toteuma oli odotettua pienempi. Lisäksi koulutuskorvaus toteutui odotettua alhaisempana sekä sisäisten tuottojen toteutuma ja kehitysprojektien ulkopuolinen rahoitus jäivät suunniteltua alemmaksi.

Korvaukset konserniyhtiöltä tuloarvio alittui -0,4 milj. euroa, kun resurssikorvaukset konserniyhtiöltä toteutuivat arvioitua pienempinä. Konsernipalvelujen menot alittuivat noin -2,1 milj. eurolla, joka voidaan osoittaa katteeksi tulojen alittumille. (Kh 1.3.2021 §90)

Elinvoima ja kilpailukykypalvelut vastuualue

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	9 741,4	0,0	9 741,4	7 513,3	-2 228,1
Toimintatulot	615,6	0,0	615,6	346,7	-268,9
Netto (Toimintakate)	-9 125,8	0,0	-9 125,8	-7 166,7	1 959,1

Elinvoima- ja kilpailukykypalvelujen (EKP) kokonaisuudella edistetään kaupungin strategian, kilpailukykystrategian ja kasvusopimusten (Smart & Clean ja Pohjoinen kasvuvyöhyke) mukaisen toiminnan toteutumista. EKP:n tehtäviin kuuluvat myös ympäristökehityksen tehtävät, hankintojen strateginen ohjaus ja tapahtumatoimintojen koordinointi. Kokonaisuuteen sisältyvät elinkeino-yhtiöiden ja korkeakoulutoiminnan määrärahavaraukset.

Lisäksi tuetaan strategisesti ja elinkeinopoliittisesti merkittävää kehittämistoimintaa ja tapahtumia sekä osarahoitetaan Lahdessa toteutettavia hankkeita. Vastuualueen tavoitteita toteutetaan omana toimintana sekä merkittävässä määrin kehitysyhtiöiden ja kumppanuuksien avulla.

Elinvoima ja kilpailukykypalvelut: Tukityöllistäminen

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	20 534,5	0,0	20 534,5	21 611,0	1 076,5
Toimintatulot	1 148,1	0,0	1 148,1	926,5	-221,6
Netto (Toimintakate)	-19 386,4	0,0	-19 386,4	-20 684,5	-1 298,1

Työllisyystoimilla edistetään pitkään työttömänä olleiden työnhakijoiden ja nuorten työllistymisedellytyksiä sekä sijoittumista koulutukseen erilaisten asiakaslähtöisten tukitoimien avulla.

Poikkeamat sitovuustasossa

Tukityöllistämisen toimintakate ylittyi 1,3 milj. eurolla. Ylitys johtuu koronapandemian aiheuttaman työttömyystilanteen heikkenemisestä, mihin on osaltaan vaikuttanut vuoden aikana tehdyt talouden toimitus- ja yritysten muut toimintarajoitukset. Työmarkkinatuen kuntaosuuteen varatut määrärahat ylittyivät 4,5 milj. eurolla. Vastuualueen muut toimintakulut alittuivat ja kattoivat edellä mainittua määrärahan ylistä. (Elinvoima- ja työllisyysjaosto 15.2.2021 §21)

Osallisuus ja hyvinvointipalvelut vastuualue

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	3 728,5	0,0	3 728,5	2 535,8	-1 192,7
Toimintatulot	1 595,5	0,0	1 595,5	2 283,8	688,3
Netto (Toimintakate)	-2 133,0	0,0	-2 133,0	-252,0	1 881,0

Osallisuus ja hyvinvointipalvelujen tehtävänä on johtaa ja koordinoita hyvinvoinnin, terveyden ja osallisuuden edistämistyötä kaupungissa poikkihallinnollisesti sekä yhteensovitaa toimia muiden toimijoiden kanssa.

Osallisuus ja hyvinvointipalvelut vastaavat sosiaali- ja terveyspalvelujen edunvalvonnasta ja ohjauksesta sekä sidosryhmäsuhteista, maahanmuuttotyöstä, asumisen viranomaistehävistä ja järjestö- ja yhdistysyhteistyöstä. Lisäksi myös aluejohtokunnan työn järjestäminen kuuluu vastuualueen tehtäviin. Osallisuus ja hyvinvointipalvelut kehittävät ja osin toteuttavat kaupungin yhteisiä neuvontapalveluita.

Tarkastustoimi

Sitova määräraha ja tuloarvio

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	405,8	0,0	405,8	329,2	-76,6
Toimintatulot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto (Toimintakate)	-405,8	0,0	-405,8	-329,2	76,6

Lahden kaupungin ulkoisesta tarkastuksesta vastaavat tarkastuslautakunta ja sen alaisuudessa toimiva tarkastustoimisto sekä tilintarkastaja. Niiden toiminta on kaupungin muusta organisaatiosta ja johdosta riippumatonta, mikä on huomioitu myös kuntalaissa (410/2015). Sen mukaan tarkastuslautakunta valmistelee kaupunginhallitukselle esityksen tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi. Kaupunginhallitus voi

poiketa tarkastuslautakunnan esityksistä vain kaupungin hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä.

Tarkastuslautakunta valvoo kuntalain 84 §:ssä säädetyn sitonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Ostot hyvinvointiyhtymästä

Sitova määräraha

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	392 900,0	1 700,0	394 600,0	391 577,5	-3 022,5
Netto (Toimintakate)	-392 900,0	-1 700,0	-394 600,0	-391 577,5	3 022,5

Kaupungin sosiaali- ja terveyspalvelut tuottaa Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymä. Ostettavat palvelut sisältävät sosiaali- ja perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja ensihoidon.

Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot

Määrärahavaraus (ei valtuustoon nähden sitova)

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	0,0	0,0	0,0	1 332,8	1 332,8
Toimintatulot	3 120,0	0,0	3 120,0	5 504,1	2 384,1
Netto (Toimintakate)	3 120,0	0,0	3 120,0	4 171,3	1 051,3

Tehtäväalueelle on budjetoitu meno- ja tuloarviot käyttöomaisuuden myyntivoittoihin ja -tappioihin (ei kaupunginvaltuustoon nähden sitova).

Sivistyksen palvelualue

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	253 753,9	1 389,0	255 142,9	250 733,5	-4 409,4
Toimintatulot	15 033,7	-1 178,0	13 855,7	14 488,1	632,4
Netto (Toimintakate)	-238 720,2	-2 567,0	-241 287,2	-236 245,3	5 041,9

Luvut eivät sisällä Lahden kaupunginorkesteria ja Lahden kaupunginteatteria

Sivistyksen palvelualue vastaa opetus-, kasvatus-, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen järjestämisestä ja kehittämisestä sekä niihin liittyvien asioiden suunnittelusta, valmistelusta, toimeenpanosta ja seurannasta. Palvelualueen palveluilla edistetään kaupunkilaisten hyvinvointia, elämänhallintaa, oppimista ja osallisuutta sekä kaupunkiseudun vetovoimaisuutta. Lasten ja nuorten hyvinvointityö on palvelualueen keskeinen painopistealue. Hyvinvointityössä kehitetään tukea tarvitsevien lasten kasvatus- ja opetusjärjestelyjä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Sivistyksen palvelualueen päätöksenteko tapahtuu kahdessa lautakunnassa: Palvelualueen yhteiskustannusten, Lasten ja nuorten kasvun sekä Osaamisen ja tiedon vastuualueiden asioiden osalta sivistyslautakunnassa, Liikunnan ja kulttuurin vastuualueen asioiden osalta liikunta- ja kulttuurilautakunnassa. Lisäksi päätöksiä tehdään Wellamo-opiston johtokunnassa opiston toiminnan osalta.

Palvelualueen yhteiskustannukset

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	2 197,7	0,0	2 197,7	3 222,8	1 025,1
Toimintatulot	1 090,4	0,0	1 090,4	2 579,7	1 489,3
Netto (Toimintakate)	-1 107,3	0,0	-1 107,3	-643,1	464,2

Sivistyksen palvelualueetta johtaa sivistysjohtaja. Palvelualueen yhteisenä resurssina toimii seudullinen kehittämissyksikkö (2 hlöä). Palvelualueen tarvitsemat hallinnolliset tukipalvelut hoidetaan organisaatiouudistuksen mukaisesti konsernipalveluista.

Palvelualueen vastuulla on maakunnan sivistystoimen palvelutuotannon kehittämisen koordinointi ja kuntien yhteistyön ylläpitäminen. Sivistystoimen kehittämissuunnitelmalla tähdätään Päijät-Hämeen alueen kilpailuaseman vahvistamiseen suhteessa muihin alueisiin.

Lasten ja nuorten kasvu vastuualue

Sitova määräraha ja tuloarvio

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	186 420,4	1 389,0	187 809,4	186 483,0	-1 326,4
Toimintatulot	9 726,5	-1 178,0	8 548,5	8 206,5	-342,0
Netto (Toimintakate)	-176 693,9	-2 567,0	-179 260,9	-178 276,6	984,3

Lasten ja nuorten kasvun vastuualue sisältää varhaiskasvatuspalvelujen, perusopetuksen ja nuorisopalvelujen palveluyksiköiden toiminnan sekä yhteiset palvelut yksikön käyttömenot. Vastuualueen yhteinen palvelutuotanto lisää lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia.

Vastuualueen keskeisinä tehtävinä ovat hyvinvointityön edistäminen kaupunkitasolla sekä palveluyksiköiden yhteisten prosessien ja alueellisen yhteistyön kehittäminen ja koordinointi. Lasten ja nuorten kasvu -vastuualueen toimijoiden yhteistyö toteutuu ydinprosessien mukaisesti. Ydinprosessit ovat:

1. Hyvä oppiminen ja kasvu
2. Osallisuus ja yhteisöllisyys
3. Hyvinvointi ja turvallisuus

Varhaiskasvatuspalvelujen toiminta-ajatuksena on tarjota lahtelaisille lapsiperheille laadukasta varhaiskasvatusta ja esiopetusta perheiden tarpeita vastaavasti.

Perusopetuspalvelut huolehtii kaupungin perusopetuksesta sekä osaltaan esiopetuksesta ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta hyväksytyjen tavoitteiden mukaisesti.

Nuorisopalvelut edistävät nuorten hyvinvointia yhteisöllisellä ja yksilöllisellä tuella ja toiminnalla.

Poikkeamat sitovuustasossa

Lasten ja nuorten kasvu vastuualueen tuloarvion alitus -0,3 milj. euroa muodostuu varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksuista ja nuorisopalvelujen myyntituotoista. Varhaiskasvatuksen hoitopäivämaksutuottojen kertymä jäi yli 1,0 milj. euroa alle edellisen vuoden toteuman, eikä lisätalousarviossa (KV 5.10.2020 §80) päätetty 1,178 milj. euron tuloarvion pienentäminen riittänyt kattamaan koronapandemian aiheuttamia tulomenetyksiä. Koronapandemian rajoitustoimenpiteiden vuoksi nuorisopalvelujen nuorten työllisyyspalvelujen toimialat suljettiin osittain ja asiakkaiden tekeminen keskeytettiin, jolloin myyntituloja jäi toteutumatta. Vastuualueen kokonaistoimintakulut alittivat talousarvion reilu 1,3 milj. euroa, mikä kattaa tuloarvion alituksen. (Sivistyslautakunta 23.2.2021 §20)

Osaaminen ja tieto vastuualue

Sitova määräraha ja tuloarvio

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	23 274,3	0,0	23 274,3	21 805,3	-1 469,0
Toimintatulot	755,2	0,0	755,2	526,4	-228,8
Netto (Toimintakate)	-22 519,1	0,0	-22 519,1	-21 279,0	1 240,1

Osaaminen ja tieto -vastuualueeseen kuuluvat lukiokoulutus, kirjasto- ja tietopalvelut sekä Wellamo-opisto. Vastuualueen yhteiset toiminnot, lukiokoulutus sekä kirjasto- ja tietopalvelut ovat samaa sitovuustasoa. Wellamo-opisto nettoyksikkönä on omana sitovuustasonaan.

Vastuualueen toiminnalla pyritään edistämään erilaisia kansalaisvalmiuksia kuten tietoyhteiskunnan vaatimia kansalaistaitoja, monikulttuurisessa ympäristössä toimimisen ja elinikäisen oppimisen taitoja. Vastuualueen yksiköt toimivat myös maakunnallisina kehittäjinä omilla palvelualueillaan.

Poikkeamat sitovuustasossa

Osaaminen ja tieto vastuualueen tuloarvion alitus -0,2 milj. euroa. Lukiokoulutuksen tuloarvio alittui 0,02 milj. euroa ja kirjastopalvelujen hieman yli 0,2 milj. euroa. Vastuualueen toimintakulut alittivat talousarvion reilu 1,4 milj. euroa, mikä kattaa tuloarvion alituksen. (Sivistyslautakunta 23.2.2021 §20)

Osaaminen ja tieto: Wellamo-opisto

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	4 219,8	0,0	4 219,8	4 047,7	-172,1
Toimintatulot	1 443,4	0,0	1 443,4	1 300,2	-143,2
Netto (Toimintakate)	-2 776,4	0,0	-2 776,4	-2 747,5	28,9

Wellamo-opiston tarkoituksena on tarjota mahdollisuus paikalliseen vapaan sivistystyön lain mukaiseen opiskeluun. Opisto noudattaa elinikäisen oppimisen periaatteita ja tukee

yksilöiden persoonallisuuden monipuolista kehittymistä sekä kykyä toimia yhteisöissä. Taide- ja muotoilukoulu Taikan toiminta on osa opistoa.

Liikunta ja kulttuuri vastuualue

Sitova määräraha ja tuloarvio

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	30 963,8	0,0	30 963,8	29 679,2	-1 284,6
Toimintatulot	1 802,4	0,0	1 802,4	1 505,0	-297,4
Netto (Toimintakate)	-29 161,4	0,0	-29 161,4	-28 174,3	987,1

Liikunnan ja kulttuurin vastuualueen palveluyksiköt ovat liikuntapalvelut, kaupunginmuseo ja kulttuuripalvelut sekä taseyksikköinä toimivat kaupunginorkesteri ja kaupunginteatteri. Kulttuuripalvelut vastaa oman toimintansa ohella koko vastuualuetta palvelevista yhteisistä toiminnoista.

Tilinpäätöksessä samaa sitovuustasoa ovat liikunta- ja kulttuuripalvelujen määrärahat sisältäen teatterin ja orkesterin avustukset sekä Lahden konserttitalon sivistyspalvelujen vastuulla olevien tilojen kustannukset. Museo nettoyksikkönä on omana sitovuustasonaan.

Liikuntapalvelujen ydintehtävä on edistää lahtelaisten terveyttä ja hyvinvointia. Vastuualueella edistetään tavoitteiden mukaisesti Lahden elinvoimaa, vetovoimaisuutta ja tunnetta vuutta yksiköiden toiminnan kautta, hankkeiden avulla sekä tukemalla lahtelaisia liikunta- ja kulttuuritoimijoita eri tavoin.

Vastuualueen keskeisinä tehtävinä ovat vastuualueen prosessien vetovastuu, markkinointi- ja viestintäyhteistyö, liikunta- ja kulttuuripolitiikka, 3. sektorin yhteistyö ja avustuspolitiikka sekä kansainvälisyysasiat.

Poikkeamat sitovuustasossa

Liikunta ja kulttuuri vastuualueen tuloarvion alitus -0,3 milj. euroa. Alitus johtuu koronapandemian aiheuttamien toimintakulujen vaikutuksesta uimahallien lipputulokertymään. Vastuualueen toimintakulut alittivat talousarvion 1,3 milj. eurolla, mikä kattaa tulojen alituksen. (Liikunta- ja kulttuurilautakunta 17.2.2021 §9)

Liikunta ja kulttuuri: Kaupunginmuseo

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	6 047,7	0,0	6 047,7	4 994,4	-1 053,3
Toimintatulot	202,6	0,0	202,6	370,5	167,9
Netto (Toimintakate)	-5 845,1	0,0	-5 845,1	-4 623,9	1 221,2

Lahden kaupunginmuseo vastaa maakuntamuseona ja alue-
taidemuseona toimialallaan Suomen museolaitoksen ja ope-
tus- kulttuuriministeriön alaisen Museoviraston tavoitteiden
toteutumisesta mm. tunnistamalla ja vaalimalla muuttuvaa
maakunnallista ja lahtelaista identiteettiä ja kulttuuria. Muse-
oiden palvelut ovat merkittävässä roolissa Lahteen

suuntautuvassa päivittäisessä kulttuurimatkailussa. Matkailu-
funktiensa ansiosta jatkuvasti saavutettavilla museopalve-
luilla on tutkitusti merkittäviä aluetaloudellisia kokonais- ja
kerrannaisvaikutuksia

Liikunta ja kulttuuri: Kansainväliset urheilutapahtumat

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	630,2	0,0	630,2	501,0	-129,2
Toimintatulot	13,2	0,0	13,2	0,0	-13,2
Netto (Toimintakate)	-617,0	0,0	-617,0	-501,0	116,0

Määrärahoilla ylläpidetään ja edistetään Lahden kaupungin
asemaa kansainvälisesti tunnustettuna liikunta- ja urheilukau-
punkina osoittamalla resursseja niille erikseen tapahtuma-
kohtaisesti sovittaville toimenpiteille, jotka Lahden kaupunki
tekee välillisenä tukena tapahtuman järjestämiselle ja jotka
aiheutuvat tapahtumista.

Vuoden aikana järjestettiin sellaisia uusia kansallista ja kan-
sainvälistä näkyvyyttä saaneita tapahtumia, joita aiemmin ei
ole Lahdessa ollut (mm. yleisurheilussa, amerikkalaisen jalka-
pallossa ym.).

Kaupunkiympäristön palvelualue

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	52 100,3	97,2	52 197,5	50 343,1	-1 854,4
Toimintatulot	43 481,2	-3 146,5	40 334,7	41 036,6	701,9
Netto (Toimintakate)	-8 619,1	-3 243,7	-11 862,8	-9 306,5	2 556,3

Kaupunkiympäristön palvelualueella toimieliminä ovat tekninen ja ympäristölautakunta, rakennus- ja ympäristölupalautakunta, Päijät-Hämeen jätelautakunta ja Lahden seudun joukkoliikennelautakunta.

Lautakunnat toimivat kuntalaisten vaikutuskanavana edistämällä ja ohjaten lautakuntien alaisten vastualueiden toiminnan ja tulosten laatua. Toiminnassaan lautakunnat noudattavat niissä edustettuina olevien kuntien valtuustojen tahtoa seuraavasti:

- Tekninen ja ympäristölautakunta: Lahti
- Rakennus- ja ympäristölupalautakunta: Lahti
- Päijät-Hämeen jätelautakunta: Asikkala, Heinola, Hollola, Kärkölä, Lahti, Myrskylä, Orimattila, Padasjoki, Pukkila ja Sysmä
- Lahden seudun joukkoliikennelautakunta: Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Kärkölä, Lahti, Padasjoki, Orimattila ja Sysmä

Kaikki vastualueet toimivat teknisen ja ympäristölautakunnan alaisina.

Palvelualueen yhteiskustannukset

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	1 070,6	0,0	1 070,6	748,2	-322,4
Toimintatulot	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2
Netto (Toimintakate)	-1 070,6	0,0	-1 070,6	-748,0	322,6

Palvelualueen yhteiskustannuksiin on kohdennettu vastuualueisiin kuulumaton henkilöstö, palvelualueitasoiset hankkeet, teknisen ja ympäristölautakunnan, rakennus- ja ympäristölupalautakunnan sekä palvelualueen yhteisiä kustannuksia.

Maankäyttö ja aluehankkeet, Kunnallistekniikka ja Rakennus- ja ympäristövalvonta vastualueet yhteensä

Sitova määräraha ja tuloarvio

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	29 236,6	550,0	29 786,6	28 479,6	-1 307,0
Toimintatulot	26 740,7	-1 300,0	25 440,7	26 131,0	690,3
Netto (Toimintakate)	-2 495,9	-1 850,0	-4 345,9	-2 348,6	1 997,3

Maankäyttö ja aluehankkeet -vastuualue luo perusedellytykset kaupungin kestäväälle kehitykselle sekä asukkaita ja asiakkaita tyydyttävälle asumiselle, yrittämiselle ja muulle kaupunkielämälle huolehtimalla kaavoituksesta, kiinteistönmuodostuksesta, kartasto- ja sijaintitietojen ylläpidosta, kaupungin maapolitiikasta, asuntotoimen tehtävistä sekä kaupungin merkittävien aluekehityshankkeiden toteuttamisesta.

Kunnallistekniikka luo perusedellytykset kaupungin kestäväälle kehitykselle sekä asukkaita ja asiakkaita tyydyttävälle asumiselle, yrittämiselle ja muulle kaupunkielämälle vastaamalla yleisten alueiden hallinnasta, kehittämisestä, ylläpidosta ja liikennejärjestelmän suunnittelusta. Se vastaa myös seudullisesta joukkoliikenteen suunnittelusta, pysäköinninvalvonnasta ja seudullisesta koulutoimen kuljetussuunnittelusta.

Rakennus- ja ympäristövalvonta toimii kaupunkialueen ympäristöllisiin lupiin liittyvänä lupa- ja valvontaviranomaisena,

jätehuollon viranomaisena sekä leirintäalueviranomaisena. Rakennus- ja ympäristövalvonnan yksiköt ovat rakennusvalvonta, terveysvalvonta, ympäristöpalvelut ja jätehuolto. Ympäristöterveys toimii terveydensuojeluviranomaisena, jonka tehtäviin kuuluvat elintarvikevalvonta, tupakkavalvonta, asumisterveys, talousvesi, uimavedet, eläinlääkintähuolto ja eläinten suojelu. Ympäristöpalvelut vastaavat kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävien valmistelusta ja valvoo alueellaan ympäristönsuojelun yleis- ja erityislakien noudattamista. Ympäristöpalvelut huolehtivat ympäristönsuojelun edistämisestä kunnassa, vesiensuojelusta, luonnonsuojelusta, ympäristö- ja maa-aineslupien valvonnasta sekä ympäristötilan seurannasta. Jätehuoltoyksikkö valmistelee jätehuollon viranomais-tehtäviä ja seuraa jätehuoltoon liittymistä viranomaisen toimialueella Asikkalassa, Heinolassa, Hollolassa, Kärkölässä, Lahdessa, Myrskylässä, Orimattilassa, Padasjoella, Pukkilassa ja Sysmässä.

Kunnallistekniikka: Joukkoliikenne

Sitova toimintakate

(1 000 €)	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toimintamenot	21 793,1	-452,8	21 340,3	21 115,2	-225,1
Toimintatulot	16 740,5	-1 846,5	14 894,0	14 905,3	11,3
Netto (Toimintakate)	-5 052,6	-1 393,7	-6 446,3	-6 209,8	236,5

Lahden kaupunki toimii joukkoliikenteen toimivaltaisena viranomaisena Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Kärkölän, Lahden, Padasjoen, Orimattilan ja Sysmän alueilla. Toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä on seudullisen joukkoliikenteen suunnittelu ja toteutus. Joukkoliikenne mahdollistaa kaupungin kasvun kestävästi, taloudellisesti ja tilallisesti. Viranomaisen tehtävä on määritellä joukkoliikenteen palvelutaso ja päättää joukkoliikenteen järjestämistavasta toimivalta-alueellaan. Viranomainen suunnittelee ja hankkii seudullisen

joukkoliikenteen alueelleen sekä mahdollisesti aluetta ylittävää liikennettä muiden viranomaisten kanssa. Viranomainen vastaa myös lippu-, maksu- ja informaatiojärjestelmistä, tarifesisuunnittelusta, lippujen myynnistä, joukkoliikenteen tiedotuksesta ja markkinoinnista sekä muista joukkoliikenteen kehittämishankkeista.

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Talousarvion tuloslaskelman toteutumisvertailu (ilman taseyksiköitä).
Sisältää sisäiset tuotot ja kulut.

1 000 €	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Talousarvio/ toteutuma	TA yhteensä/ toteutuma
Toimintatuotot	70 598	-2 680	67 919	71 424	826	3 505
Myyntituotot	24 287	-4 063	20 224	20 752	-3 535	528
Maksutuotot	14 594	-2 178	12 416	11 311	-3 283	-1 105
Tuet ja avustukset	4 726	3 661	8 387	11 338	6 612	2 951
Vuokratuotot	14 962	0	14 962	16 204	1 242	1 242
Muut toimintatuotot	12 031	-100	11 931	11 819	-211	-111
Valmistus omaan käyttöön	514	0	514	448	-66	-66
Toimintakulut	782 325	3 531	785 856	773 394	-8 931	-12 462
Henkilöstökulut	158 221	-1 221	157 000	152 883	-5 338	-4 117
Palvelujen ostot	500 782	1 734	502 516	492 672	-8 110	-9 844
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	8 358	-178	8 180	7 984	-373	-195
Avustukset	51 450	3 234	54 684	60 097	8 646	5 412
Muut kulut	63 513	-38	63 476	59 757	-3 756	-3 718
Toimintakate	-711 213	-6 211	-717 423	-701 522	9 691	15 902
Verotulot	496 650	-8 890	487 760	504 619	7 969	16 859
Valtionosuudet	209 790	26 490	236 280	243 834	34 044	7 554
Rahoitustuotot ja -kulut	19 255	0	19 255	17 026	-2 229	-2 229
Korkotuotot	13 127	0	13 127	12 817	-309	-309
Muut rahoitustuotot	20 131	0	20 131	20 028	-103	-103
Korkokulut	13 378	0	13 378	11 948	-1 430	-1 430
Muut rahoituskulut	625	0	625	3 871	3 246	3 246
Vuosikate	14 482	11 389	25 871	63 957	49 476	38 086
Poistot ja arvonalentumiset	24 497	0	24 497	24 871	374	374
Tilikauden tulos	-10 016	11 389	1 374	39 086	49 102	37 712
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	-145	-145	-145
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	0	0	0	136	136	136
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-10 016	11 389	1 374	39 095	49 111	37 703

Tuloslaskelman toteutuminen taulukossa verrataan toteutunutta alkuperäiseen sekä voimassa olevaan talousarvioon. Kaupungin alkuperäiseen talousarvioon 2020 (ilman taseyksiköitä) verrattuna käyttötalouden toimintakate toteutui 9,7 milj. euroa parempana. Vuosikate toteutui 49,5 milj. euroa ja tilikauden tulos 49,1 milj. euroa parempana.

Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat 2,2 milj. euroa alkuperäistä talousarviota heikompana. Verotulot ja valtionosuudet toteutuvat 42,0 milj. euroa arvioitua paremmin.

Tilikauden ylijäämä toteutui 49,1 milj. euroa parempana alkuperäiseen talousarvioon verrattuna.

Verorahoituskokonaisuus

Verorahoitus, johon kuuluvat verotulot ja valtionosuudet, ylitti alkuperäisen talousarvion noin 42,0 milj. eurolla ja muutetun talousarvion noin 24,4 milj. eurolla. Verorahoituksen arviointia vaikeutti keväällä puhjennut koronapandemia ja valtion vuoden aikana tekemät päätökset tukea kuntia taloudellisesti pandemian johdosta tehtyjen sulkutoimien vuoksi. Vuoden viimeisin valtion tukipaketti, noin 14,7 milj. euroa, maksettiin valtionosuuksina joulukuussa ja vuoden 2019 verotuksen

valmistumisesta johtuvat tilitykset, noin 10,3 milj. euroa, maksuunpantiin marraskuussa. Tilitysmäärän kasvun taustalla ovat veronpalautukset, joita vähennettiin edellisvuotta vähemmän. Palautusten lisäksi edellisvuotta enemmän kertyi tilitettävää ennakonpidätyksistä palkoista. Joustava kiinteistöverotuksen valmistumisaika vaikutti verojen maksuunpanon ajan kohtiin siirtäen osan vuoden 2020 kiinteistöverosta maksuunpanoon vuoden 2021 puolelle.

Verotulot, 1000 €	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama	TA yhteensä/ Toteutuma
Kunnan tulovero	425 000	- 9 540	415 460	434 333	18 873	4,5 %
Osuus yhteisöveron tuotosta	30 000	1 000	31 000	32 227	1 227	4,0 %
Kiinteistövero	41 650	-350	41 300	38 059	-3 241	-7,8 %
Yhteensä	496 650	-8 890	487 760	504 619	16 859	3,5 %

Kunnan tulovero kasvoi edellisvuoteen verrattuna 7,6 prosenttia. Vuoden 2020 kunnan tulovero sisältää vuoden 2019 verotuksen valmistumisesta johtuvan marraskuun maksuunpanon erän noin 10,3 milj. euroa sekä loppuvuonna korottuneen kunnan jako-osuuden, jonka perustietona on Lahden työllisyyden kehityksen kannalta positiivinen vuosi 2019. Korotettuja jako-osuuksia sovellettiin lokakuusta lähtien, jolloin samalla oikaistiin aiemmin sovelletuista jako-osuuksista aiheutuneet tilityserot. Oikaisussa kuntien, seurakuntien ja Kelan osuus nousi ja valtion osuus laski.

Yhteisöverototeuma sisältää kuntien jako-osuuden määrällä- kaisen 10 prosenttiyksikön koronapandemiakorotuksen, josta valtio päätti neljännessä lisätalousarviossaan. Jako-osuuden korotus koski koko vuotta ja sen vaikutus yhteisöverokertymään oli noin 6,6 milj. euroa.

Vuoden 2020 kiinteistöverotus valmistui aiemmista vuosista poiketen vasta lokakuun lopussa ja siirsi osan kiinteistöve- roista maksuun vuoden 2021 alkupuolelle.

Tuloveroprosentti ja ennakonpidätyksen alaiset ansiotulot

Vuosi	Vero-%	Tulonsaajia	Veronalaiset tulot keskimäärin
2016	20,25	98 214	25 595
2017	20,25	99 122	25 834
2018	20,75	99 562	26 334
2019	20,75	100 395	26 899
2020	20,75		

Kiinteistöveroasteet	2019	2020
Yleinen kiinteistövero	1,35	1,35
Vakituinen asuinrakennus	0,60	0,60
Muu kuin vakituinen asuminen	1,35	1,35
Rakentamaton asuinpaikka	4,00	4,00
Yleishyödyllinen yhteisö	0,60	0,60
Voimalaitos	3,10	3,10

Valtionosuuksien erittely

Valtionosuudet, 1000 €	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama	TA yhteensä/ Toteutuma
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	182 590	23 990	206 580	163 980	-42 600	-20,6 %
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	32 800	0	32 800	33 542	742	-7,6 %
Opetuksen ja kulttuuritoiminnan muut valtionosuudet	-5 600	0	-5 600	-5 173	427	2,3 %
Verotulomenetysten korvaus	0	2 500	2 500	51 485	48 985	1959,4 %
Valtionosuudet yhteensä	209 790	26 490	236 280	243 834	7 554	25,8 %

Valtionosuudet ylittivät alkuperäisen talousarvion noin 34,0 milj. eurolla ja muutetun talousarvion noin 7,6 milj. eurolla. Tilinpäätösvuoden aikana valtio tuki koronapandemiasta johtu- vien talouden sulkutoimiensa vuoksi Lahden kaupunkia kerta- luontoisilla valtionosuuksilla noin 32,5 milj. eurolla. Verotulo- menetysten korvaus on aiempina vuosina kirjattu osana kun- nan peruspalvelujen valtionosuutta, mutta erotettiin omaksi

kohdakseen vuonna 2020. Verotulomenetysten korvaus sisäl- tyy Lahden kaupungin talousarviossa peruspalvelujen valtion- osuuteen. Vuoden 2020 veronmaksu- menetysten korvaus si- sältää 2,4 milj. euroa veronmaksulykkäysten kompensaa- tiota, joka maksetaan takaisin vuosien 2021 ja 2022 aikana.

Poikkeamat tuloslaskelmaosassa, 1000 €

TULOSLASKELMAOSA

Muut rahoitustuotot ja -kulut	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Netto	19 500,7	19 500,7	19 500,7	16 153,8	-3 346,9

Poikkeamat muissa rahoitustuloissa ja -menoissa

Muita rahoitusmenoja on lisännyt johdannaissopimuksen ar- vonmuutoskirjaus 4,1 milj. euroa. (Kv 8.3.2021 §28)

Investointien toteutuminen

Investoinnit (1 000 €)	Talousarvio	TA muutos	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Kiinteä omaisuus					
Menot	5 000	5 050	10 050	2 078	-7 972
Tulot	4 120	0	4 120	6 253	2 133
Nettomeno	880	5 050	5 930	-4 175	-10 105
Talonrakennus					
Menot	59 188	0	59 188	47 524	-11 664
Tulot	2 140	0	2 140	33	-2 107
Nettomeno	57 048	0	57 048	47 491	-9 557
Julkinen käyttöomaisuus					
Menot	37 725	-800	36 925	35 496	-1 430
Tulot	1 523	0	1 523	1 271	-252
Nettomeno	36 202	-800	35 402	34 224	-1 177
Irtain omaisuus*					
Menot	8 868	0	8 868	5 870	-2 998
Tulot	0	0	0	0	0
Nettomeno	8 868	0	8 868	5 870	-2 998
Arvopaperit					
Menot	890	4 761	5 651	3 501	-2 150
Tulot	0	0	0	2 977	2 977
Nettomeno	890	4 761	5 651	523	-5 127
Yhteensä					
Menot	111 671	9 011	120 682	94 468	-26 214
Tulot	7 783	0	7 783	10 533	2 750
Nettomeno	103 888	9 011	112 899	83 934	-28 964

* taseyksiköiden investoinnit mukana

Kiinteä omaisuus

Maata hankittiin yhteensä 142,4 hehtaaria. Kiinteän omaisuuden menot yhteensä olivat 2,1 milj. euroa.

Maa-alueiden myyntitulot (kauppahinnat) kokonaisuudessaan olivat 6,3 milj. euroa, josta myyntivoiton osuus oli 5,5 milj. euroa ja hankintamenon osuus 0,8 milj. euroa. Kaupunkiympäristön palvelualue ei myynyt vuoden aikana rakennuksia.

Suurin yksittäinen hankinta vuoden aikana oli Pippon kauppa, jolla hankittiin raakamaata lähinnä tulevaa yritysalueetta varten 55,4 hehtaaria yhteensä 1,5 milj. euroa. Vuoden kallein kaupungin myymä tontti oli Hollolankadun kerrostalotontti, joka myytiin 1,4 milj. eurolla. Kaupunki myi maata vuoden aikana 32 kaupalla ja osti 11 kaupalla.

Sitova investointisuunnitelman menot

Kiinteä omaisuus	Määräraha	Toteutuma	Poikkeama
Menot	10 050 000	2 077 865	-7 972 135
Tulot	4 120 000	6 252 597	2 132 597
Netto	5 930 000	-4 174 732	-10 104 732

Talonrakennus

Talonrakennusinvestointien menoihin oli vuonna 2020 varattu 59,2 milj. euroa. Tuloja talousarvioon oli kirjattu 2,1 milj. euroa

Toteutuneet kustannukset olivat 47,5 milj. euroa, josta perusparannusinvestointien osuus oli 10,4 milj. euroa, korvausinvestointien 32,2 milj. euroa ja uusinvestointien 5,0 milj. euroa. Tuloja kertyi yhteensä 0,3 milj. euroa.

Taloudellisesti merkittävin valmistunut hanke oli Launeen monitoimitalo, joka nimikilpailun perusteella nimettiin Lähteen monitoimitaloksi. Monitoimitalossa on tiloja koululle, päiväkodille ja nuorisotoimelle. Toteutuneet investointikustannukset olivat yhteensä 26,3 milj. euroa.

Paavolan noin 60 milj. euron kampuuskokonaisuuden ensimmäinen kohde eli Humpulan päiväkotikatu 6:een valmistui syksyllä. Terijoenkatu 7:ssä (aik. Kannaksenkatu 22:ssa) käynnistettiin kesällä Muotoiluinstituutilta

vapautuneiden tilojen muutos ja uudistaminen yhdistyneiden Tiirismaan ja Kannaksen lukioiden, Tiirismaan koulun sekä Wellamo-opiston käyttöön. Heti perään käynnistettiin uudisrakennuksen rakentaminen Kirkkokatu 16:een. Uudisrakennukseen sijoittuvat koko kampuusaluetta palvelevat liikuntatilat sekä keittiö- ja ruokailutilat. Loppuvuodesta päätettiin koko Paavolan kampuuskokonaisuuden myynti- ja takaisinvuokrausjärjestelystä ruotsalaisen Hemsön kanssa.

Kaupungintalon perusparannuksen allianssisopimus solmittiin maaliskuussa, ja hanke käynnistyi kehittämis- eli suunnitteluvaiheella. Syyskuussa hyväksyttiin hankesuunnitelman muutos, joka merkitsi hankkeen investointikustannusarvion vahvistamista 22,2 milj. euroksi.

Loppuvuodesta solmittiin sopimus Renkomäen monitoimitalosta, joka on kaupungin ensimmäinen elinkaarihanke.

Sitova investointisuunnitelman menot

Talonrakennus	Määräraha	Toteutuma	Poikkeama
Menot	59 188 000	47 523 834	-11 664 166
Tulot	2 140 000	32 596	-2 107 404
Netto	57 048 000	47 491 237	-9 556 763

PERUSPARANNUSINVESTOINNIT 1 000 euroa	Määräraha	Talousarvio- muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Tulot	Netto
Konsemihallinnon hankeryhmä	1 304		840	464	0	840
Kaupungintalon perusparannus	1 109		840			
Muut kohteet yhteensä	195					
Sivistystoimialan hankeryhmä	13 836		7 366	6 470	33	7 333
Länsiharjun koulun perusparannus	100		59			
Länsiharjun pikku koulun korjaus- ja muutostyöt	50					
Kannaksenkatu 22 (Muotoiluinstituutti) perusparannus ja muutostyöt	3 664		2 970			
Kirkkokatu 16 (Aikuiskoulutuskeskus) perusparannus ja muutostyöt	567		435			
Paavolan kampusalueen sisäiset liikennejärjestelyt	1 194		0			
Paavolan kampus, rakennusautomaatiojärjestelmä			39			
Nastopolin muutokset			60			
Kaupunginteatterin perusparannus	1 034		1 097			
Kaupunginteatterin korjaus OKM/571/620/2018 tukipäätös 460.000 €	230				17	
Historiallisen museon toiminnalliset muutokset	1 980		193			
Historiallisen museon toiminnallinen kehittäminen OKM/96/621/2018 tukipäätös 100.000 €	40				16	
Historiallisen museon kosteusvauriokorjaukset OKM/86/621/2017 tukipäätös 200.000 €	180					
Päiväkotien perusparannukset	1 051		482			
Urheilukeskuksen perusparannukset yhteensä	400		0			
Urheilukeskuksen valtionaputulot	40					
Toimialan pienet työkohteet	3 796		2 031			
Kärpäsén koulun lähiliikuntapaikka ESAVI/26611/2018 tukipäätös 100.000 €	100					
Muun vuokraustoiminnan hankeryhmä	3 081		2 147	934	0	2 147
Päätterveysaseman pienet hankkeet	200		0			
Sibeliustalon kongressisiiven sisäänkäynti ja salin uudistaminen	2 334		1 504			
Sibeliustalon rakennusautomaatio			143			
Vesijärven asema, vesikaton ja julkisivujen maalaus ja kunnostus	347		339			
Launeen terveysaseman suunterveydenhuollon tilat			131			
Muu kohteet yhteensä	200		30			
Perusparannusinvestoinnit, menot yhteensä:	18 221		10 353	7 868		
Perusparannusinvestoinnit, tulot yhteensä:	590				33	10 320

KORVAUSINVESTOINNIT

1 000 euroa	Määräraha	Talousarvio- muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Tulot	Netto
Sivistystoimialan hankeryhmä	38 355		32 203	6 152	0	32 203
Launeen monitoimitalo	3 640		4 975			
Rakokiven monitoimitalo	14 427		8 957			
Rakokiven monitoimitalon liikuntakenttä ESAVI/26646/2018 tukipäätös 50.000 €						
Kivimaan koulun laajennus	10 000		8 153			
Myllypohjan monitoimitalo	63		19			
Kaarikadun päiväkot, uudisrakennus	1 072		10			
Laaksokatu 6 (uusi päiväkot Paavolaan)	4 302		4 322			
Kannaksenkatu 22 (Muotoiluinstituutti) uusi osa	3 351		3 744			
Renkomäen monitoimitalo, uudisrakennus	1 500		2 017			
KS2020 Renkomäen monitoimitalon rahoitus KONSJAOS 21.9.2020 §58						
Muu kohteet yhteensä			6			
Korvausinvestoinnit, menot yhteensä:	38 355		32 203	6 152		
Korvausinvestoinnit, tulot yhteensä:					0	32 203

UUSINVESTOINNIT

1 000 euroa	Määräraha	Talousarvio- muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Tulot	Netto
Sivistystoimialan hankeryhmä	2 612		4 968	-2 356	0	4 968
Paavolan kampus, Kirkkokatu 16 uudisrakennus	2 612		4 887			
Muu kohteet yhteensä			81			
Uusininvestoinnit, menot yhteensä:	2 612		4 968	-2 356		
Uusininvestoinnit, tulot yhteensä:					0	4 968
Talonrakennuksen keskeneräiset hankkeet			0			0
Kohdistettu Renkomäen monitoimitalon uudisrakennuksen hankkeelle KONSJAOS 21.9.2020 §58						
Kilnteän omaisuuden myyntitulot	1 500		0	-1 500	0	
Talonrakennus, menot yhteensä:	59 188		47 524	11 664		
Talonrakennus, tulot yhteensä:	2 090				33	47 491

Julkinen käyttöomaisuus

Julkisen käyttöomaisuuden menomääräraha vuonna 2020 oli 36,9 milj. euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä 1,2 milj. euroa, joten työohjelman toteutumistaso oli tyydyttävällä tasolla ja talouden ennustaminen onnistui hyvin.

Vuonna 2020 asuntotuotantoon liittyviä laajennushankkeita, joilla varmistettiin pientalotonttien luovutus, toteutettiin Aikamatkan ja Pohjantähden asuntoalueilla Renkomäessä sekä Karistonselän asuntoalueella Karistossa. Asuntotuotannon toisen vaiheen päällystys- ja katuvihreän töitä tuotettiin yhteensä reilulla 0,4 milj. eurolla noin kymmenessä eri kohteessa. Renkomäen alueen liikennejärjestelmän puuttuva kokoojaväylän osuus tuotettiin Renkomäen väylälle noin 0,9 milj. euron hankkeella.

Fazerin tehtaan liikenteellisiä olosuhteita parannettiin toteuttamalla uusi Reissumiehenkatu liittymäjärjestelyineen vanhalla valtatiellä 12 ja vastaavasti Pippo-Kujalan alueen yhteyttä valtatielle 4 kehitettiin toteuttamalla Kujalankatu. Lahti Aqua Oy:n vesihuollon saneeraushankkeiden yhteydessä parannettiin liikenneympäristöä seitsemässä kohteessa yhteensä noin 0,9 milj. eurolla.

Keskustassa toteutettiin Päijänteenkadun peruskorjaus osana Malskin alueen kehittämistä. Radanvarren alueen kehittyminen edistyi Jaksonkadun avaamisella. Vuoden 2020 ja tulevien vuosien kunnallisteknisten hankkeiden toteutusedellytyksiä suunnitelmien osalta edistettiin noin 1,2 milj. eurolla lähes 30 eri kohteessa. Katujen uudelleenpäällystystöitä tuotettiin noin 1,2 milj. eurolla, urapaikkauksia toteutettiin sekä ajoratamerkintöjä parannettiin kumpaakin noin 0,2 milj. eurolla ja silloista peruskorjattiin Sammalsuonkadun silta, Upon sillalle toteutettiin kosketussuojaseinät ja Launeen koulun läheisyydessä sijaitseva Tasangonpolun alikulkukäytävä peruskorjattiin. Ulkovaloverkkoa peruskorjattiin, täydennettiin ja elohopeavalaisuuden korvaamista toteutettiin noin 2,0 milj. eurolla.

Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita parannettiin Uudenmaankadun ja Ajokadun varressa kulkevalla reittiosuudella osin EU-rahoituksen tuella ja Urheilukeskuksen alueella jatkettiin liikenneympäristön peruskorjauksia tuottamalla liikenneympyrään pyöräilylle selkeä oma tila. Ulkoliikuntapaikkojen ohjelmassa merkittävimmät kohteet olivat Renkomäen koulun liikunta-alueen ensimmäinen vaihe noin 0,6 milj. euron kustannuksella ja Rakokiven liikunta-alueen kentän varustaminen tekoonurmella noin 0,5 milj. euron kustannuksin.

Kilpiäistenpohjan soutuvenepaikkojen ruoppausvaihe II valmistui ja ELY:n lupaehtojen mukainen viitasammakoiden ja täplä- sekä lummelampikorentojen seuranta alkoi.

Jäidenlähdon rikkomat Kankolan ja Takkulan soutuvenepaikat rakennettiin uudelleen, Enonsaaren venelaituri uusittiin ja Isorannan venepaikkojen kunnostus aloitettiin. Yhdessä ympäristöpalvelujen kanssa hankittiin vesikasvien niittokone ja uusi jäähilekone Niemen jääasemalle. Vesijärven sataman taitorakenteen, infopylonin, peruskorjaus alkoi. Niemen sataman yleissuunnitelman toteutus alkoi pohja- ja maastotutkimuksilla sekä rantalaitureiden geosuunnittelulla.

Viherrakentamiskohteista Ranta-Kartanoon rajautuva Pikku-Vesijärvenpuiston Jalkarannantien puoleinen rinne uudistettiin portaat säilyttäen ja alareuna tuettiin tukimuurilla. Karinmenmäessä toteutettiin puistotien perusteellinen korjaus vesien ohjaamiseksi ja käytävät pinnoitettiin. Likolammen esteetön reitti toteutettiin Keskussairaalan luona ja Radiomäen vanhat betoniportaat peruskorjattiin.

Lasten hyvinvointia tukevaa leikkialueiden uudistamista tehtiin Pihapuiston, Töyrypuiston ja Ankkurin rantapuiston leikkialueilla. Yksittäisiä leikkivälineitä vaihdettiin eri puolilla kaupunkia. Uusi leikkialue toteutettiin Lounaanpuistoon Kirstinkadun alueelle. Uusien asuinalueiden lähiviheralueita rakennettiin Näkkimistössä. Merrasojanpuiston raivauksen jälkitöitä jatkettiin ja viherrakennettiin Pallaksenpuisto Jalkarannassa. Hakkapeliittapatsas kunnostettiin alkavaa katutyötä ennakoiden. Valmisteltiin sekä Riihelän Erviänpuiston lammen, että Ruolan altaan kunnostuksia, ja teetettiin Lahden Kartanon puistosuunnitelma.

Liikuntaa ja hyvinvointia tukevia kuntoiluvälineitä uusittiin Radiomäellä ja uusi ryhmä Metsäkankaalle. Frisbeeradoista Nastola rataa laajennettiin ja Mukkulan rataa peruskorjattiin. Ankkurin puuportaikko uusittiin turvalliseksi. Peruskorjattiin Vanhankartanonpellon koira-aitaus ja tehtiin pieniä viherkunnostuksia eri puolilla kaupunkia.

Lahden eteläinen kehätie otettiin käyttöön vuoden 2020 lopussa. Hankkeen kustannukset vuonna 2020 olivat noin 14,3 milj. euroa ja investoinnin kokonaiskustannukset ovat olleet 68,9 milj. euroa vuosina 2017–2020. Kehätie-investoinnin erityisperusteltua poistoaikaa pidennettiin 15 vuodesta 20 vuoteen (Kv 14.12.2020 §105).

Sitova investointisuunnitelman menot

Menot	Määräraha	Toteutuma	Poikkeama
Kadunrakennus	19 210 100	29 516 930	-10 306 830
Satamat	315 000	99 471	215 529
Ulkovalaistus	1 500 000	1 914 616	-414 616
Liikennevalot	100 000	73 327	26 673
Liikuntarakentaminen	1 050 000	1 489 609	-439 609
Viheralueiden rakentaminen	1 820 000	2 401 632	-581 632
Kasvun edellyttämät uudet alueet	12 930 000	0	12 930 000
Yhteensä	36 925 100	35 495 585	1 429 515
Tulot			
Julkinen käyttöomaisuuden myynti	200 000	0	200 000
Kadunrakennus	1 123 300	1 207 592	-84 292
Ulkovalaistus	0	11 373	-11 373
Liikuntarakentaminen	200 000	0	200 000
Viheralueiden rakentaminen	0	52 213	-52 213
Yhteensä	1 523 300	1 271 178	252 122
Netto yhteensä	35 401 800	34 224 407	1 177 393

Irtain omaisuus

Irtaimen omaisuuden menoista suurimman osan muodostavat konsernihallinnon ICT-hankinnat 1,4 milj. euroa, sivistyksen palvelualueen irtainhankinnat 3,9 milj. euroa. Kaupunkiympäristön palvelualueen irtainhankinnat olivat 0,2 milj. euroa, Lahden kaupunginteatterin irtainhankinnat 0,1 milj. euroa ja Tilakeskuksen irtainhankinnat 0,1 milj. euroa.

Sitova investointisuunnitelman menot

Irtain omaisuus	Määräraha	Toteutuma	Poikkeama
Menot	8 868 000	5 869 979	2 998 021
Tulot	0	0	0
Netto	8 868 000	5 869 979	2 998 021

Arvopaperit ja osuudet

Lahden Jäähalli Oy siirtyi apporttiluovutuksena Spatium Toimitilat Oy:lle. Kaupunki kirjasi järjestelystä 1,3 milj. euron luovutustappion. Lahden kaupunki luovutti 2,2 milj. euron apporttiluovutuksella Lahden Talot Oy:lle Kiinteistö Oy Lahden Siltavoudin osakkeita. Menoihin sisältyi myös mm. pääomitus sopimuksen mukainen Lahden Jäähalli Oy:n osakkeiden merkintä 0,4 milj. euroa.

Sitova investointisuunnitelman menot

Arvopaperit	Määräraha	Toteutuma	Poikkeama
Menot	5 650 700	3 500 504	2 150 196
Tulot	0	2 977 072	-2 977 072
Netto	5 650 700	523 431	5 127 269

Rahoitusosan toteutuminen

1 000 euroa	Talousarvio	TA muutokset	TA yhteensä	Toteutuma	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Tulorahoitus	33 742	7 739	45 132	93 282	48 150
Vuosikate	37 862	7 739	49 252	92 887	43 635
Tulorahoituksen korjaukset	-4 120	0	-4 120	395	4 515
Investointien rahavirta	-103 888	-10 011	-112 899	-83 943	28 955
Investointimenot	-111 671	-10 011	-120 682	-94 469	26 213
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 163	0	2 163	1 304	-860
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	5 620	0	5 620	9 222	3 602
Toiminnan ja investointien rahavirta	-70 146	-2 271	-67 767	9 338	77 105
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset	13 113	15 900	29 013	44 375	15 362
Antolainasaamisten lisäykset	-35 000	20 000	-15 000	0	15 000
Antolainasaamisten vähennykset	48 113	-4 100	44 013	44 375	362
Lainakannan muutokset	49 655	0	49 655	31 919	-17 736
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000	0	60 000	60 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-40 345	0	-40 345	-40 345	0
Lyhytaikaisten lainojen muutos	30 000	0	30 000	12 264	-17 736
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	-53 128	-53 128
Rahoituksen rahavirta	62 769	15 900	78 669	23 166	-55 502
Rahavarojen muutos	-7 377	13 629	10 902	32 505	21 603

Kaupunki varautui talousarvioissaan rahoittamaan omien investointiensa lisäksi myös tytäryhteisöjään 15,0 milj. eurolla ja nostamaan pitkäaikaisia lainoja 60,0 milj. euroa sekä lyhytaikaisia, laina-ajaltaan alle vuoden mittaisia lainoja 30,0 milj. euroa.

Vuoden 2020 aikana ei myönnetty uusia antolainoja ja niitä lyhennettiin 44,4 milj. euroa. Rahoituslaskelman antolainauksen muutokset sisältää taseen pysyviin vastaaviin kirjattujen pitkäaikaisten lainasaamisten lisäykset ja vähennykset.

Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 60,0 milj. euroa ja niitä lyhennettiin 40,3 milj. euroa. Tilinpäätöshetkellä ei ollut nostettuna ulkoisilta rahoittajilta lyhytaikaisia lainoja. Lyhytaikaisten lainojen muutos 12,3 milj. euroa koostuu konserniyhtiöiden tekemistä talletuksista sisäiseen pankkiin ja konsernitililimiitin käytöstä.

Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

	Sito- vuus N B	Määrärahat, 1 000 euroa					Tuloarviot, 1 000 euroa				
		Alkup. ta- lousarvio	TA- muutokset	TA- muu- tosten jälkeen	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. ta- lousarvio	TA- muutok- set	TA muu- tosten jäl- keen	Toteu- tuma	Poik- keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
KONSERNIHALLINTO											
Konsernipalvelut	B	49 160,6	345,0	49 505,6	47 417,6	-2 088,0	6 118,2	1 645,0	7 763,2	7 286,2	-477,0
Elinvoima ja kilpailukykypalvelut	N	9 125,8	0,0	9 125,8	7 166,7	-1 959,1					
Tukityöllistäminen	N	19 386,4	0,0	19 386,4	20 684,5	1 298,1					
Osallisuus- ja hyvinvointipalvelut	N	2 133,0	0,0	2 133,0	-252,0	-1 881,0					
Tarkastustoimi	B	405,8	0,0	405,8	329,2	-76,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostot hyvinvointiyhtymältä	B	392 900,0	1 700,0	394 600,0	391 577,5	-3 022,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Käyttöomaisuuden myyntivoitot/-tappiot		0,0	0,0	0,0	1 332,8	1 332,8	3 120,0	0,0	3 120,0	5 504,1	2 384,1
SIVISTYKSEN PALVELUALUE											
Palvelualueen yhteiskustannukset	N	1 107,3	0,0	1 107,3	643,1	-464,2					
Lasten ja nuorten kasvu	B	186 420,4	1 389,0	187 809,4	186 483,0	-1 326,4	9 726,5	-1 178,0	8 548,5	8 206,5	-342,0
Osaaminen ja tieto vastuualue	B	23 274,3	0,0	23 274,3	21 805,3	-1 469,0	755,2	0,0	755,2	526,4	-228,8
Wellamo-opisto	N	2 776,4	0,0	2 776,4	2 747,5	-28,9					
Liikunta- ja kulttuuri vastuualue	B	30 963,8	0,0	30 963,8	29 679,2	-1 284,6	1 802,4	0,0	1 802,4	1 505,0	-297,4
Kaupunginmuseo	N	5 845,1	0,0	5 845,1	4 623,9	-1 221,2					
Kansainväliset urheilutapahtumat	N	617,0	0,0	617,0	501,0	-116,0					
KAUPUNKIYMPÄRISTÖN PALVELUALUE											
Palvelualueen yhteiskustannukset	N	1 070,6	0,0	1 070,6	748,0	-322,6					
Maankäyttö ja aluehankkeet, Kunnallistek- niikka ja Rakennus- ja ympäristövalvonta	B	29 236,6	550,0	29 786,6	28 479,6	-1 307,0	26 740,7	-1 300,0	25 440,7	26 131,0	690,3
Joukkoliikenne	N	5 052,6	1 393,7	6 446,3	6 209,8	-236,5					
TASEYKSIKÖT											
Lahden Tilakeskus (tilikauden ylijäämä ilman käyttöom. myyntivoittoja ja tappioita)							8,7	0,0	8,7	2 608,2	2 599,5
Lahden kaupunginorkesteri (tilikauden ylijäämä)							0,0	0,0	0,0	471,1	471,1
Lahden kaupunginteatteri (tilikauden ylijäämä)							0,0	0,0	0,0	30,5	30,5
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot							496 650,0	-8 890,0	487 760,0	504 619,2	16 859,2
Valtionosuudet							209 790,0	26 490,0	236 280,0	243 834,1	7 554,1
Korkotulot ja -menot	N	-4 409,2	0,0	-4 409,2	-3 482,8	926,4					
Muut rahoitustulot ja -menot	N	19 500,7	0,0	19 500,7	16 153,8	-3 346,9					
INVESTOINTIOSA											
Kiinteä omaisuus	B	5 000,0	5 050,0	10 050,0	2 077,9	-7 972,1					
Tilakeskus, talonrakennus	B	59 188,0	0,0	59 188,0	47 523,8	-11 664,2					
Julkinen käyttöomaisuus	B	37 725,1	-800,0	36 925,1	35 495,6	-1 429,5					
Irtain omaisuus	B	8 868,0	0,0	8 868,0	5 870,0	-2 998,0					
Arvopaperit ja osuudet	B	890,0	4 760,7	5 650,7	3 500,5	-2 150,2					
RAHOITUSOSA											
Antolainat	N	-13 113,4	-15 900,0	-29 013,4	-44 375,2	-15 361,8					
Lainanotto ja lyhennykset (pitkäaikaiset)	N						19 655,2	0,0	19 655,2	19 655,2	0,0

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

Lahden kaupungin laskelmat

- Tuloslaskelma
- Rahoituslaskelma
- Tase
- Lahden kaupunki tunnusluvut

Lahti-konserni laskelmat

- Tuloslaskelma
- Rahoituslaskelma
- Tase
- Lahti-konserni tunnusluvut

Lahden kaupungin laskelmat

Tuloslaskelma

LAHDEN KAUPUNGIN TULOSLASKELMA	2020	2019
Toimintatuotot		
Myyntituotot	20 726 324,99	23 865 714,58
Maksutuotot	12 163 219,60	16 825 537,93
Tuet ja avustukset	12 094 781,52	8 168 949,35
Vuokratuotot	30 061 969,48	30 366 100,85
Muut toimintatuotot	<u>11 851 716,20</u>	<u>14 056 587,64</u>
	86 898 011,79	93 282 890,35
Valmistus omaan käyttöön	1 175 360,26	997 562,54
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-124 674 825,32	-123 291 528,47
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-34 756 738,07	-34 692 517,49
Muut henkilösivukulut	-4 395 823,43	-3 838 935,61
Palvelujen ostot	-504 646 851,53	-504 871 361,03
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 632 227,58	-15 826 627,60
Avustukset	-47 616 121,34	-40 755 131,82
Muut toimintakulut	<u>-24 588 753,95</u>	<u>-22 480 852,01</u>
Toimintakulut yhteensä	-756 311 341,22	-745 756 954,03
Toimintakate	-668 237 969,17	-651 476 501,14
Verotulot	504 619 152,59	475 355 719,56
Valtionosuudet	243 834 125,00	193 870 635,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	8 464 870,93	8 477 921,96
Muut rahoitustuotot	20 028 351,98	18 932 775,29
Korkokulut	-11 947 679,54	-13 116 980,13
Muut rahoituskulut	<u>-3 873 956,27</u>	<u>-5 600 601,49</u>
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	12 671 587,10	8 693 115,63
Vuosikate	92 886 895,52	26 442 969,05
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-46 832 648,05	-44 882 789,55
Arvonalentumiset	<u>-3 870 810,45</u>	<u>-3 043 773,09</u>
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-50 703 458,50	-47 926 562,64
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	<u>0,00</u>	<u>941 263,68</u>
Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä	0,00	941 263,68
Tilikauden tulos	42 183 437,02	-20 542 329,91
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	272 464,55	227 061,39
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-135 911,84	0,00
TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ (ALLJÄÄMÄ)	42 319 989,73	-20 315 268,52

Rahoituslaskelma

LAHDEN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA

	2020	2019
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	92 886 895,52	26 442 969,05
Satunnaiset erät	0,00	941 263,68
Tulorahoituksen korjauserät	394 695,55	-1 428 318,84
	<u>93 281 591,07</u>	<u>25 955 913,89</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-94 469 279,36	-102 437 665,08
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 303 774,27	627 626,49
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	9 222 067,16	9 667 723,77
	<u>-83 943 437,93</u>	<u>-92 142 314,82</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	9 338 153,14	-66 186 400,93
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-54 850 000,00
Antolainasaamisten vähennykset	44 375 219,91	40 291 470,71
	<u>44 375 219,91</u>	<u>-14 558 529,29</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	60 000 000,00	90 000 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-40 344 805,60	-44 601 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	12 264 083,82	-771 193,69
	<u>31 919 278,22</u>	<u>44 627 806,31</u>
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-225 922,24	209 027,38
Vaihto-omaisuuden muutos	-23 669,47	36 838,44
Saamisten muutos	-30 959 586,77	-16 174 173,48
Korottomien velkojen muutos	-21 918 890,65	4 310 302,61
	<u>-53 128 069,13</u>	<u>-11 618 005,05</u>
Rahoituksen rahavirta	23 166 429,00	18 451 271,97
Rahavarojen muutos	32 504 582,14	-47 735 128,96
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	72 805 489,04	40 300 906,90
Rahavarat 1.1.	40 300 906,90	88 036 035,86
	<u>32 504 582,14</u>	<u>-47 735 128,96</u>

Tase

LAHDEN KAUPUNGIN TASE

VASTAAVAA	2020	2019
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	590 871,33	43 733,95
Muut pitkävaikutteiset menot	73 076 548,93	4 737 904,46
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankkeet	1 025 239,53	812 228,39
	<u>74 692 659,79</u>	<u>5 593 866,80</u>
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	134 520 931,03	132 985 280,51
Rakennukset	291 941 354,34	279 784 219,59
Kiinteät rakenteet ja laitteet	190 925 934,91	188 773 193,24
Koneet ja kalusto	3 509 697,20	3 324 243,07
Muut aineelliset hyödykkeet	56 807,43	54 665,39
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	63 654 302,62	106 758 410,02
	<u>684 609 027,53</u>	<u>711 680 011,82</u>
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	200 441 965,00	204 832 281,09
Muut lainasaamiset	433 734 140,63	478 333 555,68
	<u>634 176 105,63</u>	<u>683 165 836,77</u>
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Lahjoitusrahastojen varat	247 786,24	187 786,24
	<u>247 786,24</u>	<u>187 786,24</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	54 580,00	30 910,53
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0,00	540 152,58
Lainasaamiset	10 430 988,28	14 902 536,60
Muut saamiset	341 000,00	496 000,00
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	9 834 922,93	5 319 393,31
Lainasaamiset	80 355 949,04	50 419 183,73
Muut saamiset	3 038 134,99	3 340 817,44
Siirtosaamiset	10 128 905,00	8 152 229,81
	<u>114 129 900,24</u>	<u>83 170 313,47</u>
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	6 496 021,78	6 496 021,78
	<u>6 496 021,78</u>	<u>6 496 021,78</u>
Rahat ja pankkisaamiset	66 309 467,26	33 804 885,12
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 580 715 548,47	1 524 129 632,53

VASTATTAVAA	2020	2019
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	437 196 267,29	437 196 267,29
Arvonkorotusrahasto	80 009,68	80 009,68
Muut omat rahastot	10 696 548,66	10 560 636,82
Edellisten tilikausien ylijäämä	131 403 737,29	151 719 005,81
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	42 319 989,73	-20 315 268,52
	<u>621 696 552,65</u>	<u>579 240 651,08</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	1 042 988,22	1 315 452,77
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	3 259 800,00	3 664 200,00
Muut pakolliset varaukset	14 322 139,53	9 349 725,94
	<u>17 581 939,53</u>	<u>13 013 925,94</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Lahjoitusrahastojen pääomat	2 722 893,15	2 888 815,39
	<u>2 722 893,15</u>	<u>2 888 815,39</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	60 000 000,00	60 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	732 100 000,00	704 750 000,00
Lainat muilta luotonantajilta	20 000,00	20 000,00
Siirtovelat	3 643 567,82	3 652 996,45
	<u>795 763 567,82</u>	<u>768 422 996,45</u>
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	32 650 000,00	40 300 000,00
Lainat muilta luotonantajilta	48 938 816,38	36 719 538,16
Saadut ennakot	1 069 400,14	1 194 085,36
Ostovelat	18 638 947,35	45 715 002,44
Muut velat	3 063 534,76	2 773 166,86
Siirtovelat	37 546 908,47	32 545 998,08
	<u>141 907 607,10</u>	<u>159 247 790,90</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 580 715 548,47	1 524 129 632,53

Lahden kaupunki tunnusluvut

TUNNUSLUVUT	2020	2019
Tuloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	11,5 %	12,5 %
Vuosikate/Poistot, %	182,8 %	55,2 %
Vuosikate, €/asukas	774	221
Asukasmäärä*	120 039	119 823
Henkilöstön lukumäärä	3 595	3 626
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa	-108 722 984	-158 319 180
Investointien tulorahoitus, %	99,7 %	24,3 %
Lainanhoitokate	2,0	0,7
Laskennallinen lainanhoitokate	0,9	0,3
Kassan riittävyys, pv	29,3	15,2
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	39,4 %	38,1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	112,1 %	121,5 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	173 724	131 404
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	1 447	1 097
Lainakanta 31.12. €/asukas	7 279	7 025
Lainakanta 31.12.	873 708 816	841 789 538
Lainakanta 31.12., 1 000 €	873 709	841 790
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	946 102 657	926 233 445
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	7 882	7 730
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	433 734	478 109

* vuoden 2020 asukasmäärä tilastokeskuksen ennakkotieto, 2019 lopullinen tieto

Lahti-konserni laskelmat

Tuloslaskelma

LAHTI-KONSERNI

TULOSLASKELMA	2020	2019
Toimintatuotot	569 747 415,25	616 971 448,92
Toimintakulut	-1 144 103 107,60	-1 178 665 244,20
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-763 495,37	-9 335,80
TOIMINTAKATE	-575 119 187,72	-561 703 131,09
Verotulot	500 219 572,60	471 650 086,97
Valtionosuudet	281 980 876,84	229 519 486,34
<u>Rahoitustuotot ja -kulut</u>		
Korkotuotot	414 637,12	511 503,93
Muut rahoitustuotot	5 559 190,89	5 886 347,18
Korkokulut	-19 265 677,50	-19 193 668,00
Muut rahoituskulut	-4 448 208,58	-4 002 972,23
Rahoitustuotot ja -kulut	-17 740 058,07	-16 798 789,11
VUOSIKATE	189 341 203,65	122 667 653,11
<u>Poistot ja arvonalentumiset</u>		
Suunnitelman mukaiset poistot	-123 131 319,43	-114 652 915,71
Omistuksen eliminointierot	-163 654,46	-2 252 663,19
Arvonalentumiset	-358 569,95	-453 244,23
Poistot ja arvonalentumiset	-123 653 543,84	-117 358 823,13
Satunnaiset erät	18 297 346,64	-414 910,40
TILIKAUDEN TULOS	83 985 006,45	4 893 919,58
Tilinpäätössiirrot	-138 190,75	-2 950,98
Tilikauden verot	-1 470 989,60	-5 493 295,88
Laskennalliset verot	-4 688 327,47	-2 228 764,52
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-125 662,51	-532 124,94
TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	77 561 836,11	-3 363 216,73

Rahoituslaskelma

LAHTI-KONSERNI

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
Toiminnan rahavirta		
VUOSIKATE	189 341 203,65	122 667 653,11
Satunnaiset erät	18 297 346,64	-414 910,40
Tilikauden verot	-1 470 989,60	-5 493 295,88
Tulorahoituksen korjauserät	-4 542 533,62	-3 971 927,83
Toiminnan rahavirta	201 625 027,07	112 787 519,00
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-217 373 302,20	-253 955 573,64
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 383 171,45	627 626,49
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	20 373 641,94	41 846 158,10
Investointien rahavirta	-195 616 488,63	-211 481 789,06
Toiminnan ja investointien rahavirta	6 008 538,43	-98 694 270,06
Rahoituksen rahavirta		
<u>Antolainauksen muutokset</u>		
Antolainasaamisten lisäykset	-431,05	-25 331,35
Antolainasaamisten vähennykset	2 563 641,87	544 161,22
Antolainauksen muutokset	2 563 210,82	518 829,87
<u>Lainakannan muutokset</u>		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	106 056 894,00	95 691 005,82
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-65 922 982,92	-64 160 740,57
Lyhytaikaisten lainojen muutos	10 397 106,03	15 696,65
Lainakannan muutokset	50 531 017,11	31 545 961,90
<u>Oman pääoman muutokset</u>		
Oman pääoman muutokset	-61 284,87	-62 160,01
<u>Muut maksuvalmiuden muutokset</u>		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	215 394,67	-56 945,71
Vaihto-omaisuuden muutos	-241 824,41	5 667 352,00
Saamisten muutos	6 055 900,02	-1 459 120,11
Korottomien velkojen muutos	-5 822 574,35	-3 138 972,72
Muut maksuvalmiuden muutokset	206 895,94	1 012 313,45
Rahoituksen rahavirta	53 239 839,00	33 014 945,22
Rahavarojen muutos	59 248 377,43	-65 679 324,84
Rahavarat 31.12.	137 405 141,88	78 156 761,45
Rahavarat 1.1.	78 156 761,45	143 836 086,29
Rahavarojen muutos	59 248 380,43	-65 679 324,84
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa	-296 563 378	-350 568 364
Investointien tulorahoitus, %	87,7 %	48,4 %
Lainanhoitokate	2,4	1,7
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	0,8
Kassan riittävyys, pv	34,5	18,7

Tase

LAHTI-KONSERNI

TASE	2020	2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
<u>Aineettomat hyödykkeet</u>		
Aineettomat oikeudet	8 858 078,48	8 081 780,40
Muut pitkävaikutteiset menot	77 564 514,90	8 560 951,24
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	2 034 163,98	1 650 291,11
Aineettomat hyödykkeet	88 456 757,36	18 293 022,75
<u>Aineelliset hyödykkeet</u>		
Maa- ja vesialueet	152 943 001,76	151 932 665,31
Rakennukset	869 547 273,34	783 631 331,36
Kiinteät rakenteet ja laitteet	394 760 789,37	387 590 944,40
Koneet ja kalusto	258 372 175,27	144 553 389,09
Muut aineelliset hyödykkeet	2 938 887,50	3 323 828,49
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	101 957 884,30	318 462 040,02
Aineelliset hyödykkeet	1 780 520 011,54	1 789 494 198,66
<u>Sijoitukset</u>		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	920 717,97	1 437 747,35
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	117 433 717,38	96 368 740,74
Muut lainasaamiset	20 718 548,67	23 246 540,54
Muut saamiset	73 112,99	108 331,94
Sijoitukset	139 146 097,02	121 161 360,57
PYSYVÄT VASTAAVAT	2 008 122 865,91	1 928 948 581,98
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	941 675,85	373 755,13
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	10 852 501,64	10 610 677,24
Pitkäaikaiset saamiset	6 847 801,39	6 925 709,50
Lyhytaikaiset saamiset	86 070 032,27	91 847 488,64
Rahoitusarvopaperit	35 356 825,74	12 362 909,95
Rahat ja pankkisaamiset	102 048 313,14	65 793 851,50
VAIHTUVAT VASTAAVAT	241 175 474,18	187 540 636,83
VASTAAVAA	2 250 240 015,95	2 116 862 973,93

LAHTI-KONSERNI

TASE	2020	2019
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	437 196 267,29	437 196 267,29
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	12 614,10	12 614,10
Arvonkorotusrahasto	1 035 755,36	1 447 279,39
Muut omat rahastot	11 910 277,94	11 771 983,69
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	172 431 041,37	175 847 706,15
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	77 561 836,11	-3 363 216,73
OMA PÄÄOMA	700 147 792,16	622 912 633,89
VÄHEMMISTÖOSUDET	12 736 879,39	12 865 547,37
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	3 259 800,00	3 664 200,00
Muut pakolliset varaukset	26 502 551,05	19 755 741,35
PAKOLLISET VARAUKSET	29 762 351,05	23 419 941,35
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	5 030 854,03	4 247 538,63
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	1 176 487 143,69	1 130 328 644,39
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	80 734 657,34	73 827 857,26
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	67 035 282,86	62 621 695,23
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	178 305 055,40	186 639 115,78
VIERAS PÄÄOMA	1 502 562 139,30	1 453 417 312,67
VASTATTAVAA	2 250 240 015,93	2 116 862 973,91

Lahti-konserni tunnusluvut

LAHTI-KONSERNI	2020	2019
Tuloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	49,8 %	52,3 %
Vuosikate/Poistot, %	153,3 %	106,6 %
Vuosikate, €/asukas	1 577	1 024
Asukasmäärä*	120 039	119 823
Henkilöstön lukumäärä	9 459	9 674
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-296 563 378	-350 568 364
Investointien tulorahoitus, %	87,7 %	48,4 %
Lainanhoitokate	2,4	1,7
Laskennallinen lainanhoitokate	1,2	0,8
Kassan riittävyys, pv	34,5	18,7
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	31,8 %	30,1 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	110,6 %	109,7 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	249 993	172 484
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	2 083	1 439
Lainakanta 31.12. €/asukas	10 359	10 205
Lainakanta 31.12.	1 243 522 427	1 222 796 306
Lainakanta 31.12., 1 000 €	1 243 522	1 222 796
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	1 531 058 421	1 524 723 579
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	12 755	12 725
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	20 719	23 247

* vuoden 2020 asukasmäärä tilastokeskuksen ennakkotieto, 2019 lopullinen tieto

LIITETIEDOT

Tilinpäätöksen liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Tunnuslukujen laskentakaavat

Taseyksiköiden tilinpäätökset

Kirjanpidon eriyttäminen

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa Suunnitelmanmukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintameno tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaissopimuksilla hallitaan lainoihin liittyvää korkoriskiä tavoitteena korkotason muutosten vaikutusten tasaaminen, kassavirtojen parempi ennakoitavuus sekä korkokustannusten alentaminen. Lahden kaupungin johdannaissopimukset ovat koronvaihtosopimuksia, koron- ja valuutanvaihtosopimuksia tai jatko-oikeudellisia koronvaihtosopimuksia, joissa kaupunki on optio-oikeuden myyjänä. Johdannaissopimusten kesto ulottuu enimmillään vuoteen 2055. Osa johdannaissopimuksista muodostaa kokonaisuuksia, jotka sisältävät koronvaihtosopimuksen ja siihen kiinteästi liittyvän jatko-oikeudellisen optiosopimuksen ja joiden ehdot ovat toisistaan riippuvia.

Sopimukset on tehty Lahden kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti olemassa olevien tai tulevien lainojen korkoriskin suojaamistarkoituksessa. Johdannaissopimusten tilinpäätös- ja kirjapitokäytäntöihin liittyvien ohjeiden mukaisesti pitkällä tulevaisuudessa alkava koronvaihtosopimus, johon ei ole tilinpäätöshetkellä nostettuna vastaavan ehtoista lainaa, on tilinpäätöksessä luokiteltu ei-suojaavaksi ja liitetiedoissa esittämisen lisäksi sopimuksen negatiivinen markkina-arvo on kirjattu varovaisuuden periaatteen mukaisesti pakollisiin varauksiin. Muut sopimukset Lahden kaupunki määrittelee tilinpäätöksessä suojaaviksi ja esittää ne ainoastaan tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Koron- ja valuutanvaihtosopimukseen perustuen on SEK – määräinen ottolaina muutettu euromääräiseksi. Valuutanvaihtosopimuksella valuuttakurssit on kiinnitetty sekä lainan nostopäivälle että lainan eräpäivälle, joten valuuttakurssiriskiä ei ole.

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen mm. verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudella sekä pääomalainojen korkosaatavia seuraavilta yhtiöiltä vuonna 2020.

- KOKO Lahti Oy, 42 852,50 €, yhteensä 42 852,50 €
- Kuntien Tiera Oy, 12 708,34 €, yhteensä 86 354,17 €
- Lahden Työn Paikka Oy, 30 500,00 €, yhteensä 133 833,33 €
- Kiinteistö Oy Lahden Varaani, 1 025,95 €, yhteensä 18 672,23 €

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintameno vähennykseksi.

Koronapandemian vaikutukset

Suomen hallitus päätyi yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa ottamaan käyttöön valmiuslain 16. maaliskuuta 2020. Eduskunta hyväksyi valmiuslain käyttöönottoasetukset 18.3.2020. Valmiuslain mukaiset toimivaltuudet sisälsivät useita rajoitustoimenpiteitä, joilla oli vaikutusta kaupungin palvelujen järjestämiseen. Kaupunginhallitus päätti 20.3.2020 §71 myöntää kaupunginjohtajalle erityistoimivallan häiriötilanteessa ja poikkeusoloissa. Kaupunkiin perustettiin valmiuden johtoryhmä tämän jälkeen.

Yhteistoimintaneuvottelut työn tilapäisen vähenemisen vuoksi käytiin 8.–22.4.2020. Henkilöstöjärjestöjen kanssa sovittiin vuoden 2020 lomarahan maksamisen ajankohdan muuttamisesta aikaisemmaksi.

Suomen hallitus päätti luopua valmiuslain käytöstä 15.6.2020. Kaupunginhallitus lakkautti kaupunginjohtajalle myönnetyn erityistoimivallan 22.6.2020 §165. Yhteistoimintamenettely koronatilanteen aiheuttaman työn vähenemisen vuoksi käsiteltiin kaupunginhallituksessa syyskuussa (Kh 21.9.2020 §227), mutta neuvottelua ei ollut tarvetta käytännössä aloittaa koronatilanteen säilyessä maltillisena.

Koronapandemiasta aiheutui merkittäviä vaikutuksia kaupungin toimintaan. Koronapandemian vaikutusten lievittämiseksi kaupunki tuki yksityisrittäjiä avustuksilla ja vuokratuella. Lisäksi käynnistettiin tukitoimia hyvinvointia edistävälle lahtelaisille yhdistyksille ja järjestöille. Koronasta johtuvan poikkeusolon seurauksena, kaupunki otti käyttöön asiointipalvelun ikäihmisille ja soittopalvelun kaikille yli 80 -vuotiaille kaupunkilaisille.

Poikkeusolon aikana peruskoulut siirtyivät pääosin etäopetukseen ja samalla otettiin käyttöön koululaisille kotiin jaettavat kouluruokapaketit. Kirjastojen, uimahallien, liikuntapaikkojen, kaupunginmuseoiden sekä -teatterin ja -orkesterin toiminnot suljettiin kokonaan tai osittain ja palvelutarjontaa siirrettiin verkkoon. Poikkeusoloaikana ei peritty varhaiskasvatuksessa olevien lasten osalta asiakasmaksuja niiltä perheiltä, jotka hoitivat lapsensa kotona. Pääosin kaikki kesätaipahumat peruttiin tai siirrettiin myöhempään ajankohtaan. Kaupungin henkilöstö siirtyi etätöihin työtehtävien niin salliessa, eikä kaupunki myöskään palkannut kesätyöntekijöitä. Kaupungin luotamustoimielimet siirtyivät pitämään hybridikokouksia.

Syksyllä koronapandemian toisen aallon alkaessa, kaupunki järjesti yhteistyössä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa kasvomaskien jakamisen vähävaraisille kaupunkilaisille ja samalla myös kouluissa otettiin käyttöön maskisuositus. Abiturielit olivat muutaman viikon etäopetuksessa varmuustoimenpiteenä. Korona-altistumiset siirsivät oppilaita etäopiskeluun sekä karanteeniin syyslukukaudella.

Koronapandemian aiheuttamat rajoitustoimet ja suositukset vaikuttivat laajasti kaupungin palveluihin ja niiden toteutumisen muotoihin. Lähipalveluja pystyttiin osittain korvaamaan tai tukemaan verkossa tuotetuilla palveluilla. Esimerkiksi kaupunginorkesterin tuottamilla verkkosisällöillä oli 800 000 käyttökertaa. Kirjasto-, museo- ja nuorisopalveluita tarjottiin osittain verkossa ja Wellamo-opiston opetusta järjestettiin verkko-opetuksena. Joukkoliikenteen asiakasmäärät vähenivät merkittävästi toimintavuoden aikana. Tapahtumia jouduttiin perumaan tai niitä siirrettiin ja hankkeita jäi toteutumatta. Henkilökunnan matkustaminen väheni.

Työttömyysaste nousi kevään aikana ollen toukokuun lopussa ennätyksellisen korkea, 22,2 prosenttia. Vuoden lopussa työttömyysaste oli 18,3 prosenttia, mikä on 4,7 prosenttia edellisvuotta korkeampi. Työnhakijoiden aktivointitoimenpiteitä ei ole voitu täysimääräisinä toteuttaa koronapandemian rajoitustoimien vuoksi. Työttömyysturvalakiin tehtyjen muutosten vuoksi kaupungin velvoitetöyöllistäminen oli tauolla 1.7.–31.12.2020.

Kaupungille aiheutui koronapandemian vuoksi menetyksiä toimintatuottoihin noin 8,1 milj. euroa, jotka aiheutuivat toiminnan supistumisesta. Tuloja jäi kertymättä erityisesti joukkoliikenteessä, pysäköinnissä, varhaiskasvatuksessa sekä

kaikissa kaupungin liikunta- ja kulttuuripalveluissa orkesteri- ja teatteritoiminta mukaan lukien. Pandemiasta aiheutui myös säästöjä toimintakuluihin toiminnan supistumisen vuoksi 7,6 milj. euroa, mikä muodostuu erityisesti liikunta-, kulttuuri-, kirjasto-, museo-, orkesteri- ja teatteripalveluista sekä joukkoliikenteestä. Hankkeiden toteuttaminen ei pandemian aikana edistynyt kaikilta osin suunnitellusti. Työllistämistoimia ei pystytty toteuttamaan täysipainoisesti, mikä toi osaltaan säästöä, mutta aiheutti myös lisäkuluja työmarkkinatukeen 4,5 milj. euroa. Lisäkustannuksia syntyi kokonaisuudessaan 5,8 milj. euroa, joka työmarkkinatuen lisäksi aiheutui suojavarustehankinnoista, tehostetusta siivouksesta ja yksittäispakatuista ateriakustannuksista. Kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut tuottaa Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä, jonka toiminnassa koronapandemian vaikutukset ovat olleet merkittäviä. Osittain laskennalliseen arvioon perustuen koronapandemiasta aiheutui kaupungille yhtymän tuottamiin sote-palveluihin reilun 9,0 milj. euron lisäkustannukset. Lisäksi pandemiasta johtuva sote-palvelujen kysynnän lasku ja tuotannon alasajo ovat tuoneet säästöä, jonka taloudellista vaikutusta ei ole pystytty arvioimaan. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä on saanut valtioneutua koronapandemiaan yhteensä 10,2 milj. euroa, josta Lahden laskennallinen väestöperusteinen osuus on 5,8 milj. euroa.

Kaupunki haki koronan vaikutusten lievittämiseen valtiolta harkinnanvaraista valtionosuutta, jota ei myönnetty. Valtio tuki kuntien toimintaa merkittäväällä koronapaketilla, josta Lahden kaupungin osuus oli 42,2 milj. euroa. Edellä mainitusta tuesta valtionosuudet olivat 32,5 milj. euroa, joka sisältää 2,4 milj. euroa vuosina 2021–2022 takaisin maksettavaa osuutta. Yhteisöveron korotuksen osuus oli 6,6 milj. euroa ja erillishaettujen avustusten osuus 3,1 milj. euroa.

TULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

Lahden kaupunki	2020	2019
TOIMINTATUOTOT TEHTÄVÄKOKONAISUUKSINA		
Sosiaali- ja terveystalvet	2 274 471,37	3 166 945,98
Opetus- ja kulttuuripalvelut	16 301 993,12	19 284 640,82
Yhdyskuntapalvelut	38 331 910,26	38 230 552,56
Asumis- ja kiinteistöpalvelut	16 040 595,79	17 319 108,32
Muut palvelut	13 949 041,25	15 281 642,67
Toimintatuotot yhteensä	86 898 011,79	93 282 890,35
VEROTULOT		
Kunnan tulovero	434 333 355,71	403 836 946,99
Osuus yhteisöveron tuotosta	32 226 646,00	29 403 019,70
Kiinteistövero	38 059 150,88	42 115 752,87
Muut verotulot		
Verotulot yhteensä	504 619 152,59	475 355 719,56
VALTIONOSUDET		
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	163 980 250,00	168 136 446,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	33 541 575,00	31 293 186,00
Verotulomenetysten korvaus	51 485 109,00	0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-5 172 809,00	-5 558 997,00
Valtionosuudet yhteensä	243 834 125,00	193 870 635,00
PALVELUJEN OSTOT ERITELTYNÄ		
Asiakaspalvelujen ostot	401 673 943,11	410 643 694,05
Muiden palvelujen ostot	102 972 908,42	94 227 666,98
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	504 646 851,53	504 871 361,03
VALTUUSTORYHMILLE ANNETUT TUET		
Vasemmistoliiton Lahden valtuustoryhmä	5 000,00	5 000,00
Lahden kokoomuksen valtuustoryhmä	15 000,00	15 168,98
Lahden vihreä valtuustoryhmä	5 703,27	6 806,49
Lahden sos.dem. valtuustoryhmä	21 000,00	21 000,00
Lahden kristillisdemokraattinen valtuustoryhmä	4 200,81	2 502,59
Lahden Perussuomalaiset valtuustoryhmä	4 004,77	3 435,19
Asukkaiden Lahti valtuustoryhmä	560,00	0,00
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	55 468,85	53 913,25
PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET		
Eläkevastuu 1.1.	3 664 200,00	4 328 600,00
Vähennys	-404 400,00	-664 400,00
Eläkevastuu 31.12.	3 259 800,00	3 664 200,00

Lahden kaupunki	2020	2019
Muut pakolliset varaukset		
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1	1 131 000,00	0,00
Lisäys	700 000,00	1 131 000,00
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	1 831 000,00	1 131 000,00
Oikeudenkäyntivaraus 1.1.	0,00	0,00
Lisäys	485 395,59	0,00
Oikeudenkäyntivaraus 31.12	485 395,59	0,00
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 1.1.	5 983 578,00	2 636 566,99
Lisäys	0,00	3 347 012,00
Vähennykset	4 137 018,00	0,00
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 31.12.	10 120 596,00	5 983 578,00
Muut pakolliset varaukset 1.1	2 235 147,94	0,00
Vähennys	-350 000,00	0,00
Lisäys	0,00	2 235 147,95
Muut pakolliset varaukset 31.12.	1 885 147,94	2 235 147,94
Muut pakolliset varaukset yhteensä 31.12.	14 322 139,53	9 349 725,94
Varaukset yhteensä	17 581 939,53	13 013 925,94
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN MYYNTIVOITOT JA -TAPPIOT		
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	5 465 552,03	7 387 054,54
Rakennusten luovutusvoitot	0,00	125 604,87
Muut luovutusvoitot	38 531,13	0,00
Luovutusvoitot yhteensä	5 504 083,16	7 512 659,41
Muut toimintakulut		
Myyntitappiot, Maa- ja vesialueet	21 577,19	0,00
Rakennusten luovutustappiot	0,00	276 662,09
Maa-omaisuuden luovutustappio	1 309 187,932	946 772,55
Muut luovutustappiot	0,00	88 901,98
Luovutustappio yhteensä	1 330 765,12	1 312 336,62
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT		
Satunnaiset tuotot		
Sovintokorvaus	0,00	941 263,68
Satunnaiset tuotot yhteensä	0,00	941 263,68
Satunnaiset yhteensä	0,00	941 263,68
ERITTELY OSINKOTUOTOISTA JA OSUUSPÄÄOMAN KOROISTA		
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	17 259 948,31	15 457 920,00
Osinkotuotot ja osuuspääomien korot muilta	2 093 231,05	2 539 533,26
Yhteensä	19 353 179,36	17 997 453,26

SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioituna taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät ovat:

	Lahden kaupungin poistosuunnitelma 31.12.2012 asti	Lahden kaupungin poistosuunnitelma 1.1.2013–31.12.2015 ellei poikkeuslupaa haettu	Nastolan kunnan pois- tosuunnitelma 31.12.2015 asti	Poistosuunnitelma 1.1.2016 alkaen hankittu käyttöomaisuudelle ellei poikkeuslupaa haettu	%
Käyttöomaisuus					
Aineettomat hyödykkeet					
Kehittämismenot	-	2	-	2	50 %
Aineettomat oikeudet	5	5	5	5	20 %
Liikearvo	-	2	-	2	50 %
Muut pitkävaikutteiset menot	5	2	3	2	50 %
Atk-ohjelmistot					
Muut	3	2	-	2	50 %
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet					
Rakennukset ja rakennelmat					
Hallinto- ja laitosrakennukset	30	20	30	20	5 %
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20	20	20	20	5 %
Talousrakennukset	7	10	15	10	10 %
Vapaa-ajan rakennukset	25	20	20	20	5 %
Asuinrakennukset	40	30	30	30	3,30 %
Kiinteät rakenteet ja laitteet	20	15	Menojäännös 15 %	15	6,70 %
Kadut, tiet, torit ja puistot					
Sillat, laiturit ja uimalat	20	10	Menojäännös 15 %	10	10 %
Muut maa- ja vesirakenteet	30	15	Menojäännös 10 %	15	6,70 %
Vedenjakeluverkosto	-	-	Menojäännös 8 %	30	3,30 %
Viemäriverkko	-	-	Menojäännös 8 %	30	3,30 %
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkova- laistuslaitteet	10	15	-	15	6,70 %
Muut putki- ja kaapeliverkot	-	-	Menojäännös 20 %	15	6,70 %
Sähkö-, vesi- yms. laitosten laitosko- neet ja laitteet	-	-	Menojäännös 20 %	10	10 %
Liikenteen ohjauslaitteet	10	10	-	10	10 %
Muut kiinteät koneet, laitteet ja raken- teet	15	10	-	10	10 %
Rakennusten peruskorjaukset	Taloudellinen pitoaika lask. investointikohtaisesti	Taloudellinen pitoaika lask. investointikohtaisesti	-	Taloudellinen pitoaika lask. investointikohtaisesti	
Koneet ja kalusto	5	4	5	4	25 %
Muut kuljetusvälineet					
Muut liikkuvat työkonet	5	5	5	5	20 %
Muut raskaat koneet	10	10	-	10	10 %
Muut kevyet koneet	10	5	-	5	20 %
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. lait- teet	10	5	5	5	20 %
Atk-laitteet	3-5vuotta	3	3	3	33,30 %
Muut laitteet ja kalusteet	3-15vuotta	3	3	3	33,30 %
Muut aineelliset hyödykkeet					
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto ei poistoaikaa	käytön mukainen poisto ei poistoaikaa	käytön mukainen poisto ei poistoaikaa	käytön mukainen poisto ei poistoaikaa	
Arvo- ja taide-esineet					
Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	-	ei poistoaikaa	
Pysyvien vastaavien sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	ei poistoaikaa	-	ei poistoaikaa	ei poistoaikaa	-

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa (alv 0 %), kirjataan vuosikuluiksi.

TASEEN LIITETIEDOT

Lahden Kaupunki

2020

2019

TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

PYSYVÄT VASTAAVAT

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat oikeudet

Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	43 733,95	3 384,37
Lisäykset (investoinnit) (+)	22 457,20	65 215,00
Siirrot erien välillä (+/-)	797 194,32	0,00
Kauden poistot (-)	-272 514,14	-24 865,42
Aineettomat oikeudet	590 871,33	43 733,95

Muut pitkävaikutteiset menot

Muut pitkävaikutteiset menot (karkea syöttötaso, täsmäytys) +/-

Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	4 737 904,46	5 614 974,53
Siirrot erien välillä (+/-)	69 039 571,69	0,00
Kauden poistot (-)	-700 927,22	-877 070,07
Muut pitkävaikutteiset menot	73 076 548,93	4 737 904,46

Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet

Keskeneräiset (karkea syöttötaso, täsmäytys) +/-

Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	812 228,39	0,00
Lisäykset (investoinnit) (+)	1 033 876,54	812 228,39
Siirrot erien välillä (+/-)	-820 865,40	0,00
Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet	1 025 239,53	812 228,39

Keskeneräiset aineettomat hyödykkeet

1 025 239,53 812 228,39

Aineettomat hyödykkeet

74 692 659,79 5 593 866,80

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Maa- ja vesialueet

Maa- ja vesialueet (karkea syöttötaso, täsmäytys) +/-

Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	133 209 475,65	134 264 734,27
Lisäykset (investoinnit) (+)	2 003 864,96	1 130 719,97
Vähennykset (-)	-808 621,93	-2 105 978,59
Siirrot erien välillä (+/-)	116 212,35	0,00
Arvonalemmukset (-) ja arvonalemmusten palautus (+)	0,00	-80 000,00
Maa- ja vesialueet	134 520 931,03	133 209 475,65

Rakennukset

Rakennukset (karkea syöttötaso, täsmäytys) +/-

Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	279 784 219,59	270 308 609,10
Lisäykset (investoinnit) (+)	74 536,68	11 259 676,28
Rahoitusosuudet tilikaudella	-40 000,00	-142 000,00
Vähennykset (-)	-675 791,78	-3 335,13
Siirrot erien välillä (+/-)	35 556 398,39	20 407 117,51
Vähennysten kertyneet poistot (+)	681 493,35	0,00
Kauden poistot (-)	-23 439 501,89	-22 045 848,17
Rakennukset	291 941 354,34	279 784 219,59

TASEEN LIITETIEDOT

Lahden Kaupunki	2020	2019
Olennaiset lisäpoistot		
Erittely olennaisista lisäpoistoista	4 750 455,65	80 000,00
- Renkomäen kirjaston purku 0,2 milj. euroa		
- Renkomäen koulu 0,3 milj. euroa		
- Kunnantalon saneeraus 0,3 milj. euroa		
- Paavolan päiväkotiki 0,8 milj. euroa		
- Kukkasen koulun saneeraus 0,4 milj. euroa		
- Viherlaakson päiväkotiki 0,8 milj. euroa		
- Launeen päiväkotiki 0,7 milj. euroa		
- Tapanilan hiihtomaja 0,3 milj. euroa		
- Kunnaksen koulun liikuntasalin korjaus 0,3 milj. euroa		
- Launeen päiväkotiki 0,3 milj. euroa		
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet (karkea syöttötaso, täsmäytys) +/-		
Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	188 773 193,24	186 237 691,67
Lisäykset (investoinnit) (+)	0,00	21 847 491,90
Vähennykset (-)	-255 234,00	-8 990,47
Siirrot erien välillä (+/-)	22 246 373,73	3 010,24
Vähennysten kertyneet poistot (+)	255 234,00	0,00
Kauden poistot (-)	-20 093 632,06	-19 306 010,10
Kiinteät rakenteet ja laitteet	190 925 934,91	188 773 193,24
Koneet ja kalusto		
Koneet ja kalusto (karkea syöttötaso, täsmäytys) +/-		
Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	3 324 243,07	3 657 429,83
Lisäykset (investoinnit) (+)	413 007,39	572 867,81
Vähennykset (-)	-24 936,87	0,00
Siirrot erien välillä (+/-)	2 095 535,19	1 721 857,45
Kauden poistot (-)	-2 298 151,58	-2 627 912,02
Koneet ja kalusto	3 509 697,20	3 324 243,07
Muut aineelliset hyödykkeet		
Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	54 665,39	55 749,16
Siirrot erien välillä (+/-)	3 225,81	0,00
Kauden poistot (-)	-1 083,77	-1 083,77
Muut aineelliset hyödykkeet	56 807,43	54 665,39
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Keskeneräiset hankinnat		
Keskeneräiset (karkea syöttötaso, täsmäytys) +/-		
Poistamaton hankintameno 1.1. (+)	106 758 410,02	65 357 233,68
Lisäykset (investoinnit) (+)	87 421 199,90	64 117 675,31
Rahoitusosuudet tilikaudella	-1 263 774,27	-485 626,49
Siirrot erien välillä (+/-)	-129 033 813,08	-22 131 985,20
Arvonlennukset (-)	-227 719,95	-98 887,28
Keskeneräiset hankinnat	63 654 302,62	106 758 410,02
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	63 654 302,62	106 758 410,02

TASEEN LIITETIEDOT

Lahden Kaupunki	2020	2019
Olennaiset lisäpoistot		
Erittely olennaisista lisäpoistoista	227 719,95	98 887,28
Keskeneräiset hankkeet on peruutettu		
- Launeen pk peruskorjaus 77 000 euroa		
- Villähteen koulun perusparannus 33 000 euroa		
- Kukkasen yhtenäiskoulun hankesuunn. 13 000 euroa		
- Rantakartanon hotelli- ja vesiliikuntakeskus hankesuunn. 50 000 euroa		
- Nastolan uusi hyvinvointiasema hankesuunn. 47 000 euroa		
Aineelliset hyödykkeet	684 609 027,53	711 904 206,96
SUOITUKSET		
Osakkeet ja osuudet		
Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöissä		
Tytäryhteisöosakkeet ja -osuudet (karkea syöttötaso) +/-		
Kirjanpitoarvo 1.1. (+)	140 465 980,18	140 774 078,99
Lisäykset (investoinnit) (+)	3 311 686,00	2 556 787,00
Vähennykset (-)	-4 230 873,93	0,00
Arvonlennukset kaudella (-)	-3 643 090,50	-2 864 885,81
Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöissä	135 903 701,75	140 465 980,18
Olennaiset lisäpoistot		
Erittely olennaisista lisäpoistoista	3 643 090,50	2 864 885,81
Osakkeiden tilikauden arvonlennukseen sisältyy olennaisia lisäpoistoja, jotka johtuvat osakkeiden arvonalentumisesta		
- Lahden seudun Kehitys - LADEC Oy:n osakkeet -0,6 milj. euroa		
- Lahden Pysäköinti Oy -2 milj. euroa		
- Kiinteistö Oy Hansaparkki -1 milj. euroa		
Kuntayhtymäosuudet		
Kuntayhtymäosuudet		
Kirjanpitoarvo 1.1. (+)	61 460 555,77	61 460 555,77
Kuntayhtymäosuudet	61 460 555,77	61 460 555,77
Osakkeet ja osuudet osakkuus- ja muissa omistusyhteisöissä		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet		
Kirjanpitoarvo 1.1. (+)	110 972,03	110 972,03
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	110 972,03	110 972,03
Muut osakkeet ja osuudet		
Muut osakkeet ja osuudet (karkea syöttötaso) +/-		
Kirjanpitoarvo 1.1. (+)	2 794 773,11	2 792 110,49
Lisäykset (investoinnit) (+)	188 817,69	2 662,62
Vähennykset (-)	-16 855,35	0,00
Muut osakkeet ja osuudet	2 966 735,45	2 794 773,11
Osakkeet ja osuudet	200 441 965,00	204 832 281,09

TASEEN LIITETIEDOT

Lahden Kaupunki

2020

2019

Muut lainasaamiset

Pääomalainasaamiset tytäryhteisöiltä

Hankintameno 1.1.	93 458 500,00	93 743 000,00
Lisäykset (+)	0,00	0,00
Vähennykset (-)	-1 916 578,95	-284 500,00
Hankintameno 31.12.	0,00	93 458 500,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	91 541 921,05	93 458 500,00

Pääomalainasaamiset muilta

Hankintameno 1.1.	11 958 756,05	11 958 756,05
Hankintameno 31.12.	11 958 756,05	11 958 756,05
Kirjanpitoarvo 31.12.	11 958 756,05	11 958 756,05

Muut lainasaamiset tytäryhteisöiltä

Hankintameno 1.1.	363 999 697,46	348 612 506,95
Lisäykset (+)	0,00	54 850 000,00
Vähennykset (-)	-41 560 649,09	-39 462 809,49
Hankintameno 31.12.	322 439 048,37	363 999 697,46
Kirjanpitoarvo 31.12.	322 439 048,37	363 999 697,46

Muut lainasaamiset muilta

Hankintameno 1.1.	8 692 407,03	9 236 568,25
Vähennykset (-)	-897 991,87	-544 161,22
Hankintameno 31.12.	7 794 415,16	8 692 407,03
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 794 415,16	8 692 407,03

Muut lainasaamiset yhteensä

433 734 140,63

478 109 360,54

Sijoitukset

634 176 105,63

682 941 641,63

SAAMISET TYTÄRYHTEISÖILTÄ, KUNTAYHTYMILTÄ JA
OSAKKUUS- JA OMISTUSYHTEISYHTEISÖILTÄ

Saamiset tytäryhteisöiltä

Pitkäaikaiset

Lainasaamiset	10 300 000,00	14 675 000,00
Muut saamiset	341 000,00	496 000,00
Pitkäaikaiset yhteensä	10 641 000,00	15 171 000,00

Lyhytaikaiset

Myyntisaamiset	144 438,69	525 944,78
Konsernitilisaamiset	75 753 435,35	45 759 749,53
Lainasaamiset	4 375 000,00	4 375 000,00
Muut saamiset	157 570,63	155 000,00
Siirtosaamiset	4 522 927,21	4 278 926,54
Lyhytaikaiset yhteensä	84 953 371,88	55 094 620,85

Saamiset tytäryhteisöiltä yhteensä

95 594 371,88

70 265 620,85

Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä

Myyntisaamiset	273 914,66	0,00
Yhteensä	273 914,66	0,00

Saamiset yhteensä

95 868 286,54

70 265 620,85

TASEEN LIITETIEDOT**Lahden Kaupunki****2020****2019****SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT****Lyhytaikaiset siirtosaamiset**

Valtionapu- ja EU-tukisaamiset	1 222 052,72	1 919 365,23
Kelan korvaukset työterveyshuollosta	610 000,00	645 000,00
Siirtyvät korot	4 511 318,72	4 535 582,86
PHHYKY maksuosuus 2020	2 872 274,00	0,00
Pysäköintivirhemaksut	266 000,76	266 172,12
PHJ/maan- ja lumenvastaanoton tilitys	0,00	178 205,48
Mobiililipputilitys 12/2020	123 641,39	111 558,72
Hansaparkin vuokra	137 194,90	217 000,00
Muut siirtosaamiset	329 558,10	279 345,40
Muihin siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	10 072 040,59	8 152 229,81

Lahden kaupunki	2020	2019
TASEEN VASTATTAVAA KOSKEVAT LIITETIEDOT		
OMAN PÄÄOMAN ERITTELY		
Peruspääoma		
Peruspääoma 1.1.	437 196 267,29	437 196 267,29
Peruspääoma	437 196 267,29	437 196 267,29
Arvonkorotusrahasto		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	80 009,68	80 009,68
Arvonkorotusrahasto	80 009,68	80 009,68
Muut omat rahastot		
Lahden Kaupungin 90-vuotisjuhlarahasto 1.1.	42 883,85	42 883,85
Lahden Kaupungin 90-vuotisjuhlarahasto 31.12.	42 883,85	42 883,85
Lahden kaupungin vahinkorahasto 1.1.	10 517 752,97	10 517 752,97
Siirrot rahastoon	135 911,84	0,00
Lahden kaupungin vahinkorahasto 31.12.	10 653 664,81	10 517 752,97
Muut omat rahastot	10 696 548,66	10 560 636,82
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) muutos		
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 1.1.	131 403 737,29	151 719 005,81
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	0,00	0,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 31.12.	131 403 737,29	151 719 005,81
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	42 319 989,73	-20 315 268,52
OMA PÄÄOMA	621 696 552,65	579 240 651,08
VELAT, JOTKA ERÄÄNTYVÄT MYÖH. KUIN 5V. KULUTTUA		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	589 000 000,00	559 000 000,00
Velat, jotka erääntyvät myöh. kuin 5 v. kuluttua	589 000 000,00	559 000 000,00
JOUKKOVELKAKIRJALAINAT		
JVK-laina 2019/2023	60 000 000,00	60 000 000,00
ERITTELY OLENNAISISTA PAKOLLISIIN VARAUKSIIN MERKITYSTÄ ERISTÄ		
Eläkevaraus	3 259 800,00	3 664 200,00
Eläkevaraukset	3 259 800,00	3 664 200,00
Muut pakolliset varaukset		
Ympäristövelvoitteista johtuva varaus - Ranta Kartano	1 831 000,00	1 131 000,00
Muut pakolliset varaukset - LTP alasajo	1 800 000,00	2 150 000,00
Muut pakolliset varaukset - johdannaissopimus	10 120 596,00	5 983 578,00
Muut pakolliset varaukset - Varaanin lainat	85 147,94	85 147,94
Muut pakolliset varaukset - oikeudenkäyntivaraus	485 395,59	0,00
Muut pakolliset varaukset	14 322 139,53	9 349 725,94
PAKOLLISET VARAUKSET	17 581 939,53	13 013 925,94

VELAT TYTÄRYHTEISÖILLE, KUNTAYHTYMILLE, JOISSA KUNTA ON JÄSENEÄ SEKÄ OSAKKUUS- JA OMISTUSYHTEISYHTEISÖILLE**Velat tytäryhteisöille****Pitkäaikainen**

Muut velat	20 000,00	20 000,00
Yhteensä	20 000,00	20 000,00

Lyhytaikaiset

Ostovelat	2 474 893,38	4 062 965,98
Konsernitilivelka	48 938 816,38	36 674 732,56
Muut velat	77 003,74	67 851,82
Siirtovelat	503 931,41	482 177,19
Saadut ennakot	114 961,09	120 178,14
Yhteensä	52 109 606,00	41 407 905,69

Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä**Pitkäaikaiset**

Siirtovelat - potilasvahinkovastuu	3 643 567,82	3 652 996,45
------------------------------------	---------------------	---------------------

Lyhytaikaiset

Ostovelat	46 386,42	26 208 558,09
Siirtovelat	1 585 000,00	2 078 929,37
Yhteensä	1 631 386,42	28 287 487,46

SEKKITILILIMIITTI

Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	20 000 000,00	20 000 000,00
-siitä käyttämättä oleva määrä	20 000 000,00	20 000 000,00

SIIRTOVELKoihin sisältyvät olennaiset erät**Pitkäaikaiset siirtovelat**

Siirtovelat jäsenkuntayhtymille, potilasvahinkovastuu	3 643 567,82	3 652 996,45
---	--------------	--------------

Lyhytaikaiset siirtovelat

Jaksotetut henkilöstökulut		
-palkat	14 261 781,69	14 394 980,08
-henkilösivukulut	6 462 462,11	6 682 705,30
Siirtyvät korot	3 109 770,41	4 150 060,10
Potilasvahinkovastuut	0,00	613 929,37
Maankäyttösopimuskorvausten ennakkomaksut	5 899 096,25	2 931 944,96
Lahden ympäristöpääkaupungin palkintorahan ennakko 2020	0,00	245 000,00
Valtionosuus- ja EU-tukiennakot	7 178 543,95	3 215 807,84
Muut siirtovelat	635 254,06	311 570,43
Muihin siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	37 546 908,47	32 545 998,08

Lahden kaupunki	2020	2019
VUOKRAVASTUUT		
Vuokravastuut yhteensä	75 067 214,47	84 443 906,83
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	19 950 619,12	16 879 544,75
Myöhemmin maksettavat	55 116 595,35	67 564 362,08
Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.		
VASTUUSITOUMUKSET		
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	273 580 000,00	274 110 000,00
Jäljellä oleva pääoma	207 217 112,63	221 267 571,85
VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA		
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	799 293 542,00	722 140 356,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	498 033,00	475 120,00
MUUT TALOUDELLISET VASTUUT		
Sopimusvastuut		
Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	3 875 500,00	9 481 000,00
Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisien ennakkomaksut	4 500 000,00	2 931 944,96
Esisopimus, vuokrasopimus Taidemuseo	120 944 191,59	13 200 000,00
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	7 032 125,00	7 495 800,00
Sopimusvastuut yhteensä	136 351 816,59	33 108 744,96
Arvonlisäveron palautusvastuu 1.1.2012-31.12.2027	30 204,86	26 465,37
Johdannaissopimukset		
Koronvaihtosopimukset		
Käypä arvo	-29 476 246,98	-9 097 381,41
Kohde-etuuden arvo	137 000 000,00	135 000 000,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset		
Käypä arvo	-3 120 974,00	-4 055 337,00
Kohde-etuuden arvo	30 000 000,00	30 000 000,00
Jatko-oikeudelliset koronvaihtosopimukset *)		
Käypä arvo	-23 388 532,75	-28 510 722,65
Kohde-etuuden arvo	40 000 000,00	77 000 000,00
*) Jatko-oikeus vastapuolella.		
Johdannaissopimusten tekstiosuus - liite 1		
Vireillä olevat oikeudenkäynnit, joissa kaupungilta vaaditaan korvauksia		
Oikeusaste		
Sopimusriita viivästyskorosta	100 939,59	0,00
Sopimusriita liikennöintikorvaus	336 000,00	0,00
Päijät-Hämeen käräjäoikeus	48 456,00	52 436,00
Itä-Suomen hovioikeus	0,00	108 000,00
Yhteensä	485 395,59	160 436,00

Johdannaissopimukset

Lahden kaupungin rahoitustoiminnan periaatteet ohjaavat kaupungin varainhankinnan ja rahoitusriskien hallinnan toimenpiteitä. Rahoitusriskejä hallitaan hajauttamalla lainat nostohetken markkinatilanteen mukaan, olemassa oleva lainasalkku huomioiden ja ottamalla kantaa nostettavan lainan korkoperustaan, valuuttaan sekä erääntymisajankohtaan, tai erillisillä johdannaissopimuksilla.

Johdannaissopimuksilla suojaudutaan korko- ja valuuttariskeiltä. Korkoriskin hallinnan tavoitteena on korkotason muutosten epäedullisten vaikutusten tasaaminen, kassavirtojen ennakoitavuuden parantaminen sekä korkokustannusten alentaminen. Johdannaissopimuksilla muutetaan kiinteäkorkoisten ja vaihtuvakorkoisten lainasopimusten korko- ja/tai valuuttajakaumaa suhdannetilanteen ja korko-odotusten perusteella. Kaupungin tavoitteena on suojautua korkoliikkeiden aiheuttamilta ylimääräisiltä kustannuksilta sekä pitää lainoista aiheutuva rahoitusrasitus mahdollisimman matalana ja ennakoitavana. Valuuttamääräisiin lainoihin kohdistuva valuuttojen kurssimuutoksista aiheutuva epävarmuus, valuuttariski, eliminoidaan lainan noston yhteydessä valuutan- ja koronvaihtosopimuksilla.

Kaupunki suojaa johdannaissopimuksilla olemassa olevia lainoja lainakohtaisilla, yksittäisen lainan korkoriskin pienentämiseksi tehdyillä sopimuksilla. Johdannaissopimuksilla on toteutettu lainakohtaisen suojauksen lisäksi myös tulevan lainasalkun suojausta ilman lainakohtaista kytköstä. Näissä suojaustoimenpiteissä on ollut lähtökohtana se, että erääntyvistä kertalyhenteisistä lainoista johtuvan uudelleenrahoitustarpeen sekä arvioitujen pitkän aikavälin investointitarpeiden johdosta kaupungin lainasalkun koko tulee pysymään kohtuullisella tasolla myös tulevaisuudessa.

Yksi koronvaihtosopimus, johon ei tilinpäätöshetkellä ollut nostettuna vastaavan ehtoista lainaa ja jonka alkamispäivä on huomattavan kaukana tulevaisuudessa, on tilinpäätöksessä luokiteltu ei-suojaavaksi ja sopimuksen negatiivinen markkina-arvo on kirjattu varovaisuuden periaatteen mukaisesti pakollisiin varauksiin. Muut sopimukset Lahden kaupunki määrittelee suojaaviksi ja esittää ne ainoastaan tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Alla on lueteltu tilinpäätöshetkellä voimassa olleet johdannaissopimukset (numerot 1–6). Osa johdannaissopimuksista muodostaa kiinteitä ja toisistaan riippuvia, useamman sopimuksen kokonaisuuksia, joissa sopimusyhdistelmällä suojataan tulevien vaihtuvakorkoisten lainojen korkoriskiä sekä samalla pyritään pitämään rahoituksen kustannukset kohtuullisina ja ennakoitavina. Tilinpäätöshetkellä tällaisia sopimuskokonaisuuksia oli yksi (merkitty kirjaimella A). Yhteen kokonaisuuteen kuuluvat johdannaissopimukset sisältyvät sopimukset käsitellään tilinpäätöksessä samalla tavalla. Johdannaisten markkina-arvot on esitetty liitetiedoissa pankin ilmoituksen mukaan ja ne sisältävät kertyneet korot.

Koronvaihtosopimukset

Koronvaihtosopimus nro 1

Nimellispääoma	EUR 63 000 000,00
Käypä arvo 31.12.2020	EUR -3 560 143,01
Käypä arvo 31.12.2019	EUR -3 437 579,00
Maksettu korko	0,875 %
Vastaanotettu korko	3 kk Euribor
Lyhennysohjelma	Bullet
Sopimuksen alkamispäivä	11.12.2014
Sopimuksen eräpäivä	11.12.2024

Koronvaihtosopimus nro 1 on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi: Sopimuksella on muutettu lainan vaihtuva korko kiinteäksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivät sekä koron määrätymis- ja maksupäivät vastaavat toisistaan. Lainan ja koronvaihtosopimuksen ehdot vastaavat toisiaan täydellisesti muutoin, mutta vaihtuvakorkoisen lainan korko ei voi olla negatiivinen, kun taas koronvaihtosopimuksen vaihtuva korko voi olla negatiivinen. Lainan vuosittainen korkokustannus on enintään 0,875 prosenttia sekä vaihtuvakorkoisesta lainasta maksettu lainamarginaali ja, mikäli Euribor korko on negatiivinen, lainan vaihtuva korko sekä koronvaihtosopimuksen vaihtuvan koron osuus. Johdannaissopimus ja laina ovat pitkäaikaisia sopimuksia, jolloin oletamus on, että sopimuksen voimassaoloaikana korkomarkkina muuttuu, ts. vaihtuva korko muuttuu positiiviseksi ja koronvaihtosopimuksen perusteella kaupunki alkaa vastaanottaa vaihtuvaa korkoa. Tilinpäätöshetkellä vaihtuva korko oli negatiivinen ja korkoennusteet indikoivat vaihtuvan koron säilyvän negatiivisena sopimuksen eräpäivään saakka. Negatiivisen koron tuottama lisäkustannus tilinpäätöshetkeen mennessä on ollut noin 1,1 milj. euroa ja arvioitu lisäkustannus jäljellä olevalle sopimuskaudelle tilinpäätöksen laadintahetken korkoennusteiden perusteella on noin 1,3 milj. euroa. Vaikka koronvaihtosopimuksessa ei ole ns. korkolattia, katsotaan sopimuksen olevan riskienhallinnallisesti suojaava. Korkolattian osittaminen koronvaihtosopimukseen tasolle nolla prosenttia koronvaihtosopimuksen jäljellä olevalle sopimusajalle maksaisi kertakustannuksena noin 1,4 milj. euroa (hintaindikaatio 02/2021).

Koronvaihtosopimus nro 2

Nimellispääoma	EUR 37 000 000,00
Käypä arvo 31.12.2020	EUR -16 385 649,00
Käypä arvo 31.12.2019	EUR -11 784 104,00
Maksettu korko	2,20 %
Vastaanotettu korko	6 kk Euribor
Lyhennysohjelma	Bullet
Sopimuksen alkamispäivä	7.4.2020
Sopimuksen eräpäivä	7.4.2040

Osana 7.10.2010 solmittua sopimuskokonaisuutta olevalla jatko-oikeudellisella koronvaihtosopimuksella pankilla oli oikeus toteuttaa option kohde-etuutena oleva koronvaihtosopimus, mikäli 20 vuoden koronvaihtosopimusten korko oli optio-oikeuden päättymispäivänä 3.4.2020 matalampi kuin 2,2 prosenttia. Pankki käytti optio-oikeuttaan ja nimellisarvoltaan 37,0 milj. euron koronvaihtosopimus (nro 2.) astui voimaan.

Koronvaihtosopimus on kohdistettu yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseen: Sopimuksella on muutettu 15.10.2029 erääntyvän, pääomaltaan 40 milj. euron lainan vaihtuva korko kiinteäksi 37 milj. euron osalta (suojattu osuus lainasta 92,5 %). Lainan ja koronvaihtosopimuksen koron määräytymis- ja maksupäivät eroavat toisistaan vain vähän: koronvaihtosopimuksen koron määräytymispäivät ovat 7.4. ja 7.10. ja lainan 15.4. ja 15.10. Ajallinen ero ei ole merkittävä ja sen vaikutus vallitsevassa markkinaympäristössä ei ole olennainen, joten sopimuksen katsotaan olevan suojaava. Vaihtuvakorkoisen lainan korko ei voi olla negatiivinen, kun taas koronvaihtosopimuksen vaihtuva korko voi olla negatiivinen. Lainan korkokustannus koronvaihtosopimuksen voimassaoloajalla on vuosittain enintään 2,2 prosenttia sekä vaihtuvakorkoisesta lainasta maksettu lainamarginaali ja, mikäli Euribor korko on negatiivinen, lainan ja koronvaihtosopimuksen vaihtuvan koron osuus. Johdannaisopimus ja laina ovat pitkäaikaisia sopimuksia, jolloin oletamus on, että sopimuksen voimassaoloaikana korkomarkkina muuttuu, ts. vaihtuva korko muuttuu positiiviseksi ja koronvaihtosopimuksen perusteella kaupunki alkaa vastaanottaa vaihtuvaa korkoa. Tilinpäätöshetkellä vaihtuva korko oli negatiivinen ja korkoennusteet indikoivat vaihtuvan koron säilyvän negatiivisena vuoteen 2028 saakka. Negatiivisen koron tuottama lisäkustannus tilinpäätöshetkeen mennessä on ollut noin 0,1 milj. euroa ja arvioitu lisäkustannus jäljellä olevalle sopimuskaudelle tilinpäätöksen laadintahetken korkoennusteiden perusteella on noin 0,8 milj. euroa. Vaikka koronvaihtosopimuksessa ei ole ns. korkolattiaa, katsotaan sopimuksen olevan riskienhallinnallisesti suojaava. Korkolattian ostaminen koronvaihtosopimukseen tasolle 0 prosenttia koronvaihtosopimuksen jäljellä olevalle sopimusajalle maksaisi kertakustannuksena noin 3,7 milj. euroa (hintaindikaatio 02/2021).

Lahden kaupungin vuonna 2027–2029 erääntyvien kertalyhenteisten lainojen määrä on yhteensä 110 milj. euroa. Todennäköistä on, että vuoden 2029 jälkeen koronvaihtosopimukseen nro 2. kohdistettu laina tai muu erääntyvä laina on uudelleenrahoitettava, jolloin nostettavan uuden lainan ehdot voidaan asettaa vastaamaan koronvaihtosopimusta ja koronvaihtosopimus säilyy suojaavana sopimusajan loppuun.

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset**Koron- ja valuutanvaihtosopimus nro 3**

Nimellispääoma	EUR 30 000 000,00 / SEK 270 000 000,00
Käypä arvo 31.12.2020	EUR -3 120 974,00
Käypä arvo 31.12.2019	EUR -4 055 337,00
Maksettu korko	12 kk Euribor + korkomarginaali
Vastaanotettu korko	1 kk Stibor + korkomarginaali
Lyhennysohjelma	Bullet
Sopimuksen alkamispäivä	10.6.2011
Sopimuksen eräpäivä	10.6.2021

Koron- ja valuutanvaihtosopimuksella nro 3 on valuuttamääräinen laina muutettu lainan noston yhteydessä euromääräiseksi ja lainasta maksetaan 12 kuukauden Euriborkorkoon sidottua korkoa. Valuutan muutoksista aiheutuva valuuttariski on eliminoitu. Sopimusten pääomat, eräpäivät sekä koron määräytymis- ja maksupäivät vastaavat toisiaan.

Sopimuskokonaisuus A**Koronvaihtosopimus nro 4**

Nimellispääoma	EUR 17 000 000,00
Käypä arvo 31.12.2020	EUR 590 141,03
Käypä arvo 31.12.2019	EUR 886 125,59
Maksettu korko	12 kk Euribor
Vastaanotettu korko	12 kk Euribor + korkomarginaali
Lyhennysohjelma	Bullet
Sopimuksen alkamispäivä	26.8.2013
Sopimuksen eräpäivä	26.8.2022

Jatko-oikeudellinen koronvaihtosopimus nro 5

Nimellispääoma	EUR 40 000 000,00
Käypä arvo 31.12.2020	EUR -23 388 532,75
Käypä arvo 31.12.2019	EUR -16 726 618,65
Option myyjä	Lahden kaupunki
Option ostaja	Pankki
Maksettu korko	2,84 %
Vastaanotettu korko	6 kk Euribor
Lyhennysohjelma	Bullet
Sopimuksen alkamispäivä	26.8.2022
Sopimuksen eräpäivä	26.8.2042

Koronvaihtosopimus nro 4 muodostaa sopimuskokonaisuuden jatko-oikeudellisen koronvaihtosopimuksen nro 5 kanssa: Sopimuskokonaisuudella on alennettu kiinteäkorkoisen lainan korkokustannuksia ajalle 2013–2022. Samalla on muutettu tulevien lainojen korko kiinteäksi ajalle 2022–2042, mikäli pankki käyttää optio-oikeuttaan.

Koronvaihtosopimuksella nro 4 on alennettu kiinteäkorkoisen lainan korkokustannuksia koronvaihtosopimuksen marginaalin verran laina-ajan loppuun, vuoteen 2022 asti. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääomat ja koronmaksupäivät vastaavat toisiinsa. Molemmat sopimukset erääntyvät vuonna 2022.

Jatko-oikeudellisella koronvaihtosopimuksella nro 5 muutetaan tulevien lainojen vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2022–2042, mikä edellyttää, että kaupungilla on nostettuna vastaavan suuruisen lainamäärä, joka on sidottu kuuden kuukauden Euribor-korkoon. Jatko-oikeudellisen koronvaihtosopimuksen mukaan pankilla on oikeus toteuttaa option kohde-etuutena oleva koronvaihtosopimus. Jos 20 vuoden koronvaihtosopimusten korko on optio-oikeuden päättymispäivänä 24.8.2022 matalampi kuin 2,8 prosenttia, pankki käyttää optio-oikeuttaan ja nimellisarvoltaan 40 milj. euron koronvaihtosopimus astuu voimaan. Tämän jälkeen vuoteen 2042 asti vuosittaiset korkokustannukset 40 milj. euron lainamäärälle ovat enintään 2,8 prosenttia sekä vaihtuvakorkoisesta lainasta maksettava lainamarginaali ja, mikäli euriborkorko olisi negatiivinen, lainan ja koronvaihtosopimuksen vaihtuvan koron osuus. Jos 20 vuoden koronvaihtosopimusten korko on korkeampi kuin 2,8 prosenttia, optiosopimus raukeaa ja koronvaihtosopimusta ei toteuteta.

Sopimuskokonaisuus on suojaava, koska se toteuttaa kaupungin rahoitusperiaatteiden mukaista korkoriskin hallintaa. Sopimusten avulla lainan korkokustannuksia alennetaan yhdeksän vuoden ajalla. Kaupungin suunnitelman mukaisista investoinneista ja kertalyhenteisten lainojen erääntymisistä johtuva uudelleenrahoitustarve vuonna 2022 ylittää olemassa olevien suunnitelmien mukaan jatko-oikeudellisen koronvaihtosopimuksen määrän. Mikäli pankki käyttää optio-oikeuden, jatko-oikeudellisella koronvaihtosopimuksella muutetaan nostettavat vaihtuvakorkoiset lainat kiinteäkorkoiksi, jolloin rahoituskustannukset 40 milj. euron osalta vuosille 2022–2042 ovat ennakolta tiedossa. Jos optiota ei toteuteta, voi kaupunki suojata korkoriskiä uusilla sopimuksilla.

Pakollisiin varauksiin kirjatut johdannaisopimukset**Koronvaihtosopimus nro 6**

Nimellispääoma	EUR 20 000 000,00
Käypä arvo 31.12.2020	EUR -10 120 596,00
Käypä arvo 31.12.2019	EUR -5 983 578,00
Maksettu korko	2,46 %
Vastaanotettu korko	6 kk Euribor
Lyhennysohjelma	Bullet
Sopimuksen alkamispäivä	25.5.2035
Sopimuksen eräpäivä	25.5.2055

Tulevaisuudessa voimaantulevalla koronvaihtosopimuksella nro 6 muutetaan lainan tai lainojen vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2035–2055, mikä edellyttää, että kaupungilla on nostettuna edellä mainittuna ajanjaksona vastaavan suuruisen lainamäärä, joka on sidottu kuuden kuukauden euriborkorkoon ja jonka koronmääräytymis- ja maksupäivät vastaavat koronvaihtosopimusta.

Molemmilla sopimusosapuolilla on valinnainen oikeus koronvaihtosopimuksen ennenaikaiseen eräännyttämiseen 25.5.2025, 25.5.2035 ja 25.5.2045. Sopimuksen eräännyttävä vastapuoli maksaa toiselle sopimuksen osapuolelle sopimuksen sen hetkisen negatiivisen markkina-arvon.

Huomattavan kaukana tulevaisuudessa alkava sopimus on tulkittu tilinpäätöksessä ei-suojaavaksi ja tilinpäätöshetken negatiivinen markkina-arvo on kirjattu pakollisiin varauksiin.

Johdannaissopimusten korkoherkkyys

Seuraavassa taulukossa on esitetty johdannaissopimusten korkoherkkyys, ts. miten korkomuutos vaikuttaa sopimusten markkina-arvoihin. Korkoherkkyys on laskettu, jos korkoprosentti muuttuu tilinpäätöshetken tasosta -1, -0,5, +0,5, +1 tai +2 prosenttiyksikköä. Johdannaissopimusten negatiivisten kassavirtojen ajoittuminen tulevaisuudessa on arvioitu tilinpäätöshetken termi-nikorkojen perusteella.

Lahden kaupungin johdannaissopimukset, herkkyyshanalyyysi

Nro	Johdannaissopimustyyppi	Sopimuksen nimellisarvo	Sopimuksen eräpäivä	Negatiivinen kassavirta 31.12.2020 termi-nikorkojen perusteella	Laskennallinen markkina-arvo 31.12.2020	Korkomuutoksen vaikutus laskennalliseen markkina-arvoon 31.12.2020				
						Korkomuutos verrattuna 31.12.2020 korkotasoon				
						-1,0 %	-0,5 %	+0,5%	+1%	+2%
1	Koronvaihtosopimus	63 000 000	11.12.2024	Sopimusajan loppuun	-3 560 143	-5 947 233	-4 737 431	-2 419 110	-1 308 543	820 275
2	Koronvaihtosopimus	37 000 000	7.4.2040	Sopimusajan loppuun	-16 385 649	-25 882 370	-20 916 052	-12 252 281	-8 480 578	-1 896 323
4	Koronvaihtosopimus	17 000 000	26.8.2022	Kassavirta positiivinen	590 141	596 496	593 013	586 118	582 707	575 954
3	Koron- ja valuutanvaihtosopimus	30 000 000	10.6.2021	Sopimusajan loppuun	-3 120 974	-3 243 656	-3 181 325	-3 057 100	-2 995 204	-2 871 845
5	Jatkettava koronvaihtosopimus, myyty optio	40 000 000	26.8.2042	Sopimusajan loppuun	-23 388 533	-35 470 526	-28 998 833	-17 998 549	-13 357 083	-5 719 958
6	Koronvaihtosopimus	20 000 000	25.5.2055	Sopimusajan loppuun	-10 120 596	-14 131 546	-12 122 718	-8 125 348	-6 137 168	-2 182 944
	Yhteensä	207 000 000			-55 985 754	-84 078 835	-69 363 347	-43 266 270	-31 695 869	-11 274 840
	Muutos laskennalliseen markkina-arvoon 31.12.2020					-28 093 081	-13 377 593	12 719 484	24 289 884	44 710 914

HENKILÖSTÖÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Lahden Kaupunki	2020	2019
Henkilöstön lukumäärä 31.12.		
Konsernihallinto	280	228
Sivistyksen palvelualue	2 917	2 957
Kaupunkiympäristön palvelualue	190	187
Yhteensä	3 387	3 372
Taseyksiköt		
Tilakeskus	42	44
Lahden kaupunginorkesteri	69	77
Lahden kaupunginteatteri	97	133
Yhteensä	208	254
Kaupunki yhteensä	3 595	3 626
Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
Hämeen Kokoomus	1 164	986
Hämeen Sosiaalidemokraatit ry	1 236	1 152
Kristillisdemokraatit Lahden Kunnallisjärjestö ry	4 731	4 897
Keskustapuolueen Päijät-Hämeen piiri	408	384
Keskustapuolueen Lahden kunnallisjärjestö	5 600	6 950
Kokoomuksen Lahden kunnallisjärjestö ry	24 891	25 474
Lahden Perussuomalaiset ry	3 954	3 698
Lahden Sosiaalidemokraattinen Puolue	37 972	41 058
Lahden Vihreät ry	8 406	11 007
Hämeen Vihreät	360	411
Nastolan Vasemmistoliitto	0	24
Suomen Kommunistinen puolue	0	290
Vasemmistoliiton Lahden Kuunnallisjärjestö	8 756	10 740
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	97 477	107 071
Tilintarkastajan palkkiot		
KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	43 593,40	30 851,60
Hanketarkastus	1 335,00	1 246,00
Konsultointi	28 520,00	0,00
Palkkiot yhteensä	73 448,40	32 097,60
Tilintarkastuspalkkiot yhteensä	73 448,40	32 097,60

INTRESSITAPAHTUMIA KOSKEVA LIITETIETO

Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n ja Lahden Seutu–Lahti Region Oy:n rahoitus sopimukset

Lahden kaupunki toteutti elokuussa 2017 yhdessä muiden Päijät-Hämeen kuntien kanssa selvityksen elinkeinotoimen järjestämisestä ja rahoittamisesta vuodesta 2019 alkaen kahden yhtiön mallin mukaisesti (elinkeinoyhtiö ja markkinointiyhtiö). Kuntien välisissä neuvotteluissa sovittiin, että nämä yhtiöt ovat Lahden Seudun Kehitys Ladec Oy ja Lahden Seutu–Lahti Region Oy. Uudella rahoittajasopimuksella korvataan aiemmat Päijät-Hämeen maakunnallisen markkinointiyhtiön rahoittajasopimus vuodelta 2013 sekä Lahden kaupunkiseudun elinkeinoyhtiötä koskeva rahoitus sopimus vuodelta 2016.

Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n rahoittajasopimuksessa mukana ovat Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin ja Padasjoen kunnat sekä Lahden ja Orimattilan kaupungit. Toistaiseksi voimassa oleva sopimus tuli voimaan 1.1.2019. Vuosittainen maksuosuus on 12 euroa per asukas ja alle 5 000 asukkaalla kuntien (Hartola ja Padasjoki) osalta 7 euroa per asukas.

Lahden Seutu–Lahti Region Oy:n rahoittajasopimuksessa mukana ovat Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Iitin, Padasjoen ja Sysmän kunnat sekä Heinolan ja Lahden kaupungit. Toistaiseksi voimassa oleva sopimus tuli voimaan 1.1.2019. Vuosittainen maksuosuus on 4,50 euroa per asukas.

Kaupungin päätökset järjestelyn osalta kaupunginhallitus 14.6.2018 §161.

Lahti Events Oy:n ja Suomen Hiihtoliiton maksujärjestelysopimukset koskien LAHTI 2017 MM-kisoja

Vuoden 2017 MM-kisojen osalta oli ennen kisoja sopimuksin vahvistettu, että Suomen Hiihtoliitto korvaa kisojen järjestäjälle järjestämiskustannuksina 0,9 milj. euroa ja että Suomen Hiihtoliitto vastaa kisojen mahdollisesti tuottamista tappioista. Kisojen toiminnasta vastuullinen järjestäjä Lahden kaupungin konserniyhtiö Lahti Events Oy järjesteli Suomen Hiihtoliiton velkojen maksujärjestelyä kaupunginhallituksen antaman omistajaohjauksen mukaisesti.

Suomen Hiihtoliiton veloista on tehty kaksi maksujärjestelysopimusta, joiden summat ovat 1,8 milj. euroa ja 0,966 milj. euroa. Maksujärjestelysopimukset koskevat LAHTI 2017 MM-kisojen sekä yhdistetyn MC -kisojen järjestämisestä aiheutuneiden vapaaehtoisuuskustannusten korvaamista, Suomen majoitukseen majoituskuluja sekä lopullisten laskelmien mukaisia kisojen tappioita. Maksujärjestelysopimukset ovat sisällöltään samanlaisia. Suomen Hiihtoliiton velka Lahti Events Oy:lle maksetaan enintään 15 vuoden aikana sovituin korkoehdoin. Lyhennykset on suoritettu maksuohjelman mukaisesti. Sopimukseen perustuvan tappion korvaamisesta ei makseta arvonlisäveroa (KHO: 2019:31).

Lahti Events Oy:n ja Lahden kaupungin välille jouduttiin edellisen maksujärjestelyn vuoksi tekemään toinen maksujärjestelysopimus, jolla kisajärjestelyistä vastannut tytäryhtiö maksaa kaupungille sopimuksen mukaisen korvauksen 1,116 milj. euroa (sis. alv), josta sovittiin vähennettäväksi työkorvauksia sekä kaupungin sitoumukseen perustuen VIP-tilojen vuokrat. Lahti Events Oy korvaa kaupungille jäljelle jäävän saatavan 0,775 milj. euroa (sis. alv) viiden vuoden maksuajalla. Seuraavat suunnitelman mukaiset maksut, 155 000 euroa, erääntyvät vuonna 2021.

Kaupungin päätökset järjestelyn osalta kaupunginhallitus 26.6.2017 §242, konserni- ja tilajaosto 6.11.2017 §131, kaupunginjohtajan ja Lahti Events Oy:n toimitusjohtajan allekirjoittama maksujärjestelysopimus.

Lahden kaupungin ja Lahden Jäähalli Oy:n pääomitus sopimus
Lahden kaupunki on merkinnyt vuosittain (2011–2020) 22.2.2011 annetun optio-oikeuden nojalla Lahden Jäähalli Oy:n A-sarjan osakkeita (1 000 kpl) merkintähinnaltaan yhteensä 0,39 milj. euroa. Vuonna 2020 tehdyn osakemerkinnän jälkeen kaupungin omistusosuus Lahden Jäähalli Oy:stä oli 47,9 prosenttia. Sopimus pääomituksesta päättyi vuoteen 2020.

Lahden Jäähalli Oy siirtyi apporttiluovutuksena Spatium Toimitilat Oy:lle 3.3.2020. Vastikkeena Lahden Jäähalli Oy:n osakkeista kaupunki merkitsi 300 kappaletta Spatium Toimitilat Oy:n uusia osakkeita. Osakkeiden merkintähinta oli 2 533,33 euroa kappaleelta yhteensä 760 000 euroa. Apportin arvonmääritys perustuu Lahden Jäähalli Oy:n omaisuuden substanssiarvolaskelmaan. Kaupunki kirjasi järjestelystä 1,3 milj. euron luovutustappion. Omistusjärjestely toteutettiin osana kiinteistöomistusten keskittämistä ja konsernirakenteen tiivistämistä.

Kaupungin päätökset järjestelyn osalta konserni- ja tilajaosto 20.01.2020 §4, kaupunginhallitus 27.1.2020 §15, kaupunginhallitus 28.9.2020 §238.

Lainat ja takaukset

Kaupunkikonsernin sisäisen rahoitus- ja sijoitustoiminnan eli sisäisen pankin tarkoituksena on mm. taata tytäryhteisöjen rahoituksen saatavuus ja turvata kaupunkikonsernin rahoitus asema. Kaupunginvaltuusto päättää lainan antamista kokevista periaatteista talousarvion hyväksymisen yhteydessä tai erikseen ja antaa hyväksymänsä vuosittaisen määrärahan puitteissa valtuuden kaupunginjohtajalle myöntää lyhyt- ja pitkäaikaista luottoa kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille ja säätiöille. Lahden kaupunki on tilinpäätöshetkellä myöntänyt tytäryhteisöilleen tai kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille luottoja 68 kappaletta, yhteensä 428,7 milj. euroa ja muille yhteisöille yhdeksän kappaletta, yhteensä 19,8 milj. euroa. Suurin osa lainoista on vakuudettomia. Sopimukset ovat ehdoiltaan vastanneet teko hetkellä olleita markkinaolosuhteita ja ne ovat tehty kulloinkin voimassa olleiden kaupungin rahoitusperiaatteiden mukaisesti.

Osassa lainasopimuksia on tilinpäätöshetken mukaan arvioituna tavanomaista alhaisempia lainamarginaaleja. Tällaisia tytäryhteisöille tai kaupungin määräysvallassa oleville yhteisöille annettuja lainoja on tilinpäätöshetkellä yhteensä 14,0 milj. euroa. Lainat on nostettu vuosina 2001–2005. Lisäksi muille yhteisöille annetuista lainoista 11,7 milj. euroa on myönnetty korottomana pääomilainana Lahden ammattikorkeakoulu Oy:lle vuonna 2017 järjestelyssä, jossa Lahden ammattikorkeakoulu Oy liitettiin osaksi Lappeenrannan-Lahden teknillisen yliopiston konsernia.

Lahden kaupunki on tilinpäätöshetkellä antanut tytäryhteisöilleen takauksia yhteensä 207,2 milj. euroa. Takaussopimuksista peritään takauksen antohetkellä tavanomaisena pidettyä takauspalkkiota. Tilinpäätöshetken mukaan arvioituna tavanomaista alhaisempia takauspalkkioita peritään sopimuksista, joiden yhteismäärä on 93,5 milj. euroa. Takaussopimukset on tehty 2004–2010 välisenä aikana.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernirakenne

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kaupungilla on määräysvalta. Vuoden 2020 lopussa kaupunkikonserniin kuului 36 tytäryhteisöä sekä yksi säätiö, jotka on yhdistelty kuntakonserniin suoraan tai alakonsernitilinpäätösten kautta. Konsernitilinpäätökseen on lisäksi yhdistelty kaksi kuntayhtymää ja kolme kuntayhtymäkonsernia, joissa Lahden kaupunki on jäsenenä. Kuntayhtymä konsernien kautta kuntakonserniin on yhdistelty neljä kuntayhtymäkonsernin tytäryhteisöä. Konserniyhtiöt ovat osakkaana 11 osakkuusyhteisössä, joista neljä osakkuusyhteisöä on yhdistelty alakonsernin luvuissa. Loput osakkuusyhteisöt ovat konsernin kannalta merkitykseltään vähäisiä ja ne ovat jätetty pieninä yhtiöinä yhdistelemättä (KPL 6:3.1).

Konserniin on yhdistelty neljä alakonsernia, jotka on kuvattu konsernirakenteessa. Ko. yhtiöistä tehdyt konsernilaskelmat on yhdistelty Lahti-konserniin.

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt yhteisöt:

	2020
Tytäryhteisöt	
Yhtiöt	
- Asuminen, kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt	11
- Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt	18
- Muut yhtiöt	7
Säätiöt	1
Kuntayhtymät	5
Osakkuus- ja omistusyhteisyhteisöt	3
Yhdistelemättömät yhteisöt	6
Yhteensä	51

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäisen omistuksen eliminoinnit on tehty Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston konserniyleisohjeen mukaisesti käyttäen ns. sovellettua hankintamenomenetelmää. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudella tilikauden tulokseen.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olenneiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Kuntakonsernin sisäiset kiinteistöverot on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden rakennusten poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmilte tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi niillä yhtiöillä, jotka eivät ole tehneet suunnitelman mukaisia poistoja.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Kirjanpitolautakunnan mukaisesti vapaaehtoisten ja verotusperusteisten varausten ja poistoeron muutokset on konsernituloslaskelmassa laskettu laskennallisten verojen muutokseen ja tilikauden yli-/alijäämään ja vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on konsernitaseessa jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa ja vähemmistöosuusien erottamisessa. Laskennallinen verovelka on esitetty kokonaisuudessaan pitkäaikaisen vieraana pääomana.

Konserniin on kirjattu alakonsernin liiketoiminnan aiheuttamien vientien perusteella laskennallisia verosaamisia. Verosaamiset on jaoteltu pitkä- ja lyhytaikaiseen niiden mahdollisen toteutumisen perusteella

Konserniin on kirjattu laskennallisia veroja seuraavasti:

- Saamiset: pitkäaikaiset 1,4 milj. euroa ja lyhytaikaiset 0,8 milj. euroa
- Velat: pitkäaikaiset 34,9 milj. euroa

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt, lukuun ottamatta neljää alakonserniin yhdisteltyä, on pieninä yhtiöinä jätetty yhdistelmättä konsernitilinpäätökseen (KPL 6:3.1).

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

Lahden kaupunki maksoi alkuvuodesta vuonna 2010 tehdyn sopimuksen mukaisesti lisäsjoiituksen Lahden Jäähalli Oy:öön. Jäähalli Oy siirrettiin Spatium Toimitilojen hallintaan 1.3.2020. Lahden Jäähalli Oy:n siirrettyä Spatium Toimitilojen omistukseen, Spatium Toimitiloista muodostui Lahti-konserniin alakonserni, johon kuului kaksi tytäryhteisöä, Lahden Jäähalli Oy sekä Kiinteistöosakeyhtiö Sammonkatu 8. Kiinteistö Oy Sammonkatu fuusioitiin Spatium Toimitiloihin 31.8.2020.

Lahti Energiassa vuonna 2019 päätetty ja käynnistetty sähkön vähittäismyynnin ulkoistus vietiin loppuun alkuvuodesta ja Oomi Oy aloitti toimintansa 1.4.2020. Lahti Energia luovutti sähkönmyynnin liiketoiminnan 1.4.2020 liiketoimintasiirrolla vuonna 2019 perustetulle Oomi Oy:lle. Oomi osakeyhtiön omistaa viisi energiayhtiötä sidosryhmineen. Oomi Osakeyhtiön omistus Lahti-konsernissa on 19 prosenttia, jonka vuoksi Oomi Oy:tä ei ole yhdistelty Lahti Energia-konserniin ja sitä kautta myöskään Lahti-konserniin. Vertailtaessa tilikauden tietoja edellisiin tilikausiin tulee huomioida, että Lahti Energia Oy:llä ei ole enää sähkön vähittäismyyntiliiketoimintaa 1.3.2020 jälkeen. Ulkoistuksella on vaikutus Lahti Konsernin toimintakuluihin. Liiketoimintasiirrosta tuloutunut 16,6 milj. euroa on esitetty konsernituloslaskelman satunnaisissa tuotoissa.

Lahden Talot myi Kiinteistö Oy Vesijärvenkatu 36 koko osakekannan 31.1.2020 tehdyllä kaupalla. lisäksi Lahden Talot -konsernin konsernirakennetta yksinkertaistettiin ja tehostettiin sulauttamalla 100 prosenttisesti omistetun tytäryhteisön Asunto Oy Lahden Kivakatu 2:n koko osakekanta osaksi Lahden Asunnot Oy:tä. Sulauttaminen rekisteröitiin 12.11.2020.

Lahden kaupunki luovutti apporttiluovutuksella Lahden Talot Oy:lle Kiinteistö Oy Lahden Siltavoudin osakkeita. Osakkeet oikeuttavat osoitteessa Hämeenkatu 26 A olevan rakennuksen kymmenen asuinhuoneiston hallintaan.

Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy allekirjoitti kesäkuun lopussa sopimuksen Energon Oy:n osakekaupasta Oilon-yhtiöiden kanssa. Sopimus osakekaupasta laadittiin alkuperäisen vuonna 2008 solmitun sopimuksen mukaisesti ja kauppa toteutui suunnitellusti vuoden lopussa.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy (1.1.2021 alkaen Salpakierto Oy) perusti vuoden lopussa tytäryhtiön Salpamaa Oy:n. Varsinainen toiminta yhtiössä alkoi 1.1.2021 alkaen.

Kuntakonserniin kuuluva Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä perusti yhteisyrityksen Mehiläinen Oy:n kanssa. Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä on osallisena uudessa yhtiössä 49 prosentin omistusosuudella. Yhtiön varsinainen toiminta alkoi 1.1.2021. Yhtiö tuottaa alueen asukkaille perustason avosairaanhoidon, suun terveydenhuollon, fysioterapian ja terveystieteiden palveluja.

Yksikköhintarahoituksen oikaisu valtionosuuksiin

Koulutuskeskus Salpaus kuntayhtymälle maksettu yksikköhintarahitus 59,7 milj. euroa on konsernitilinpäätöksessä siirretty toimintatuloista valtionosuuksiin.

Kiinteistöverojen käsittely

Konsernitilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen kunnalle maksamat kiinteistöverot, 3,7 milj. euroa, on eliminoitu.

Tilikauden omistuksen eliminointierot

Omistuksen eliminoinnista aiheutuneita negatiivisia eliminointieroja kirjattiin tilikauden tulokseen -0,2 milj. euroa.

Vertailukelpoisuus edellisten tilikausien tilinpäätökseen

Edellisen tilikauden yli-/alijäämään on tehty oikaisuja, jonka vuoksi konsernin edellisten tilikausien ylijäämä on heikentynyt 4,4 milj. euroa. Konsernissa on yhdenmukaistettu ei-suojavien koronavaihtosopimusten arvostuskirjauksia. Tehtyjen yhdenmukaistamiskirjausten vaikutus on -3,1 milj. euroa. Lisäksi konsernissa on oikaistu Lahti Energian sisäisten aktivoitujen korkojen käsittely. Aktivoidut korot ovat vuosilta 2016–2018 Kymivoima 3:n rakennusaikaisia korkoja. Korkojen vaikutus edellisten tilikausien ylijäämään on -1,4 milj. euroa. Tehdyt oikaisut vaikuttavat konsernin seuraaviin vuoden 2019 tunnuslukuihin; suhteellinen velkaantuneisuus, omavaraisuusaste, kertynyt ylijäämä sekä kertynyt ylijäämä, euroa per asukas.

KONSERNITULOSLASKELMAN LIITETIEDOT

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Konsermituloslaskelman liitetiedot		
Toimintatuotot tehtäväkokonaisuuksina		
Sosiaali- ja terveystoimet	207 952 316,05	209 128 448,55
Opetus- ja kulttuuritoimet	23 075 993,90	23 541 111,40
Yhdyskuntapalvelut	237 550 978,48	264 652 806,39
Asumis- ja kiinteistöpalvelut	67 308 107,44	70 752 785,57
Yleishallinto	8 969 332,36	0,00
Muut palvelut	24 890 687,00	48 896 297,00
Toimintatuotot	569 747 415,24	616 971 448,92
Verotulot		
Kunnan tulovero	434 333 355,71	403 836 946,99
Osuus yhteisöveron tuotosta	32 226 646,00	29 403 019,70
Kiinteistövero	33 659 570,89	38 410 120,28
Verotulot	500 219 572,60	471 650 086,97
Valtionosuudet		
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	163 980 250,00	168 136 446,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	33 541 575,00	31 293 186,00
Verotulomenetysten korvaus	51 485 109,00	0,00
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	249 006 934,00	199 429 632,00
Koulutuskuntayhtymien valtionosuus	38 146 751,84	35 648 851,34
Muu opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-5 172 809,00	-5 558 997,00
Valtionosuudet	281 980 876,84	229 519 486,34
Satunnaiset tuotot ja kulut		
Satunnaiset tuotot		
Koulutuskeskus Salpaus, Svinhufvudinkatu 7, Nelo kiinteistön luovutus	1 109 886,80	0,00
Päijät-Hämeen Hyvinvointikuntayhtymä, 3StepIT myynti	587 506,38	0,00
Lahti Energia Oy -alikonserni, Oomi Oy:n liiketoimintasiirto	16 599 953,46	941 263,68
Satunnaiset tuotot	18 297 346,64	941 263,68
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraus		
Eläkevaraus 1.1.	3 664 200,00	4 328 600,00
Vähennykset	-404 400,00	-664 400,00
Eläkevaraus 31.12.	3 259 800,00	3 664 200,00
Muut ympäristövelvoitteista johtuvat varaukset		
Muu ympäristövelvoitteista johtuva varaus 1.1.	2 574 477,00	567 989,00
Lisäykset	2 005 689,60	2 006 488,00
Vähennykset	-1 585 855,00	0,00
Muu ympäristövelvoitteista johtuva varaus 31.12.	2 994 311,60	2 574 477,00
Oikeudenkäyntivaraus		
Oikeudenkäyntivaraus 1.1.	0,00	0,00
Lisäykset	485 395,59	0,00
Vähennykset	0,00	0,00
Muuntoerot	485 395,59	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu		
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	4 967 173,82	274 406,06
Lisäykset	0,00	6 317 088,89
Vähennykset	-503 858,86	-1 624 321,13
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	4 463 314,96	4 967 173,82

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Ei-suojaava koronvaihtosopimus		
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 1.1.	5 983 578,00	2 636 566,00
Lisäykset	4 137 018,00	3 347 012,00
Vähennykset	0,00	0,00
Ei-suojaava koronvaihtosopimus 31.12.	10 120 596,00	5 983 578,00
Kaatopaikan maisemointivaraus		
Kaatopaikan maisemointivaraus 1.1.	4 355 693,60	3 634 364,52
Lisäykset	1 219 125,65	1 294 231,80
Vähennykset	-896 995,44	-572 902,72
Kaatopaikan maisemointivaraus 31.12.	4 677 823,81	4 355 693,60
Muut pakolliset varaukset		
Muut pakolliset varaukset 1.1.	1 874 818,93	3 993 731,10
Lisäykset	1 960 562,28	0,00
Vähennykset	-74 272,13	-1 651 789,75
Muut pakolliset varaukset 31.12.	3 761 109,09	2 341 941,35
PAKOLLISET VARAUKSET	29 762 351,05	23 887 063,77
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot		
Myyntivoitot		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	5 465 552,03	7 387 054,54
Rakennusten luovutusvoitot	3 859 193,06	868 070,69
Muut luovutusvoitot	486 204,09	345 620,37
Myyntivoitot	9 810 949,18	8 600 745,60
Myyntitappiot		
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	21 577,19	34 408,16
Rakennusten luovutustappiot	0,00	375 177,04
Muut luovutustappiot	44 603,42	733,75
Myyntitappiot	66 180,61	410 318,95
Yhteismäärät muihin rahoitustuottoihin sisältyvistä tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yrityksissä		
Osinkotuotot ja osuuspääomien korot	0,00	92 954,79
Osinkotuotot muilta	5 180 054,75	6 105 835,28
Muut rahoitustuotot	379 136,15	-312 442,89
Muut rahoitustuotot	5 559 190,89	5 886 347,18
Omistuksen eliminointierot		
Omistuksen eliminointierot	9 225,29	52 536,19
Omistuksen eliminointierot, negatiivinen	-172 879,75	-2 305 199,38
Omistuksen eliminointierot	-163 654,46	-2 252 663,19
Omistuksen eliminointierot muodostuvat seuraavien yhtiöiden hankinnasta		
Omistuksen eliminointierot, positiivinen		
- Päijät-Hämeen Liiton Provincia Oy:n omistuksen eliminointi	9 225,29	
Omistuksen eliminointien, negatiivinen		
- Kaupungin tekemä rahastosijoitus Lahden Jäähalli Oy:n	-172 879,75	

KONSERNITASEEN VASTAAVAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Hankintameno 1.1. (+), Aineettomat oikeudet	10 267 512,33	16 642 769,91
Lisäykset tilikauden aikana, Aineettomat oikeudet	1 340 538,64	535 121,81
Vähennykset tilikauden aikana, Aineettomat oikeudet	-247 369,27	0,00
Siirrot erien välillä (+/-), Aineettomat oikeudet	399 798,48	-68 960,44
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Aineettomat oikeudet	-3 581 525,55	-9 336 699,16
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot, Aineettomat oikeudet	47 892,08	0,00
Kauden poistot (-), Aineettomat oikeudet	-966 267,70	-1 042 511,39
Aineettomat oikeudet	7 260 579,00	6 729 720,73
Tietokoneohjelmistot		
Hankintameno 1.1. (+), Tietokoneohjelmistot	5 861 198,15	4 589 169,74
Lisäykset tilikauden aikana, Tietokoneohjelmistot	188 164,89	192 142,96
Vähennykset tilikauden aikana, Tietokoneohjelmistot	-618,76	-49 225,53
Siirrot erien välillä (+/-), Tietokoneohjelmistot	910 223,31	85 316,53
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Tietokoneohjelmistot	-4 465 404,52	-2 563 910,98
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot, Tietokoneohjelmistot	773,33	10 665,54
Kauden poistot (-), Tietokoneohjelmistot	-896 836,92	-912 098,58
Tietokoneohjelmistot	1 597 499,48	1 352 059,68
Aineettomat oikeudet	8 858 078,48	8 081 780,40
Konsemiliikearvo		
Hankintameno 1.1. (+), Konsemiliikearvo	0,00	0,00
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Konsemiliikearvo	2 314 471,12	2 314 471,12
FAS aktiivan siirto reserviin	-2 314 471,12	-2 314 471,12
Konsemiliikearvo	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteliset menot		
Hankintameno 1.1. (+), Muut pitkävaikutteliset menot	31 770 010,65	35 200 095,23
Lisäykset tilikauden aikana, Muut pitkävaikutteliset menot	213 667,89	842 719,45
Yritysmyyntit (-), Muut pitkävaikutteliset menot	0,00	-11 459,57
Siirrot erien välillä (+/-), Muut pitkävaikutteliset menot	71 062 201,28	4 196,53
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Muut pitkävaikutteliset menot	-23 209 059,41	-24 870 111,40
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot, Muut pitkävaikutteliset menot	0,00	127 164,98
Kauden poistot (-), Muut pitkävaikutteliset menot	-2 272 305,50	-2 520 252,85
Muut pitkävaikutteliset menot	77 564 514,90	8 772 352,36
Muut pitkävaikutteliset menot	77 564 514,90	8 772 352,36
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet		
Ennakkomaksut		
Hankintameno 1.1. (+), Ennakkomaksut	838 062,72	270 222,28
Lisäykset tilikauden aikana, Ennakkomaksut	185 604,66	601 010,22
Vähennykset tilikauden aikana, Ennakkomaksut	-407 270,81	0,00
Siirrot erien välillä (+/-), Ennakkomaksut	-26 055,48	-33 169,78
Ennakkomaksut	590 341,09	838 062,72
Keskeneräiset hyödykkeet		
Hankintameno 1.1. (+), Keskeneräiset hyödykkeet	812 228,39	2 697,00
Lisäykset tilikauden aikana, Keskeneräiset hyödykkeet	2 383 982,52	812 228,39
Siirrot erien välillä (+/-), Keskeneräiset hyödykkeet	-1 752 388,02	-2 697,00
Keskeneräiset hyödykkeet	1 443 822,89	812 228,39
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	2 034 163,98	1 650 291,11
Aineettomat hyödykkeet	88 456 757,36	18 504 423,87

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		
Hankintameno 1.1. (+), Maa- ja vesialueet	151 020 418,33	151 079 477,89
Lisäykset tilikauden aikana, Maa- ja vesialueet	2 033 059,59	5 569 165,09
Vähennykset tilikauden aikana, Maa- ja vesialueet	-928 687,21	-4 386 232,84
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Maa- ja vesialueet	-545 764,55	-465 764,55
Arvonalennukset (-) ja arvonalennusten palautus (+), Maa- ja vesialueet	0,00	-80 000,00
Maa- ja vesialueet	151 579 026,16	151 716 645,59
Maa- ja vesialueiden arvonkorotukset		
Maa- ja vesialueiden arvonkorotukset 1.1.	136 861,02	136 861,02
Arvonkorotusten vähennykset	-16 026,06	0,00
Maa- ja vesialueiden arvonkorotukset	120 834,96	136 861,02
Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut		
Hankintameno 1.1. (+), Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut	1 321 150,51	94 367,43
Vähennykset tilikauden aikana, Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut	-72 669,87	-15 208,73
Siirrot erien välillä (+/-), Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut	-5 340,00	0,00
Ei-palautuskelpoiset liittymismaksut	1 243 140,64	79 158,70
Maa- ja vesialueet	152 943 001,76	151 932 665,31
Rakennukset		
Hankintameno 1.1. (+), Rakennukset	1 353 518 807,24	1 354 795 424,18
Lisäykset tilikauden aikana, Rakennukset	69 059 014,13	50 188 895,30
Rahoitusosuudet tilikaudella, Rakennukset	-40 000,00	-142 000,00
Vähennykset tilikauden aikana, Rakennukset	-20 570 603,72	-24 364 394,87
Siirrot erien välillä (+/-), Rakennukset	87 005 615,54	25 455 526,17
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Rakennukset	-571 105 640,42	-573 243 920,20
Kauden poistot (-), Rakennukset	-49 245 724,47	-50 276 363,76
Rakennukset	868 621 468,30	782 413 166,82
Rakennusten arvonkorotukset		
Rakennusten arvonkorotukset 1.1.	1 218 164,54	1 510 524,04
Rakennusten arvonkorotusten vähennykset	-292 359,50	-292 359,50
Rakennusten arvonkorotukset	925 805,04	1 218 164,54
Rakennukset	869 547 273,34	783 631 331,36
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Hankintameno 1.1. (+), Kiinteät rakenteet ja laitteet	683 489 456,41	641 438 304,63
Lisäykset tilikauden aikana, Kiinteät rakenteet ja laitteet	20 307 120,74	42 818 163,40
Vähennykset tilikauden aikana, Kiinteät rakenteet ja laitteet	-255 234,00	-297 440,17
Siirrot erien välillä (+/-), Kiinteät rakenteet ja laitteet	23 714 493,77	-396 555,45
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Kiinteät rakenteet ja laitteet	-295 898 512,01	-259 958 438,25
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot, Kiinteät rakenteet ja laitteet	255 234,00	34 505,84
Kauden poistot (-), Kiinteät rakenteet ja laitteet	-36 851 769,54	-36 047 595,60
Kiinteät rakenteet ja laitteet	394 760 789,37	387 590 944,40
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1. (+), Koneet ja kalusto	267 616 386,55	263 535 941,12
Lisäykset tilikauden aikana, Koneet ja kalusto	15 576 513,80	10 779 629,90
Rahoitusosuudet tilikaudella, Koneet ja kalusto	-79 397,18	0,00
Vähennykset tilikauden aikana, Koneet ja kalusto	-2 105 589,06	-1 179 550,24
Siirrot erien välillä (+/-), Koneet ja kalusto	125 050 459,29	3 269 245,89
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Koneet ja kalusto	-123 062 997,46	-109 244 892,08
Kauden poistot (-), Koneet ja kalusto	-24 623 200,68	-22 562 638,21
Arvonalennukset (-) ja arvonalennusten palautukset (+), Koneet ja kalusto	0,00	-44 347,29
Koneet ja kalusto	258 372 175,27	144 553 389,09

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Muut aineelliset hyödykkeet		
Hankintameno 1.1. (+), Muut aineelliset hyödykkeet	5 379 757,20	4 908 063,07
Lisäykset tilikauden aikana, Muut aineelliset hyödykkeet	43 004,33	252 381,01
Siirrot erien välillä (+/-), Muut aineelliset hyödykkeet	3 225,81	258 470,56
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Muut aineelliset hyödykkeet	-2 055 928,71	-1 673 096,36
Kauden poistot (-), Muut aineelliset hyödykkeet	-431 171,13	-421 989,78
Muut aineelliset hyödykkeet	2 938 887,50	3 323 828,49
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Ennakkomaksut		
Hankintameno 1.1. (+), Ennakkomaksut	169 597 178,50	133 340 273,51
Lisäykset tilikauden aikana, Ennakkomaksut	0,00	36 256 737,99
Siirrot erien välillä (+/-), Ennakkomaksut	-169 259 008,79	0,00
Ennakkomaksut	338 169,71	169 597 011,50
Keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1. (+), Keskeneräiset hankinnat	149 551 560,68	82 899 794,53
Lisäykset tilikauden aikana, Keskeneräiset hankinnat	108 493 482,64	97 155 185,38
Rahoitusosuudet tilikaudella, Keskeneräiset hankinnat	-1 263 774,27	-485 626,49
Vähennykset tilikauden aikana, Keskeneräiset hankinnat	0,00	-533 867,27
Siirrot erien välillä (+/-), Keskeneräiset hankinnat	-154 247 135,35	-28 586 687,17
Kertyneet poistot ja arvonalennukset 1.1. (-), Keskeneräiset hankinnat	-686 699,16	-1 384 044,84
Arvonalennukset (-), Keskeneräiset hankinnat	-227 719,95	-199 725,62
Keskeneräiset hankinnat	101 619 714,59	148 865 028,52
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	101 957 884,30	318 462 040,02
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet		
Hankintameno 1.1. (+), Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	1 437 747,35	303 769,24
Lisäykset tilikauden aikana, Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	0,00	1 150 583,40
Vähennykset tilikauden aikana, Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	-10 000,00	-7 269,49
Siirrot erien välillä (+/-), Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	256 466,00	0,00
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta), Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	-763 495,37	-9 335,80
Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet	920 717,97	1 437 747,35
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset		
Muut osakkeet ja osuudet		
Hankintameno 1.1. (+), Muut osakkeet ja osuudet	96 682 924,80	96 375 336,46
Lisäykset tilikauden aikana, Muut osakkeet ja osuudet	29 460 399,98	4 613 393,21
Vähennykset tilikauden aikana, Muut osakkeet ja osuudet	-8 269 236,83	-4 305 804,87
Kertyneet arvonalennukset 1.1. (-), Muut osakkeet ja osuudet	-326 428,20	-152 909,59
Arvonalennukset kaudella (-), Muut osakkeet ja osuudet	-130 850,00	-173 518,61
Muut osakkeet ja osuudet	117 421 473,24	96 356 496,59
Osakkeiden arvonorotukset		
Osakkeiden arvonorotukset 1.1.	12 244,15	12 244,15
Osakkeiden arvonorotusten vähennykset	0,00	0,00
Osakkeiden arvonorotukset	12 244,15	12 244,15
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	117 433 717,38	96 368 740,74
Joukkovelkakirjasaamiset		
Jvk-saamiset muilta		
Hankintameno 1.1., Jvk-saamiset muilta	-4 313,50	-4 313,50
Arvonalennukset (-), Jvk-saamiset muilta	4 313,50	4 313,50
Jvk-saamiset muilta	0,00	0,00

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Muut lainasaamiset		
Pääomalainasaamiset muilta		
Hankintameno 1.1., Pääomalainasaamiset muilta	12 924 133,51	12 924 133,51
Pääomalainasaamiset muilta	12 924 133,51	12 924 133,51
Muut lainasaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä		
Hankintameno 1.1., Muut lainasaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä	1 630 000,00	1 630 000,00
Vähennykset (-), Muut lainasaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä	-1 630 000,00	0,00
Muut lainasaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisöiltä	0,00	1 630 000,00
Muut lainasaamiset muilta		
Hankintameno 1.1., Muut lainasaamiset muilta	8 692 407,03	9 236 568,25
Vähennykset (-), Muut lainasaamiset muilta	-897 991,87	-544 161,22
Muut lainasaamiset muilta	7 794 415,16	8 692 407,03
Muut lainasaamiset	20 718 548,67	23 246 540,54
Muut saamiset		
Muut saamiset muilta		
Hankintameno 1.1., Muut saamiset muilta	63 629,94	63 629,94
Siirrot erien välillä (+/-), Muut saamiset muilta	-26 615,54	0,00
Vähennykset (-), Muut saamiset muilta	-35 650,00	0,00
Muut saamiset muilta	1 364,40	63 629,94
Palautuskelpoiset liittymismaksut		
Hankintameno 1.1., Palautuskelpoiset liittymismaksut	44 702,00	19 370,65
Siirrot erien välillä (+/-), Palautuskelpoiset liittymismaksut	26 615,54	0,00
Lisäykset (+), Palautuskelpoiset liittymismaksut	431,05	25 331,35
Palautuskelpoiset liittymismaksut	71 748,59	44 702,00
Muut saamiset	108 331,94	83 000,60
Sijoitukset	121 161 360,56	120 412 142,61

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset		
Myyntisaamiset muilta	1 613 120,67	2 398 971,17
Myyntisaamiset	1 613 120,67	2 398 971,17
Lainasaamiset		
Lainasaamiset muilta	1 494 893,50	1 205 286,16
Sosiaalisen luotonuksen lainasaamiset	130 988,28	0,00
Lainasaamiset	1 625 881,78	1 205 286,16
Muut saamiset		
Muut saamiset	2 218 994,60	2 286 658,98
Muut saamiset	2 218 994,60	2 286 658,98
Siirtosaamiset		
Muut siirtosaamiset		
Muut siirtosaamiset	32 523,94	148 821,36
Siirtosaamiset	32 523,94	148 821,36
Laskennalliset verosaamiset		
Laskennallinen verosaaminen, 1.1.	885 971,83	859 000,49
Laskennallinen verosaaminen, tuloslaskelman kautta kirjattu kauden muutos	471 308,57	26 971,34
Laskennalliset verosaamiset	1 357 280,40	885 971,83
Pitkäaikaiset saamiset	6 847 801,39	6 925 709,50
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset		
Myyntisaamiset jäsenkuntayhtymiltä	1 770 934,07	1 994 193,36
Myyntisaamiset muilta	48 423 882,15	57 215 929,80
Myyntisaamiset	50 194 816,22	59 210 123,16
Lainasaamiset		
Lainasaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä	0,00	63 250,00
Lainasaamiset muilta	335 069,17	303 526,57
Sosiaalisen luotonuksen lainasaamiset	112 513,69	0,00
Lainasaamiset	447 582,86	366 776,57
Muut saamiset		
Konsernitilisaamiset	0,00	9 859,91
Muut saamiset jäsenkuntayhtymiltä	0,00	89,49
Muut saamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä	0,00	3 279,97
Muut saamiset	13 039 473,99	10 242 781,97
Valtionosuussaamiset	1 159 548,92	1 221 651,09
Muut saamiset	14 199 022,91	11 477 662,43
Siirtosaamiset		
Siirtyvät korot		
Siirtyvät korot muilta	125 931,02	257 616,39
Siirtyvät korot	125 931,02	257 616,39
Muut siirtosaamiset		
Muut siirtosaamiset jäsenkuntayhtymiltä	1 368 548,01	0,00
Muut siirtosaamiset muilta	19 656 433,28	20 392 000,29
Muut siirtosaamiset	21 024 981,29	20 392 000,29
Siirtosaamiset	21 150 912,31	20 649 616,68

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Laskennalliset verosaamiset		
Laskennallinen verosaaminen, 1.1.	143 309,80	61 966,20
Laskennallinen verosaaminen, tuloslaskelman kautta kirjattu kauden muutos	-65 989,60	81 343,60
Laskennalliset verosaamiset	77 320,20	143 309,80
Lyhytaikaiset saamiset	86 069 654,50	91 847 488,64
Saamiset	92 917 455,88	98 773 198,14
Muihin siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
Verosaamiset	325 371,40	986 601,22
Jaksotetut henkilöstökulut	222 990,04	34 360,24
Valtionapu- ja EU-tukisaamiset	1 710 759,02	1 679 353,02
Energiamaksusaamiset	23 910,93	2 111 151,03
Kelan korvaukset työterveyshuollosta	1 632 474,95	1 770 492,00
TVR koulutuskorvaus	120 993,65	0,00
Lippusaamiset	123 641,39	0,00
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä maksuosuus 2020	1 368 925,79	0,00
Muut siirtosaamiset	15 528 815,85	13 958 864,14
Muihin siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	21 057 883,01	20 540 821,65
Siirtyvät korot muilta	125 931,02	257 616,39
	21 183 814,03	20 798 438,04
Rahoitusarvopapereiden kirja- ja markkina-arvojen erotus		
Osakkeet ja osuudet		
Osakkeet ja osuudet	7 063 242,27	7 041 342,80
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	28 011 498,00	4 789 500,00
Joukkovelkakirjalainasaamiset		
JVK-lainasaamisten markkina-arvo	0,00	524 413,32
Joukkovelkakirjalainasaamiset	189 638,40	489 334,80
JVK-lainasaamiset kirja- ja markkina-arvon erotus	0,00	35 078,52
Muiden arvopapereiden markkina-arvo		
Muiden arvopapereiden markkina-arvo	42 732,35	0,00
Muut arvopaperit	92 447,07	0,00
Muut arvopaperit kirja- ja markkina-arvon erotus	-49 714,72	0,00

KONSERNI TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Lahti kaupunkikonsemi	2020	2019
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma		
Peruspääoma 1.1.	437 196 267,29	437 196 267,30
Peruspääoma	437 196 267,29	437 196 267,29
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma		
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	12 614,10	74 002,69
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma, vähennykset	0,00	-61 388,59
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	12 614,10	12 614,10
Arvonkorotusrahasto		
Arvonkorotusrahasto 1.1.	1 447 279,39	2 046 398,87
Arvonkorotusrahasto, vähennykset	-411 524,03	-599 119,48
Arvonkorotusrahasto	1 035 755,36	1 447 279,39
Muut omat rahastot		
Rahastopääomat		
Rahastopääomat 1.1.	11 771 983,69	12 823 918,36
Rahastopääomat, lisäykset	138 294,25	105,08
Rahastopääomat, vähennykset	0,00	-1 052 039,75
Rahastopääomat	11 910 277,94	11 771 983,69
Muut omat rahastot	11 910 277,94	11 771 983,69
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)		
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) 1.1.	172 484 489,43	175 847 706,15
Osingonjako	-53 448,53	0,01
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	172 431 040,89	175 847 706,15
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	77 561 836,11	-3 363 216,73
OMA PÄÄOMA	700 147 791,69	622 912 633,89
Vuoden 2019 Edellisten tilikausien ylijäämää on korjattu seuraavilla kirjauksilla		
- Korkejohdannaisista johtuvien eliminointikirjausten korjaus		-3 051 959,22
- Aktivoitujen sisäisten korkokulujen korjaus		-1 391 060,33
Velat, jotka erääntyvät +5 vuoden kuluttua		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	781 109 123,55	755 978 315,76
Lainat julkisyhteisöiltä	169 108 892,32	196 716 182,42
Lainat muilta luotonantajilta	182 722 552,00	169 802 967,00
Velat, jotka erääntyvät myöh. kuin 5 v. kuluttua	1 132 940 567,87	1 122 497 465,18

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset		
Eläkevaraukset	3 259 800,00	3 664 200,00
Muut pakolliset varaukset		
Muut ympäristövelvoitteista johtuvat varaukset	2 994 311,60	2 574 477,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu	4 463 314,96	4 967 173,82
Kaatopaikan maisemointivaraus	4 677 823,81	4 355 693,60
Oikeudenkäyntivaraus	485 395,59	0,00
Ei-suojaava koronvaihtosopimus	10 120 596,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	3 761 109,09	7 858 396,93
PAKOLLISET VARAUKSET	29 762 351,05	23 419 941,35
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	60 000 000,00	60 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	995 207 358,93	969 493 982,58
Pääomalainat	296 206,90	398 675,90
Lainat julkisyhteisöiltä	22 379 025,86	26 344 018,91
Lainat muilta luotonantajilta	98 604 552,00	74 091 967,00
	1 176 487 143,69	1 130 328 644,39
Saadut ennakot		
Saadut ennakot muilta	1 360 032,28	1 365 886,28
Saadut ennakot	1 360 032,28	1 365 886,28
Ostovelat		
Ostovelat muille	105 590,57	0,00
Ostovelat	105 590,57	0,00
Liittymismaksut ja muut velat		
Muut velat muille	127 346,58	176 993,11
Muut velat liittymismaksut	37 541 141,17	36 161 714,67
Muut velat, liittymismaksut, sisäinen	138 756,88	138 800,61
Liittymismaksut ja muut velat	37 807 244,63	36 477 508,39
Siirtovelat		
Siirtyvät korot		
Siirtyvät korot muille	4 790 169,86	4 374 052,00
Muut siirtovelat		
Muut siirtovelat jäsenkuntayhtymille	1 736 524,42	1 741 018,11
Muut siirtovelat	0,00	23 426,17
Muut siirtovelat	1 736 524,42	1 764 444,28
Siirtovelat	6 526 694,28	6 138 496,28
Laskennalliset verovelat		
Laskennallinen verovelka, 1.1.	29 845 966,31	27 508 886,86
Laskennallinen verovelka, muutos	-4 517,19	0,00
Laskennallinen verovelka, tuloslaskelman kautta kirjattu kauden muutos	5 093 646,44	2 337 079,46
Laskennalliset verovelat	34 935 095,57	29 845 966,31
Pitkäaikainen vieras pääoma	1 257 221 801,03	1 204 156 501,66

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Joukkovelkakirjalainat	10 468 000,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	52 623 659,98	58 692 494,12
Lainat julkisyhteisöiltä	3 020 693,88	3 233 361,11
Lainat muilta luotonantajilta	922 929,00	695 840,00
Saadut ennakot		
Saadut ennakot muilta	5 322 373,41	5 518 767,57
Saadut ennakot	5 322 373,41	5 518 767,57
Ostovelat		
Ostovelat jäsenkuntayhtymille	151 471,22	12 542 234,83
Ostovelat osakkuus- ja muille omistusyhteisöille	0,00	4 513,60
Ostovelat muille	59 744 454,32	59 857 123,97
Ostovelat	59 895 925,54	72 403 872,39
Liittymismaksut ja muut velat		
Muut velat jäsenkuntayhtymille	30 164,42	38,36
Muut velat muille	23 842 863,19	21 054 775,88
Liittymismaksut ja muut velat	23 873 027,61	21 054 814,24
Siirtovelat		
Siirtyvät korot		
Siirtyvät korot jäsenkuntayhtymille	12 462,89	20 668,08
Siirtyvät korot muille	3 746 301,51	5 124 234,43
Siirtyvät korot	3 758 764,40	5 144 902,51
Muut siirtovelat		
Muut siirtovelat jäsenkuntayhtymille	733 132,40	975 841,74
Muut siirtovelat muille	84 721 835,05	81 540 917,34
Muut siirtovelat	85 454 967,45	82 516 759,07
Siirtovelat	89 213 731,85	87 661 661,58
Lyhytaikainen vieras pääoma	245 340 341,27	249 260 811,01
VIERAS PÄÄOMA	1 502 562 142,30	1 453 417 312,67
Maksuvalmiuden kannalta merkittävä sekkitililimiitti		
Luotollisen sekkitilin limiitti	34 555 900,00	34 299 600,00
Muihin siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät		
Verovelat	902 825,71	1 195 164,45
Jaksotetut henkilöstökulut	58 361 030,16	62 672 737,35
Potilasvahinkovastuut	1 883 475,25	610 946,00
Valtionosuus- ja EU-tukiennakot	8 053 031,69	4 264 086,30
Muut siirtovelat	17 991 129,06	15 538 269,25
Muihin siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	87 191 491,87	84 281 203,35
Siirtyvät korot muille	3 746 301,51	5 124 234,43
	90 937 793,38	89 405 437,78

KONSERNI VAKUUKSET JA VASTUUSITOUMUKSET

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Vakuudet ja vastuut		
Velat, joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä ja osakkeita		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta, vakuutena kiinteistökiinnityksiä	49 923 247,79	30 320 530,16
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	49 923 247,79	30 320 530,16
Lainat julkisyhteisöiltä		
Lainat julkisyhteisöiltä, vakuutena kiinteistökiinnityksiä	119 798 932,60	129 824 528,39
Lainat julkisyhteisöiltä	119 798 932,60	129 824 528,39
Muut lainat		
Muut lainat, vakuutena kiinteistökiinnityksiä	153 209 197,60	93 270 908,40
Muut lainat	153 209 197,60	93 270 908,40
Velat, joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä ja osakkeita	322 931 377,99	253 415 966,95
Lainojen vakuudeksi annetut kiinnitykset ja osakkeet		
Vakuudeksi annetut kiinteistökiinnitykset		
Rahoitus- ja vakuutuslaitoslainojen vakuudeksi annetut kiinteistökiinnitykset	51 255 428,15	28 527 583,15
Julkisyhteisölainojen vakuudeksi annetut kiinteistökiinnitykset	80 467 837,55	87 168 137,55
Muiden lainojen vakuudeksi annetut kiinteistökiinnitykset	152 869 197,60	93 270 908,40
Lainojen vakuudeksi annetut kiinnitykset ja osakkeet	284 592 463,30	208 966 629,10
Muut omasta puolesta annetut vakuudet		
Kiinteistökiinnitykset	10 914 906,11	8 863 101,11
Yrityskiinnitykset	0,00	801 369,14
Pantattujen arvopapereiden kirjanpitoarvo	347 250,00	2 949 674,80
Talletukset	0,00	2 100,00
Takaukset	207 573 612,63	221 267 571,85
Muut	13 546 905,75	14 718 127,46
Muut omasta puolesta annetut vakuudet	232 382 674,49	248 601 944,36
Omasta puolesta annetut vakuudet		
Takaukset	1 111 111,04	2 222 222,16
Omasta puolesta annetut vakuudet	1 111 111,04	2 222 222,16
Muiden puolesta annetut vakuudet		
Takaukset	46 192 469,92	8 699 821,47
Muut	137 004,00	0,00
Muiden puolesta annetut vakuudet	46 329 473,92	8 699 821,47
Vuokravastuut		
Toimitilojen vuokravastuut	229 752 532,37	266 827 784,48
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	57 486 741,21	53 736 587,05
Maa-alueiden vuokravastuut	295 757,03	0,00
Muut vuokravastuut	964,26	11 208 867,74
Vuokravastuut	287 535 994,87	331 773 239,27
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus, vuokravastuut		
Toimitilojen vuokravastuut	35 284 506,85	35 070 061,05
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	10 297 841,34	8 604 065,48
Maa-alueiden vuokravastuut	84 694,10	1 248 914,43
Muut vuokravastuut	6 964,26	0,00
Seuraavalla tilikaudella maksettava osuus, vuokravastuut	45 674 006,55	44 923 040,96

Lahti kaupunkikonserni	2020	2019
Sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet, vuokravastuut	800 000,00	0,00
Kuntakonsernin sisäiset vuokravastuut	2 433 206,52	0,00
Kunnan vastuusitoumukset		
Alkuperäinen pääoma, takaukset omasta puolesta	273 580 000,00	274 110 000,00
Jäljellä oleva pääoma, takaukset omasta puolesta	207 217 112,63	221 267 571,85
Alkuperäinen pääoma, takaukset muiden puolesta	0,00	137 004,00
Jäljellä oleva pääoma, takaukset muiden puolesta	0,00	99 898,75
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	799 293 542,00	722 273 686,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0,00	133 330,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	498 033,00	608 450,00
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt		
Muut sopimusvastuut	121 094 034,03	7 848 228,76
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat veloitteet	8 375 500,00	9 481 000,00
Sopimuksiin sisältyvät lunastusveloitteet	0,00	13 200 000,00
Sopimuksiin sisältyvät palautusvastuut	0,00	929 027,67
Vuokravastuut	7 664 961,29	9 339 485,25
- Kiinteistö Oy Sammonkatu 8 maanvuokrasopimus 31.12.2046 sakka 1,2 milj. euroa		
- Spatium Toimitilat Oy maanvuokrasopimus 28.2.2063 saakka 6,4 milj. euroa		
Arvonlisäveron palautusvastuu	56 610 100,52	30 634 676,79
Perustamishankkeiden valtionosuuden palautusvastuu	1 715 144,27	786 116,60
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	7 032 125,00	7 495 800,00
Sopimusvastuut	202 491 865,11	79 714 335,07
Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	202 491 865,11	79 714 335,07

Muut konserniyhteisöjen vastuusitoumukset

Lahti Energia Oy

Lahten kaupungin ilmanlaadun yhteistarkkailusopimuksen velvoitemaksu vuodelle 2021 on 53 860 euroa.

Lahti Energia Oy on sitoutunut Fennovoima Oy:n Hanhikivi 1 -ydinvoimahankkeen jatkorahoitukseen omistamiensa Voimaosakeyhtiö SF:n osakkeiden kautta vuoden 2014 alun ja laitoksen kaupallisen käytön alkamisen välisenä aikana yhteensä 34 730 540 eurolla. Lisäksi yhtiö on sitoutunut vastaamaan omistusosuutensa suhteessa Voimaosakeyhtiö SF:n hallinto- ym. vastaavista vuosittaisista kustannuksista, osuuden arvioidaan olevan noin 800 000 euroa vuoteen 2028 mennessä.

Lahti Energia Oy:llä on 13,1 miljoonan euron sijaantulovalvoite tai velvoite ostaa leasingkohde koskien tytäryhtiö Pilke Energian omistaman Koskipower Oy:n leasingsopimusta. Velvoite sisältyy liitetiedon kohtaan 23.1. Muiden puolesta annetut vakuudet.

Lahti Energia Oy on sitoutunut takaamaan vuonna 2018 myymänsä kiinteistön vuokratuototason. Vuonna 2020 tarkastettu vuokra-arvo on 1 203 282,30 euroa per vuosi. Takaus alkoi 1.7.2018 ja se on voimassa viisi vuotta. Vastuu ei koske tilanteita, joissa tila ei ole vuokrattavissa kiinteistöjalostuksen takia. Sitoumus sisältyy liitetiedon kohtaan 23.2 Muut annetut vakuudet.

Lahti Energia Oy on sitoutunut antamaan 3 200 000 euron osakaslainan, sitoumus on voimassa 31.12.2023 asti.

LABIO Oy

Etelä-Suomen Aluevirasto on myöntänyt LABIO Oy:lle ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisen ympäristöluvan 220/2020. Tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen

jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi LABIO Oy on antanut Etelä-Suomen Aluevirastolle vakuudeksi pankkitakauksen (Nordea nro 00101-02-2410596) arvoltaan 356 500 euroa. Pankkitakaus on voimassa 31.3.2026 saakka, jonka jälkeen sitä jatketaan toiminnan loppuun saakka.

Päijät-Hämeen Jätehuolto

Nordea Bank AB, Suomen sivuliike on antanut Hämeen elinkeino, -liikenne ja ympäristökeskukselle Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n puolesta ympäristönsuojelulain 59 §:n tarkoittaman omavelkaisen takauksen koskien Kujalan ympäristölupaa (ympäristölupa 17.11.2016) asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Pankin kokonaisvastuu on 5 000 000 euroa. Takaus on voimassa 3.1.2027 saakka.

Nordea Bank AB, Suomen sivuliike on antanut Hämeen elinkeino, -liikenne ja ympäristökeskukselle Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n puolesta ympäristönsuojelulain 59 §:n tarkoittaman omavelkaisen takauksen kattohuopajätteen käsittelyn ympäristölupaa (ympäristölupa 18.11.2020) asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Pankin kokonaisvastuu on 3 224 000 euroa. Takaus on voimassa 18.11.2030 saakka.

Nordea Bank AB, Suomen sivuliike on antanut Hämeen elinkeino, -liikenne ja ympäristökeskukselle Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n puolesta (poikkeuslupa 25.11.2020) ympäristönsuojelulain 199 §:n tarkoittaman omavelkaisen takauksen ympäristön saattamiseksi ennalleen lupapäätöksen kumoamisen tai lupamääräysten muuttamisen varalle. Takauksen kokonaisvastuu on 250 000 euroa. Takaus on voimassa 31.12.2023 saakka. Hämeen elinkeino, -liikenne ja ympäristökeskus on vapauttanut takauksen 15.01.2021.

LAHTI-KONSERNI	2020	2019
Johdannaissopimukset		
Koronvaihtosopimukset		
Käypä arvo	-40 307 466,68	-19 578 380,93
Kohde-etuuden arvo	361 886 406,84	331 740 566,00
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset		
Käypä arvo	-3 120 974,00	-4 055 337,00
Kohde-etuuden arvo	30 000 000,00	30 000 000,00
Optio-oikeuden sisältävät koronvaihtosopimukset *		
Käypä arvo	-28 890 005,75	-33 292 753,50
Kohde-etuuden arvo	73 049 980,00	110 189 550,89
Sähköjohdannaiset		
Käypä arvo	-3 332 330,15	-383 406,84
Kohde-etuuden arvo	25 984 489,55	10 982 061,39
Johdannaissopimukset yhteensä		
Käypä arvo	-75 650 776,58	-57 309 878,26
Kohde-etuuden arvo	490 920 876,39	482 912 178,28

*optio-oikeus vastapuolella

Konserniin kuuluvien yhteisöjen johdannaissopimusten nimellisarvot ja käyvät arvot on ilmoitettu konsernin tilinpäätöksen laadintahetken omistusosuuden mukaisesti ja vertailuvuoden osalta vertailuvuoden tilinpäätöshetken omistusosuuden mukaisesti. Käypä arvo tarkoittaa pankin johdannaissopimuksesta ilmoittamaa markkina-arvoa tilinpäätöshetkellä ja sisältää siirtyvät korot. Konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa esitetyt johdannaissopimukset on numeroitu juoksevasti (Lahden kaupunki 1–6, konserniyhteisöt 7–33).

Koronvaihtosopimukset

Koronvaihtosopimukset on tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Sopimuksilla on muutettu lainan vaihtuva korko kiinteäksi. Vaihtuvakorkoisen lainan korko ei voi olla negatiivinen, kun taas koronvaihtosopimuksen vaihtuva korko voi olla negatiivinen. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivät sekä koron määräytymis- ja maksupäivät vastaavat toisiaan tai koronvaihtosopimuksen pääoma voi olla pienempi ja/tai voimassaoloaika lyhempi kuin lainan.

Nro	Nimellispääoma EUR 31.12.2020	Käypä arvo EUR 31.12.2020	Nimellispääoma EUR 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019	Sopimuksen eräpäivä
1	63 000 000,00	-3 560 143,01	63 000 000,00	-3 437 579,00	11.12.2024
11	33 000 000,00	-2 280 590,00	36 000 000,00	-1 717 341,00	5.12.2031
12	28 571 429,00	-2 215 853,00	31 428 571,00	-2 964 341,00	10.3.2023
13	18 440 000,00	-1 082 660,00	21 520 000,00	-1 261 134,00	15.5.2026
14	15 000 000,00	-389 588,00	18 000 000,00	-353 321,00	15.9.2025
16	13 559 322,00	-996 411,00	14 915 254,00	-857 042,00	16.12.2030
15	9 375 000,00	-320 841,00	12 500 000,00	-456 488,00	2.10.2023
29	7 924 948,00	-831 953,70	8 015 390,00	-647 142,37	27.3.2028
28	6 439 364,00	-612 294,00	6 482 890,00	-455 737,00	23.10.2027
17	4 980 271,20	-400 038,89	4 997 496,96	-317 961,00	31.10.2026
31	3 950 512,83	-312 277,13	3 965 695,09	-246 369,25	31.10.2026
18	2 675 996,00	-117 261,11	2 973 330,00	-102 759,25	13.10.2026
30	2 566 434,84	-165 431,68	2 780 304,40	-133 912,00	30.11.2027
19	2 459 722,00	-68 431,00	2 683 333,00	-93 652,00	3.11.2022
20	2 404 683,40	-193 711,00	2 413 000,72	-153 864,15	31.10.2026
21	88 431,00	-5 967,00	92 710,00	-9 291,00	7.11.2022
9	1 720 614,00	-50 760,00	1 726 549,00	23 606,00	6.2.2029
10	5 666 469,00	-102 514,87	5 730 407,00	47 303,86	1.12.2026
2	37 000 000,00	-16 385 649,00	37 000 000,00	-11 784 104,00	7.4.2040
7	12 875 890,50	-25 668,53	-	-	1.4.2029
32	8 244 662,00	-52 611,80	-	-	23.10.2027
33	6 437 945,00	-39 894,78	-	-	1.4.2029
8	1 272 007,41	-6 879,33	-	-	30.4.2027

Koronvaihtosopimuksilla suojataan olemassa olevaa ja/tai tulevaa lainasalkkua. Sopimuksilla on muutettu lainasalkun vaihtuva korko kiinteäksi koronvaihtosopimuksen nimellispääoman osalta tietyille ajanjaksoille, jolloin on ollut ja tulee olemaan nostettuna vähintään koronvaihtosopimuksen nimellispääoman määräinen, vaihtuvaan korkoon sidottu laina tai lainat, joihin ei liity muuta johdannaissopimusta. Vaihtuvakorkoisen lainan korko ei voi olla negatiivinen, kun taas koronvaihtosopimuksen vaihtuva korko voi olla negatiivinen.

Nro	Nimellispääoma EUR 31.12.2020	Käypä arvo EUR 31.12.2020	Nimellispääoma EUR 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019	Sopimuksen eräpäivä
22	3 925 500,00	-183 657,64	3 925 500,00	-189 683,00	15.12.2023
23	1 428 882,00	-44 752,43	1 674 880,00	- 50 044,00	19.12.2023
25	18 319 000,00	-148 847,07	-	-	30.6.2041

Koronvaihtosopimuksilla on alennettu kiinteäkorkoisten lainojen rahoituskustannuksia. Sopimus muodostaa kokonaisuuden optio-oikeuden sisältävän koronvaihtosopimuksen 5 kanssa.

Nro	Nimellispääoma EUR 31.12.2020	Käypä arvo EUR 31.12.2020	Nimellispääoma EUR 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019	Sopimuksen eräpäivä
4	17 000 000,00	590 141,03	17 000 000,00	886 12,59	26.8.2022

Koron- ja valuutanvaihtosopimukset

Koron- ja valuutanvaihtosopimuksilla valuuttamääräinen laina on muutettu lainan noston yhteydessä euromääräiseksi ja lainasta maksetaan Euribor korkoon sidottua korkoa. Valuutan muutoksista aiheutuva valuutariski on eliminoitu. Sopimusten pääomat, eräpäivät sekä koron määräytymis- ja maksupäivät vastaavat toisiaan.

Nro	Nimellispääoma 31.12.2020	Käypä arvo EUR 31.12.2020	Nimellispääoma 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019	Sopimuksen eräpäivä
3	EUR 30 000 000,00 SEK 270 000 000,00	-3 120 947,00	EUR 30 000 000,00 SEK 270 000 000,00	-4 055 337,00	10.6.2021

Option sisältävät koronvaihtosopimukset

Jatko-oikeudellinen koronvaihtosopimus nro 5 (alkamispäivä 26.8.2022) ja koronvaihtosopimus nro 4 muodostavat kokonaisuuden, jolla on alennettu yksittäisen kiinteäkorkoisen lainan rahoituskustannuksia ajalla 2013–2022. Jatko-oikeudellisella koronvaihtosopimuksella muutetaan tulevien lainojen vaihtuva korko kiinteäksi ajalle 2022–2042, mikäli pankki käyttää optio-oikeuttaan (myyty optio). Sopimuksen mukaan pankilla on oikeus toteuttaa option kohde-etuutena oleva koronvaihtosopimus. Jos 20 vuoden koronvaihtosopimusten korko on optio-oikeuden päättymispäivänä 24.8.2022 matalampi kuin 2,84 prosenttia, pankki käyttää optio-oikeuttaan ja nimellisarvoltaan 40 milj. euron koronvaihtosopimus astuu voimaan. Tämän jälkeen vuoteen 2042 asti vuosittaiset korkokustannukset 40 milj. euron lainamäärälle ovat enintään 2,84 prosenttia sekä vaihtuvakorkoisesta lainasta maksettava lainamarginaali ja, mikäli Euribor korko olisi negatiivinen, lainan ja koronvaihtosopimuksen vaihtuvan koron osuus. Jos 20 vuoden koronvaihtosopimusten korko on korkeampi kuin 2,84 prosenttia, optiosopimus raukeaa ja koronvaihtosopimusta ei toteuteta.

Nro	Nimellispääoma EUR 31.12.2020	Käypä arvo EUR 31.12.2020	Nimellispääoma EUR 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019	Sopimuksen eräpäivä
5	40 000 000,00	- 23 388 532,75	40 000 000,00	- 16 726 618,65	26.8.2042

Kynnyksellinen koronvaihtosopimus nro 24 on tehty lainasalkun korkoriskin suojaamiseksi alkaen 28.12.2016. Koronvaihtosopimuksella on lainasalkun korko muutettu kiinteäksi 2,55 prosentin koroksi 6 kuukauden euriborkoron ollessa korkeintaan 5 prosenttia. Koron ollessa yli 5 prosenttia maksettu korko on 2,55 prosentin sijasta 6 kuukauden euriborkorko vähennettynä yhdellä prosentilla (myyty optio). Korkotarkastelu tehdään korkojaksoittain 6 kuukauden väliin. Vuosittaisena korkokustannuksena maksetaan lisäksi lainasta maksettava lainamarginaali sekä, mikäli euriborkorko on negatiivinen, lainan ja koronvaihtosopimuksen vaihtuvan koron osuus. Vaihtuvakorkoisen lainan korko ei voi olla negatiivinen, kun taas koronvaihtosopimuksen vaihtuva korko voi olla negatiivinen.

Nro	Nimellispääoma EUR 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019	Nimellispääoma EUR 31.12.2018	Käypä arvo EUR 31.12.2018	Sopimuksen eräpäivä
24	5 108 800,00	-945 071,00	5 108 800,00	-942 436,33	28.12.2026

Pakollisiin varauksiin kirjatut korkojohdannaissopimukset

Johdannaissopimukset on tulkittu ei-suojaavaksi ja sopimusten negatiiviset markkina-arvot tai markkina-arvojen muutokset on kirjattu tulosvaikutteisesti varovaisuuden periaatteen mukaisesti pakollisiin varauksiin.

Koronvaihtosopimukset

Nro	Nimellispääoma EUR 31.12.2020	Käypä arvo EUR 31.12.2020	Nimellispääoma EUR 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019	Sopimuksen eräpäivä
6	20 000 000,00	-10 120 596,00	20 000 000,00	- 5 983 578,00	25.5.2055
26	13 559 323,00	-182 325,00	14 915 255,00	-541 828,00	15.6.2021

Jatko-oikeudellinen koronvaihtosopimuksessa nro 27 pankilla on oikeus toteuttaa option kohde-etutena oleva koronvaihtosopimus (myyty optio). Jos 9 vuoden koronvaihtosopimusten korko on optio-oikeuden päättymispäivänä matalampi kuin 2,80 prosenttia pankki käyttää optio-oikeuttaan ja nimellisarvoltaan 27 941 180 euron koronvaihtosopimus astuu voimaan 10.3.2021.

Nro	Nimellispääoma EUR 31.12.2020	Käypä arvo EUR 31.12.2020	Nimellispääoma EUR 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019	Sopimuksen eräpäivä
27	27 941 180,00	-4 556 402,00	27 941 180,00	-3 832 224,00	10.3.2030

Sähköjohdannaiset

Nimellispääoma EUR 31.12.2020	Käypä arvo EUR 31.12.2020	Nimellispääoma EUR 31.12.2019	Käypä arvo EUR 31.12.2019
25 984 489,55	-3 332 330,15	10 982 061,39	-383 406,84

Johdannaisopimusten korkoherkkyyksi

Seuraavassa taulukossa on esitetty kaupunkikonsernin korkojohdannaisopimusten korkoherkkyyksi, ts. miten korkomuutos vaikuttaa sopimusten markkina-arvoihin. Korkoherkkyyksi on laskettu, jos korkoprosentti muuttuu tilinpäätöshetken tasosta -1, -0,5, +0,5, +1 tai +2 prosenttiyksikköä. Johdannaisopimusten negatiivisten kassavirtojen ajoittuminen tulevaisuudessa on arvioitu tilinpäätöshetken termiinkorkojen perusteella.

Lahden kaupunkikonsernin korkojohdannaisopimukset, herkkyyksianalyysi

Nro	Johdannaisen sopimustyyppi	Sopimuksen nimellisarvo	Sopimuksen eräpäivä	Negatiivinen kassavirta 31.12.2020 termiinkorkojen perusteella	Laskennallinen markkina-arvo 31.12.2020	Korkomuutoksen vaikutus laskennalliseen markkina-arvoon 31.12.2020 Korkomuutos verrattuna 31.12.2020 korkotasoon				
						-1,0 %	-0,5 %	+0,5%	+1%	+2%
1	Koronvaihtosopimus	63 000 000	11.12.2024	Sopimusajan loppuun	-3 560 143	-5 947 233	-4 737 431	-2 419 110	-1 308 543	820 275
11	Koronvaihtosopimus	33 000 000	5.12.2031	Sopimusajan loppuun	-2 280 590	-4 198 271	-3 220 334	-1 377 471	-509 473	1 126 838
12	Koronvaihtosopimus	28 571 429	10.3.2023	Sopimusajan loppuun	-2 215 853	-2 725 369	-2 470 770	-1 960 618	-1 705 067	-1 193 027
13	Koronvaihtosopimus	18 440 000	15.5.2026	Sopimusajan loppuun	-1 082 660	-1 624 746	-1 350 973	-819 692	-561 952	-61 709
14	Koronvaihtosopimus	15 000 000	15.9.2025	Sopimusajan loppuun	-389 588	-771 863	-580 604	-198 820	-8 303	371 966
16	Koronvaihtosopimus	13 559 322	16.12.2030	Sopimusajan loppuun	-996 411	-1 675 788	-1 335 474	-658 597	-322 031	347 357
15	Koronvaihtosopimus	9 375 000	2.10.2023	Sopimusajan loppuun	-320 841	-464 445	-392 677	-248 938	-176 967	-32 828
29	Koronvaihtosopimus	7 924 948	27.3.2028	Sopimusajan loppuun	-831 954	-1 426 727	-1 121 819	-546 619	-275 484	235 847
28	Koronvaihtosopimus	6 439 364	23.10.2027	Sopimusajan loppuun	-612 294	-995 277	-804 026	-421 443	-230 115	152 609
17	Koronvaihtosopimus	4 980 271	31.10.2026	Sopimusajan loppuun	-400 039	-671 934	-532 925	-269 222	-144 236	92 705
31	Koronvaihtosopimus	3 950 513	31.10.2026	Sopimusajan loppuun	-312 277	-527 807	-417 621	-208 600	-109 533	78 268
18	Koronvaihtosopimus	2 675 996	13.10.2026	Sopimusajan loppuun	-117 261	-224 284	-169 984	-65 970	-16 172	79 206
30	Koronvaihtosopimus	2 566 435	30.11.2027	Sopimusajan loppuun	-165 432	-296 570	-229 590	-102 471	-42 182	72 215
19	Koronvaihtosopimus	2 459 722	3.11.2022	Sopimusajan loppuun	-68 431	-108 676	-88 507	-48 446	-28 553	10 963
20	Koronvaihtosopimus	2 404 683	31.10.2026	Sopimusajan loppuun	-193 711	-325 430	-258 087	-130 337	-69 788	44 997
21	Koronvaihtosopimus	88 431	7.11.2022	Sopimusajan loppuun	-5 967	-7 347	-6 656	-5 282	-4 599	-3 244
9	Koronvaihtosopimus	1 720 614	6.2.2029	Sopimusajan loppuun	-50 760	-185 334	-118 156	16 244	83 464	217 944
10	Koronvaihtosopimus	5 666 469	1.12.2026	Sopimusajan loppuun	-102 515	-397 129	-246 929	37 446	171 956	426 418
2	Koronvaihtosopimus	37 000 000	7.4.2040	Sopimusajan loppuun	-16 385 649	-25 882 370	-20 916 052	-12 252 281	-8 480 578	-1 896 323
7	Koronvaihtosopimus	12 875 891	1.4.2029	Kassavirta negatiivinen 2026 asti	-25 669	-1 086 298	-543 567	471 291	945 381	1 831 485
32	Koronvaihtosopimus	8 244 662	23.10.2027	Kassavirta negatiivinen 2026 asti	-52 612	-618 558	-329 833	215 353	472 568	958 030
33	Koronvaihtosopimus	6 437 945	1.4.2029	Kassavirta negatiivinen 2026 asti	-39 895	-571 357	-299 356	209 291	446 919	891 089
8	Koronvaihtosopimus	1 272 007	30.4.2027	Sopimusajan loppuun	-6 879	-86 214	-45 772	30 880	67 181	135 953
22	Koronvaihtosopimus	3 925 500	15.12.2023	Sopimusajan loppuun	-183 658	-269 639	-225 959	-141 706	-101 094	-22 803
23	Koronvaihtosopimus	1 428 882	19.12.2023	Sopimusajan loppuun	-44 752	-66 282	-55 370	-34 228	-23 991	-4 164
25	Koronvaihtosopimus	18 319 000	30.6.2041	Kassavirta negatiivinen 2030 asti	-148 847	-2 420 201	-1 225 340	811 073	1 673 263	3 130 577
4	Koronvaihtosopimus	17 000 000	26.8.2022	Kassavirta positiivinen	590 141	596 496	593 013	586 118	582 707	575 954
3	Koron- ja valuutanvaihtosopimus	30 000 000	10.6.2021	Sopimusajan loppuun	-3 120 974	-3 243 656	-3 181 325	-3 057 100	-2 995 204	-2 871 845
5	Jatkettava koronvaihtosopimus, myyty optio	40 000 000	26.8.2042	Sopimusajan loppuun	-23 388 533	-35 470 526	-28 998 833	-17 998 549	-13 357 083	-5 719 958
24	Kynnyksellinen koronvaihtosopimus, myyty optio	5 108 800	28.12.2026	Sopimusajan loppuun	-945 071	-1 273 247	-1 104 832	-785 087	-633 505	-346 556
6	Koronvaihtosopimus	20 000 000	25.5.2055	Sopimusajan loppuun	-10 120 596	-14 131 546	-12 122 718	-8 125 348	-6 137 168	-2 182 944
26	Koronvaihtosopimus	13 559 323	15.6.2021	Sopimusajan loppuun	-182 325	-216 364	-199 317	165 390	148 509	114 913
27	Jatkettava koronvaihtosopimus, myyty optio	27 941 180	10.3.2030	Sopimusajan loppuun	-4 556 402	-6 184 784	-5 356 994	-3 278 044	-3 032 980	-1 607 182
Yhteensä		464 936 387			-72 318 446	-113 498 776	-92 094 815	-52 610 892	-35 682 652	-4 226 975
Muutos laskennalliseen markkina-arvoon 31.12.2020						-41 180 329	-19 776 369	19 707 555	36 635 794	68 091 472

Keskeiset liitetiedot

OMISTUKSET MUISSA YHTEISÖISSÄ

	Yhtiön virallinen tunnus	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta	Konsernin osuus vieraasta pääomasta	Konsernin osuus tilikau- den tuloksesta
Lahden kaupunki						
Lahti	0149669-3		100,00	605 107 441,93	930 176 964,85	35 599 494,20
Lahden Tilakeskus	0149669-4		100,00	13 211 652,28	361 161 145,94	2 608 159,94
Lahden Kaupunginorkesteri	0149669-5		100,00	897 944,96	952 130,79	471 105,44
Lahden Kaupunginteatteri	0149669-6		100,00	-324 702,50	1 673 049,19	30 507,05
Liiketoiminta						
KOKO Lahti Oy	1538807-9	100,00	100,00	-859 879,16	2 677 860,71	-604 742,46
Lahden Pysäköinti Oy	0855202-9	100,00	100,00	8 512 049,90	13 291 749,79	166 651,15
Lahden Sairaalaparkki Oy	2417816-1	0,00	81,89	489 822,82	8 781 884,57	8 464,27
Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy	0855115-7	74,80	75,90	906 944,11	553 351,13	147 176,98
Lahden Työn Paikka Oy	2484096-0	100,00	100,00	-1 672 505,84	1 705 425,44	-598 384,60
Lahti Aqua Oy-alakonsemi	0950563-8	100,00	100,00			
Lahti Aqua Oy	0950563-8	0,00	100,00	3 280 368,37	26 660 673,78	1 098 792,58
Aqua Palvelu Oy	0950563-8	0,00	100,00	1 180 115,10	1 779 855,10	93 700,63
Aqua Verkko Oy	0950563-8	0,00	100,00	24 552 255,16	65 431 516,07	2 825 559,07
LABIO Oy	1860042-6	0,00	83,43	952 376,42	13 454 968,25	-630 785,91
Lahti Energia Oy-alakonsemi	0804847-1	100,00	100,00	103 780 876,69	520 223 686,19	29 409 278,82
Lahti Energia Oy	0804847-1	100,00	100,00		519 558 109,51	11 713 909,21
LE-Sähköverkko Oy	2075131-1	0,00	100,00	26 223 210,72	55 393 942,14	272 008,25
Pilke Energia Oy	2836572-2	0,00	100,00	-1 706 228,58	17 133 631,60	-590 222,82
Koskipower Oy	1890317-9	0,00	100,00	1 525 043,21	2 632 057,11	83 931,45
C-Elia Oy	1961029-8	0,00	33,33	5 302,22	309,97	-5 348,43
e-Protech Oy	2369366-3	0,00	30,00	114 629,19	62 727,14	6 721,98
One1 Oy	2335594-7	0,00	40,20	-509 435,30	1 298 457,91	27 511,11
POLA Energy Assets Oy	2944795-7	0,00	50,00	1 004 330,44	613,62	50,00
Provincia Oy	2516653-3	57,63	65,32	2 001 052,41	942 031,37	1 247,53
Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy	2828895-8	56,90	79,46	382 927,12	2 616 853,93	53 199,72
Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy	0937458-6	58,58	58,58	2 203 078,66	10 152 248,54	108 311,99
Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy	2828893-1	56,90	79,46	262 989,91	3 198 848,56	6 614,04
Työterveys Wellamo Oy	2306525-3	59,60	64,11	1 225 662,75	759 108,31	-390 999,38
Asuminen						
Lahden Talot Oy-konserni	1108275-0	100,00	100,00			
Lahden Talot Oy	1108275-0	100,00	100,00	23 972 953,52	18 100 045,78	537 166,95
Lahden Asunnot Oy	2108080-4	0,00	100,00	14 672 211,32	196 548 950,17	462 047,80
Lahden Palveluasunnot Oy	2110856-3	0,00	100,00	1 901 784,64	54 497 880,03	38 248,88
Kiinteistö Oy Laiturikadun Pysäköinti	1623368-5	0,00	32,64	75 741,97	76 568,62	2 950,97
Seponkadun pysäköinti Oy	1052885-3	0,00	26,00	226 776,74	213,60	2 205,90
Riihelän Huolto Oy	0276711-7	0,00	39,25	51 565,96	7 434,12	46 284,86
Kiinteistöyhteisöt						
Kiint Oy Hansaparkki	0741811-9	56,88	56,88	3 497 027,69	4 419,57	6 416,38
Kiint Oy Lahden Siltavouti	0872475-9	0,00	100,00	8 788 302,08	13 322,72	8 395,02
Kiint Oy Lahden Tiedepuisto	2871231-7	54,60	54,60	7 738 330,62	5 684 494,42	157 901,72
Kiint Oy Nastonharjun liiketalo	0414205-7	75,60	75,60	164 771,49	1 672,17	-108,55
Lahden Rudolf Steiner koulun Talo Oy	0667999-0	91,70	91,70	1 420 590,09	560 004,22	0,00
Lahden Terveystalo Oy	0218029-5	82,50	91,66	-40 679,44	336 518,84	217 728,87
Nastolan virastotalokiinteistö Oy	0707526-7	100,00	100,00	233 700,22	8 457,35	19 366,37
Paavolakiinteistö Oy	2871232-5	100,00	100,00	7 215 165,16	4 672 158,45	203 306,89
Kuntayhtymät						
Hollolan-Lahden Vesilaitos ky	0217865-4	40,00	40,00	488 461,08	260 452,33	10 043,61
Koulutuskeskus Salpaus ky	0993644-6	63,86	63,86	56 959 675,37	8 779 972,47	4 583 034,39
Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä	0215606-8	52,34	52,34	33 136 997,17	85 870 717,03	-68 273,00
Päijät-Hämeen liiton ky	0215610-5	56,44	56,44	2 462 802,22	2 033 376,93	401 278,48
Eteva ky	0203300-9	4,66	4,66	844 761,94	2 315 651,74	27 607,37
Muut yhteisöt						
Lahden Konservatorio Oy	0149057-4	50,57	50,57	593 352,39	172 986,68	124 890,94
Lahden seutu - Lahti Region Oy	1074350-2	52,90	52,90	190 325,74	246 869,15	1 411,24
Lahti Events Oy	2662848-8	0,00	100,00	-1 108 092,43	6 653 930,74	-391 553,23
Päijät-Hämeen Ajoharjoittelurata Oy	0714333-8	50,00	69,16	286 439,24	314 093,07	-49 804,40
Radio- ja tv-museosäätiö	0960855-7	50,00	50,00	780 102,51	5 977,84	20 519,64
Spatium Toimitilat Oy-konserni	1577570-6	100,00	100,00	8 142 191,71	50 568 850,17	232 271,95
Spatium Toimitilat Oy		100,00	100,00	8 178 578,87	45 404 830,86	268 659,11
Kiint Oy Lahden Sammonkatu 8 (fuusioitu Spatiumiin 31.8.2020)	1045534-0	0,00	100,00			5,00
Lahden Jäähalli Oy (Spatium konserni 1.3.)	1440748-5	0,00	48,64	775 532,26	2 411 493,22	-161 273,61

Tunnuslukujen laskentakaavat

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Tuloslaskelma

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot} + \text{Arvonalentumiset}$

Vuosikate € / asukas

= $\text{Vuosikate} / \text{Asukasmäärä}$

Rahoituslaskelma

INVESTOINNIT

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €

=toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

LAINANHOITO

Laskennallinen lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Laskennalliset lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate

= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

MAKSUVALMIUS

Rahavarat 31.12.

= Rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset

Kassasta maksut kootaan seuraavista eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Tase

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas

= $[\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}] / \text{Asukasmäärä}$

Omavaraisuusaste, %

= $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Lainat ja vuokravastuut, 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat}) + \text{Vuokravastuut}$

Lainat ja vuokravastuut, €/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Lainat € / asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjasaamiset ja muut lainasaamiset

Taseyksikön tunnusluvut**Tuloslaskelma****Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %**

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalla maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Sijoitetun pääoman tuotto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalla maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Voitto, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen varauksia} / \text{Liikevaihto})$

Rahoituslaskelma**Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä, €**

=toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} - \text{Tuloverot}) / (\text{Investointien omahankintameno})$

Pääomamenojen tulorahoitus, %

= $100 * (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} - \text{Tuloverot}) / (\text{Investointien omahankintameno} + \text{Antolainojen nettolisäys} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoito**Lainanhoitokate**

= $(\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut} - \text{Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Maksuvalmius**Current ratio**

= $(\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Quick ratio

= $(\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Kassan riittävyys (pv)

= $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Tase**Kertynyt yli- / alijäämä**

= $\text{Edellisten tilikausien yli- / alijäämä} + \text{Tilikauden yli- / alijäämä}$

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Lainakanta 31.12.

= $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Konsernin tunnusluvut**Tuloslaskelma****Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista**

= 100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Vuosikate prosenttia poistoista

= 100 * Vuosikate / (Poistot + Arvonalentumiset)

Vuosikate € / asukas

= Vuosikate / Asukasmäärä

Asukasmäärä**Rahoituslaskelma**INVESTOINNIT**Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä viideltä vuodelta, €****Investointien tulorahoitus, %**

= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

LAINANHOITO**Laskennallinen lainanhoitokate**

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

MAKSUVALMIUS**Kassan riittävyys (pv)**

= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kassasta maksut kootaan seuraavista eristä:

Konsernituloslaskelmasta:

Toimintakulut

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Konsernin rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainasaamisten lisäykset

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

Tase**Omavaraisuusaste (%)**

= 100 * (Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Kertynyt yli / alijäämä (1 000) €

= Edellisten tilikausien yli- / alijäämä + Tilikauden yli- / alijäämä / 1 000

Kertynyt yli / alijäämä € / asukas

= (Edellisten tilikausien yli- / alijäämä + Tilikauden yli- / alijäämä) / Asukasmäärä

Konsernin lainakanta (1 000) € 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Konsernin lainat (1 000) € / asukasAsukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla konsernin lainakanta tilinpäätös-
vuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.**Lainat ja vuokravastuut 31.12.**

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Konsernin lainat ja vuokravastuut, euroa/asukasAsukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittua lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätös-
vuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.**Konsernin lainasaamiset (1 000) € 31.12.**

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjasaamiset ja muut lainasaamiset

Konsernin henkilöstömäärä 31.12.

= Kunnan ja sen tytäryhteisöjen palveluksessa olleiden henkilöiden lukumäärä 31.12.

Taseyksiköiden tilinpäätökset

Sitovat määrärahat

Taseyksiköt

Lahden Tilakeskus	Tilikauden ylijäämä (alijäämä) ilman käyttöomaisuuden myyntivoittoja ja -tappioita
Lahden kaupunginorkesteri	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)
Lahden kaupunginteatteri	Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

LAHDEN TILAKESKUS

TOIMINTAKERTOMUS

Toiminta-ajatus

Tilakeskus on kaupunginhallituksen konserni- ja tilajaoston alainen kunnallinen taseyksikkö, jonka tehtävänä on järjestää kaupunkiorganisaatiolle sen tarpeiden mukaiset toimitilat ja niihin sovitut kiinteistö- ja käyttäjäpalvelut. Tilakeskus vastaa kaupungin omistamasta toimitilakannasta, sen teknisestä kunnosta ja arvosta, tuottavuudesta, tehokkaasta käytöstä ja kehittamisestä. Tilakeskuksen päätöksentekovelimenä toimii konserni- ja tilajaosto. Kaupungin konsernitasoisen tilahallinnon ohjauksen sisältyä valmistelutehtäviä, joista vastaa Tilakeskuksen johto.

Toimitilajohtajan katsaus

Tilakeskus jatkoi vuonna 2020 toimitilakantansa uudistamista ja kehittämistä palveluverkkosuunnitelmiin ja rakennusten tekniseen kuntoon perustavan pitkäjänteisen investointiohjelman avulla. Toimitilakannan rakenteen, kunnan, toiminnallisuuden ja tehokkaan käytön kehittäminen tapahtuu vaihteittain ja vie vuosia. Samoin kiinteistöjen ylläpidon kehitystyötä entistä kustannustehokkaammaksi ja oikea-aikaisemmaksi on jatkettu. Kiinteistöihin liittyvien turvallisuusratkaisujen kehittämistyö digitaalisia ratkaisuja hyödyntäen aloitettiin avain- ja kulunhallinnan osalla. Tilakeskus on jatkanut pitkäjänteistä ja tuloksekasta energiatehokkuustyötä ja ympäristöasioiden kehittämistä niin uudis- ja perusparannushankkeissa kuin olemassa olevan rakennuskannan ylläpidossa. Kiinteistö-kannan salkutuksen E-salkun eli imagorakennusten kunnostusohjelma aloitettiin Vesijärven asemarakennuksen kunnostuksella. Kunnostusohjelmaa jatketaan usean vuoden ajan.

Talonrakennushankkeista valmistui Lähteen monitoimitalo ja Humpulan päiväkotitoimitalo (Laaksokatu 6). Paavolan kampusalueen hankkeiden suunnittelua sekä kaupungintalon perusparannuksen allianssihankkeen kehitysvaihe jatkui. Paavolan kampusalueen myynnistä Hemsö Suomi Oy:lle hyväksyttiin aiesopimus. Käyttösuunnitelmaa toteutettiin suunnitellussa aikataulussa muutamaa vähäistä poikkeusta lukuun ottamatta. Kaupungin taide- ja muotoilukeskuksen (LAD) vuokratilojen rakentamisaikataulu viivästyi ja hanke yksityisenä investointihankkeena valmistuu keväällä 2021. Lisäksi Renkomäen monitoimitalon elinkaarihanke kilpailutettiin ja valittiin toimijat toteuttamaan investointihanke sekä vastaamaan ylläpidosta 20 vuoden elinkaarisopimuksella.

Tilakeskuksen hallinnoima tilakanta kasvoi yhteensä noin 8 200 m² verran. Vanhan rakennuskannan poistumaa kertyi purkamisten seurauksena noin 3 600 m² sekä tulipalon johdosta poistettavan Huokukujan päiväkotirakennuksen osalta. Oma tilakanta lisääntyi Lähteen monitoimitalon ja Humpulan päiväkodin rakennuksilla noin 11 800 m². Vuokratilojen kokonaismäärä koulujen tilapäistilarapeisiin ei kasvanut vuoden 2020 aikana. Samoin aloitettiin valmistelut kaupungintalon toimintojen siirrosta remontin ajaksi Fellmannin kampukselle syksyn 2019 ja kesän 2021 aikana.

Kaupungin palvelutuotannon käytöstä poistuneiden kiinteistöjen vuokraamis- tai realisointimahdollisuuksia voi heikentää kaavoitustilanne, kohteiden kunto sekä nykyinen markkinatilanne. Kehittämistyö tilakannan eheyttämiseksi edellyttää pitkän aikavälin suunnitelmaa ja sitoutumista sen toteuttamiseen yli valtuustokausien.

Kiinteistöjen ylläpidossa ja rakennuttamisessa sekä kustannusten seurannassa käytössä olevien tietojärjestelmien hyödyntämistä ja niihin liittyvien toimintojen kehittämistä on jatkettu edelleen Tilakeskuksen toiminnassa.

Rakennusteollisuuden RT ry totesi marraskuun 2020 suhdannekatsauksessaan rakentamisen vähenevän kuluvana vuonna vain prosentin verran. Isompi pudotus on jälkisyklisellä alalla vasta edessään, ja vuonna 2021 rakentamisen ennakoidaan painuvan neljä prosenttia pakkaselle. Ennen kriisiä käynnistettyjen hankkeiden suuri määrä, työmaiden pysyminen auki sekä koko talouteen kohdistuneet laajat elvytystoimet ovat kannatelleet rakentamista. Tästä syystä vuosi 2020 oli ennakoitua parempi.

Tilastokeskuksen mukaan rakennuskustannukset laskivat vuoden 2020 joulukuussa 0,5 prosenttia vuodentakaisesta. Tarvikepanosten hinnat laskivat 0,1 prosenttia, työpanosten hinnat laskivat 1,4 prosenttia ja palvelujen hinnat taas nousivat 0,1 prosenttia edellisen vuoden joulukuuhun verrattuna. Kiinteistön ylläpidon kustannukset laskivat 0,2 prosenttia vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä vuoden 2019 vastavasta ajanjaksosta.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä vuoden lopussa oli 41. Kaksi avoimeksi jäänyttä tehtävää oli täyttämättä. Henkilöstömenot olivat 2,4 milj. euroa ja 3,6 prosenttia liikevaihdosta.

Tilakeskuksen henkilöstön yhteistoimintaelimenä toimii työpaikkakokous, joita pidettiin kertomusvuoden aikana kolme kertaa. Henkilökohtaiset kehittämiskeskustelut pidettiin pääosin tammi-huhtikuun aikana koko henkilöstön osalta. Sairauspoissaoloja kertyi yhteensä 211 kalenteripäivää (edellisvuonna 284 pv) eli keskimäärin 4,9 päivää per henkilö (edellisvuonna 6,5 pv/hlö).

Sisäinen valvonta ja riskien hallinnan järjestäminen

Tilakeskuksen toimintaa on ohjannut ja valvonut kaupunginhallituksen konserni- ja tilajaosto kaupunginvaltuuston määrittämien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti.

Sisäisen valvonnan osalta on noudatettu kaupungin konsernihallinnon ja sisäisen tarkastuksen ohjeita sekä toteutettu yksikkökohtaista valvontaa tilakeskuksen johtoryhmässä yhteisesti sovittujen pelisääntöjen mukaisesti.

Toiminnan tavanomaista riskien hallintaa ovat urakkasopimuksiin perustuvat rakennustöiden aikaiset ja takuuajan vakuudet ja vakuutukset sekä ns. ulosvuokrattujen kohteiden vuokratuotot muissa kuin vähäistä taloudellista intressiä omaavissa sopimussuhteissa. Tilaajavastuulain mukaisessa valvonnassa hyödynnetään kaupallista, tilaajalle maksutonta tilaajavastuu.fi -palvelua sekä tarvittaessa Suomen Asiakastieto Oy:n luottotietorekisteriä. Kaupunkikirjoissa, vuokrasopimuksissa, urakka-asiakirjoissa ja monissa muissa sopimuksissa käytetään vakiintuneita, tarkastettuja sopimusehtoja. Poikkeuksellisten sopimusehtojen tarkastamisessa käytetään kaupungin lakimiesten asiantuntemusta.

Toiminnan tunnuslukuja

Toimintavuoden aikana valmistui yhteensä noin 36,7 milj. euron arvosta, osin uutta ja osin uudistettua rakennuskantaa kirjattavaksi Tilakeskuksen taseeseen. Merkittävimmät valmistuneet hankkeet ovat Launeen monitoimitalo Lähde ja Humpulan päiväkotitoimitalo.

Käytöstä poistuneita huonokuntoisia rakennuksia purettiin neljä kappaletta (noin 3 600 m²), joista merkittävin oli Renkomäen kirjastorakennus. Kohdemyyntejä ei toteutunut 2020 aikana.

Tilakeskuksen liikevaihto oli 67,0 milj. euroa (edellisvuonna 66,4 milj. euroa) ja liikeylijäämä oli plussalla 6,8 milj. euroa (edellisvuonna 5,8 milj. euroa).

Vuonna 2020 koronapandemiasta johtuen Tilakeskus antoi vuokrahelpotuksia yhteensä noin 0,7 milj. euroa. Matkailu-, ravintola-, kahvila- ja tapahtuma-alojen yritysten tilavuokrahelpotuksia myönnettiin keväällä 2020 usealle yritykselle.

Tilikauden ylijäämä oli 2,6 milj. euroa (edellisvuonna ylijäämä 2,0 milj. euroa). Käyttötaloutta ovat rasittaneet erityisesti koulujen ja päiväkotien jatkunut väistötilatarve tilakustannuksiin. Käyttöomaisuudesta on tehty 4,75 milj. euron lisäpoistot. Lisäpoistoja tehtiin mm. seuraavista rakennuksista: Laupeen päiväkotia, Paavolan päiväkotia, Viherlaakson päiväkotia, Kunnaksen koulu, Renkomäen koulu, Kukkasen koulu, Tapanilan hiihtomaja, Renkomäen kirjasto, Nastolan kunnantalo, Ahtialan sote-asema ja Saksalan päiväkotia.

Omien toimitilojen ylläpitoon käytettiin yhteensä noin 9,7 milj. euroa (edellisvuonna noin 12,1 milj. euroa) ja talonrakennusinvestointeihin yhteensä 47,5 milj. euroa (edellisvuonna 49,8 milj. euroa). Investointihankkeita aktivoitiin yhteensä 36,7 milj. euron edestä ja pitkäaikaisen velan määrä kasvoi kaikkiaan 19,0 milj. eurolla. Tilakeskuksen pitkäaikainen korollinen velka kaupungille oli tilikauden päättyessä 353 milj. euroa (edellisvuonna 334 milj. euroa).

Huoltokirjajärjestelmään (BEM) tuli vuoden aikana palvelupyynnöitä yhteensä 3 204 kappaletta (edellisvuonna 2 181 kpl).

Tilojen ja omaisuuden määrä

Tilakeskuksen omistajahallinnassa oli tiloja vuoden lopussa yhteensä 405 700 m² ja vuokrahallinnassa on markkinoilta vuokrattuja tiloja 80 900 m². Kaupungin oman palvelutuotannon käytössä tiloista oli 334 800 m², josta 93,8 prosenttia oli sivistyksen palvelualueen, 4,7 prosenttia

konsernihallinnon ja 1,5 prosenttia kaupunkiympäristön palvelualueen käytössä. Tilakannasta ulos vuokrattuja tiloja (mukaan lukien konserniyhtiöt) oli 101 500 m², josta Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymälle vuokrattuja tiloja oli 60 200 m².

Tilakeskuksen koko tase oli 375 milj. euroa (edellisvuonna 353 milj. euroa), rakennuskannan jälleenhankinta-arvo on noin 932 milj. euroa ja tekninen arvo noin 698 milj. euroa.

Muutoksia toimitilakannassa

Toimitilakannan salkutuksen perusteella D-salkkuun kuuluvan tilakannan poistuman kerryttämistä on jatkettu koko kuluksen vuosikymmenen ajan. Vuosien 2010–2019 aikana kaupungin toiminnolle tarpeettomiksi käyneiden tilojen poistumaa purkamisten ja myyntien kautta kertyi noin 153.000 m² ja vuoden 2020 aikana tilakantaa poistui lisää noin 3.600 m².

Talous

Tilakeskuksen taloutta on tasapainotettu tilapäisellä sisäisen korkomenon kahden prosenttiyksikön alennuksella, vuoden 2020 sisäinen korko oli 1,3 prosenttia. Vuoden 2020 osalta Tilakeskuksen tulos oli ylijäämäinen mm. pitkäjänteisen energiatehokkuustoiminnan, normaalia lämpimämmän vuoden sekä suunnitelmallisen kunnossapitotoiminnan ansiosta. Koronatilanne vähensi keväällä 2020 kiinteistöjen kunnossapittoa ja toteuma jäi edellistä vuotta alhaisemmaksi.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä 2,6 milj. euroa esitetään lisättäväksi edellisten tilikausien ylijäämään.

LAHDEN TILAKESKUS

TULOSLASKELMA	2020	2019
Liikevaihto	66 963 513,10	66 420 002,31
Valmistus omaan käyttöön	727 206,97	537 973,16
Liiketoiminnan muut tuotot	1 600,00	145 820,26
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 255 471,52	-7 686 464,14
Palvelujen ostot	-10 761 975,41	-13 336 783,36
	-18 017 446,93	-21 023 247,50
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 999 723,95	-2 124 008,85
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-363 052,74	-394 007,06
Muut henkilösivukulut	-70 209,19	-63 581,68
	-2 432 985,88	-2 581 597,59
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-25 514 516,91	-24 053 728,30
Arvonalentumiset	-227 719,95	-98 887,28
	-25 742 236,86	-24 152 615,58
Liiketoiminnan muut kulut	-14 673 412,25	-13 560 450,74
Liikelyli-/alijäämä	6 826 238,15	5 785 884,32
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	36,13	324,61
Kunnalle maksetut korkokulut	-4 344 329,88	-3 864 740,28
Muut rahoituskulut	-1 263,21	-1 583,38
	-4 345 556,96	-3 865 999,05
Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä	2 480 681,19	1 919 885,27
Yli-/alijäämä ennen varauksia	2 480 681,19	1 919 885,27
Poistoeron lisäys/vähennys	127 478,75	82 075,59
Tilikauden yli-/alijäämä	2 608 159,94	2 001 960,86
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	1,91	1,74
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	1,91	1,74
Voitto, %	3,70	2,89

LAHDEN TILAKESKUS

TASE	2020	2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	3 595 311,25	4 219 813,01
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	1 061 731,84	965 898,41
Rakennukset	290 907 278,84	278 866 854,58
Kiinteät rakenteet ja laitteet	15 071 644,79	15 233 218,04
Koneet ja kalusto	237 701,73	381 857,26
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	61 218 180,65	50 588 252,56
	<u>368 496 537,85</u>	<u>346 036 080,85</u>
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	2 271 834,20	2 271 834,20
	<u>2 271 834,20</u>	<u>2 271 834,20</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	402 398,98	109 652,45
Muut saamiset	442 163,28	673 461,59
Siirtosaamiset	48 000,00	161 689,19
	<u>892 562,26</u>	<u>944 803,23</u>
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>375 256 245,56</u>	<u>353 472 531,29</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	10 603 492,34	8 601 531,48
Tilikauden yli-/alijäämä	2 608 159,94	2 001 960,86
	<u>13 211 652,28</u>	<u>10 603 492,34</u>
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	883 447,34	1 010 926,09
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	353 179 222,13	334 179 222,13
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	2 229 006,82	789 884,06
Ostovelat	5 158 649,23	6 255 706,84
Muut velat	43 209,87	48 592,28
Siirtovelat	551 057,89	584 707,55
	<u>7 981 923,81</u>	<u>7 678 890,73</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>375 256 245,56</u>	<u>353 472 531,29</u>
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuus, %	3,76	3,29
Suhteellinen velkaantuneisuus, %*	539,33	513,56
Kertynyt ylijäämä 31.12. 1000 €	13 212	10 603
Lainakanta 31.12. 1000 €	355 408	334 969

LAHDEN TILAKESKUS

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
Toiminnan rahavirta		
Liikelyi-/alijäämä	6 826 238,15	5 785 884,32
Poistot ja arvonalentumiset	25 742 236,86	24 152 615,58
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 345 556,96	-3 865 999,05
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	-124 432,40
	28 222 918,05	25 948 068,45
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-47 610 788,51	-49 855 172,20
Rahoitusosuudet investointimenoihin	32 596,41	406 822,11
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	143 940,00
	-47 578 192,10	-49 304 410,09
Toiminnan ja investointien rahavirta	-19 355 274,05	-23 356 341,64
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	19 000 000,00	25 000 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	1 439 122,76	708 874,16
	20 439 122,76	25 708 874,16
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos muilta	52 240,97	132 897,07
Korottomien velkojen muutos muilta	-1 136 089,68	-2 485 429,59
	-1 083 848,71	-2 352 532,52
Rahoituksen rahavirta	19 355 274,05	23 356 341,64
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	71 024 092,18	65 494 953,05
Investointien tulo-rahoitus, %	59,32	52,73
Lainanhoitokate	7,50	7,75
Quick ratio	0,1	0,1
Current ratio	0,1	0,1

LAHDEN KAUPUNGINORKESTERI

TOIMINTAKERTOMUS

Toiminta-ajatus

Kaupunginorkesteri tarjoaa monipuolisilla konserteillaan erityisesti lahtelaisille elämänlaatua parantavia ja henkistä virkistymistä lisääviä elämyksiä. Orkesteri jatkaa kansainvälistä näkyvää työtään ja näin toimii yhtenä kaupungin merkittävistä vahvuustekijöistä.

Intendentin katsaus

Valtaosaa toimintavuotta leimasi maailmanlaajuinen koronapandemia, joka maalikuun puolivälistä lähtien aiheutti suuria muutoksia orkesterin toimintaan. Orkesteri mukautti toimintaansa nopeasti koko työyhteisön voimin palvelutarjontansa turvaamiseksi, mm. lisäämällä ja monipuolistamalla merkittävästi verkkoon tuottamansa materiaalia. Orkesteri sai kaupungin myöntämän Työelämän kehittämisspalkinnon korona-ajan toimistaan. Tammikuun 2021 puoliväliin mennessä orkesterin korona-ajan verkkosisällöillä oli noin 800 000 käyttökertaa.

Toimintavuosi oli neljäs ja viimeinen kokonainen kalenterivuosi Dima Slobodenioukin toimiessa orkesterin ylikapellimestarina ja Sibelius-festivaalin taiteellisena johtajana. Kansainvälinen Sibelius-festivaali järjestettiin Sibeliusallossa 21. keran koronapandemiasta huolimatta.

Henkilöstö

Orkesterin henkilöstössä oli tilikauden päättyessä kaksi vakinaista viranhaltijaa, 68 toistaiseksi palkattua kokoaikaista työntekijää ja kuusi määräaikaista työntekijää. Määräaikaiset työntekijät toimivat pitkäaikaisten työlomien sijaisina tai avoimien tehtävien hoitajina.

Ympäristötekijät

Kaupunginorkesterin jatkaa Hiilineutraali Sinfonia Lahti -hanketta. Toimintavuonna paperin kulutusta on saatu laskettua merkittävästi muusikoille tulostettavien harjoitusnuottimateriaalien vähentyessä järjestettäessä kyseinen toiminto enenevässä määrin sähköisillä järjestelmillä.

Koronapandemian vuoksi tietyt toimintavuodelle suunnitellut toimenpiteet jouduttiin siirtämään tulevaisuuteen.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Riskikartoitus tehdään Lahden kaupunginorkesterissa säännöllisesti. Viimeisin päivitys tehtiin tammikuussa 2021 ja annettu tuolloin tiedoksi kaupungin turvallisuus- ja riskienhallintapäällikölle. Riskienhallintaan ja -seurantaan osallistuvat kaikki hallinnon työntekijät oman vastuualueensa osalta.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Orkesterin toiminnalliset tavoitteet sisältyivät sivistyksen palvelualueen tavoitteisiin ja toteutuminen raportoidaan sivistyksen palvelualueen tavoitteiden toteutumana yhteydessä.

Tuottavuustoimenpiteet

Koronapandemian aiheuttamien rajoitustoimien vuoksi orkesteri joutui järjestämään toimintaansa budjetoitua pienemmillä kokoonpanoilla, mikä toi säästöjä henkilöstökustannuksiin käytettyjen sijaisten ja avustajien määrän vähentyessä. Pandemian vuoksi koesoittoa vaativia muusikkorekrytointeja jouduttiin siirtämään tulevaisuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi kaupunginorkesterille 180 000 euroa korona-avustusta pandemian johdosta aiheutuvaan, toimintavuodelle kohdistettavaan lisärahoitustarpeeseen.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostumista kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitusta kuvataan rahoituslaskelmassa.

Orkesterin sitova tulostavoite alkuperäisessä talusarviossa oli, tilikauden yli-/alijämä nolla euroa. Tulostavoite saavutettiin.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä 471 105 euroa esitetään lisättäväksi edellisten tilikausien ylijäämään.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut

	TP2017	TP2018	TP2019	TP2020
Julkisia konsertteja	60	86	78	43
* Kuulijoita em. konserteissa	41 368	53 910	43 705	15 540
Muita esiintymisiä (tilausesiintymiset, ulkomaan konsertit, pienryhmät)	94	64	142	45
* Kuulijoita em. esiintymisissä	15 703	5 294	17 305	2 538
Kuulijoita yhteensä	57 071	59 204	61 010	18 078
Valtionosuus				
* Henkilötyövuodet	84	84	84	84
* Valtionosuus 1 000 €	1 516	1 499	1 488	1 612

LAHDEN KAUPUNGINORKESTERI

TULOSLASKELMA	2020	2019
Liikevaihto	282 735,06	767 639,80
Liiketoiminnan muut tuotot	18 719,22	17 735,96
Muut tuet ja avustukset	279 000,00	143 000,00
Tuet ja avustukset kunnalta	5 136 000,00	4 780 000,08
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-21 053,04	-23 295,87
Palvelujen ostot	-736 269,24	-1 143 296,76
	<u>-757 322,28</u>	<u>-1 166 592,63</u>
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-3 043 063,53	-3 271 365,31
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-592 576,61	-627 649,60
Muut henkilösivukulut	-104 355,49	-95 435,71
	<u>-3 739 995,63</u>	<u>-3 994 450,62</u>
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-38 820,86	-32 274,17
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-709 805,87</u>	<u>-732 324,69</u>
Liikelyi-/alljäämä	470 509,64	-217 266,27
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	649,09	19,07
Muut rahoituskulut	-53,29	-65,66
	<u>595,80</u>	<u>-46,59</u>
Tilikauden yli-/alljäämä	471 105,44	-217 312,86
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	71,12	-40,58
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	71,12	-40,58
Voitto, %	166,62	-28,31

LAHDEN KAUPUNGINORKESTERI

TASE	2020	2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	170 209,89	147 903,07
	<u>170 209,89</u>	<u>147 903,07</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	5 288,68	1 086,33
Saamiset kunnalta	1 646 864,80	1 079 528,70
Muut saamiset	40 376,66	69 078,40
Siirtosaamiset	8 864,41	8 731,29
	<u>1 701 394,55</u>	<u>1 158 424,72</u>
Rahat ja pankkisaamiset	0,00	100,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>1 871 604,44</u>	<u>1 306 427,79</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	426 839,52	644 152,38
Tilikauden yli-/alijäämä	471 105,44	-217 312,86
	<u>897 944,96</u>	<u>426 839,52</u>
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	21 528,69	21 528,69
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	3 014,50	97 510,62
Ostovelat	153 272,88	115 460,54
Muut velat	64 678,94	70 299,40
Siirtovelat	731 164,47	574 789,02
	<u>952 130,79</u>	<u>858 059,58</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>1 871 604,44</u>	<u>1 306 427,79</u>
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuus, %	48,05	35,31
Suhteellinen velkaantuneisuus, % *	16,60	13,32
Kertynyt ylijäämä, 1000 €	898	427
Lainakanta 31.12. 1000 €	0	0

LAHDEN KAUPUNGINORKESTERI

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
Toiminnan rahavirta		
Liikelyi-/alijäämä	470 509,64	-217 266,27
Poistot ja arvonalentumiset	38 820,86	32 274,17
Rahoitustuotot ja -kulut	595,80	-46,59
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	0,00
	509 926,30	-185 038,69
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-61 127,68	-25 200,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0,00	0,00
	-61 127,68	-25 200,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	448 798,62	-210 238,69
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	0,00	0,00
Saamisten muutos kunnalta	-567 336,10	182 384,95
Saamisten muutos muilta	24 366,27	12 981,21
Korottomien velkojen muutos muilta	94 071,21	14 872,53
	-448 898,62	210 238,69
Rahoituksen rahavirta	-448 898,62	210 238,69
Rahavarojen muutos	-100,00	0,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0,00	100,00
Rahavarat 1.1.	100,00	100,00
	-100,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-77 936,62	-9 191,70
Quick ratio	1,8	1,5
Current ratio	1,8	1,5

LAHDEN KAUPUNGINTEATTERI

TOIMINTAKERTOMUS

Toiminta-ajatus

Kaupunginteatteri on korkeatasoinen, omaleimainen ja ohjelmistoltaan monipuolinen metropolialueen pohjoinen keskus-teatteri ja Lahden keskeinen vetovoimatekijä. Teatteri järjestää teatteriesityksiä omana tuotantonaan ja yhteistuotantoina. Ohjelmistonsa täydentämiseksi teatteri järjestää koti- ja ulkomaisia teatterivierailuja ja muita kulttuuriesityksiä. Lahden kaupunginteatterin saama valtionosuus on 2,6 milj. euroa vuonna 2020.

Teatterinjohtajan katsaus

Vuosi 2020 alkoi lupaavasti. Ohjelmisto kiinnosti katsojia kiinnostavasti ja varaustilanteet ennakoivat hyvää kevätkautta. Koronasulku katkaisi kuitenkin esitys- ja harjoituskauden kevään puolivälissä. Osa kulttuurikasvatusohjelmaan kuuluvista kolmasluokkalaisista ja 8-luokan Taidetestaajat jäivät ilman heille kuuluneita esityksiä. Paikallisesti sopien siirsimme henkilökunnan vuosilomat kevääseen ja harjoittelimme keskeksellä, jotta syksyn ensi-illat voitiin pitää ajallaan. Syksyllä saimme ohjelmiston valmiiksi suunnitellusti ja ne saivat hyvän vastaanoton. Esitykset jouduttiin pitämään vajaille katsojille turvavälien ja muiden rajoitusten vuoksi. Esitystoiminta päättyi kokonaan marraskuun lopussa epidemiatilanteen pahennuttua.

Oma tulonhankinta jäi murto-osaan tavoitteesta, mutta teatterin talouden pelasti OKM:n harkinnanvarainen tuki, jota teatteri sai vuonna 2020 peräti 800 000 euroa. Epävarmuus on aiheuttanut kovaa painetta henkilökunnan jaksamiselle.

Henkilöstö

Kaupunginteatterin henkilötöyvuosia oli 91, mikä on kaksi vähemmän kuin tavoitteeksi oli asetettu. Tämän lisäksi vuoden lopussa teatterissa oli 32 tilapäistä ja osa-aikaista työntekijää määräaikaisissa työsuhteissa. Tilapäiset työntekijät ovat pääosin vierailevia suunnittelijoita, taiteilijoita ja avustajia, joiden palkkauserusteena on teoksen harjoitus- tai esityskerta. Vapautuvien tehtävien täyttämistä harkitaan tapauskohtaisesti ja noudatetaan kaupungin täyttölupamenettelyä. Teatteri käyttää mm. aula- ja eteispalvelussa vuokratyövoimaa tarpeen mukaan.

Vuosi 2020 on ollut varsin poikkeuksellinen myös henkilöstön työhyvinvoinnin näkökulmasta. Sairauseräpäiviä oli 18, mikä on enemmän kuin tavoitteeksi asetettu 13 päivää, mutta vähemmän kuin vuonna 2019 toteutunut 21 päivää. Koronasta johtuvassa karanteenissa oli vuoden aikana noin 50 henkilöä vierailijat mukaan lukien.

Ympäristötekijät

Teatteritalon ja esitysten valaisemiseen käytettävän energian minimointiin on kiinnitetty huomiota. Näytelmien pukuja ja lavasteita varastoidaan ja hyödynnetään yhä uudelleen. Käytöstä poistettava lavastus- ja pukumateriaalit kierrätetään. Lipunmyynnin osalta verkkokaupan osuus kokonaisu-myynnistä tulee jatkossa lisääntymään. Teatterin tiedot ovat mukana kaupungin ympäristötilinpäätöksessä.

Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Kaupunginteatterilla on tilikauden aikana tarkistettu riskienhallintasuunnitelma. Tilinpäätökseen liittyvä itsearviointi suoritettiin tilikauden päätteeksi ja annettiin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumista koskeva selvitys. Lipunmyyntijärjestelmän maksu- ja myyntitapahtumat siirretään eräajoina kaupungin taloushallinnon järjestelmiin.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Teatterin toiminnalliset tavoitteet on määritelty sivistyksen palvelualueen käyttösuunnitelmassa, jossa on kuvattu toimintasuunnitelma ja toimenpiteet tavoitteiden toteutumiseksi.

Ryhmäasiakkaiden määrää ei ole pystytty koronapandemiasta johtuen säilyttämään. Ryhmäasiakkaiden määrä jäi pieneksi erityisesti syksyn osalta. Alkuvuodesta ennen koronapandemian aiheuttamia rajoituksia oli ryhmämyynti tavoitteiden mukaista. Tuotantoprosesseja on kehitetty ja kehitetään edelleen. Talouden seuranta ja kustannustietoisuutta on parannettu mm. käytössä olevien raporttien hyödyntämisellä taloustilanteen analysoinnissa esim. johdon raportointia hyödyntämällä. Markkinointisuunnitelma on päivitetty ja käyty läpi johdoryhmän seminaarissa.

Tuottavuustoimenpiteet

Teatterin ensi-illat keskitettiin pääosin syysnäytäntökauteen, jolloin on normaalisti sesonki ja kysyntä suurimmillaan. Ensi-iltoja järjestettiin kymmenen, joista neljä oli yhteistuotantoja. Omien tuotantojen lisäksi ohjelmistossa oli vierailunäytäntöjä. Teatterissa ei järjestetty viime vuonna yhtään tilaisuutta tilavarauksen kautta. Tilaisuuksia peruttiin koronatilanteen vuoksi ja yksi yhteistuotanto siirrettiin vuodelle 2021.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tulos esitetään tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitus esitetään rahoituslaskelmassa.

Teatterin sitova tulostavoite alkuperäisessä talousarviossa oli, tilikauden yli-/alijämä nolla euroa. Teatterin tulos vuodelta 2020 oli 30 507 euroa ylijäämäinen.

Tilikauden ylijäämä muodostui kulujen alittumisesta kaikissa menolajeissa. Alitus aiheutui pääosin koronapandemian johdosta keskeytymisestä esitystoiminnasta sekä syksyllä koronarajoituksin toteutuneesta esitystoiminnasta. Näiden lisäksi poistot jäivät alle arvioidun. Tekijänoikeusmaksut jäivät merkittävästi alle talousarvion. Tekijänoikeusmaksujen teuma oli vain noin 36 prosenttia. Myös henkilöstökulut alittivat merkittävästi esitystoiminnan keskeytymisestä johtuen. Maksetut työaikaorvaukset (erilliskorvaukset) sekä vierailijoiden palkkiot jäivät alle normaalitoiminnan määrärahavarausten.

Liikevaihdosta toteutui vain 42,1 prosenttia. Liikevaihdon ja liiketoiminnan muiden tulojen toteutumiseen vaikutti koronapandemiasta johtunut esitystoiminnan keskeytyminen sekä koronarajoitusten vuoksi pienemmälle katsojamäärälle myydyt esitykset. Käytettävissä olleet katsojapaikat jäivät Thl:n turvavälimääräysten vuoksi noin 40 prosenttiin normaalista. Menetettyjä tuloja pystyttiin kattamaan OKM:n myöntämällä 450 000 euron harkinnanvaraisella korona-avustuksella. Teatteri sai myös toisen erän (350 000 €) harkinnanvaraisista korona-avustuksista, jonka käyttöaika on 1.8.2020–30.6.2021. Toinen erä on siirretty turvaamaan teatterin toimintaedellytyksiä vuonna 2021.

Vuoden 2020 aikana erityisen haasteen aiheutti myyjien ja varattujen lippujen palauttaminen, siirtäminen toiseen näytökseen tai muuttaminen lahjakorteiksi, joka johtui koronapandemian vuoksi keskeytymisestä esitystoiminnasta 13.3.–31.5.2020. Toinen viranomaismääräyksistä johtunut esitystoiminnan keskeytys alkoi 30.11.2020 jatkuen vuodelle 2021. Merkittävää lisätyötä aiheutti myös katsomopaikkojen rajaaminen turvavälimääräysten mukaisiksi sekä muiden turvallisuustoimenpiteiden noudattaminen ja noudattamisen valvonta. Kokonaiskatsojamäärä jäi alle tavoitteen. Katsojamääräksi oli talousarviossa asetettu 82 000 katsojaa, josta toteutui 34.792 katsojaa eli 42 prosenttia. Koronan vuoksi jouduttiin perumaan yhteensä 129 esitystä. Teatterin Aino-näyttämö oli osan vuodesta pois käytöstä peruskorjauksen vuoksi.

Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden ylijäämä 30 507 euroa esitetään lisättäväksi edellisten tilikausien ylijäämään.

Toiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020
Katsojia	81 418	81 169	83 664	74 477	34 792
Ensi-illoja	10	7	8	9	10
Esityskertoja*	336	320	323	282	182
Tulot/€/katsoja**	26,22	25,41	25,58	27,63	23,63
Valtionosuuden perusteet:					
henkilötyövuodet	120	120	120	120	120
Valtionosuus 1 000 €	2 343	2 275	2 275	2 266	2 586

* Tunnusluku sisältää tilaisuudet, joista tilastoitu teatterin katsojat. Esitysten lukumäärän vaihtelut selittää ensi sijassa pienen Aino studionäytännön ja lämpiön Satunurkan esitysmäärien vaihtelu. Teatterinäytäntöjen lisäksi teatterin järjestämiin 109 yleisötyön tilaisuuteen osallistui 5,649 henkilöä.

**Tunnusluku ei sisällä kaupungin toiminta-avustusta ja Teatteri- ja orkesterilain mukaista valtionosuutta.

Lahden kaupungin teatteritoimintaan saama valtionosuus perustuu Opetus- ja kulttuuriministeriön vahvistamien henkilötyövuosien lukumäärään. Henkilötyövuodet määräytyvät pääosin teatterin toteutuneiden kustannusten (pois lukien tilakustannukset ja kustannuslaskennalliset erät) mukaan. Vuonna 2020 yhden vahvistetun henkilötyövuoden valtionosuuden arvo oli 21.551,76 euroa.

LAHDEN KAUPUNGINTEATTERI

TULOSLASKELMA	2020	2019
Liikevaihto	822 076,03	2 057 715,29
Liiketoiminnan muut tuotot	561 898,57	198 631,67
Tuet ja avustukset kunnalta	7 318 200,00	6 787 000,08
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-374 034,25	-282 417,07
Palvelujen ostot	-1 199 929,97	-1 407 082,09
	-1 573 964,22	-1 689 499,16
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-3 786 693,90	-3 774 121,50
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-854 610,30	-871 400,83
Muut henkilösivukulut	-130 178,53	-112 757,26
	-4 771 482,73	-4 758 279,59
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-158 536,35	-215 263,94
Liiketoiminnan muut kulut	-2 158 240,81	-2 215 876,36
Liikeyli-/alijäämä	39 950,49	164 427,99
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	2,22	41,65
Kunnalle maksetut korkokulut	-7 815,88	-7 815,88
Muut rahoituskulut	-1 629,78	-3 460,32
	-9 443,44	-11 234,55
Tilikauden yli-/alijäämä	30 507,05	153 193,44
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-48	-94
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-48	-94
Voitto, %	3,71	7,44

LAHDEN KAUPUNGINTEATTERI

TASE	2020	2019
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaikutteiset menot	11 979,99	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	170 863,98	210 319,04
Koneet ja kalusto	284 302,63	270 423,92
	<u>467 146,60</u>	<u>480 742,96</u>
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	12 255,24	19 221,24
Saamiset kunnalta	801 382,95	494 698,81
Muut saamiset	63 961,90	128 564,10
	<u>877 600,09</u>	<u>642 484,15</u>
Rahat ja pankkisaamiset	3 600,00	3 600,00
VASTAAVAA YHTEENSÄ	<u>1 348 346,69</u>	<u>1 126 827,11</u>
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	-355 209,55	-508 402,99
Tilikauden yli-/alijäämä	30 507,05	153 193,44
	<u>-324 702,50</u>	<u>-355 209,55</u>
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	260 528,90	260 528,90
Lyhytaikainen		
Saadut ennakot	57 106,50	214 917,50
Ostovelat	131 941,04	139 158,24
Muut velat	162 479,51	120 581,05
Siirtovelat	1 060 993,24	746 850,97
	<u>1 412 520,29</u>	<u>1 221 507,76</u>
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	<u>1 348 346,69</u>	<u>1 126 827,11</u>
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuus, %	-25,15	-38,95
Suhteellinen velkaantuneisuus, % *	18,57	14,01
Kertynyt ylijäämä, 1000 €	-325	-355
Lainakanta 31.12. 1000 €	261	261

LAHDEN KAUPUNGINTEATTERI

RAHOITUSLASKELMA	2020	2019
Toiminnan rahavirta		
Liikelyi-/alijäämä	39 950,49	164 427,99
Poistot ja arvonalentumiset	158 536,35	215 263,94
Rahoitustuotot ja -kulut	-9 443,44	-11 234,55
	189 043,40	368 457,38
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-144 939,99	-148 942,50
Investointien rahavirta	-144 939,99	-148 942,50
Toiminnan ja investointien rahavirta	44 103,41	219 514,88
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	0,00	0,00
	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-306 684,14	-367 794,18
Saamisten muutos muilta	71 568,20	-3 330,76
Korottomien velkojen muutos muilta	191 012,53	151 610,06
Rahoituksen rahavirta	-44 103,41	-219 514,88
Rahoituksen rahavirta	-44 103,41	-219 514,88
Rahavarojen muutos	0,00	0,00
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	3 600,00	3 600,00
Rahavarat 1.1.	3 600,00	3 600,00
	0,00	0,00
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä 5 vuodelta, €	-485 714,87	-369 416,93
Quick ratio	0,7	0,6
Current ratio	0,7	0,6

Kirjanpidon eriyttäminen

Lahden kaupunginmuseon museokauppatoiminta täyttää kilpailulain 30 d §:n edellytykset, koska liikevaihto on yli 40 000 euroa. Museokaupan eriytetyn laskennan perusteena on käytetty toimintolaskentaa ja laskennassa on sovellettu Kuntaliiton käsikirjan Kustannuslaskentaopas kunnille ja kuntayhtymille (2012) periaatteita palvelujen tuotteistamisesta. Kaupunginmuseon palvelut on aiemmin tuotteistettu kokonaisuudessaan toimintolaskennan avulla, jolloin koko henkilöstön työajanseuranta tehtiin toiminnoille. Eriytetyssä laskelmassa on hyödynnetty tätä aiemmin koottua aineistoa päivitetynä 2019 ja 2020 tiedoilla. Museokaupalle on kirjanpidossa oma sisäinen tilausnumero (101052607) ja tämän lisäksi toimintolaskennan avulla on kohdistettu henkilöstökustannukset, tilakustannukset sekä mm. hallinnon kustannuksia. Museokaupan tuotteiden hinnoittelussa on huomioitu tuotteen ostohinta, oman tuotannon kustannukset, tuotto-odotus ja arvonalisävero.

LAHDEN KAUPUNGINMUSEON MUSEOKAUPPA

TULOSLASKELMA	2020
Liikevaihto	77 112,94
Materiaalit ja palvelut	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-40 718,52
Palvelujen ostot	-6 300,97
	<hr/>
	-47 019,49
Henkilöstökulut	
Palkat ja palkkiot	-35 653,67
Henkilösivukulut	
Eläkekulut	-7 309,32
Muut henkilösivukulut	-1 193,17
	<hr/>
	-44 156,16
Liiketoiminnan muut kulut	-31 430,40
	<hr/>
Liikelyi-/alijäämä	-45 493,11
Tilikauden yli-/alijäämä	-45 493,11

KÄYTETYT KIRJANPITOKIRJAT JA TOSITELAJIT

Luettelo v. 2020 käytetyistä kirjanpitokirjoista:

Päiväkirja	sähköisessä arkistossa
Pääkirja	sähköisessä arkistossa
Käyttöomaisuuskirjanpito	sähköisessä arkistossa
Ostoreskontra	sähköisessä arkistossa
Myyntireskontra	sähköisessä arkistossa
Palkkakirjanpito	sähköisessä arkistossa
Varastokirjanpito	sähköisessä arkistossa
Konsernikirjanpito	atk-tulosteena
Lainat (anto- ja ottolainat)	sähköisessä arkistossa
Haltijavelkakirjat ja panttikirjat	atk-tulosteena
Takaussitoumukset	atk-tulosteena
Lahjoitusrahasotot	atk-tulosteena
Rahoitusosuuskortisto	atk-tulosteena
Tasekirja	erikseen sidottu paperisena
Tase-erittelyt	erikseen arkistoitu paperisena

Käytetyt tositelajit:

Muistiotositteet	SA
Muistiotositteet, sähköinen hyväksyntä	SP
Muistiotositteet, excel-sisäänluku	SE
Muistiotositteet (jaksotukset)	SB
Jaksotuksen purku	JP
Muistiotosite (yrityksen sisäinen laskutus)	KU
Muistiotosite (toistuvaistosite)	KT
Muistiotosite (toistuvaissuoritus - ulkoinen)	ST
Muistiotosite (yritysten välinen kirjaus)	Y1
ALV-vero kauden vaihteessa	SV
Laskujen maksatus	R2
Sähköiset ostolaskut (IP), veloitus	KR
Sähköiset ostolaskut (IP), hyvitys	KG
Ostoreskontra (toimittajat suoritus)	KZ
Laskutus- ja myyntireskontratositteet	RV
Myyntireskontra (asiakas suoritus)	DZ
Myyntireskontra (korkolasku)	DA
Tasaustosite (reskontra käsinkuittaus)	AB
Maksunpalautus asiakkaalle	ZP
Luottotappiokirjaus	LT
KOM purku taseeseen	PU
KOM kirjaus	AA
KOM poistokirjaus	AF
COFI-täsmäytys	SC
Maksuselvitys	ZV
Rahoitus	R1
Tositetiliotteet	SK
F.K. palkkaliittymä	L1
TEM matkalaskuliittymä	L2
CPU-kassapankkiliittymä	L4
Lippupiste In-House	L7
Lomapalkkavaraukset	L8

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Lahdessa 22. päivänä maaliskuuta 2021

Kaupunginjohtaja

Pekka Timonen

Lahden kaupunginhallitus

Sirku Hildén

Juha Rostedt

Aleksi Mäntylä

Alettin Basboga

Sonja Falk

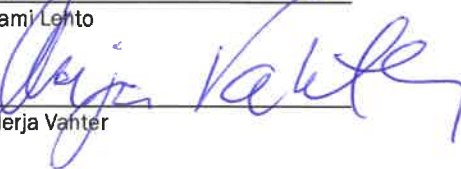
Jenna Koskelo

Pekka Komu

Jetta Laakso

Rami Lehto

Toni Putula

Merja Vahter

TILINTARKASTAJAN MERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Lahdessa 3 päivänä ~~maaliskuuta~~ ^{toukokuuta} 2020 ²⁰²¹

KPMG Oy Ab

Esko Säilä,
JHT, HT